

Poročilo o stanju na področju energetike

v Sloveniji v letu 2013

Uvodna beseda

Mag. Irena Praček,
direktorica

Leto 2013 je bilo tako za slovensko energetiko kot tudi za energetskega regulatorja predvsem leto velikega pričakovanja nujno potrebnih sprememb energetskega zakona. Zahteve Evropske unije, povezane s tretjim energetskega svežnjem, ter tudi razvoj energetskega trgov in same regulatorne prakse so bili namreč v vse večjem navzkrižju z veljavnim zakonom. Novi zakon je bil v javni obravnavi junija 2013, po obravnavi pripomb je oktobra Vlada Republike Slovenije posredovala predlog zakona v Državni zbor, kjer je bil postopek sprejemanja zaključen februarja 2014, novi energetski zakon pa je začel veljati 22. marca 2014.

Z vidika razvoja energetskega trgov in stopnje njihove konkurenčnosti ter varnosti in kakovosti oskrbe je bilo leto 2013 za Slovenijo vsekakor dobro leto. Boj za kupce električne energije in zemeljskega plina se je še zaostroval in krepil konkurenco, je pa bilo zaznati, da se je nekoliko umiril pri gospodinjstvih odjemalcih. Glede na število menjav in količine energentov, povezane z menjavami dobavitelja, so se največje spremembe dogajale pri večjih odjemalcih oziroma podjetjih. Dobavitelja električne energije je zamenjalo 14.998 poslovnih odjemalcev, leto pred tem

pa le 6478. Pri zemeljskem plinu je bilo menjav dobavitelja pri poslovnih odjemalcih sicer manj kot leta 2012, vendar pa so se količine, povezane z menjavami, s 152,9 gigavatne ure v letu 2012 povzpеле v letu 2013 na kar 270,5 gigavatne ure.

Pozitivne posledice konkurence so bile opazne predvsem pri zemeljskem plinu, kjer se je nadaljeval trend padanja cen, ki so se že približevale povprečju cen držav EU. Povečalo se je število uvoznikov zemeljskega plina, kar je skupaj s spremenjenimi tržnimi deleži na maloprodajnem trgu izboljšalo konkurenčnost tega trga. Odvisnost Slovenije od ruskega plina se je povečala, saj za leto 2013 niso bile več sklenjene pogodbe o dobavi zemeljskega plina iz Alžirije. Poraba zemeljskega plina se je glede na leto prej že tretje leto zapored zmanjšala tudi v letu 2013, in sicer za 2 odstotka, poraba industrijskih odjemalcev pa kar za 4,5 odstotka.

V tem letu so bila sprejeta za trg pomembna pravila, ki omogočajo učinkovito upravljanje omrežja zemeljskega plina v primeru prezasedenosti. Spremenil se je tudi način obračunavanja omrežnine, z metodo vstopno-izstopnih točk smo se poenotili z drugimi državami Evropske unije.

Tudi cene električne energije so sledile za odjemalce ugodnim trendom na borzah, vendar pa so prispevki, potrebni za podpore za proizvodnjo električne energije na naravi prijazen način, s približno 300-odstotnim povečanjem tako rekoč poleteli v nebo. To je seveda povečalo končne cene in hkrati zahtevalo razmislek o prihodnji politiki države na področju obnovljivih virov energije. S podobno težavo se je v letu 2013 sicer srečalo več evropskih držav in tako je to postalo tudi aktualna tema energetske politike EU. V Sloveniji smo za proizvodne naprave, vključene v podporno shemo, ki so

proizvedle 803 GWh električne energije, izplačali podpore v znesku 118,4 milijona evrov.

Pokritost slovenske porabe električne energije z domačimi proizvodnimi viri je znašala približno 91 odstotkov, kar je ob razvitosti evropskega trga z električno energijo in presežkih na njem dodatno postavilo pod vprašaj racionalnost povečevanja proizvodnje iz dragih in okoljsko vprašljivih virov. Sicer pa je Slovenija v letu 2013 v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire proizvedla 37 odstotkov, v elektrarnah na fosilna goriva 30 in v jedrski elektrarni 33 odstotkov vse proizvodnje v Sloveniji. Poskusno je začela obratovati Hidroelektrarna Krško.

Za oba elektrooperaterja je začel veljati nov triletni regulativni okvir. Povečano čezmejno trgovanje in stroški zagotavljanja sistemskih storitev so omogočili znižanje omrežnine za prenosno omrežje, omrežnina za distribucijsko omrežje pa je ostala nespremenjena.

Oskrbo s toploto je v letu 2013 izvajalo 79 imetnikov licenc za to dejavnost. Omrežja so bila vzpostavljena v 54 slovenskih občinah, njihova skupna dolžina pa znaša 752,9 kilometra. Cena toplotne energije za gospodinske odjemalce se je glede na leto 2012 znižala za 9,1 odstotka.

S poročilom o stanju na področju energetike v Sloveniji agencija vsako leto pripravi celovit pregled razmer na energetskih trgih. Poročilo je namenjeno poročanju Državnemu zboru, Vladi Republike Slovenije, strokovni in splošni javnosti ter Evropski komisiji. Skupaj s poročili drugih energetskih regulatorjev Evropske unije bo objavljeno na spletni strani Sveta evropskih energetskih regulatorjev (Council of European Energy Regulators – CEER).

7	2	RAZVOJ ENERGETSKIH TRGOV IN GLAVNE DEJAVNOSTI REGULATORJA
7	2.1	Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji
9	2.2	Razvoj trga z električno energijo
10	2.3	Razvoj trga z zemeljskim plinom
11	2.4	Glavne dejavnosti regulatorja
15	3	ELEKTRIČNA ENERGIJA
15	3.1	Splošno
19	3.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti
19	3.2.1	Splošno
20	3.2.2	Ločitev dejavnosti
20	3.2.3	Tehnične storitve operaterjev
20	3.2.3.1	Zagotavljanje sistemskih storitev
22	3.2.3.2	Izravnavna odstopanj
24	3.2.3.3	Standardi varnosti in zanesljivosti obratovanja ter kakovost storitev
30	3.2.3.4	Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja
32	3.2.4	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja
32	3.2.4.1	Določanje omrežnine
33	3.2.4.2	Obračunavanje omrežnine
33	3.2.5	Poslovanje reguliranih podjetij
33	3.2.5.1	Poslovanje sistema operaterja prenosnega omrežja
34	3.2.5.2	Poslovanje distribucijskega operaterja
35	3.2.5.3	Poslovanje lastnikov elektrodistribucijskega omrežja
35	3.2.5.4	Poslovanje organizatorja trga
36	3.2.6	Čezmejne prenosne zmogljivosti
36	3.2.6.1	Dostop do čezmejnih prenosnih zmogljivosti
38	3.2.6.2	Sodelovanje med regulatorji
40	3.2.6.3	Nadzor nad naložbenimi načrti sistema operaterja prenosnega omrežja
41	3.2.7	Skladnost
41	3.3	Tržne dejavnosti
41	3.3.1	Organizirani trg z električno energijo v Sloveniji
42	3.3.2	Proizvodnja in veleprodajni trg
42	3.3.2.1	Proizvodna podjetja
44	3.3.2.2	Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij
48	3.3.2.3	Poslovanje proizvodnih podjetij
50	3.3.2.4	Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije
51	3.3.2.5	Obnovljivi viri in soproizvodnja
54	3.3.2.6	Emisijski kuponi
55	3.3.3	Dobava in maloprodajni trg
55	3.3.3.1	Dobava električne energije vsem končnim odjemalcem
56	3.3.3.2	Dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju
57	3.3.3.3	Dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem
58	3.3.3.4	Dobava električne energije gospodinjskim odjemalcem
59	3.3.3.5	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem končnim odjemalcem
61	3.3.3.6	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju
62	3.3.3.7	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem
63	3.3.3.8	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije gospodinjskim odjemalcem
64	3.3.3.9	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – gibanje HHI v obdobju 2010–2013
65	3.3.3.10	Primerjave cen za značilne industrijske odjemalce na maloprodajnem trgu
68	3.3.3.11	Menjave dobavitelja
70	3.3.3.12	Primerjalnik ponudb
71	3.3.4	Priporočila glede skladnosti cen za dobavo
71	3.3.5	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

72	3.4	Zanesljivost dobave električne energije
72	3.4.1	Spremljanje usklajenosti med proizvodnjo in porabo
75	3.4.2	Spremljanje naložb v proizvodnje zmogljivosti za zagotavljanje zanesljive oskrbe
76	3.4.3	Ukrepi za pokrivanje konične energije in primanjkljajev električne energije
76	3.5	Zaščita potrošnikov in reševanje sporov
76	3.5.1	Varstvo potrošnikov
77	3.5.2	Varstvo ranljivih odjemalcev
80	3.5.2.1	Pritožbe odjemalcev pri dobavitelju električne energije in reševanje sporov
81	3.6	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami
83	4	ZEMELJSKI PLIN
83	4.1	Splošno
84	4.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti
85	4.2.1	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti
85	4.2.1.1	Prenos zemeljskega plina
88	4.2.1.2	Distribucija zemeljskega plina
92	4.2.1.3	Omrežnine za omrežja zemeljskega plina
92	4.2.1.4	Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina
95	4.2.1.5	Izravnavna odstopanj
97	4.2.1.6	Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi
99	4.2.2	Ločitev dejavnosti
99	4.2.3	Zmogljivosti na mejnih točkah
99	4.2.3.1	Zmogljivosti na vstopnih in izstopnih točkah prenosnega sistema
103	4.2.3.2	Določanje največje tehnične zmogljivosti
103	4.2.3.3	Upravljanje s prenosnimi zmogljivostmi omrežja
104	4.2.4	Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti
105	4.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence
105	4.3.1	Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg
107	4.3.2	Dobava in maloprodajni trg
109	4.3.2.1	Cene zemeljskega plina v Sloveniji
111	4.3.3	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence
112	4.3.4	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami
112	4.3.5	Zagotavljanje skladnosti z zakonodajo
113	4.4	Zanesljivost dobave zemeljskega plina
113	4.5	Varstvo potrošnikov zemeljskega plina
114	4.5.1	Varstvo ranljivih odjemalcev
114	4.5.2	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov
116	4.5.3	Pravica do odškodnine
116	4.5.4	Objavljanje cen
119	5	OSKRBA S TOPLOTO
119	5.1	Oskrba s toploto za daljinsko ogrevanje
122	5.2	Distribucijsko omrežje
124	5.3	Cena toplotne energije
125	5.4	Naloge in dejavnosti agencije s področja oskrbe s toploto
125	5.4.1	Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto
125	5.4.2	Evidenca pritožb
125	5.4.3	Druge dejavnosti na področju oskrbe s toploto
127	6	PRILOGE
127		Seznam slik
130		Seznam tabel
131		Seznam kratic in okrajšav

Energija uma je
bistvo življenja.

Aristotel,
(filozof, 384–322 pr. n. št.)

Razvoj energetskih trgov in glavne dejavnosti regulatorja

2.1 Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji

Slovenija

Prebivalstvo (1. 1. 2014)	2.061.085
Površina	20.273 km ²
Število vseh odjemalcev električne energije (31. 12. 2013)	933.041
Število vseh odjemalcev zemeljskega plina (31. 12. 2013)	132.939
Bruto domači proizvod (BDP)	35.275 mio EUR
Stopnja rasti BDP	-1,2 %
Inflacija	0,7 %
BDP/prebivalca	17.128 EUR

Vira: SURS, agencija

Električna energija

Moč na pragu	3.622 MW
Hidroelektrarne	1.154 MW
Termoelektrarne	1.240 MW
Jedrska elektrarna	696 MW
Mali proizvajalci	532 MW
Proizvodnja električne energije	14.954 GWh
Hidroelektrarne	4.480 GWh
Termoelektrarne	4.381 GWh
Jedrska elektrarna	5.023 GWh
Mali proizvajalci	1.070 GWh
Dolžina prenosnega omrežja	2.843 km
– 400 kV	669 km
– 220 kV	328 km
– 110 kV	1.833 km
– kablovodi	13 km
Dolžina distribucijskega omrežja	64.993 km
– 110 kV	853 km
– 35, 20 in 10 kV	17.422 km
– 0,4 kV	46.718 km
Poraba električne energije	12.816 GWh
Črpalna hidroelektrarna Avče	392 GWh
Poslovni odjemalci	9.196 GWh
Gospodinski odjemalci	3.228 GWh
Poraba na prebivalca na leto	6.218 kWh
Povprečna poraba gospodinjstva na mesec	325 kWh

Vira: sistemska operaterja

Zemeljski plin

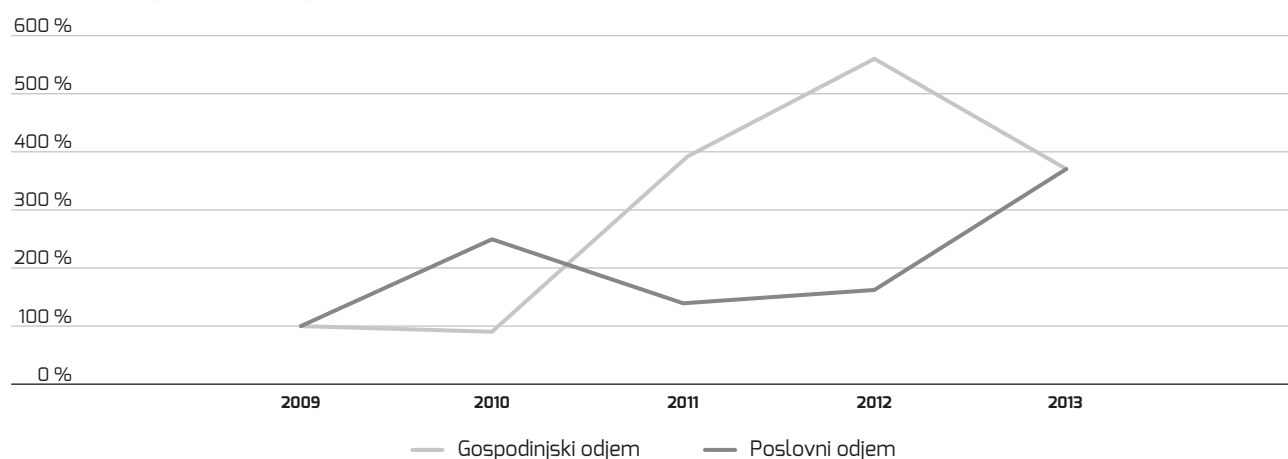
Dolžina prenosnega omrežja	1.121 km
– več kot 16 barov	912 km
– manj kot 16 barov	209 km
Dolžina distribucijskega omrežja (do 16 barov)	4.449 km
Poraba zemeljskega plina	844 milijonov Sm³
Odjemalci na distribucijskem omrežju	297 milijonov Sm ³
Odjemalci na prenosnem omrežju	547 milijonov Sm ³
Poraba na prebivalca na leto	410 Sm³

Viri: podatki podjetij

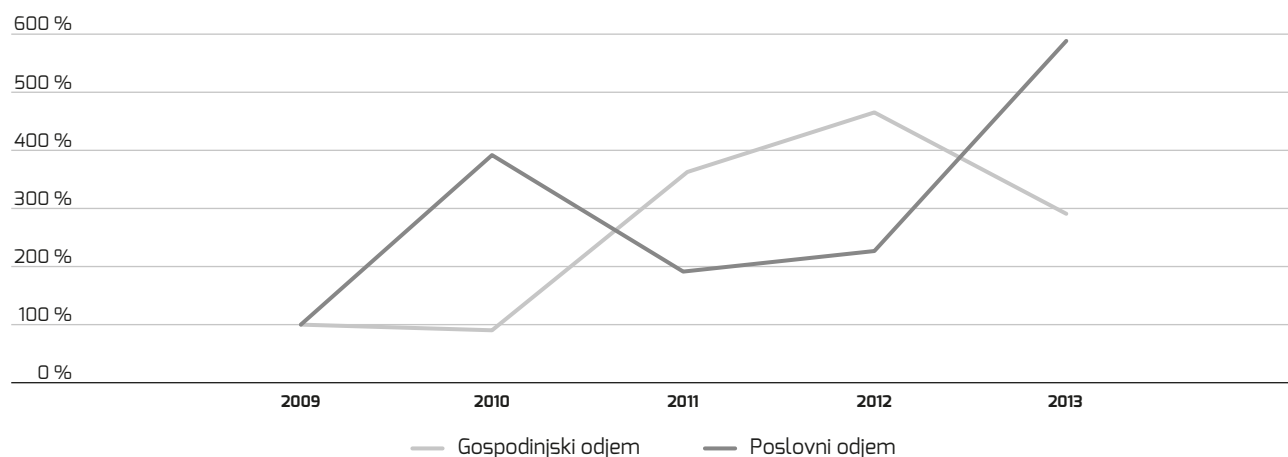
2.2 Razvoj trga z električno energijo

Nizka gospodarska rast ter projekti učinkovite rabe energije so znižali dolgoletne rasti porabe električne energije. Industrijska poraba električne energije se je tako v letu 2013 celo zmanjšala glede na predhodno leto in s tem postavila nov mejnik pri oskrbi poslovnih odjemalcev na distribucijskem omrežju z električno energijo. Konkurenčen maloprodajni trg je zagotovil znižanje cen električne energije. Negativni trendi vrednosti cene električne energije so tako na terminskih kot dnevnih trgih na večini evropskih borz povzročili znižanje maloprodajnih cen. Pri industrijskih odjemalcih sta bili število menjav dobavitelja in tudi količina energije ob menjavi v letu 2013 največji doslej. Ravno nasprotni trend se je zgodil na trgu za gospodinjске odjemalce. Za te odjemalce je še vedno veljal zmeren pozitiven trend rasti porabe električne energije, ki pa ni povzročil sprememb cen energije. Cene so se na tem trgu ohranile, posledica tega pa je bil znižan trend menjav dobavitelja.

Število menjav dobavitelja

Udeležene količine električne energije (GWh)

Z letom 2013 je pričel veljati nov triletni regulativni okvir, ki operaterjema prenosnega in distribucijskega omrežja določa pogoje poslovanja. Vpliv povečanja čezmejnega trgovanja v preteklem obdobju kot tudi stroški zagotavljanja sistemskih storitev so omogočili znižanje omrežnine za prenosno omrežje, medtem ko se je raven omrežnine za distribucijsko omrežnino ohranila. Kljub temu se nadaljuje vlaganje v omrežje. Konec leta 2013 je pričel poskusno obratovati 400 kV daljnovod med Beričevim in Krškim, ki predstavlja pomemben člen v zanesljivi oskrbi tako v osrednji Sloveniji kot pri trgovanju med sosednjimi trgi. Na področju distribucije pa se še intenzivneje nadaljuje postopek menjave klasičnih števcov z naprednimi merilnimi sistemi, saj bodo le-ti omogočili dejavno sodelovanje odjemalcev na trgu elektrike, obračunavanje energije po dejanski porabi, uporabo novih načinov obračunavanja, ki so prilagojeni ponudbi in povpraševanju na trgu, ter izvajanje storitev s strani ponudnikov na trgu. Prehod na novo tehnologijo predvideva tudi Direktiva ES 72/2009, ki članicam nalaga, da izdelajo ekonomsko oceno dolgoročnih stroškov in koristi za trg in posamičnega odjemalca.

Na področju proizvodnje električne energije se je kljub zniževanju cen električne energije nadaljeval investicijski cikel v TEŠ 6, poskusno pa je začela obratovati Hidroelektrarna Krško, ki so jo začeli graditi novembra 2007.

Za zagotovitev vzdržnosti podporne sheme in s tem zagotovitve nadaljevanja obratovanja proizvodnih virov na OVE in SPTE je Vlada Republike Slovenije v začetku in sredi leta spremenila prispevek za zagotavljanje podpore, ki ga plačujejo vsi odjemalci električne energije. Nestabilni pogoji za delovanje podpornega mehanizma so povzročili, da so se vlaganja v OVE in SPTE v letu 2013 po dolgotrajnem pozitivnem trendu znižala. Kljub ugodnim razmeram na proizvodnem trgu sončnih elektrarn je bil delež novih sončnih elektrarn v primerjavi z letom pred tem razpolovljen. Pozitiven trend vlaganj investorjev se je nadaljeval le za elektrarne na soproizvodnjo toplote in električne energije.

Na ravni EU so sistemski operaterji prenosnih omrežij, zainteresirana javnost ter ACER skupaj z nacionalnimi regulatorji nadaljevali pripravo novih omrežnih pravil skladno z Uredbo (ES) št. 714/2009. Za doseg cilja, ki ga je določila Evropska komisija na podlagi sprejetja tretjega svežnja direktiv, da se do leta 2014 vzpostavijo vsi pogoji za enotni trg, so potekala usklajevanja, ki pa do konca leta 2013 niso zagotovila sprejetja katerega od predvidenih devetih pravil.

2.3 Razvoj trga z zemeljskim plinom

Na trgu z zemeljskim plinom so bili v letu 2013 odjemalci zemeljskega plina dejavni in so izkoristili prednosti delujočega trga. Nadaljeval se je visok delež menjav dobavitelja in upad cene zemeljskega plina ter vstop novih ponudnikov na trg.

Povečalo se je število uvoznikov zemeljskega plina, prav tako so se spremenila tudi razmerja moči med njimi. Kazalniki stanja konkurenčnosti kažejo na izboljšanje oziroma povečanje konkurence na slovenskem maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom. Primerjava cen oskrbe z zemeljskim plinom med evropskimi državami kaže, da se cene v Sloveniji znižujejo in približujejo evropskemu povprečju tako pri značilnih industrijskih odjemalcih, še bolj pa pri značilnih gospodinskih odjemalcih.

Zaradi spremenjenih virov zemeljskega plina in nabavnih poti se je močno povečala odvisnost od ruskega plina, kar je negativno vplivalo na razpršenost nabavnih virov.

Operater prenosnega sistema deluje kot neodvisni operater prenosnega sistema, zato mora vsako leto predložiti agenciji v soglasje desetletni razvojni načrt, ki obsega tudi podrobnejšo opredelitev naložb v naslednjih treh letih. Operater prenosnega sistema je v letu 2013 od agencije prvič prejel soglasje k priloženemu razvojnemu načrtu.

Leta 2013 se je poraba na slovenskem trgu z zemeljskim plinom zmanjšala za 2 %, kar kljub zmanjšanju kaže na pozitivne trende porabe plina, saj je bil padec za polovico manjši kot v letu 2012. Kljub omenjenemu pozitivnemu trendu pa se je poraba velikih industrijskih odjemalcev, priključenih neposredno na prenosno omrežje, znižala za 4,5 %, kar je skoraj enak odstotek znižanja kot leto

pred tem. Pozitiven trend pri porabi je tako posledica večje porabe plina uporabnikov, priključenih na distribucijsko omrežje, kjer se je poraba povečala za 2,7 %. Poraba se je najbolj povečala pri gospodinskih odjemalcih.

Pozitivne trende porabe zemeljskega plina je mogoče pripisati povečanju konkurence predvsem na maloprodajnem trgu, kjer so se cene zemeljskega plina tudi najopazneje znižale. Pri porabi zemeljskega plina industrijskih odjemalcev pa so se še vedno poznali vplivi gospodarske krize.

V letu 2013 so bila sprejeta tudi za trg pomembna pravila, ki omogočajo upravljanje s prezasedenostjo prenosnega omrežja. Operater prenosnega sistema je s soglasjem agencije sprejel pravila, ki omogočajo uporabo treh novih mehanizmov, s katerimi se lahko odpravlja stanje prezasedenosti. Navedene mehanizme je operater prenosnega sistema uporabil konec leta 2013, ko je na mejnih točkah Ceršak in Rogatec nastopila pogodbeni prezasedenost.

Za gospodinske odjemalce je zelo pomemben sporazum med dobavitelji in operaterji distribucijskih sistemov, ki se nanaša na ureditev medsebojnih razmerij, ki so podlaga za plačevanje porabljenega zemeljskega plina in omrežnine z enim računom oziroma enim univerzalnim plačilnim nalogom. Od julija 2013 ima večina gospodinskih odjemalcev možnost, da tudi po menjavi dobavitelja plačujejo oskrbo z zemeljskim plinom le z enim računom.

Uvedba metode vstopno-izstopnih točk je v letu 2013 spremenila način obračunavanja omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina in s tem se je Slovenija poenotila z drugimi državami v EU, kot to predvidevajo uredbe. Konec leta 2013 je operater prenosnega sistema prejel soglasje k omrežnini za prenosno omrežje za obdobje od 1. januarja 2014 do 31. decembra 2016. Tarifne postavke omrežnine je operater objavil v Uradnem listu Republike Slovenije.

2.4 Glavne dejavnosti regulatorja

Delovanje Agencije za energijo, slovenskega energetskega regulatorja, je tudi v letu 2013 zaznamoval tretji sveženj energetskega direktiv in uredb EU. V Sloveniji v tem letu še ni bila izvedena njegova implementacija, je pa potekala priprava in konec leta tudi sprejemanje novega energetskega zakona (EZ-1), ki celovito ureja to področje. V postopkih priprave besedila zakona je agencija dejavno, tudi vsebinsko, sodelovala z resornim ministrstvom in strokovno javnostjo. V postopku javne obravnave je podala tudi pripombe, predvsem na področjih reguliranih dejavnosti in omrežnin, nadzora energetskega trga, zanesljivosti oskrbe, obnovljivih virov, daljinske toplote in nalog ter statusa energetskega regulatorja.

Zakonodaja tretjega svežnja regulatorjem nalaga večji obseg dela in pristojnosti. Nekatere določbe, ki so neposredno prenosljive, so že vplivale na obseg dela agencije v letu 2013, na izvajanje nekaterih nalog po implementaciji pa se je agencija intenzivno pripravljala.

Na mednarodnem področju je potekalo redno sodelovanje z Agencijo za sodelovanje energetskega regulatorjev (ACER). Obseg obveznosti agencije na mednarodnem področju se je povečal zaradi nalog, povezanih s tretjim svežnjem evropske energetske zakonodaje, pristojnostmi ACER-ja in s tem povezanimi obveznostmi nacionalnih regulatorjev.

Agencija je aktivno sodelovala v delovnih skupinah ACER in CEER, ki vplivajo na izvajanje nalog agencije na področju implementacije evropske Uredbe o celovitosti in preglednosti energetskega trga (REMIT). Najbolj intenzivno je sodelovala v delovni skupini, ki se ukvarja z vzpostavitvijo platforme za potrebe registracije udeležencev na trgu v skladu z uredbo REMIT. Agencija je izvajala tudi nujne razvojne aktivnosti (načrtovanje in informatizacija internih procesov) za potrebe vzpostavitve registracije udeležencev na trgu v skladu z uredbo REMIT, kar je nova naloga v okviru pristojnosti agencije.

Na področju električne energije so bili izvedeni analiza regulativnega okvira za leto 2012 ter sprotno spremljanje izvajanja tekočega regulativnega okvira za leto 2013. Izvajala se je študija Analiza

stroškov in koristi sistema naprednega merjenja v Sloveniji, na področju kakovosti pa je agencija izvajala vrednotenje učinkov nove metodologije reguliranja s kakovostjo oskrbe.

Pametna omrežja in obnovljivi viri bodo s svojim razvojem v prihodnje vplivali tudi na način reguliranja. Zato je agencija v letu 2013 nadaljevala z delom skladno s sprejetimi usmeritvami za aktivno reguliranje energetskih dejavnosti in omrežij prihodnosti (AREDOP), katerih namen je proučitev in nato sprotno in pravočasno uvajanje ustreznih rešitev v regulativno prakso in s tem izboljševanje reguliranja. V skladu s tem je agencija nadaljevala z razvojem metodologije za oceno vrednosti aktiviranja naložb v distribucijsko in prenosno omrežje, končala posvetovalni proces s področja elektromobilnosti in izvedla posvetovalni proces s področja izmenjave podatkov o realizaciji proizvedene električne energije iz proizvodnih virov OVE/SPTÉ, priključenih na distribucijsko omrežje.

Na področju zemeljskega plina je bil potrjen novi regulativni okvir za prenosno omrežje za obdobje od 1. januarja 2014 do 31. decembra 2016, izdano pa je bilo tudi soglasje k razvojnemu načrtu prenosnega omrežja za obdobje 2014–2023. Za delovanje trga z zemeljskim plinom je bila pomembna vzpostavitev enotnega računa za odjemalce zemeljskega plina. Agencija se je pripravljala tudi na izvajanje potrebnih dejavnosti na področju zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom.

Energija in vztrajnost
premagata vse.

Benjamin Franklin
(znanstvenik in izumitelj, 1706–1790)

Električna energija

3.1 Splošno

Poraba električne energije v Sloveniji v letu 2013 je znašala 12.816 GWh (brez upoštevanja izgub v prenosnem in distribucijskem omrežju). V primerjavi z letom 2012 je bila poraba večja za 185 GWh ali 1,5 %. Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje, so porabili 2006 GWh električne energije oziroma odstotek več v primerjavi z letom 2012. Poraba odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja, je bila na ravni leta 2012 in je znašala 10.418 GWh. Črpalna hidroelektrarna (ČHE) Avče je za črpanje vode porabila 392 GWh, kar je 56 % več kot v letu 2012. Izgube električne energije v prenosnem in distribucijskem elektroenergetskem omrežju so znašale 849 GWh, kar je 5,7 % vse prenesene in distribuirane električne energije, v katero so vključeni tudi tranzit, uvoz in izvoz električne energije.

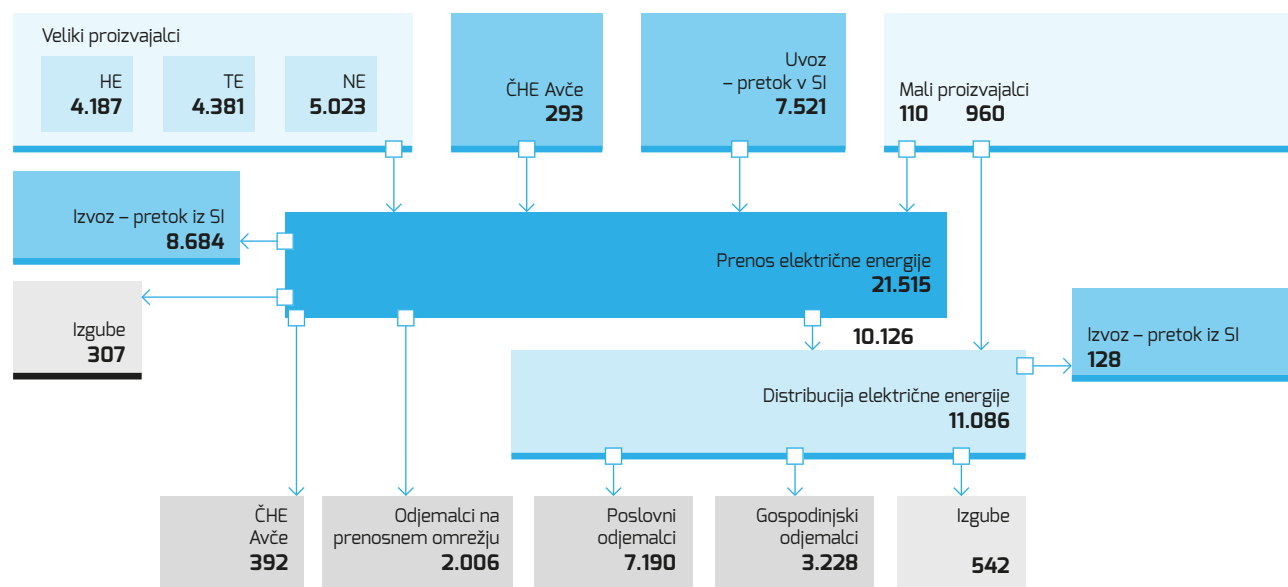
V Sloveniji je bilo v letu 2013 proizvedene 14.954 GWh električne energije, kar je 410 GWh več kot leta 2012. Hidroelektrarne, priključene na prenosno omrežje, so skupaj proizvedle 4529 GWh električne energije, kar je 761 GWh več kot v predhodnem letu. Termoelektrarne so proizvedle 4440 GWh električne energije oziroma 251 GWh manj kot v letu 2012. Jedrska elektrarna Krško je proizvedla 5023 GWh električne energije, kar je 209 GWh manj kot leto prej. Proizvodnja električne energije pri malih proizvajalcih (s proizvodnimi enotami, manjšimi od 10 MW), priključenih na distribucijsko omrežje, je bila v primerjavi s proizvodnjo v letu 2012 večja za 109 GWh in je znašala 962 GWh. V letu 2013 poraba električne energije, vključno z izgubami v omrežju in ob upoštevanju polovičnega deleža proizvodnje v jedrski elektrarni Krško, ki pripada Republiki Hrvaški, ni bila v celoti pokrita s proizvodnimi viri na območju Republike Slovenije. Pokritost slovenske porabe z domačimi proizvodnimi viri je znašala približno 91 %. V letu 2013 je oddaja električne energije preko prenosnega in distribucijskega omrežja v tujino znašala 8812 GWh, prejem iz tujine pa 7521 GWh*.

Delež proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire se letno spreminja glede na hidrološke razmere ter obseg vlaganja v izgradnjo proizvodnih enot za izrabo obnovljivih virov. Leta 2013 je znašal delež proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire približno 37 % vse proizvodnje v Sloveniji. Elektrarne na fosilna goriva so v letu 2013 prispevale približno 30 % celotne proizvodnje, jedrska elektrarna Krško pa 33 %.

Največja urna obremenitev prenosnega elektroenergetskega sistema je bila v februarju, znašala pa je 1944 MW, kar je za 57 MW manj kot v letu 2012.

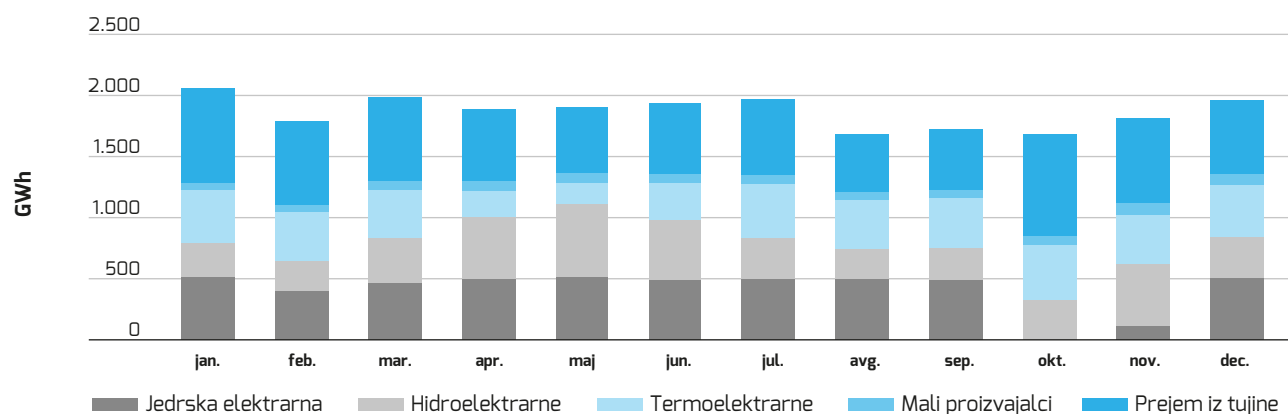
* Količine energije so povzete iz bilanc sistemskih operaterjev prenosnega in distribucijskega omrežja na podlagi fizičnih pretokov.

Slika 1: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2013 v GWh

Vir: agencija

Slika 2: Prikaz proizvodnje električne energije in prejema iz tujine po mesecih

Vir: agencija

Tabela 1: **Proizvodnja električne energije in prejem električne energije iz tujine v GWh**

	2012	2013	Indeks 13/12
Hidroelektrarne	3.768	4.529	120
Termoelektrarne	4.691	4.440	95
Jedrska elektrarna	5.232	5.023	96
Mali proizvajalci*	853	962	113
Proizvodnja v Sloveniji skupaj	14.544	14.954	103
Prejem iz tujine	7.452	7.521	101
Skupaj	21.996	22.475	102

*V kategorijo mali proizvajalci so vključene proizvodne enote z močjo do 10 MW, vključno s tistimi, ki so nameščene pri odjemalcih.

Vir: agencija

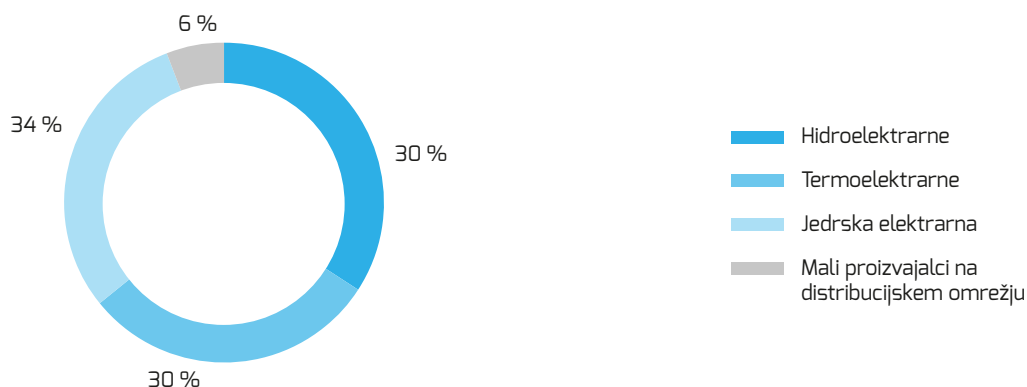
Podatek o proizvodnji v tabeli 1 vsebuje celotno proizvodnjo jedrske elektrarne Krško, tudi polovico, ki pripada Republiki Hrvaški in je upoštevana v podatku o izvozu oziroma pretoku iz Slovenije.

Tabela 2: **Primerjava porabe električne energije v letih 2012 in 2013 v GWh**

	2012	2013	Indeks 13/12
Poslovni odjemalci na prenosnem omrežju	1.990	2.006	101
Poslovni odjemalci na distribucijskem omrežju	7.211	7.190	100
Gospodinjski odjemalci	3.179	3.228	102
Poraba ČHE Avče	251	392	156
Izgube v omrežju	875	849	97
Poraba skupaj	13.506	13.665	101
Oddaja v tujino	8.491	8.812	104
Skupaj	21.997	22.477	102

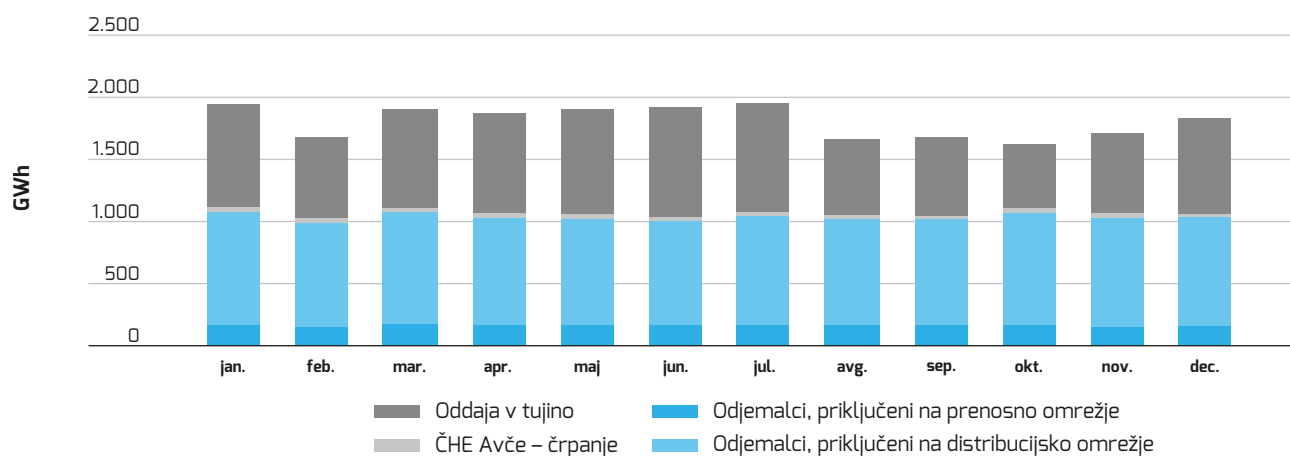
Vir: agencija

Slika 3: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2013

Vir: agencija

Slika 4: Gibanje porabe električne energije V Sloveniji v letu 2013

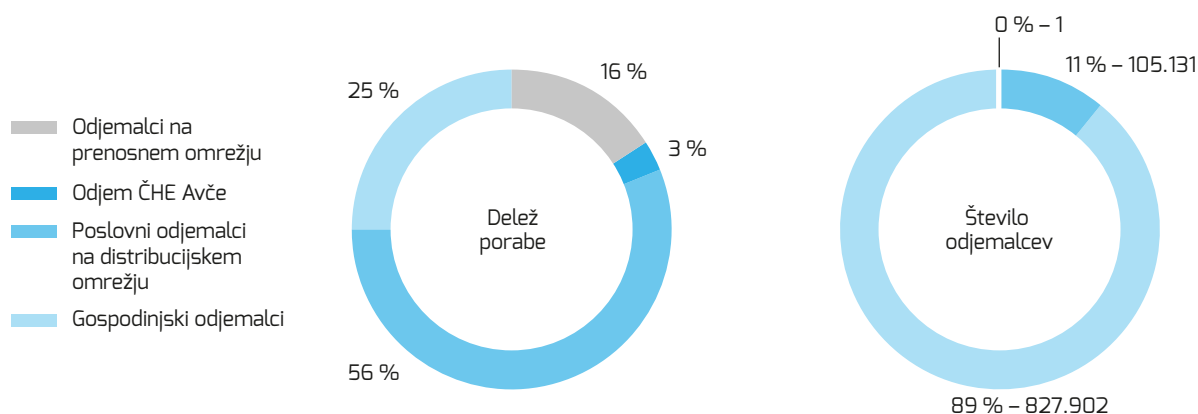
Vir: agencija

Tabela 3: Delež porabe in število odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema

	Število	Poraba GWh
Odjemalci na prenosnem omrežju	7	2.006
Odjem ČHE Avče	1	392
Poslovni odjemalci na distribucijskem omrežju	105.131	7.190
Gospodinjiski odjemalci	827.902	3.229
Odjemalci skupaj	933.041	12.816

Vira: agencija, sistemska operaterja

Slika 5: Delež porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema

Viri: agencija, sistemska operaterja

Ob koncu leta 2013 je bilo na elektroenergetsko omrežje Slovenije priključenih 933.041 odjemalcev električne energije. V primerjavi z letom 2012 se je število odjemalcev povečalo za 2800. Struktura porabe električne energije po vrsti odjema je ostala enaka kot v letu 2012, s to razliko, da se je v letu 2013 nekoliko povečal odjem ČHE Avče v črpalnem režimu.

3.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

3.2.1 Splošno

Reguliranje je proces, pri katerem regulativna institucija z oblikovanjem pravil za določanje zamejevanja cen ali prihodkov in z ugotavljanjem upravičenosti stroškov in prihodkov vpliva na regulirana podjetja tako, da dosegajo postavljene poslovne, tehnične in druge cilje v določenem obdobju.

V slovenskem elektroenergetskem sistemu sta regulirani dejavnosti prenosa in distribucije električne energije, ki ob uvedbi tržnih načel ostajata naravna monopola.

Dejavnosti prenosa in distribucije električne energije sta obvezni republiški gospodarski javni službi (v nadaljevanju GJS), ki ju izvajata sistemska operaterja elektroenergetskih omrežij. Način izvajanja GJS je predpisan z uredbo, ki jo izda vlada.

GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije izvaja družba ELES, d.o.o., sistemski operater prenosnega elektroenergetskega omrežja, Hajdrihova 2, Ljubljana (www.eles.si).

GJS operaterja distribucijskega omrežja električne energije izvaja na podlagi koncesije družba SODO, d.o.o., Minašikova ulica 5, Maribor (www.sodo.si).

Operaterja prenosnega in distribucijskega elektroenergetskega omrežja sta v 100-odstotni lasti države.

3.2.2 Ločitev dejavnosti

Pravne osebe, ki opravljajo več kot eno energetske dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo ali poleg dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo opravljajo še drugo dejavnost (energetske ali drugo tržno dejavnost), morajo skladno z Energetskim zakonom (v nadaljevanju EZ) zagotoviti ločeno računovodsko spremljanje vsake energetske dejavnosti.

Dejavnosti GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja (ELES) in GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja (SODO) se na celotnem območju Republike Slovenije izvajata v ločenih pravnih osebah, ki jima je to edina dejavnost. Tako ELES in SODO za potrebe regulative ne pripravljata ločenih računovodskih izkazov.

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so pripravili ločene računovodske izkaze za dejavnosti, ki jih na podlagi pogodbenih razmerij izvajajo za SODO.

Postopek certificiranja operaterjev prenosnih sistemov, kot ga predvideva Direktiva 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES, v letu 2013 še ni bil prenesen v veljavni EZ.

3.2.3 Tehnične storitve operaterjev

3.2.3.1 Zagotavljanje sistemskih storitev

Sistemske storitve so storitve, ki jih mora zagotavljati sistemski operater prenosnega omrežja, da omogoči normalno obratovanje celotnega elektroenergetskega sistema. Sistemske storitve na ravni slovenskega elektroenergetskega sistema zagotavlja ELES, na posameznih delih distribucijskega omrežja pa tudi SODO. Skladno s Sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosno omrežje električne energije (Uradni list RS, št. 71/12) ELES pri zagotavljanju sigurnega obratovanja elektroenergetskega sistema uporablja naslednje sistemske storitve:

- regulacijo frekvence in moči (primarno, sekundarno in terciarno),
- regulacijo napetosti,
- pokrivanje odstopanj dejanskih izmenjav regulacijskega območja od načrtovanih vrednosti,
- zagon agregatov brez zunanje napajanja,
- pokrivanje tehničnih izgub, ki nastanejo v prenosnem omrežju,
- razbremenjevanje omrežja.

Za leto 2013 je ELES predvidel naslednji obseg sistemskih storitev:

- rezerva za sekundarno regulacijo frekvence in moči: ± 80 MW
- rezerva za terciarno regulacijo frekvence in moči: 348 MW

Ponudnike sistemskih storitev za leto 2013 je ELES izbral že leta 2011, skupaj za leti 2012 in 2013. Za sistemsko storitev zagotavljanja terciarne regulacije frekvence in moči je ponudnike izbral na javni dražbi, ponudnike za izvajanje preostalih sistemskih storitev pa z neposrednimi pogajanjmi s potencialnimi ponudniki.

Za dražbo za izbor ponudnika za zagotavljanje rezerve za terciarno regulacijo je ELES predvidel tri produkte rezerve. Na podlagi statistične analize angažiranja rezerve za terciarno regulacijo v preteklih letih je ugotovil, da le v dobrih 10 % primerov aktivacije terciarne regulacije potrebuje skupno moč angažiranja več kot 130 MW. Prav tako v analiziranem preteklem obdobju nikoli ni potreboval angažiranja celotnega obsega terciarne rezerve. Na podlagi teh dejstev je oblikoval tri produkte rezerve, ki se med seboj razlikujejo po parametrih kakovosti in izvoru same rezerve. Značilnosti posameznih produktov terciarne rezerve so prikazane v tabeli 4.

Tabela 4: **Zahtevana kakovost produktov terciarne rezerve v letih 2012 in 2013**

	Produkt A	Produkt B	Produkt C
Količina (MW)	134	66	148
Izvor rezerve	Slovenija	ENTSO-E	ENTSO-E
Čas aktivacije	≤ 15 min	≤ 15 min	≤ 15 min
Čas najave spremembe aktivacije	≤ 15 min	≤ 60 min	≤ 120 min
Število aktivacij v letu	≥ 50	≥ 25	≥ 15
Čas med dvema aktivacijama	= 0 h	≤ 12 h	≤ 24 h
Trajanje ene aktivacije	≥ 16 h	≥ 16 h	≥ 16 h

Vir: ELES

Za zakup produktov rezerve za terciarno regulacijo za leti 2012 in 2013 je ELES 5. julija 2011 izvedel javno dražbo. Na njej so lahko ponudniki ponujali različne cene zakupa in energije za vsako od proizvodnih enot, s katerimi so sodelovali na dražbi. Končni rezultati dražbe za leto 2013 so prikazani v tabeli 5.

Tabela 5: **Rezultati dražbe za zakup rezerve za terciarno regulacijo za leto 2013**

Produkt	Izbrani ponudnik	Zakupljena moč (MW)	Cena zakupa (EUR/MW)	Cena energije (EUR/MWh)
Produkt A				
	TE-TOL	10	50.000,00	63,00
	HSE	29	26.500,00	270,00
	HSE	29	27.500,00	270,00
	HSE	42	48.860,00	220,00
	HSE	24	80.970,00	150,00
Produkt B				
	Energy Financing Team AG	52	16.800,00	210,00
	HSE	14	80.970,00	150,00
Produkt C				
	Energy Financing Team AG	148	13.200,00	160,00

Vir: ELES

Ponudnike drugih sistemskih storitev je ELES izbral na podlagi neposrednih pogajanj s potencialnimi ponudniki. Zaradi narave preostalih sistemskih storitev je lahko izbral le ponudnike, ki so ponujali storitve s proizvodnimi viri, lociranimi znotraj regulacijskega območja Slovenije.

3.2.3.2 Izravnava odstopanj

V skladu z 22.a členom v letu 2013 veljavnega EZ je v Sloveniji za izravnavo odstopanj v omrežju odgovoren sistemski operater prenosnega omrežja ELES. V okviru vzpostavljene bilančne sheme, ki jo določajo Pravila za delovanje organiziranega trga z električno energijo (Uradni list RS, št. 98/09, 97/11), so odgovorni bilančnih skupin zadolženi za ohranjanje vozniških redov svojih bilančnih skupin v okvirih napovedanih vrednosti. Odstopanja posameznih bilančnih skupin se velikokrat medsebojno izničijo, saj odstopanje ene bilančne skupine v pozitivno smer ob hkratnem enakem odstopanju druge bilančne skupine v drugo smer ne prinaša odstopanja celotnega elektroenergetskega sistema. Kadar pa vseeno pride do odstopanja celotnega sistema, je za njegovo izravnavo odgovoren ELES. Vse količine električne energije, potrebne za izravnavo sistema, ELES v normalnih razmerah nabavlja na izravnalnem trgu z električno energijo. V izjemnih primerih lahko manjkajoče količine energije pridobi tudi z angažiranjem sistemskih rezerv, ki jih ima zakupljene v okviru zagotavljanja sistemskih storitev.

Izravnalni trg v Republiki Sloveniji organizira družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o. Na tem trgu se trgovanje izvaja na način sprotnega trgovanja, kar pomeni, da se posel sklene, kadar koli se srečata ustrezni ponudba in povpraševanje. Na izravnalnem trgu lahko prek trgovalnega sistema vlagajo ponudbe vsi člani izravnalnega trga, kar so lahko vsi člani bilančne sheme, torej odgovorni bilančnih skupin in podskupin. ELES na izravnalnem trgu kupuje oziroma prodaja vso električno energijo, ki jo potrebuje za izravnavo odstopanj slovenskega elektroenergetskega sistema, razen energije za zagotavljanje primarne in sekundarne regulacije moči ter angažiranja tistega dela terciarne rezerve moči, ki je ni mogoče izvesti prek trgovalne aplikacije. Trgovanje na izravnalnem trgu poteka 24 ur na dan, 7 dni na teden in največ za dan vnaprej. Omogočeno je trgovanje z urnimi, 15-minutnimi, pasovnimi in trapeznimi produkti. V letu 2013 je bilo v okviru izravnalnega trga sklenjenih poslov za skupaj 66.528 MWh električne energije.

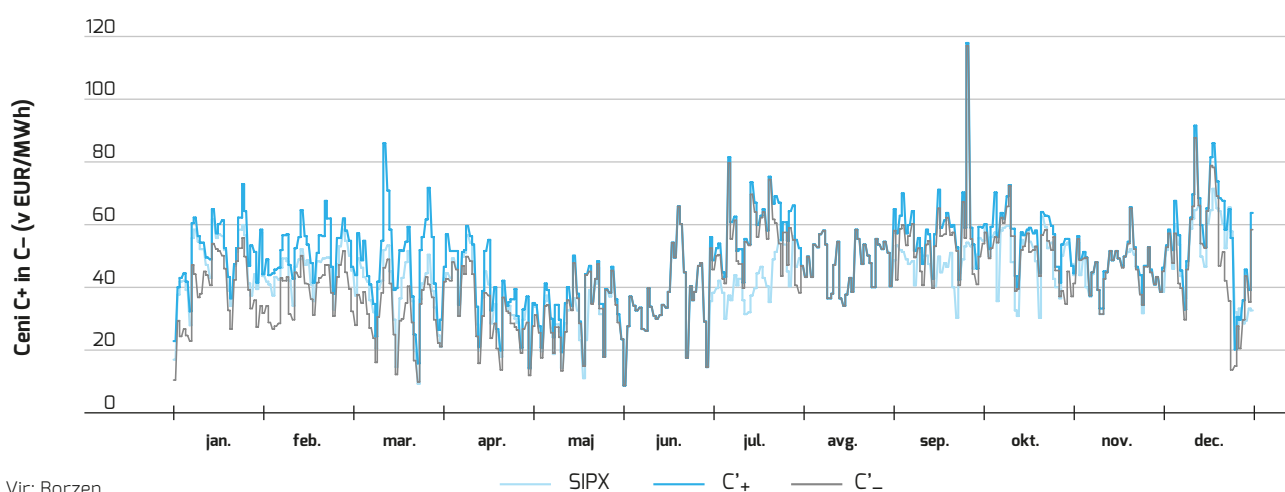
Za izvajanje bilančnega obračuna je v Sloveniji odgovoren Borzen. Bilančni obračun izvaja organizator trga na podlagi določil Pravil za delovanje trga z električno energijo. Organizator trga najprej za vsako bilančno skupino za vsak obračunski interval, ki znaša eno uro, določi skupno količino odstopanj. Nato določi še vrednost teh odstopanj, pri čemer upošteva dejanske stroške, ki jih je imel ELES z izravnavo, in urni indeks cene električne energije na slovenski borzi z električno energijo. Tako določi osnovni ceni za obračun odstopanj, C_+ in C_- . Cena C_+ se nanaša na pozitivna odstopanja (realizacija bilančne skupine je nižja od napovedane vrednosti), cena C_- pa na negativna. Pri obračunu odstopanj posamezne bilančne skupine nato še preveri, ali so bila odstopanja izven tolerančnega pasu. Če je bilančna skupina v obračunskem intervalu odstopala izven tolerančnega pasu, ji izračuna še ustrezen znesek penalizacije. Organizator trga v vsakem mesecu opravi korekcijo osnovnih cen za odstopanja na način, da prihodki in odhodki iz naslova bilančnih obračunov bilančnih skupin, brez upoštevanja penalizacije, pokrijejo vse stroške, ki jih ima ELES z izravnavo odstopanj. Korekcijo izračunanih cen izvede tako v primeru presežka kot v primeru primanjkljaja. Korekcijo izvede v tolikih obračunskih intervalih, kolikor je potrebno, da so stroški, ki jih ima sistemski operater prenosnega omrežja z izravnavo odstopanj sistema v obračunskem obdobju, pokriti. Tako dobi popravljeni ceni odstopanj, C'_+ in C'_- . Korekcijo cen odstopanj izračuna brez upoštevanja penalizacije odstopanj ter napovedanih odstopanj (odstopanja bilančnih skupin brez prevzemno-predajnih mest). Izračun penalizacije organizator trga izvede po opravljeni korekciji cen, kar pomeni, da presežki bilančnega obračuna nastanejo le zaradi penalizacije odstopanj bilančnih skupin.

Na podlagi obračunov v vseh obračunskih intervalih in korekcij cen C_+ in C_- organizator trga vsak mesec izvede finančni obračun odstopanj. Finančni obračuni se pripravijo za bilančne skupine, ki imajo pripadajoča odjemna ali proizvodna prevzemno-predajna mesta. Za bilančne skupine, ki nimajo pripadajočih odjemnih ali proizvodnih prevzemno-predajnih mest, torej za bilančne skupine trgovcev, ki energije ne dobavljajo končnim odjemalcem v Sloveniji, se finančni obračun bilančnega obračuna izdela samo v primeru, ko odgovorni takih bilančnih skupin prijavijo napovedana odstopanja.

14. maja 2013 sta slovenski in avstrijski sistemski operater na slovensko-avstrijski meji začela izvajati skupno izravnavo odstopanj (Imbalance Netting Cooperation – INC). V okviru INC se v vsakem trenutku primerjajo odstopanja v slovenskem in avstrijskem elektroenergetskem sistemu, kjer se nato različne smeri odstopanj izničijo. INC je zelo pozitivno učinkoval na skupne stroške odstopanj, saj je bila energija izravnave, ki izvira iz INC, cenovno zelo ugodna.

Slika 6 prikazuje gibanja izpeljanih cen odstopanj C_+ in C_- ter indeksa cen na slovenski borzi električne energije SIPX v letu 2013.

Slika 6: Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C_+ in C_- ter indeksa SIPX v letu 2013

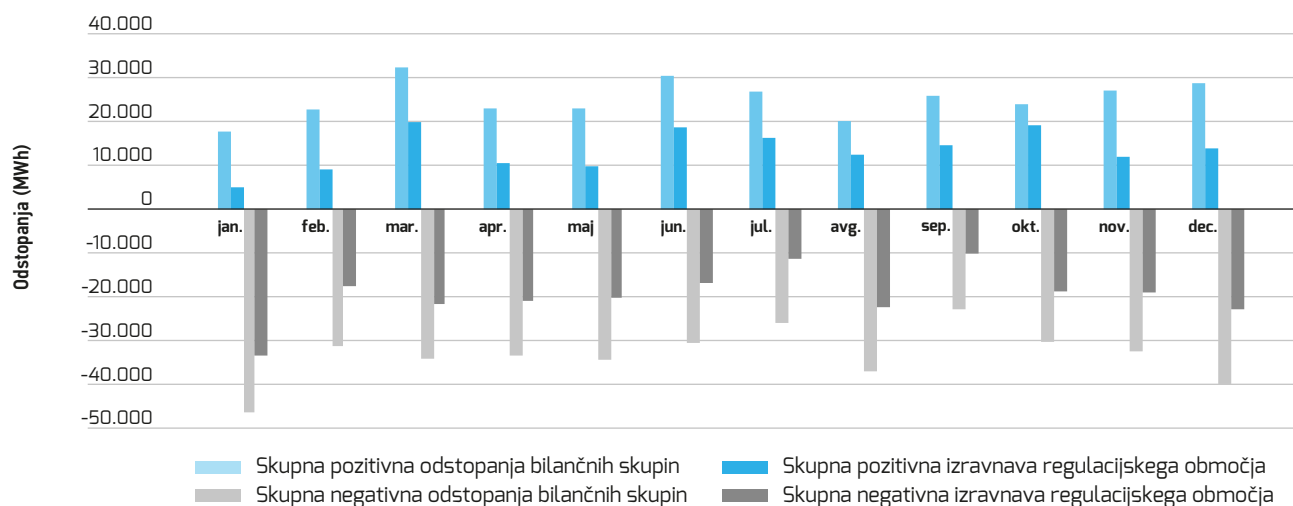

V obdobju od januarja do decembra 2013 je povprečna vrednost izpeljane cene za pozitivna odstopanja znašala 49,13 EUR/MWh, povprečna cena za negativna odstopanja pa 42,87 EUR/MWh. Najvišja cena je v tem obdobju znašala 596,24 EUR/MWh, najnižja pa -58,23 EUR/MWh. Najvišja cena se je pojavila 13. marca v 20. urnem bloku, najnižja pa 17. septembra v 2. urnem bloku. Najvišja cena je znašala 259,52 EUR/MWh in se je pojavila 26. septembra v 5. urnem bloku, najnižja vrednost -58,23 EUR/MWh se je prav tako pojavila 17. septembra v 2. urnem bloku. V primerjavi s predhodnim letom je opazno predvsem znatno znižanje povprečne cene za pozitivna odstopanja, ki je v letu 2012 znašala 60,41 EUR/MWh. Zagotovo lahko glavni vzrok za to znižanje pripišemo uvedbi skupne izravnave odstopanj INC.

Po veljavnih Pravilih za delovanje organiziranega trga z električno energijo se kot osnova za izračun osnovnih cen za odstopanja C_+ in C_- , posledično pa tudi za izračun izpeljanih cen odstopanj, uporablja indeks slovenske borze električne energije SIPX. Povprečna vrednost indeksa SIPX je v letu 2013 znašala 43,18 EUR/MWh. Najvišja vrednost SIPX se je pojavila 4. oktobra v 20. urnem bloku in je znašala 123,14 EUR/MWh, najnižja vrednost SIPX 0,00 EUR/MWh pa se je pojavljala v več intervalih skozi vse leto 2013. Vrednost je bila v povprečju od indeksa SIPX večja za 5,95 EUR/MWh, medtem ko je bila vrednost v povprečju za 0,31 EUR/MWh nižja od indeksa SIPX.

Na sliki 7 so prikazana skupna pozitivna in negativna odstopanja vseh bilančnih skupin v Sloveniji v letu 2013 kot tudi skupna odstopanja slovenskega regulacijskega območja.

Slika 7: Skupna odstopanja v slovenskem elektroenergetskem sistemu v letu 2013

Vira: Borzen, ELES

Zaradi medsebojnega izničanja pozitivnih in negativnih odstopanj bilančnih skupin so odstopanja sistema vedno nižja od vsote odstopanj bilančnih skupin. Vseeno pa odstopanja regulacijskega območja po velikosti sledijo odstopanjem vseh bilančnih skupin, tako da so najvišje in najnižje vrednosti pri obeh kategorijah zabeležene v istih mesecih. Najvišja pozitivna odstopanja so bila zabeležena v marcu, najvišja negativna pa v januarju. Skupna letna pozitivna odstopanja regulacijskega območja so znašala 161.056 MWh, negativna pa 234.919 MWh. Hkrati so skupna letna odstopanja vseh bilančnih skupin znašala 301.777 MWh, negativna pa 397.808 MWh.

Leto 2013 je bilo precej dinamično glede prihodov novih in izstopov obstoječih članov slovenske bilančne sheme. Tako je bilo na novo registriranih 12 članov, iz sheme pa jih je izstopilo 7. Na začetku leta je bilančna shema štela 49 bilančnih skupin in 17 podskupin, ob koncu leta 2013 pa je bilo vanjo vključenih 54 bilančnih skupin in 20 podskupin.

3.2.3.3 Standardi varnosti in zanesljivosti obratovanja ter kakovost storitev

V mednarodni standardizaciji je v terminološkem standardu IEC 60050-617: International Electrotechnical Vocabulary – Part 617: Organisation/market of electricity, uveljavljen izraz „quality of the electricity supply“. Sama definicija tega izraza vključuje neprekinjenost napajanja, kakovost napetosti in komercialno kakovost.

Sistemska operaterja in elektrodistribucijska podjetja (EDP) pri svojem delu uporabljata tudi slovenske standarde oziroma tehnična poročila, ki so sprejeta v sistem slovenske standardizacije:

- SIST EN 50160:2011, ki nadomešča SIST EN 50160:2008: Značilnosti napetosti v javnih razdelilnih omrežjih (Voltage characteristics of electricity supplied by public distribution networks);
- SIST-TP IEC/TR3 61000-3-6:2004: Electromagnetic compatibility (EMC) - Part 3: Limits - Section 6: Assessment of emission limits for distorting loads in MV, HV and EHV power systems - Basic EMC publication;
- SIST-TP IEC/TR3 61000-3-7:2004: Electromagnetic compatibility (EMC) - Part 3: Limits - Section 7: Assessment of emission limits for fluctuating loads in MV and HV power systems - Basic EMC publication.

Zaradi zmanjševanja stroškov sistemskih operaterjev se lahko poslabša kakovost oskrbe z električno energijo, zlasti če podjetja niso regulirana na podlagi dosežene ravni kakovosti oskrbe. Kakovost oskrbe z električno energijo nadzoruje agencija na podlagi minimalnih standardov kakovosti. Izraz kakovost oskrbe z električno energijo zajema naslednja področja:

- neprekinjenost napajanja,
- komercialno kakovost in
- kakovost napetosti.

3.2.3.3.1 Neprekinjenost napajanja

Podatki o neprekinjenosti napajanja se zbirajo na podlagi enotne metodologije v skladu z Aktom o posredovanju podatkov o kakovosti oskrbe z električno energijo (Uradni list RS, št. 73/12) in so zato lahko medsebojno primerljivi. Podatki o neprekinjenosti napajanja so bili posredovani z uporabo spletnih storitev.

Vrednosti kazalnikov SAIDI za nenačrtovane prekinitve, ki so posledica lastnih vzrokov in so jih posredovala EDP od leta 2011 do leta 2013, so zbrane v tabeli 6.

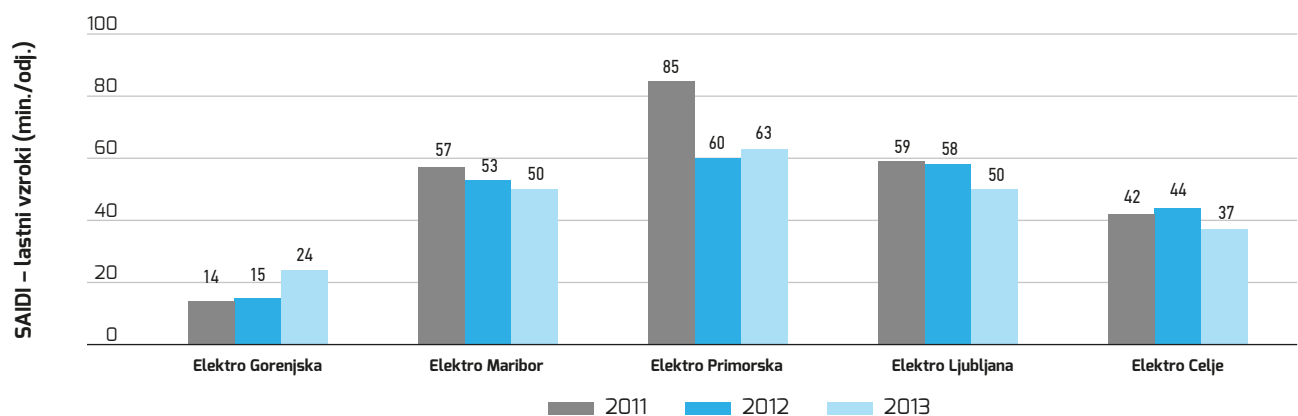
Tabela 6: **Kazalnik SAIDI po EDP v obdobju 2011–2013 za nenačrtovane prekinitve (lastni vzroki)**

Elektrodistribucijsko podjetje/leto	SAIDI – nenačrtovane, dolgotrajne prekinitve (min./odj.) (lastni vzroki)		
	2011	2012	2013
Elektro Gorenjska	14	15	24
Elektro Maribor	57	53	50
Elektro Primorska	85	60	63
Elektro Ljubljana	59	58	50
Elektro Celje	42	44	37

Viri: podatki EDP

Slika 8 prikazuje vrednosti kazalnika SAIDI med leti 2011 in 2013 za nenačrtovane dolgotrajne prekinitve (lastni vzroki). Glede na dosežene vrednosti iz leta 2012 se kazalnik SAIDI v letu 2013 ni bistveno razlikoval. EDP Elektro Gorenjska v vseh opazovanih letih beleži mnogo manjše vrednosti kazalnika SAIDI, kar gre v določeni meri pripisati tudi specifičnim okoljskim parametrom ter strukturi omrežja, kjer prevladujejo kabelska omrežja.

Slika 8: Kazalnik SAIDI za nenačrtovane dolgotrajne prekinitev (lastni vzroki) v obdobju 2011–2013

Viri: podatki EDP

Iz kazalnikov SAIDI in SAIFI za leto 2013, izračunanih na ravni posameznega distribucijskega podjetja, je agencija izračunala združene vrednosti kazalnikov SAIDI in SAIFI glede na število vseh odjemalcev v Sloveniji. V tabelah 7 in 8 so prikazani podatki, ki zajemajo vse prekinitev, ki jih odjemalec dejansko utrpí. V izračunu kazalnika so zato poleg nenačrtovanih prekinitev, ki so posledica lastnih vzrokov, zajete tudi nenačrtovane prekinitev zaradi tujih vzrokov in višje sile, posebej pa so prikazane še načrtovane prekinitev.

Tabela 7: Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2011–2013 (nenačrtovane prekinitev)

Kazalnik/vzroki	Nenačrtovane prekinitev					
	2011		2012		2013	
	Lastni vzroki	Vsi vzroki	Lastni vzroki	Vsi vzroki	Lastni vzroki	Vsi vzroki
SAIFI – državna raven [prek./odj.]	1,33	1,81	1,40	2,99	1,14	2,20
SAIDI – državna raven [min./odj.]	55	76	50	169	47	109

Viri: podatki EDP

Tabela 8: Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2011–2013 (načrtovane prekinitev in vse prekinitev)

Kazalnik	Načrtovane prekinitev			Vse prekinitev		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
SAIFI – državna raven [prek./odj.]	0,98	0,88	0,89	2,79	3,86	3,08
SAIDI – državna raven [min./odj.]	127	117	115	203	286	224

Viri: podatki EDP

3.2.3.3.2 Komerzialna kakovost

V letu 2013 se je nadaljevalo sistematično spremljanje kazalnikov komercialne kakovosti, ki se združujejo v naslednje skupine parametrov:

1. priključevanje na omrežje
2. skrb za odjemalce
3. tehnične storitve
4. merjenje in zaračunavanje

Iz tabele 9 so razvidne povprečne vrednosti nekaterih kazalnikov komercialne kakovosti v povezavi s priključevanjem na omrežje in odpravo napak na napravi za omejevanje toka (varovalki) oziroma števcu.

Tabela 9: Povprečne vrednosti nekaterih kazalnikov komercialne kakovosti (za leto 2013)

Kazalnik komercialne kakovosti	Elektro Gorenjska	Elektro Maribor	Elektro Primorska	Elektro Ljubljana	Elektro Celje
Priključevanje na omrežje					
Povprečni čas, potreben za izdajo soglasja za priključitev [dni]	15,70	10,60	21,80	17,00	5,88
Povprečni čas, potreben za izdajo pogodbe o priključitvi na nizkonapetostno (NN) omrežje [dni]	11,60	6,80	3,16	9,00	2,86
Povprečni čas, potreben za aktiviranje priključka na električno omrežje [dni]	5,90	4,70	3,21	3,40	2,34
Tehnične storitve – odprave napak					
Povprečni čas do ponovne vzpostavitve napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka (06.00–22.00) [h]	1,30	1,22	2,10	0,99	1,35
Povprečni čas do ponovne vzpostavitve napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka (22.00–06.00) [h]	0,20	–	2,45	0,97	1,51
Povprečni čas, potreben za odpravo okvare števca [dni]	7,74	2,63	7,00	2,95	5,27

Viri: podatki EDP

Agencija je z letom 2012 uvedla tudi poenoten postopek zbiranja pritožb s področja komercialne kakovosti. Področna klasifikacija razvrščanja pritožb je skladna s priporočilom ERGEG, Ref. E10-CEM-33-05 (junij 2010). Podatki o pritožbah komercialne kakovosti za leto 2013 so zbrani v tabeli 10.

Tabela 10: Število in deleži upravičenih pritožb s področja komercialne kakovosti za leto 2013

Vzrok za pritožbo	Število vseh pritožb	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb [%]
Aktiviranje priključka na električno omrežje	0	0	
Napačni odklopi zaradi napake vzdrževalnega osebja	0	0	
Ponovna vzpostavitev napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka	0	0	
Odgovor na pritožbo v zvezi s kakovostjo napetosti	118	51	43
Odprava neskladja odklonov napajalne napetosti	4	2	50
Maksimalno dovoljeno trajanje in število nenačrtovanih dolgotrajnih prekinitev (velja za končne odjemalce na SN)	0	0	
Maksimalno dovoljeno trajanje posamezne nenačrtovane dolgotrajne prekinitve	0	0	
Odprava okvare števca	317	161	51
Redno odčitavanje števcov v enem letu s strani pooblaščenega podjetja	8	4	50
Odgovori na pisna vprašanja, pritožbe ali zahteve uporabnikov	94	28	30
Vzpostavitev ponovnega napajanja po izklopu zaradi neplačila	0	0	
Izdaja ocene stroškov (predračuna) za enostavna dela	0	0	
Izdaja pogodbe o priključitvi na NN omrežje	1	1	100
Izdaja soglasja za priključitev	17	5	29
Neizvedeni ali zamujeni vnaprej dogovorjeni obiski	2	1	50
Pravočasna obveščenost uporabnikov o načrtovani prekinitvi	5	3	60

Viri: podatki EDP

Iz podatkov o pritožbah s področja komercialne kakovosti je razvidno, da so se odjemalci v največji meri pritoževali zaradi okvare števca.

Zahtevana raven komercialne kakovosti je določena s sistemskimi in zajamčenimi standardi komercialne kakovosti. Kršitev zajamčenih standardov komercialne kakovosti, ki so določeni z zakonodajo oziroma jih določi regulator, ima lahko finančne posledice za izvajalca posamezne storitve v obliki plačila kompenzacije posameznemu uporabniku. Iz vrednosti sistemskih standardov lahko uporabnik sklepa o pričakovani kakovosti posameznega izvajalca, saj odražajo povprečno raven kakovosti storitev oziroma delež vseh uporabnikov omrežja, ki jim je zahtevana raven kakovosti storitve zagotovljena.

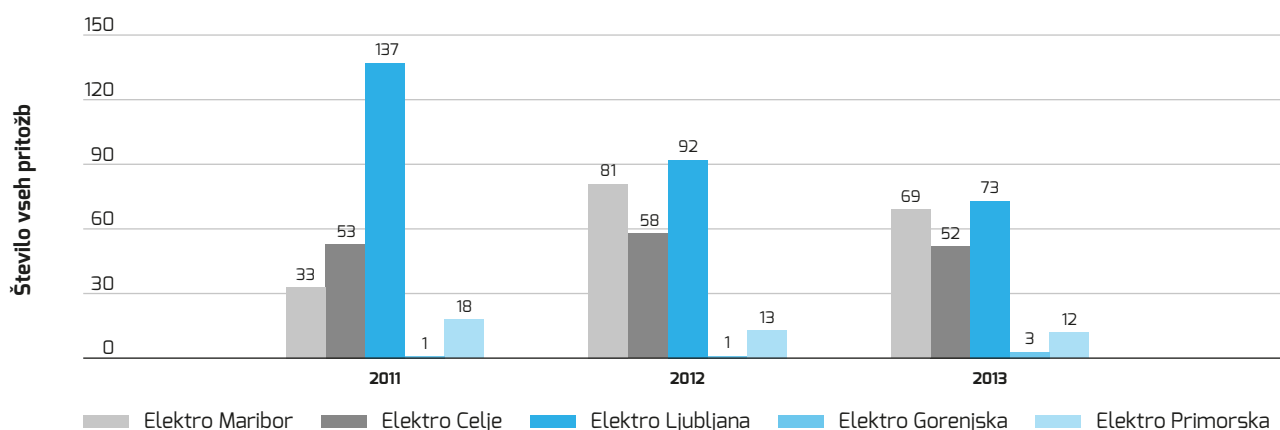
3.2.3.3.3 Kakovost napetosti

Sistemski operaterji morajo skladno z zakonodajo izvajati stalni monitoring na meji med prenosnim in distribucijskim omrežjem ter na prevzemno-predajnih mestih večjih proizvajalcev in odjemalcev. Občasni monitoring se izvaja po vnaprej določenem načrtu. Pri obravnavi pritožbe uporabnika se izvede monitoring kakovosti napetosti, ki traja najmanj en teden. Monitoring kakovosti napetosti pa se izvaja tudi v postopku izdaje soglasja za priključitev, ko izdajatelj soglasja na ta način preveri razmere kakovosti napetosti v omrežju.

Podatki za kakovost napetosti se zajemajo iz merilnih mest stalnega in občasnega monitoringa v skladu s standardom SIST EN 50160. Po posameznih EDP se število pritožb z leti spreminja (glej

sliko 9 in tabelo 11), lahko pa v ocenimo, da se je v letu 2013 glede na predhodno leto število pritožb zmanjšalo.

Slika 9: Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2011–2013 po posameznih EDP

Viri: podatki EDP

Tabela 11: Število in deleži upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2011–2013

Elektrodistribucijsko podjetje	2011			2012			2013		
	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb
Elektro Maribor	33	25	75,8 %	81	57	70,4 %	69	48	69,6 %
Elektro Celje	53	47	88,7 %	58	37	63,8 %	52	39	75,0 %
Elektro Ljubljana	137	111	81,0 %	92	47	51,1 %	73	30	41,1 %
Elektro Gorenjska	1	0	0,0 %	1	1	100,0 %	3	3	100,0 %
Elektro Primorska	18	10	55,6 %	13	10	76,9 %	12	8	66,7 %
Skupaj	242	193	79,8 %	245	152	62,0 %	209	128	61,2 %

Viri: podatki EDP

3.2.3.3.4 Kakovost napetosti v prenosnem omrežju

V skladu z določili Uredbe o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije (Uradni list RS, št. 117/02) sistemski operater prenosnega omrežja (ELES) izvaja aktivnosti, ki opredeljujejo kakovost storitev upravljavca prenosnega omrežja. V letu 2013 je ELES na visokonapetostnem omrežju izvajal stalni monitoring kakovosti napetosti v skladu s SIST EN 50160 v 188 merilnih točkah (meje z distribucijskimi omrežji, proizvodnjo in neposrednimi odjemalci). Vzpostavitev stalnega monitoringa kakovosti napetosti se bo v prihodnjih letih nadaljevala še v preostalih stičnih točkah med prenosnim omrežjem in njegovimi uporabniki, kjer stalni monitoring še ni bil aktiven, in na povezovalnih točkah s sosednjimi prenosnimi omrežji Hrvaške, Avstrije in Italije. Poleg kazalnikov, ki se uporabljajo za nadzor neprekinjenosti napajanja na distribucijskem omrežju (SAIDI, SAIFI, MAIFI), se na prenosnem omrežju spremljajo tudi nekateri drugi kazalniki, ki temeljijo na količini nedobavljene energije (ENS).

Analiza podatkov kaže, da so bili parametri napetosti v točkah, kjer je vzpostavljen stalni monitoring, v povprečju skladni z zahtevami slovenskega standarda SIST EN 50160. V določenih merilnih točkah so tudi v letu 2013 bila zaznana manjša odstopanja od standarda, in sicer velikost napajalne napetosti, utripanje napetosti – fliker, frekvenca in napetostno ravnotežje. Neskladnost flikerja s standardom je bilo zaznati v 143 merilnih točkah, kar je povprečno 14,2 neskladnih tednov na posamezno merilno točko. Problem visoke ravni flikerja se je pojavljal na treh območjih, kjer so veliki odjemalci, katerih porabniki prevzemajo neenakomeren tok induktivnega karakterja, ki povzroča velika nihanja (kolebanja) napetosti v prenosnem omrežju. Največji vpliv flikerja se je čutil na celotnem gorenjskem območju in v določenih ljubljanskih vozliščih. Nekoliko manjši vpliv je imel fliker na območju Koroške. Tretje območje z najmanjšim vplivom flikerja pa je bila okolica Celja.

3.2.3.4 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja

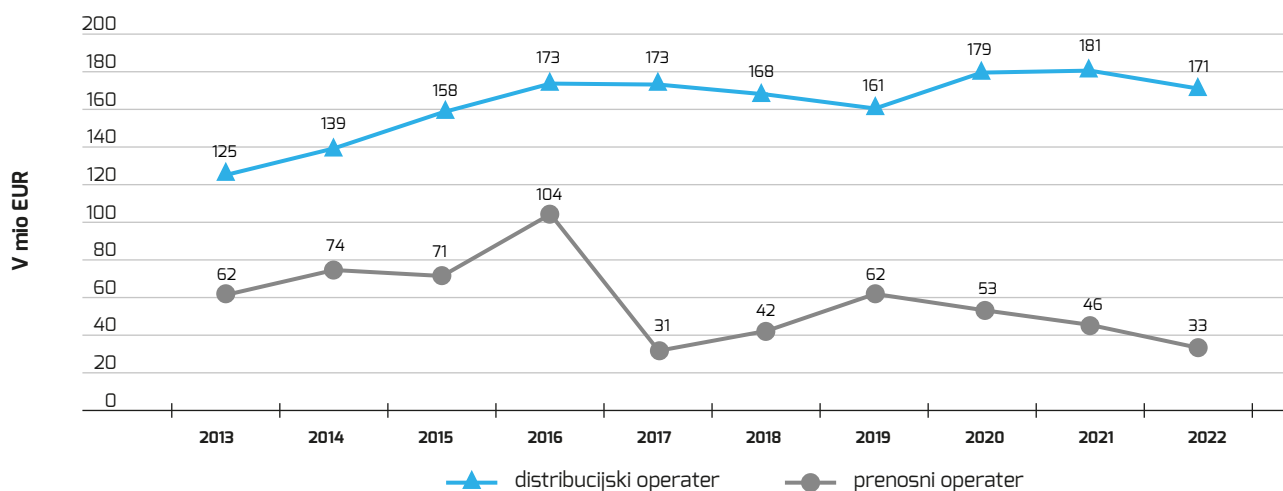
Sistemska operaterja prenosnega in distribucijskega omrežja vsaki dve leti pripravita načrte razvoja za obdobje desetih let, ki jih ovrednoti in k njim poda soglasje ministrstvo, pristojno za energijo. V načrtih so upoštevane strateške usmeritve nacionalne energetike, načrti pa so med seboj razvojno usklajeni. Pri načrtovanju sistemska operaterja uporabljata enotno metodologijo, ki upošteva dolgoročne napovedi porabe, analize pričakovanih obratovalnih stanj, stopnjo zanesljivosti napajanja porabnikov in ekonomske analize ter tudi morebitne lokacije novih večjih proizvodnih virov. V načrtih razvoja je določen načrtovani fizični in vrednostni obseg naložb v nove objekte in obnovo obstoječih objektov elektroenergetske infrastrukture tako na prenosnem kot na distribucijskem omrežju.

Zadnji načrti razvoja sistemskega operaterja in distribucijskega operaterja so bili izdelani za obdobje 2013–2022. Sistemska operaterja v navedenem obdobju načrtujeta naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo za prenos in distribucijo električne energije v skupni vrednosti 2207 milijonov evrov, od tega za prenosno omrežje 579 milijonov evrov in za distribucijsko omrežje 1628 milijonov evrov.

V primerjavi z načrti razvoja za obdobje 2011–2020 je prišlo pri dinamiki investiranja obeh sistemskih operaterjev do znatnih sprememb in časovnih zamikov. Naložbe sistemskega operaterja distribucijskega omrežja bodo tako namesto v letu 2015 svoj vrhunec dosegle šele leta 2021. Na prenosnem omrežju naj bi se obseg naložb začel občutno zmanjševati šele po letu 2016.

Med temeljnimi razvojnimi usmeritvami sistemskega operaterja distribucijskega omrežja v prihodnjem desetletju je poseben poudarek na vlaganjih v razvoj sistemov obratovanja omrežij, ki zajema zaznavanje srednjenapetostnega (v nadaljevanju SN) omrežja, avtomatizacijo in vodenje, način ozemljevanja nevtralne točke in kabliranje omrežja. Investicije v kabliranje SN-omrežja so dobile še poseben pomen po katastrofalnih dogodkih ob pojavu žleda. Vplivi okolja na kabelske vode v primerjavi z nadzemnimi so precej manjši, kar posledično izboljšuje kakovost in zanesljivost oskrbe z električno energijo, lažja pa je tudi umestitev v prostor.

Slika 10: Načrtovane naložbe prenosnega in distribucijskega operaterja v letih 2013–2022

Vira: sistemska operaterja

Izboljšanje kakovosti napajanja odjemalcev in zmanjšanje števila kratkotrajnih in dolgotrajnih prekinitev napajanja z električno energijo bo distribucijski operater poleg vlaganj v kabliranje omrežja zagotavljal tudi z naložbami na področju avtomatizacije in vodenja obratovanja omrežja ter z uvajanjem konceptov pametnih omrežij in naprednih sistemov merjenja.

Uvedba koncepta SmartGrids (pametna omrežja) bo omogočila prilagodljivost (zadovoljevanje potreb odjemalcev z odzivi na njihove potrebe in zahteve), dostopnost (omogočanje priključevanja na omrežje vsem uporabnikom), zanesljivost dobave električne energije (zagotavljanje in izboljševanje zanesljivosti in kakovosti) in ekonomičnost. V koncept pametnih omrežij sodijo tudi vlaganja na področju naprednih sistemov merjenja. Pilotni projekti in rezultati analize stroškov in koristi so pokazali, da napredni sistemi merjenja električne energije ponujajo mnogo več od samega merjenja in posredovanja merilnih podatkov in da je zaradi nižjih stroškov obratovanja smotrno pristopiti k njihovi uvedbi pri vseh uporabnikih.

Sistemski operater prenosnega omrežja pri svojih razvojnih načrtih do leta 2022 upošteva temeljne smernice, ki zajemajo zgraditev notranje 400 kV zanke omrežja, nove povezave s sosednjimi elektroenergetskimi sistemi, obvladovanje nenadzorovanih pretokov moči ter zagotovitev ustreznih napetostnih razmer in zanesljivega ter varnega obratovanja v skladu s priporočili in kriteriji ENTSO-E.

Predvidene večje naložbe v prenosno notranje omrežje v obdobju do leta 2020 so: dokončanje gradnje daljnovoda (v nadaljevanju DV) 2 × 400 kV Beričevo–Krško, prehod DV Divača–Kleče–Beričevo–Podlog–Cirkovce z 220 na 400 kV in gradnja DV 2 × 110 kV Beričevo–Trbovlje. Predvidene so tudi naložbe v mednarodni povezavi z Italijo (DV 2 × 400 kV Okroglo–Videm) in z Madžarsko (DV 2 × 400 kV Cirkovce–Pince). Za vse te naložbe, predvsem pa za 400 kV povezave, je značilno, da se rok izgradnje zlasti zaradi težav pri umeščanju linijskih objektov v prostor z vsakim novim desetletnim načrtom razvoja podaljša za nekaj let. Hkrati z gradnjo daljnovoda Cirkovce–Pince bo v Cirkovcah zgrajena tudi nova 400 kV razdelilno-transformatorska postaja.

3.2.4 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja

Agencija določi metodologijo za določitev omrežnine in kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetsko omrežje ter metodologijo za obračunavanje omrežnine. Na osnovi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetsko omrežje agencija določi omrežnino za prenosno elektroenergetsko omrežje, omrežnino za distribucijsko elektroenergetsko omrežje in omrežnino za sistemske storitve. Na osnovi določenih omrežnin in metodologije za obračunavanje omrežnine agencija določi tarifne postavke za omrežnino za prenosno omrežje, distribucijsko omrežje, sistemske storitve in priključno moč.

3.2.4.1 Določanje omrežnine

Leto 2013 je bilo prvo leto četrtega regulativnega obdobja, ki traja od 1. januarja 2013 do 31. decembra 2015. Reguliranje v obdobju od 1. januarja 2013 do 31. decembra 2015 se izvaja na podlagi Akta o metodologiji za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetsko omrežje in metodologiji za obračunavanje omrežnine (Uradni list RS, št. 81/12, 112/13, 47/13, 7/14).

Metodologija za določitev omrežnine temelji na metodi regulirane omrežnine. Metoda regulirane omrežnine se izvaja tako, da se sistemskemu operaterju z določitvijo omrežnine in drugih prihodkov ter ob upoštevanju presežka omrežnine iz preteklih let zagotovi pokritje vseh upravičenih stroškov regulativnega obdobja in primanjkljaja omrežnine preteklih let.

Agencija je pred začetkom četrtega regulativnega obdobja sistemskima operaterjema za regulativno obdobje z odločbama določila regulativni okvir. Regulativni okvir je vrednostna opredelitev upravičenih stroškov in virov za pokrivanje upravičenih stroškov sistema operaterja ter primanjkljajev oziroma presežkov omrežnine preteklih let po posameznih letih regulativnega obdobja.

Upravičeni stroški sistema operaterja so:

- stroški delovanja in vzdrževanja,
- stroški električne energije za izgube v omrežju,
- stroški sistemskih storitev,
- amortizacija in
- reguliran donos na sredstva.

Viri za pokrivanje upravičenih stroškov sistema operaterja so razen omrežnine in presežka iz preteklih let tudi drugi prihodki, in sicer:

- prihodki iz naslova zaračunavanja storitev,
- prihodki od telekomunikacij,
- prihodki iz naslova medsebojnih nadomestil med sistemskimi operaterji prenosnega omrežja,
- prihodki od prezasedenosti,
- prihodki, povezani s povprečnimi stroški priključevanja in omrežnine za priključno moč, brezplačno prevzetimi sredstvi, sovlaganji in s sredstvi, ki se financirajo s prihodki od prezasedenosti,
- prevrednotovalni poslovni prihodki,
- odškodnine od zavarovalnic iz naslova škod, ki so posledica vplivov narave, in
- drugi prihodki, ki izvirajo iz opravljanja regulirane dejavnosti.

Prihodki, povezani s povprečnimi stroški priključevanja in omrežnino za priključno moč, brezplačno prevzetimi sredstvi, sovlaganji in s sredstvi, ki se financirajo s prihodki od prezasedenosti, se letno priznajo v višini obračunane amortizacije.

Metoda regulirane omrežnine temelji tudi na spodbudah, ki so odvisne od realiziranih upravičenih stroškov, dosežene ravni kakovosti oskrbe in od naložb v projekte pametnih omrežij.

Če sistemski operater realizira višje ali nižje upravičene stroške, kot so dejanski upravičeni stroški, se mu razlika odraža v poslovnem izidu.

Spodbuda od dosežene ravni kakovosti oskrbe se določa glede na odstopanje dosežene ravni neprekinjenosti napajanja od referenčne ravni in se odraža v zmanjšanju ali povečanju upravičenih stroškov.

Če sistemski operater realizira naložbe v pametna omrežja, ki izpolnjujejo zahteve iz metodologije, se mu prizna enkratna spodbuda v višini 2 % sedanje vrednosti sredstva.

Po zaključku posameznega regulativnega leta je sistemski operater dolžan ugotoviti odstopanja od regulativnega okvira. Odstopanja se ugotavljajo kot razlika med načrtovanimi in dejanskimi upravičenimi stroški sistema operaterja ter kot razlika med načrtovanimi in dejanskimi viri za financiranje upravičenih stroškov. Metoda regulirane omrežnine določa obvezo sistema operaterja, da mora presežek omrežnine upoštevati kot namenski vir za pokrivanje primanjkljajev preteklih let oziroma upravičenih stroškov naslednjih let. Istočasno pa metoda regulirane omrežnine daje sistemskemu operaterju pravico, da lahko primanjkljaj omrežnine uveljavi pri določitvi omrežnine v naslednjih letih.

Agencija spremlja izvajanje regulativnega okvira med regulativnim obdobjem, tako da spremlja mesečno realizacijo omrežnine, izvaja analize kriterijev upravičenosti stroškov in preverja izračunana odstopanja od regulativnega okvira.

Če agencija ugotovi, da so znotraj regulativnega obdobja nastale bistvene spremembe pri poslovanju sistema operaterja, lahko spremeni regulativni okvir že med regulativnim obdobjem.

Prav tako mora agencija izdati posebno odločbo, če ugotovi, da odstopanja niso izračunana skladno z metodologijo.

3.2.4.2 Obračunavanje omrežnine

Za obračunavanje omrežnine agencija uporablja netransakcijsko metodo poštne znamke, kar pomeni uporabo sistema enotnih tarifnih postavk za obračunavanje omrežnine na celotnem območju Slovenije v okviru posamezne odjemne skupine. Za razdelitev stroškov po napetostnih nivojih se uporablja bruto pristop obračuna omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje.

3.2.5 Poslovanje reguliranih podjetij

3.2.5.1 Poslovanje sistema operaterja prenosnega omrežja

ELES je poslovno leto 2013 po nerevidiranih izkazih končal z 8,72 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 3,6 milijona evrov oziroma 70,31 % več kot leta 2012.

V letu 2013 je sistemski operater pridobival prihodek iz omrežnine za prenosno omrežje, omrežnine za sistemske storitve in drugih prihodkov.

Tabela 12: Omrežnina sistema operaterja prenosnega omrežja

V mio EUR

	Regulativni okvir	Realizacija	Indeks
			Real./reg. okvir
Omrežnina za prenosno omrežje	65,75	62,51	95,07
Omrežnina za sistemske storitve	35,72	35,29	98,80
Skupaj omrežnina	101,47	97,80	96,38

Vir: ELES

ELES je v letu 2013 realiziral za 4,93 % manj omrežnine za prenosno omrežje, kot je načrtovala agencija v regulativnem okviru. Omrežnine za sistemske storitve je bilo realizirane za 1,2 % manj, kot je bilo načrtovano v regulativnem okviru za leto 2013, kar je prikazano v tabeli 12. V letu 2013 je ELES realiziral tudi 0,52 milijona evrov omrežnine za priključno moč, ki je namenski vir za že izveden obseg omrežja in za potrebni razvoj omrežja.

Med drugimi prihodki je ELES realiziral tudi prihodek od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti (prihodek od prezasedenosti) in prihodek iz mehanizma čezmejnih poravnav med sistemskimi operaterji v znesku 52,34 milijona evrov, kar je 19,39 % manj kot v letu 2012.

V letu 2013 je ELES skladno s 46.a členom EZ presežek omrežnine leta 2013 izvzel iz poslovnega izida. Hkrati je ELES skladno z Uredbo o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1228/2003 (v nadaljevanju Uredba 714/2009) del prihodka od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti v izkazu poslovnega izida zmanjšal oziroma razmejil. ELES je razmejil tisti del prihodka od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti, ki ga je namenil vzdrževanju ali povečevanju povezovalnih zmogljivosti prek naložb v omrežje v letu 2013 in prihodnjih letih.

ELES izvaja GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja na prenosnem elektroenergetskem omrežju, katerega lastnik je. V letu 2013 je skupna sistemska dolžina daljnovodov znašala 2843 kilometrov. Konec leta 2013 je bilo v ELES-u 538 zaposlenih, kar je 8 delavcev oziroma 1,51 % zaposlenih več kot v letu 2012.

3.2.5.2 Poslovanje distribucijskega operaterja

SODO je poslovno leto 2013 po nerevidiranih izkazih končal s 3,25 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 0,63 milijona evrov več kot leta 2012.

SODO je v letu 2013 pridobil prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje, omrežnine za priključno moč in drugih prihodkov.

V regulativnem okviru za leto 2013 je agencija načrtovala 262,11 milijona evrov prihodka iz omrežnine za distribucijsko omrežje. Ker je bila poraba električne energije manjša od načrtovane, je prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje znašal 255,25 milijona ali 2,62 % manj, kot je bilo načrtovano v regulativnem okviru.

Konec leta 2013 je bilo v družbi 33 zaposlenih oziroma 4 več kot ob koncu leta 2012.

SODO izvaja GJS distribucijskega operaterja na distribucijskem elektroenergetskem omrežju v skupni dolžini 64.984 kilometrov, kamor je vključena tudi cestna razsvetljava. Od tega je SODO lastnik 46 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja, v lasti odjemalcev pa je 914 kilometrov. Preostalo omrežje ima v najemu, in sicer:

- 16.635 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Celje, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Vruncova 2a, Celje, www.elektro-celje.si;
- 5438 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Gorenjska, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Ulica Mirka Vahnova 3a, Kranj, www.elektro-gorenjska.si;
- 17.244 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Ljubljana, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Slovenska cesta 58, Ljubljana, www.elektro-ljubljana.si;
- 16.128 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Maribor, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Vetrinjska ulica 2, Maribor, www.elektro-maribor.si in
- 8579 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Primorska, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Erjavčeva 22, 5000 Nova Gorica, www.elektro-primorska.si.

SODO ima z lastniki distribucijskega elektroenergetskega omrežja sklenjeno Pogodbo o najemu elektrodistribucijske infrastrukture in izvajanju storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja (v nadaljevanju pogodba).

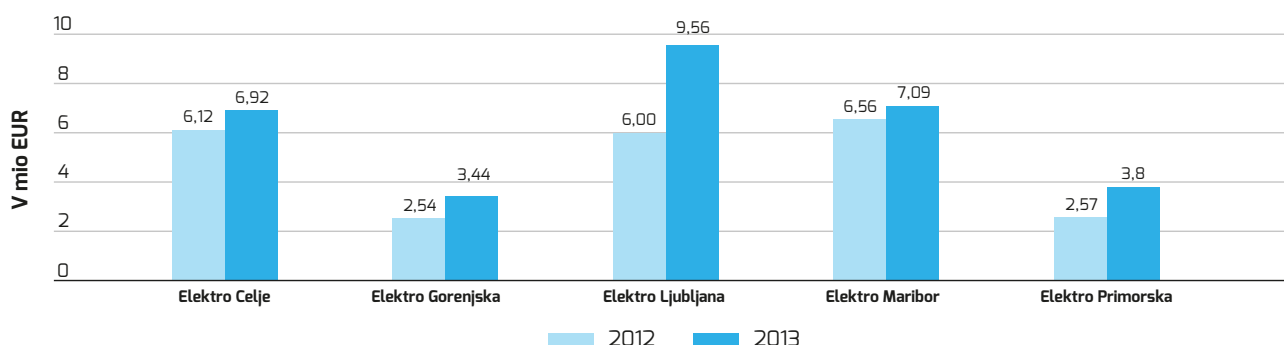
S pogodbo so urejena vsa vprašanja v zvezi z obsegom in namenom uporabe elektrodistribucijske infrastrukture, višina najemnine, pogoji in način vzdrževanja te infrastrukture in druga vprašanja v zvezi z infrastrukturo ter izvajanjem drugih storitev, ki sistemskemu operaterju distribucijskega omrežja omogočajo učinkovito opravljanje njegovih nalog.

3.2.5.3 Poslovanje lastnikov elektrodistribucijskega omrežja

V letu 2013 so lastniki elektrodistribucijskega omrežja pridobivali prihodek z oddajanjem elektrodistribucijskega omrežja v najem sistemskemu operaterju distribucijskega omrežja in z izvajanjem storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja ter z drugimi storitvami, ki so jih nudili na trgu.

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so v letu 2013 po nerevidiranih izkazih ustvarili 29,73 milijona evrov čistega poslovnega izida. Od tega so z oddajanjem elektrodistribucijske infrastrukture v najem in izvajanjem storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja (najem in storitve) dosegli 30,81 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 29,56 % več kot v letu 2012. Poslovni izidi lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture za leti 2012 in 2013 so prikazani na sliki 11.

Slika 11: Poslovni izid za dejavnost najem in storitve distribucijskih operaterjev v mio EUR

Viri: podatki podjetij, agencija

Konec leta 2013 so lastniki elektrodistribucijske infrastrukture skupaj zaposlovali 3003 delavce, kar pomeni 10 zaposlenih manj kot v letu 2012. V dejavnosti najema in storitev je bilo konec leta 2432 zaposlenih, kar je 0,33-odstotno zmanjšanje števila zaposlenih v primerjavi z letom prej.

3.2.5.4 Poslovanje organizatorja trga

Družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o., je gospodarska družba v 100-odstotni lasti Republike Slovenije.

Skladno z Energetskim zakonom, Uredbo o načinu izvajanja gospodarske javne službe organiziranja trga z električno energijo, Aktom o ustanovitvi družbe Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o., in drugimi veljavnimi predpisi družba Borzen opravlja gospodarsko javno službo organiziranja trga z električno energijo, ki vključuje tudi izvajanje dejavnosti Centra za podpore (izvajanje podporne sheme za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov in soproizvodnje toplote in električne energije z visokim izkoristkom). Poleg tega opravlja še tržno dejavnost (opravljanje storitev obračuna in finančne poravnave poslov in informacijske storitve za družbo BSP Regionalna energetska borza, d.o.o.).

Energetski zakon opredeljuje dejavnost organiziranja trga z električno energijo in dejavnost Centra za podpore kot eno gospodarsko javno službo, vendar hkrati tudi opredeljuje, da je treba za dejavnost Centra za podpore voditi ločene računovodske evidence. Za potrebe ločenega vodenja evidenc se obravnavata organiziranje trga in Center za podpore ločeno kot dve poslovno-izidni mesti. Družba Borzen pripravlja izkaz poslovnega izida ločeno za vsako gospodarsko javno službo ter posebej za tržno dejavnost.

Družba kot celota je v letu 2013 ustvarila 3,49 milijona evrov prihodkov, ki so v primerjavi s predhodnim letom nižji za 20 %. Odhodki so znašali 2,48 milijona evrov in so v okviru vrednosti predhodnega leta. Čisti poslovni izid je znašal 0,85 milijona evrov in je za 49 % nižji od predhodnega leta. Na dejavnosti GJS organiziranje trga z električno energijo je družba izkazala milijon evrov čistega poslovnega izida, na tržni dejavnosti 0,01 milijona evrov čistega dobička, na dejavnosti GJS Centra za podpore pa primanjkljaj v višini 0,16 milijona evrov. V družbi je bilo konec leta 2013 zaposlenih 31 delavcev.

3.2.6 Čezmejne prenosne zmogljivosti

3.2.6.1 Dostop do čezmejnih prenosnih zmogljivosti

Dodeljevanje in uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti (v nadaljevanju ČPZ) je v letu 2013 na ravni EU urejala Uredba 714/2009, ki je bila sprejeta v okviru tretjega energetskega svežnja EU. Po tej uredbi so za to področje v vsaki državi EU odgovorni nacionalni sistemski operaterji prenosnega omrežja. Z ustrezno določenimi ČPZ in s postopkom dodeljevanja pravic njihove uporabe zagotovimo, da bodo pretoki po čezmejnih prenosnih vodih in tudi na vseh delih notranjih prenosnih omrežij v mejah, ki še omogočajo varno in zanesljivo obratovanje vseh medsebojno povezanih elektroenergetskih sistemov. Uredba med drugim zahteva obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja pravic uporabe prostih ČPZ, med katerimi v Evropi uporabljamo eksplicitne in implicitne dražbe.

Na področju dodeljevanja ČPZ v letu 2013 ni bilo pomembnejših novosti glede na predhodno leto. Tako je na vseh mejah potekalo dodeljevanje v časovnih okvirih znotraj dneva, za dan vnaprej, za posamezen mesec in za vse leto. Dodeljevanje ČPZ na letni in mesečni ravni je na vseh treh mejah (z Avstrijo, Italijo in Hrvaško) potekalo v obliki eksplicitnih dražb. Na dnevni ravni je dodeljevanje na mejah z Avstrijo in Hrvaško prav tako potekalo v obliki eksplicitnih dražb, na meji z Italijo pa je potekalo v obliki implicitnih dražb v okviru spajanja trgov Slovenije in Italije. Dodeljevanje znotraj dneva na mejah z Avstrijo in Hrvaško je potekalo v obliki sprotnega trgovanja, na meji z Italijo pa v obliki dveh eksplicitnih dražb za vsak dan, pri čemer je bila prva dražba namenjena dodeljevanju ČPZ za vse ure dneva, druga pa dodeljevanju ČPZ za zadnjih osem ur dneva. Vse eksplicitne dražbe na meji z Italijo je izvajala dražbena hiša CASC EU s sedežem v Luksemburgu, vse eksplicitne dražbe na mejah z Avstrijo in Hrvaško pa dražbena hiša CAO s sedežem v Nemčiji. Prenos izvajanja dražb na mejah s Hrvaško s sistemskih operaterjev prenosnega omrežja obeh držav na dražbeno hišo CAO je bila dejansko največja novost na področju dodeljevanja ČPZ v letu 2013. Dražbe na meji s Hrvaško so se izvajale po vsebinsko enakih dražbenih pravilih kot na meji z Avstrijo.

Tudi v letu 2013 se je nadaljevalo v letu 2011 začeto spajanje trgov Slovenije in Italije, kar pomeni, da so se na slovensko-italijanski meji razpoložljive ČPZ za dan vnaprej dodeljevale na implicitnih dražbah. Spajanje trgov je prineslo veliko koristi za slovenski trg z električno energijo, predvsem z vidika vzpostavitve likvidne borze z električno energijo, pridobitve verodostojnega borznega indeksa in optimalne izkoriščenosti čezmejne prenosne infrastrukture na slovensko-italijanski meji. V prvih dveh letih izvajanja spajanja trgov sta se sistemska operaterja prenosnega omrežja soočala s precejšnjimi težavami pri izvajanju vloge posrednika med trgovoma zaradi dejstva, da je treba na slovenskem trgu kupljeno energijo plačevati dva dni po dnevu dobave, na italijanskem trgu pa dobijo prodajalci prodano energijo plačano šele 16. delovni dan v drugem mesecu po dnevu dobave, kar v povprečju pomeni več kot 60 dni po dobavi. Ta težava je bila v

letu 2013 rešena, saj je Italija z letom 2013 za energijo, ki se na njihov trg dobavlja v okviru spajanja trgov, uvedla plačilo v dveh dneh od dneva dobave. Po drugi strani pa se je nadaljevala praksa trgovcev, da so na podlagi načela „uporabi ČPZ ali jo prodaj“ vračali praktično vse zmogljivosti, ki so jih pridobili na mesečnih in letni dražbi. V praksi je to pomenilo, da so se s spajanjem trgov dodeljevale praktično vse razpoložljive ČPZ v letu 2013. Tako je celotna v Italijo prenesena količina električne energije znašala 3.702.165 MWh, od tega pa je bilo le 20.556 MWh prenesenih v okviru uporabe zmogljivosti, pridobljenih na letni in mesečni osnovi, kar znaša le pol odstotka vse v letu prenesene energije.

Količine dodeljenih ČPZ po posameznih mejah, skupaj s prihodki od dražb in ceno dodeljene megavodne ure električne energije, prikazuje tabela 13.

Tabela 13: Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah

Meja	Dodeljeno (MWh)	Prihodek (EUR)	Cena dodeljene ČPZ (EUR/MWh)
SI-IT	3.407.428	56.582.331	16,61
IT-SI	1.159.673	139.865	0,12
SI-AT	7.970.815	965.420	0,12
AT-SI	4.141.763	15.359.808	3,71
SI-HR	8.795.423	1.913.285	0,22
HR-SI	8.388.619	1.528.029	0,18

Vir: ELES

Količine dodeljenih ČPZ v tabeli 13 predstavljajo le tiste količine na določeni meji in v določeni smeri prenosa, ki so bile dodeljene v primeru, ko je povpraševanje presegalo ponudbo in so prejemniki ČPZ za te morali plačati tržno ceno. Za mejo z Italijo, kjer so zaradi spajanja trgov na voljo podrobni rezultati, lahko ugotovimo, da je bilo v smeri Italije 294.737 MWh dodeljenih v urah, ko celotna razpoložljiva zmogljivost ni bila izkoriščena. Iz tabele je razvidno, da so tudi v letu 2013 najvišjo ceno imele ČPZ v smeri iz Slovenije v Italijo. To je bila posledica še vedno velikih razlik v cenah na slovenskem in italijanskem trgu. Ker so bile hkrati tudi na nemško-avstrijskem trgu cene električne energije nižje od cen na slovenskem, so visoko vrednost dosegle cene tudi v smeri iz Avstrije v Slovenijo.

Na področju dostopa do ČPZ poznamo dve fazi. Prva je dodeljevanje pravice njihove uporabe, druga pa je potrjevanje dejanske uporabe. Pri eksplicitnih dražbah sta to ločena postopka, pri implicitni dražbi (spajanje trgov) pa pridobitev zmogljivosti pomeni tudi hkratno nominacijo za oba posrednika med trgovca. Ko uporabnik omrežja na eksplicitni dražbi pridobi pravico uporabe ČPZ, mora v določenem roku prijaviti dejansko uporabo v obliki najave voznega reda. Pridobljeno pravico lahko uporabi v celoti, delno, ali pa je sploh ne uporabi. Za neizkoriščene zmogljivosti, pridobljene na letni dražbi, velja pravilo „uporabi ČPZ ali jo prodaj“, kar pomeni, da neizkoriščeni delež ČPZ sistemski operater proda na naslednji dražbi za krajše obdobje, imetnik ČPZ pa dobi neizkoriščeni delež plačan po ceni, doseženi na tej dražbi. Na eksplicitnih dražbah za dan vnaprej pa velja pravilo „uporabi ČPZ ali jo izgubiš“, kar pomeni, da mora imetnik ČPZ to plačati po ceni, doseženi na dražbi, tudi če teh zmogljivosti ne uporabi. Zaradi spajanja trgov je bil v letu 2013 največji delež uporabe ČPZ na meji iz Slovenije v Italijo, ki je v povprečju znašal 97 %, pri čemer je kar v 88,5 % ur dosegal vrednost 1. Izkoriščenost uporabe ČPZ za vse meje prikazuje tabela 14.

Tabela 14: Stopnja uporabe ČPZ v letu 2013

Meja	Stopnja uporabe ČPZ (%)
SI-IT	97
IT-SI	6
SI-AT	30
AT-SI	73
SI-HR	47
HR-SI	56

Vir: ELES

Uredba 714/2009 določa, da se morajo nacionalni trgi držav EU postopoma združevati v skupni trg na način, da se najprej ustvari skupni trgi na ravni regij. Uredba določa 7 takih regij. Zaradi svoje zemljepisne lege je Slovenija vključena kar v 3 regionalne trge – Srednja vzhodna Evropa, Srednja južna Evropa in tako imenovana osma regija Jugovzhodna Evropa. Podrobnosti o dogajanjih v posameznih regijah so podane v poglavju 3.2.6.2 Sodelovanje med regulatorji.

3.2.6.2 Sodelovanje med regulatorji

V letu 2013 je večina sodelovanja med regulatorji evropskih držav potekala v okviru Agencije za sodelovanje evropskih regulatorjev (v nadaljevanju ACER), ki od leta 2011 deluje s sedežem v Ljubljani. Na področju električne energije so tako regulatorji v posameznih regijah sodelovali z namenom vzpostavitve ciljnih modelov dodeljevanja ČPZ do leta 2014, na evropski ravni pa pri potrjevanju omrežnih kodeksov za različna področja na področju trga z električno energijo, priključevanja na omrežje in obratovanja omrežja, pri pripravi na implementacijo evropske Uredbe št. 1227/2011 o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga (v nadaljevanju REMIT) in pri razvoju vseevropske prenosne infrastrukture za električno energijo.

Slovenski trg z električno energijo je vpet med tri različne regionalne trge z zelo različnimi cenami energije. To so trgi Srednje vzhodne Evrope (Nemčija, Avstrija, Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska), italijanski trg in trg Jugovzhodne Evrope. V okviru vseh treh trgov potekajo regionalne pobude, ki delujejo pod vodstvom ACER-ja in nacionalnih regulatorjev.

Na področju razvoja regionalnih trgov z električno energijo so regulatorji vseh evropskih regij sodelovali pri vzpostavitvi ciljnih modelov trgov z električno energijo, predvsem z namenom vzpostavitve usklajenih metod določanja in dodeljevanja ČPZ. Pri tem so evropski regulatorji določili štiri ključna področja, na katerih želijo do leta 2014 doseči harmonizacijo med regijami:

1. Dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej

Za dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej je ciljni model vzpostavitev spajanja trgov na ravni posameznih regij na način, da bo možno medsebojno združiti več regij v enotni evropski trg. Ena od ključnih nalog na tem področju bo vzpostavitev enotnega roka za zbiranje ponudb pri trgovanju za dan vnaprej na evropskih borzah. Ciljni model predvideva, da mora ta rok biti ob 12. uri. Ključne rešitve vzpostavitve modela pripravljajo borze z električno energijo v okviru projekta PCR (Price Coupling of Regions).

2. Dodeljevanje ČPZ znotraj dneva

Za dodeljevanje ČPZ znotraj dneva je ciljni model vzpostavitev sprotnega trgovanja med posameznimi borzami ob hkratnem dodeljevanju ČPZ (implicitno dodeljevanje). Ključne rešitve vzpostavitve modela pripravljajo borze z električno energijo v okviru projekta XBID (Cross Border Intra Day).

3. Dodeljevanje ČPZ na dolgoročni osnovi

Dodeljevanje ČPZ na dolgoročni osnovi pomeni dodeljevanje ČPZ na kateri koli časovni osnovi, ki je daljša od enega dneva. Pri tem dodeljevanju se bodo še naprej uporabljale eksplicitne dražbe, ki pa bodo lahko izključno na ravni posameznih regij ali več regij skupaj. Razen obstoječega načina dodeljevanja fizičnih pravic uporabe ČPZ se lahko posamezne regije odločijo tudi za dodeljevanje finančnih pravic uporabe ČPZ.

4. Določanje ČPZ

V skladu z ACER-jevimi Okvirnimi smernicami za dodeljevanje ČPZ in upravljanje s prezasedenostmi je možna uporaba dveh metod koordiniranega določanja razpoložljivih ČPZ. Predvsem v zelo zazankanih omrežjih je zaželena uporaba metode na podlagi pretokov v omrežju (metoda FB), medtem ko v omrežjih regij, ki niso zelo zazankana, lahko uporabijo tudi metodo razpoložljivih prenosnih zmogljivosti (metoda ATC), ki se v Evropi uporablja že od vzpostavitve trga z električno energijo.

V regiji Srednja vzhodna Evropa (CEE) že od leta 2006 potekajo aktivnosti za vzpostavitev določanja in dodeljevanja ČPZ po novi metodi FB. Vse potrebne priprave za uvedbo te metode pod nadzorom regulatorjev izvajajo sistemski operaterji prenosnih omrežij iz regije. Začetek uporabe te metode je bil v preteklih letih že večkrat prestavljen. Ker je bila v začetku predvidena uporaba te metode na eksplicitnih dražbah za dan vnaprej, se je pojavilo vprašanje takega načina njene uvedbe, ki bi bila celo v nasprotju s cilnim modelom. Zato so že v letu 2012 regulatorji regije in ACER podpisali skupno izjavo, v kateri so se strinjali, da je ciljna rešitev za regijo spajanje trgov z uporabo metode FB (Flowbased - metoda z upoštevanjem pretokov energije). V letu 2013 so pod vodstvom regulatorjev regije CEE in ACER-ja potekale priprave sporazuma o sodelovanju (Memorandum of Understanding) pri vzpostavitvi spajanja trgov, ki bi ga podpisali vsi regulatorji, sistemski operaterji prenosnega omrežja in borze z električno energijo regije CEE ter ACER. Sporazum predvideva sodelovanje še z dvema drugima evropskima regijama. Drugo pomembno področje, na katerem so sodelovali regulatorji regije CEE, pa je bila vzpostavitev dodeljevanja ČPZ znotraj dneva, ki v regiji poteka le na posameznih mejah in na način, da dobitniki ČPZ znotraj dneva slednje dobijo brez plačila.

V regiji Srednja južna Evropa (CSE) je bila prav tako kot v regiji CEE večina naporov usmerjenih v iskanje poti za uresničitev ciljnega modela trga v letu 2014. Za razliko od regije CEE, kjer so omrežja močno zazankana, je struktura omrežja regije CSE taka, da v njej ni večjih težav z znančnimi tokovi, zato so se deležniki te regije odločili, da bodo še naprej uporabljali uveljavljeno metodo ATC. Sicer pa je bila tudi v tej regiji v letu 2013 večina sodelovanja med regulatorji in drugimi deležniki posvečena vzpostavitvi regionalnega spajanja trgov, ki bo uvedeno v letu 2014. Pri tem bo eno večjih težav predstavljala zahtevana prestavitev rokov za zbiranje ponudb na 12. uro. Razen uvedbe spajanja trgov bo treba v regiji CSE do leta 2014 pripraviti tudi nov način dodeljevanja ČPZ znotraj dneva, saj sedanji način z dvema dražbama ni skladen z evropskim cilnim modelom.

Z vstopom Hrvaške v EU sredi leta 2013 so se povezave Slovenije s tako imenovano osmo regijo (Jugovzhodna Evropa) zmanjšale. Ker se je Hrvaška odločila, da bo meji s Slovenijo in Madžarsko izločila iz te regije in dodeljevanje ČPZ prepustila dražbeni hiši CAO s sedežem v Nemčiji, Slovenija v regijo ni več neposredno vključena. Posledično se je zmanjšal tudi obseg sodelovanja agencije z regulatorji iz te regije.

Na področju razvoja infrastrukture so regulatorji sodelovali z evropskim združenjem sistemskih operaterjev ENTSO-E pri pripravi nezavezujočega desetletnega razvojnega načrta, katerega izdaja je predvidena v sredini leta 2014. Regulatorji so s posredovanjem svojih mnenj in stališč sodelovali na delavnicah, ki so bile organizirane na regionalni osnovi. Na tem področju so posamezni regulatorji sodelovali tudi bilateralno. Tak primer je bilo sodelovanje agencije z italijanskim regulatorjem pri obravnavi vloge zasebnih investitorjev za izvetje uporabe nekaterih določil Uredbe 714/2009 za dva načrtovana komercialna voda med državama.

Agencija je v letu 2013 aktivno sodelovala v delovnih skupinah ACER-ja in CEER-a, ki pomembno vplivajo na izvajanje drugih nalog agencije na področju izvajanja določil uredbe REMIT. Še posebej intenzivno je agencija sodelovala v delovni skupini, ki se ukvarja z vzpostavitvijo platforme za pot-

rebe registracije udeležencev na trgu. Po uredbi REMIT morajo namreč udeleženci, ki sodelujejo na veleprodajnem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom, opraviti registracijo pri nacionalnem regulatorju, s čimer vzpostavijo pogoje za poročanje o transakcijah ACER-ju. Skladno s tem je agencija pričela z razvojem nacionalnega registra tržnih udeležencev, ki se bo integriral z evropskim registrom CEREMP (Centralised European Register for Market Participants), s katerim bo upravljal ACER. Razvoj nacionalnega registra bo omogočil optimalno uporabniško izkušnjo, procesno učinkovitost in zmanjševanje administrativnih bremen pri vseh deležnikih. Nacionalni in evropski register tržnih udeležencev bosta imela pomembno vlogo pri izvajanju prenovljene metodologije nadzora energetskega trga, ki jo bo agencija implementirala na podlagi novega EA.

Da bi zagotovili učinkovitejše izvajanje nalog s področja nadzora nad delovanjem trga z električno energijo in zemeljskim plinom pri čezmejnih vprašanjih, je agencija avgusta 2013 podpisala sporazum o sodelovanju z avstrijskim nacionalnim regulativnim organom E-Control, na podlagi katerega bosta organa okrepila sodelovanje pri izpolnjevanju nalog s področja zlorab na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom po uredbi REMIT.

Regulatorji evropskih držav so sodelovali še na drugih področjih, predvsem v okviru delovnih skupin združenja regulatorjev CEER, in pri drugih nalogah, s katerimi se ukvarja ACER.

3.2.6.3 Nadzor nad naložbenimi načrti systemskega operaterja prenosnega omrežja

V juliju 2012 je evropsko združenje operaterjev prenosnih sistemov za električno energijo ENTSO-E objavilo desetletni načrt razvoja za obdobje 2012–2022. Desetletni načrt razvoja vsebuje predvidene naložbe v prenosno infrastrukturo na območju 34 evropskih držav. Identificiranih je več kot 100 projektov panevropskega pomena v skupni ocenjeni vrednosti 104 milijarde evrov, od tega 23 milijard evrov za podmorske kableske povezave.

Cilja desetletnega načrta razvoja sta uveljavljanje načela transparentnosti na področju investicij v prenosno omrežje ter nudenje podpore odločanju o investicijah na regionalni ravni.

Vsebinsko desetletni načrt razvoja spodbuja integracijo obnovljivih virov, zanesljivost dobave električne energije ter promovira delovanje notranjega trga z električno energijo.

V načrtu razvoja za obdobje 2013–2022 so za področje slovenskega prenosnega omrežja relevantne predvsem naslednje naložbe:

- DV 2 × 400 kV Beričevo–Krško,
- DV 2 × 400 kV Cirkovce–Pince,
- DV 2 × 400 kV Okroglo–Videm,
- DV 2 × 400 kV Divača–Cirkovce, prehod z 220 kV na 400 kV,
- nova enosmerna povezava visoke napetosti (HVDC) med Italijo in Slovenijo.

Daljnovid 2 × 400 kV Beričevo–Krško je zgrajen in je bil v fazi poskusnega obratovanja, DV 2 × 400 kV Cirkovce–Pince je bil v fazi načrtovanja in pridobivanja soglasij, preostale naložbe pa so v načrtu označene kot dolgoročne. Systemski operater slovenskega prenosnega omrežja ELES je vse navedene projekte uvrstil v svoj desetletni načrt razvoja, razen nove enosmerne povezave med Italijo in Slovenijo, ki je še v fazi proučevanja.

ELES je v letu 2013 za investicijska vlaganja namenil 46,2 milijona evrov, kar je 25 % manj od načrtovanih 62 milijonov evrov. Vzroki odstopanja realizacije od letnega načrta so bili predvsem zakonodajni, delo pa so oteževali tudi dolgotrajni postopki usklajevanja z lokalnimi skupnostmi in neurejenost zemljiške knjige. Med najpomembnejšimi, v tem letu zaključenimi novimi investicijami, gre omeniti: DV 2 × 400 kV Beričevo–Krško, DV 2 × 110 kV Beričevo–Trbovlje, 400 kV stikališče v NEK – primarna in sekundarna oprema, DV 2 × 110 kV Toplarna–Polje–Beričevo in izgradnjo dveh 400-kV DV polj Krško I+II v RTP 400/220/110 kV Beričevo.

3.2.7 Skladnost

Tretji energetske sveženj nalaga nacionalnim regulativnim organom držav članic EU, da v svojih državah poskrbijo za izvedbo zavezujočih sklepov ACER-ja in Evropske komisije. Zato so bila ob spremembi EZ v začetku leta 2014 v slovensko zakonodajo vnesena ustrezna določila, ki bodo v praksi omogočala agenciji izpolnjevanje teh obveznosti.

Agencija že od leta 2004, ko je v Sloveniji začela veljati prva uredba o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije (Uredba št. 1228/2003), skrbi za izpolnjevanje določil te uredbe v Republiki Sloveniji, ki jo je 3. marca 2011 nadomestila sedanja Uredba 714/2009.

3.3 Tržne dejavnosti

3.3.1 Organizirani trg z električno energijo v Sloveniji

Slovenski organizirani trg z električno energijo se v osnovi deli na veleprodajni in maloprodajni trg. Na veleprodajnem nastopajo proizvajalci, trgovci in dobavitelji električne energije, ki med sabo sklepajo zaprte pogodbe, pri katerih so količine in časovni potek dobave pogodbenih količin električne energije vnaprej določeni, cena pa ni odvisna od dejanske realizacije pogodb. Vsaka razlika med količinami iz zaprtih pogodb in dejansko realiziranimi količinami je predmet obračuna odstopanj. Na veleprodajnem trgu udeleženci posle sklepajo bilateralno na t. i. trgu OTC ali na borzah v Sloveniji in v tujini. Na borzah se lahko trguje s fizično energijo za dan vnaprej, znotraj dneva in za namene izravnave sistema ali s terminskimi produkti, ki praviloma pokrivajo daljša časovna obdobja od naslednjega dneva. Na maloprodajnem trgu nastopajo dobavitelji in odjemalci, ki sklepajo odprte pogodbe, pri katerih količine dobavljene energije in časovni potek dobave niso vnaprej določeni. Odjemalci plačajo dobavljeno energijo na podlagi dejansko porabljene količine električne energije, merjene z ustreznimi števci.

Organizator slovenskega trga z električno energijo, družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o., je po EZ zadolžena, da evidentira vse pogodbe, sklenjene na organiziranem trgu. Tako organizator trga evidentira vse pogodbeno dogovorjene obveznosti, v katerih se električna energija kupi ali proda v Sloveniji oziroma se energija prenese prek regulacijskega območja. To zajema evidentiranje vseh pogodb, sklenjenih med člani bilančne sheme, vseh izvoznih in uvoznih zaprtih pogodb ter poslov, sklenjenih na borzi. Razen tega organizator trga v obliki obratovalnih napovedi proizvodnje in odjema evidentira tudi pogodbe med dobavitelji in odjemalci ter proizvajalci električne energije.

V letu 2013 je bilo skupaj evidentiranih 106.533 zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi v okviru odprtih pogodb v skupni količini 80.297.697 MWh. V primerjavi z letom 2012 je bilo število evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi višje za 6,2 %, skupna količina energije iz pogodb pa je bila manjša za 1,5 %.

3.3.2 Proizvodnja in veleprodajni trg

3.3.2.1 Proizvodna podjetja

V letu 2013 je na proizvodnem trgu električne energije delovalo naslednjih 9 proizvodnih podjetij, ki imajo proizvodne objekte z inštalirano močjo nad 10 MW:

- Dravske elektrarne Maribor (DEM)
- Soške elektrarne Nova Gorica (SENG)
- Savske elektrarne Ljubljana (SEL)
- Hidroelektrarne na spodnji Savi (HESS)
- Termoelektrarna Šoštanj (TEŠ)
- Termoelektrarna Trbovlje (TET)
- Termoelektrarna Brestanica (TEB)
- Termoelektrarna toplotna Ljubljana (TE-TOL)
- Nuklearna elektrarna Krško (NEK).

Podjetja DEM, SEL, HESS in SENG pridobivajo električno energijo v hidroelektrarnah, NEK v jedrski elektrarni, TEŠ in TET v termoelektrarnah na premog, TEB iz tekočih in plinastih goriv, TE-TOL pa proizvaja toploto in električno energijo v procesu soproizvodnje na premog.

V okviru skupine Holding slovenske elektrarne (HSE) so v letu 2013 delovala podjetja DEM, SENG, HESS, TEŠ in TET. HSE je z omenjenimi proizvodnimi zmogljivostmi na slovenskem veleprodajnem trgu z električno energijo predstavljal prvi energetske steber. Drugi energetske steber na slovenskem veleprodajnem trgu je tvorila skupina GEN energija, v katero so bila v letu 2013 vključena proizvodna podjetja SEL, TEB in NEK.

Razen proizvodnje v velikih elektrarnah, ki so priključene na prenosno omrežje, so v slovenski elektroenergetski sistem na prenosno in distribucijsko omrežje priključeni tudi proizvodni objekti razpršene proizvodnje. V Sloveniji so z vidika razpršenih virov pomembni predvsem proizvodnja v malih hidroelektrarnah (MHE), proizvodnja v sončnih elektrarnah (MFE) in proizvodnja v industrijskih objektih za soproizvodnjo toplote in električne energije (SPTE). Razen malih sončnih elektrarn se je povečalo tudi število novozgrajenih in v omrežje vključenih elektrarn, ki električno energijo proizvajajo iz fosilnih virov (zemeljski plin, utekočinjen naftni plin ipd.) in iz drugih obnovljivih virov (biomasa, lesna biomasa, veter ipd.).

Skladno z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško polovica proizvodnje NEK pripada Hrvaški, kar zmanjšuje delež NEK v dejanski slovenski proizvodnji električne energije. Tako so v letu 2013 slovenske elektrarne sicer skupaj proizvedle 15.431 GWh električne energije, dejanska slovenska proizvodnja električne energije pa je bila manjša in je znašala 12.913 GWh. K proizvodnji električne energije na območju Slovenije, ki dejansko pripada slovenskim porabnikom električne energije (upoštevaje polovico proizvodnje NEK), so v letu 2013 največji delež prispevale termoelektrarne in hidroelektrarne, v katerih je bilo proizvedenih 70,5 % vse električne energije, namenjene slovenskemu trgu. Deležu termoelektrarn in hidroelektrarn sledi jedrska elektrarna s slabo petino vse proizvedene električne energije. Podatke o proizvodnji slovenskih elektrarn po virih prikazuje tabela 16. Pri tem je treba opozoriti, da se vrednosti v tej tabeli nekoliko razlikujejo od vrednosti v tabeli, ki je objavljena v poglavju 2.1 Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji. Razlika je nastala zaradi različnega načina poročanja o proizvodnji elektrarn sistemskih operaterjev in proizvodnih podjetij. Medtem ko sta sistemska operaterja od letne proizvodnje elektrarn odštela porabo v času, ko elektrarna ni obratovala, so proizvodna podjetja poročala le o energiji, ki je bila oddana v omrežje. Zato so vrednosti v tabeli 16 nekoliko višje od tistih v tabeli v poglavju 2.1.

Tabela 15: Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem elektroenergetskem trgu

Proizvajalec	Inštalirana moč na pragu [MW]	Delež – vsi proizvajalci v RS (%)	Delež na prenosnem omrežju (%)
HSE	1.866	57,0 %	67,3 %
Hidroelektrarne	1.036		
Termoelektrarne	830		
GEN energija	763	23,3 %	27,5 %
Hidroelektrarne	118		
Termoelektrarne	297		
Jedrska elektrarna*	348		
TE-TOL	113	3,5 %	4,1 %
Drugi manjši proizvajalci na prenosnem omrežju	28,7	0,9 %	1,0 %
Male hidroelektrarne	10,4		
Sončne elektrarne	2,8		
Soproizvodnja na fosilna goriva	15,6		
Drugi manjši proizvajalci na distribucijskem omrežju	502,93	15,4 %	–
Male hidroelektrarne	102,51		
Sončne elektrarne	259,51		
Vetrne elektrarne	2,14		
Elektrarne na biomaso	3,30		
Geotermalne elektrarne	0,00		
Elektrarne na odlagališčni plin	7,06		
Elektrarne na plin iz čistilnih naprav	1,20		
Elektrarne na bioplin	28,41		
Soproizvodnja na lesno biomaso	11,97		
Soproizvodnja na fosilna goriva	86,83		
Skupaj v RS	3.274	100 %	–
– na prenosnem omrežju	2.771	–	100 %

* Upoštevan je 50-odstotni delež instalirane moči NEK.

Viri: podatki proizvodnih podjetij

Tabela 16: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji

Vrsta proizvodnje	Proizvodnja (GWh)	Delež	Proizvodnja –50 % NEK (GWh)	Delež
Jedrska elektrarna	5.036	32,6 %	2.518	19,5 %
Termoelektrarne	4.518	29,3 %	4.518	35,0 %
Hidroelektrarne	4.583	29,7 %	4.583	35,5 %
Drugi manjši proizvajalci na prenosnem omrežju	110	0,7 %	110	0,8 %
Drugi manjši proizvajalci na distribucijskem omrežju	1.184	7,7 %	1.184	9,2 %
Skupaj	15.431	100,0 %	12.913	100,0 %

Viri: podatki proizvodnih podjetij

V letu 2013 je bilo na slovensko elektroenergetsko omrežje priključenih za 28,98 MW novih proizvodnih zmogljivosti. Največji delež novih proizvodnih zmogljivosti predstavljajo sončne elektrarne, katerih skupna moč znaša 14,89 MW. Sončnim elektrarnam z 12,7 MW sledijo enote za soproizvodnjo na fosilna goriva. Obenem je v letu 2013 prenehalo obratovati za 25,35 MW proizvodnih zmogljivosti, priključenih na elektroenergetski sistem. Daleč največji delež med njimi ima zmanjšanje moči parnega bloka 3 v TE Šoštanj (25 MW).

Tabela 17: Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti v Sloveniji v letu 2013

Vrsta proizvodnje	Moč na pragu v letu 2013 priključenih novih elektrarn (MW)	Moč na pragu v letu 2013 zaustavljenih elektrarn (MW)
Termoelektrarne na premog	0,00	25,00
Hidroelektrarne	0,89	0,10
Sončne elektrarne	14,89	0,20
Vetrne elektrarne	0,16	0,05
Soproizvodnja na lesno biomaso	0,34	0,00
Soproizvodnja na fosilna goriva	12,70	0,00
Skupaj	28,98	25,35

Vira: sistemska operaterja

3.3.2.2 Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij

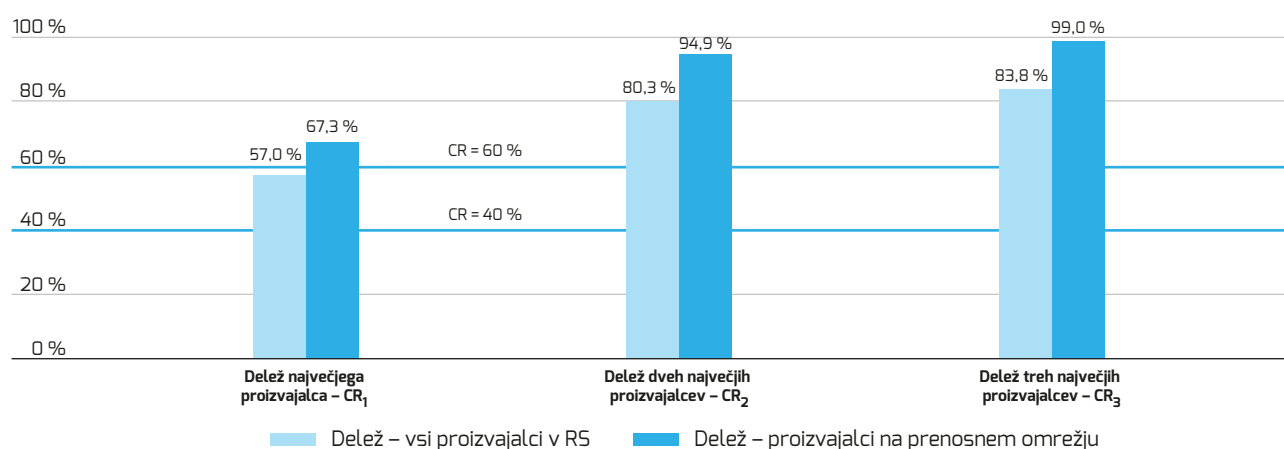
S stopnjo koncentracije označujemo skupni tržni delež največjih podjetij v panogi, s čimer merimo stopnjo tržne dominacije oziroma oligopola. Nanjo vplivata predvsem dva dejavnika: število podjetij na trgu in njihova relativna velikost. Ker je stopnja koncentracije vsota kvadratov tržnih deležev izbranega števila (n) največjih podjetij na trgu, ta ne pojasnjuje v celoti razporeditve tržne moči. Stopnjo koncentracije za izbrano število (n) največjih podjetij označimo s CR_n .

V Sloveniji ima na podlagi 9. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence – ZPOmK-1 (Uradni list RS, št. 36/08) podjetje prevladujoč položaj na trgu, če njegov tržni delež preseže 40 %. Velja tudi, da ima dvoje ali več podjetij prevladujoč položaj, če je njihov tržni delež večji od 60 %. Izjemno pomembna je koncentracija na področju proizvodnje električne energije.

Na spodnjih slikah so prikazani trije različni kazalniki stopnje koncentracije, in sicer tržni delež največjega proizvajalca (CR_1), tržni delež dveh največjih proizvajalcev (CR_2) in tržni delež treh največjih proizvajalcev električne energije (CR_3) v Sloveniji.

Slika 12 prikazuje kazalnike CR_n glede na inštalirano moč, ločeno za vse proizvajalce v Sloveniji in za proizvajalce samo na prenosnem omrežju (upoštevanih je 50 % inštalirane moči NEK).

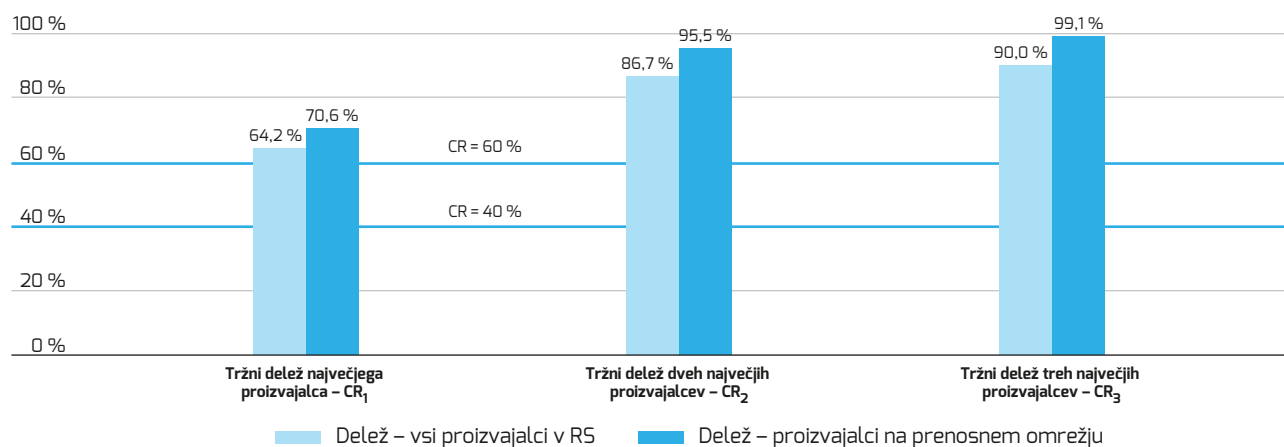
Slika 12: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev električne energije glede na inštalirano moč (50 % NEK)

Viri: podatki podjetij

Naslednja slika pa prikazuje kazalnike CR_n glede na proizvedeno električno energijo (upoštevanih je 50 % pridobljene energije iz NEK).

Slika 13: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev električne energije glede na količino proizvedene električne energije (50 % NEK)

Viri: podatki proizvodnih podjetij

Tudi v letu 2013 ni prišlo do bistvenih sprememb tržne strukture proizvodnih podjetij. Na slovenskem veleprodajnem trgu sta oblikovana dva energetska stebra: HSE in GEN energija. HSE, katerega tržni delež močno presega 40 % (CR₁), je tudi v letu 2013 ostal prevladujoče podjetje. Delež dveh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju je presegal 95 % (CR₂), delež treh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju (CR₃) pa je znašal 99 %. Na veleprodajnem trgu z električno energijo je oblikovan tesen oligopol, saj imamo vzpostavljena le dva energetska stebra.

Herfindahl-Hirschmanov indeks (v nadaljevanju HHI) upošteva število vseh podjetij na trgu in njihovo relativno velikost. Podjetja z manjšim tržnim deležem imajo manjšo utež. Vrednost HHI, ki je manjša od 1000, kaže nizko koncentracijo, vrednost med 1000 in 1800 srednjo, nad 1800 pa visoko koncentracijo trga. Visoka koncentracija trga pomeni majhno število udeležencev trga z velikimi tržnimi deleži.

HHI so izračunani na podlagi skupne inštalirane moči proizvodnih enot v RS in inštalirane moči proizvodnih enot na prenosnem omrežju ter na podlagi proizvedene električne energije proizvodnih enot v Sloveniji in proizvedene električne energije proizvodnih enot na prenosnem omrežju (ob upoštevanju 50-odstotne proizvodnje NEK). Stanje prikazujeta tabeli 18 in 19.

Tabela 18: HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu

Proizvajalec	Tržni delež po inštalirani moči – skupaj RS	Tržni delež po inštalirani moči – na prenosnem omrežju	HHI po inštalirani moči – skupaj RS	HHI po inštalirani moči – na prenosnem omrežju
HSE	57,0 %	67,3 %	3.249	4.535
GEN energija	23,3 %	27,5 %	543	758
TE-TOL	3,5 %	4,1 %	12	17
Drugi manjši proizvajalci na prenosnem omrežju	0,9 %	1,0 %	1	1
Drugi manjši proizvajalci na distribucijskem omrežju	15,4 %	–	236	–
Skupaj v RS	100,0 %	–	4.041	–
– na prenosnem omrežju	–	100,0 %	–	5.311

Viri: podatki proizvodnih podjetij

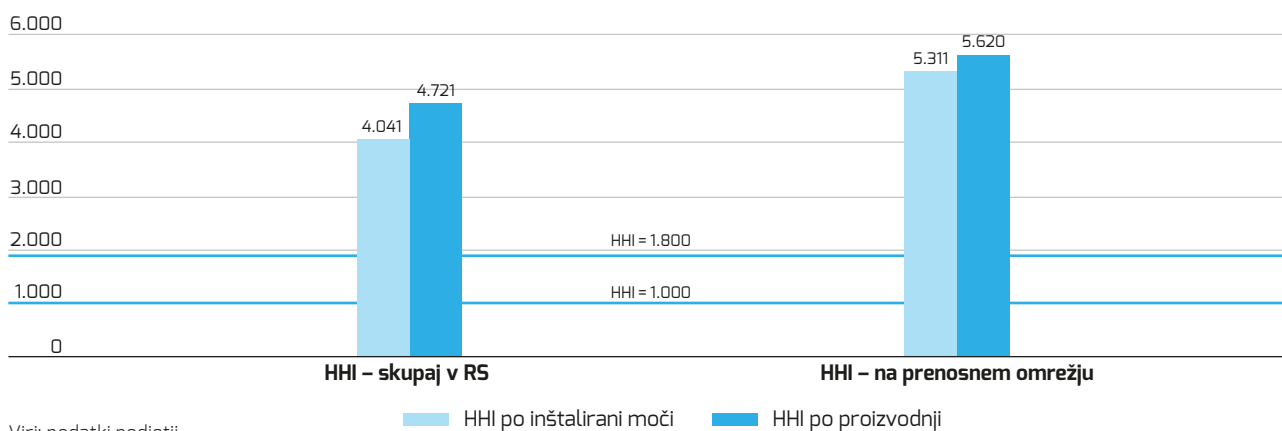
HHI so letu 2013 še vedno dosegali precej visoke vrednosti in močno presegali zgornjo mejo srednje koncentracije (HHI = 1800). HHI kažejo prevladujoč položaj proizvajalcev DEM, SENG, TEŠ, TET in HESS, združenih v HSE pri proizvodnji električne energije ter zagotavljanju večine sistemskih storitev. Drugi energetski steber, ki ga predstavlja GEN energija, razpolaga s proizvodnimi zmogljivostmi SEL, TEB in NEK. Tretje največje proizvodno podjetje je TE-TOL. K skupni proizvodnji električne energije v slovenskem prostoru prispevajo še manjši proizvajalci, ki so priključeni na prenosno ali distribucijsko omrežje.

Tabela 19: HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu

Proizvajalec	Tržni delež po proizvodnji – skupaj RS	Tržni delež po proizvodnji – na prenosnem omrežju	HHI po proizvodnji – skupaj RS	HHI po proizvodnji – na prenosnem omrežju
HSE	64,2 %	70,6 %	4.116	4.990
GEN energija	22,6 %	24,8 %	509	617
TE-TOL	3,3 %	3,6 %	11	13
Drugi manjši proizvajalci na prenosnem omrežju	0,8 %	0,9 %	1	1
Drugi manjši proizvajalci na distribucijskem omrežju	9,2 %	–	84	–
Skupaj v RS	100,0 %	–	4.721	–
– na prenosnem omrežju	–	100,0 %	–	5.620

Viri: podatki proizvodnih podjetij

Slika 14: HHI proizvodnih podjetij električne energije

Viri: podatki podjetij

3.3.2.3 Poslovanje proizvodnih podjetij

Podjetja za proizvodnjo električne energije so (po nerevidiranih izkazih) leto 2013 končala s 13,04 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 74,2 % manj kot v letu 2012. V letu 2013 so najboljši rezultat dosegle Dravske elektrarne Maribor, d.o.o., poslovni izid pa so v primerjavi s predhodnim letom najbolj povečale Hidroelektrarne na spodnji Savi, d.o.o.

Tabela 20: Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije

V mio EUR

	2012	2013	Indeks 13/12
Dravske elektrarne Maribor	7,34	12,11	165,0
Savske elektrarne Ljubljana	0,57	0,51	89,5
Soške elektrarne Nova Gorica	7,08	8,41	118,8
Hidroelektrarne na spodnji Savi	1,22	2,20	180,3
Termoelektrarna Brestanica	1,56	1,20	76,9
Termoelektrarna Šoštanj	32,46	2,05	6,3
Termoelektrarna Trbovlje	0,06	-13,08	-21.800,0
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana	0,30	-0,63	-210,0
Nuklearna elektrarna Krško	0,00	0,27	
Skupaj	50,59	13,04	25,78

Viri: podatki podjetij (nerevidirani izkazi podjetij za leto 2013)

Podjetja za proizvodnjo električne energije so konec leta 2013 zaposlovala 2203 delavce, od tega v hidroelektrarnah 568, v termoelektrarnah 999 in v Nuklearni elektrarni Krško 636. V primerjavi z letom 2012 se je število zaposlenih v hidroelektrarnah povečalo za 8 ali za 1,4 %, v termoelektrarnah se je njihovo število zmanjšalo za 32 ali za 3,1 %, v Nuklearni elektrarni Krško se je število zaposlenih povečalo za 21 ali za 3,4 %.

Tabela 21: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije

	2012	2013	Indeks 13/12
Dravske elektrarne Maribor	290	288	99,3
Savske elektrarne Ljubljana	110	111	100,9
Soške elektrarne Nova Gorica	129	132	102,3
Hidroelektrarne na spodnji Savi	31	37	119,4
Termoelektrarna Brestanica	114	113	99,1
Termoelektrarna Šoštanj	464	450	97,0
Termoelektrarna Trbovlje	193	178	92,2
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana	260	258	99,2
Nuklearna elektrarna Krško	615	636	103,4
Skupaj	2.206	2.203	99,9

Viri: podatki podjetij

Država je posredno (prek lastništva HSE in GEN energije, ki sta v 100-odstotni lasti države) večinska lastnica vseh podjetij za proizvodnjo električne energije razen Nuklearne elektrarne Krško, d.o.o., kjer ima 50-odstotni lastniški delež, in Termoelektrarne Toplarn Ljubljana, d.o.o., katere 100-odstotni lastnik je Javno podjetje Energetika Ljubljana, d.o.o.

Tabela 22: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije

	Holding Slovenske elektrarne	GEN energija	Dravske elektrarne	Javno podjetje Energetika Ljubljana	Hrvatska elektroprivreda	Drugi delničarji
Dravske elektrarne Maribor	100,0 %					
Savske elektrarne Ljubljana		100,0 %				
Soške elektrarne Nova Gorica	100,0 %					
Hidroelektrarne na spodnji Savi	51,0 %	12,6 %	30,8 %			5,6 %
Termoelektrarna Brestanica		100,0 %				
Termoelektrarna Šoštanj	100,0 %					
Termoelektrarna Trbovlje	81,3 %					18,7 %
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana				100,0 %		
Nuklearna elektrarna Krško		50,0 %			50,0 %	

Viri: podatki podjetij

3.3.2.4 Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije

Dejavnost izvajanja borze z električno energijo v Republiki Sloveniji izvaja družba BSP Regionalna energetska borza, d.o.o. Družba BSP je v letu 2013 opravljala naslednje storitve za trgovce z električno energijo:

- trgovanje za dan vnaprej, ki vključuje tudi izvajanje spajanja trgov Slovenije in Italije,
- izvajanje registracije transakcij v sistem obračuna in finančne poravnave za bilateralne pogodbe, sklenjene izven borze (OTC kliring),
- trgovanje znotraj dneva (od 16. oktobra 2012), v okviru katerega poteka tudi trgovanje na izravnalnem trgu, ki ga družba BSP izvaja skupaj z Elesom in Borzenom.

Na področju OTC kliringa v letu 2013 ni bilo sklenjenega nobenega posla. Nasprotno pa so se na področju trgovanja za dan vnaprej nadaljevale ugodne razmere iz leta 2012, ki so predvsem posledica izvajanja spajanja trgov z Italijo. Zadosten obseg trgovanja je tudi v letu 2013 omogočil, da je imela slovenska borza realni indeks urnih cen električne energije. Trgovanje na trgu za dan vnaprej poteka na način avkcijskega trgovanja, kar pomeni, da morajo trgovci do poteka roka za zbiranje ponudb vnesti svoje ponudbe v trgovalni sistem, po poteku tega roka pa borza izračuna marginalno ceno, to je ceno, po kateri so sklenjeni vsi sprejeti posli za določeni produkt. Pri trgovanju za dan vnaprej uporablja slovenska borza samo urne produkte, se pravi, da lahko trgovci vnašajo svoje prodajne in nakupne ponudbe le za posamezno uro dneva. V letu 2013 je celoten obseg trgovanja na slovenskem trgu za dan vnaprej dosegel 5.754.885,079 MWh, kar je 30 % več kot v letu 2012, vnesenih pa je bilo za 17,8 TWh ponudb, od tega za 8,2 TWh nakupnih in za 9,6 TWh prodajnih ponudb.

Povprečna letna cena pasovne energije v letu 2013 je znašala 43,17 EUR/MWh, povprečna cena vršne energije pa 49,79 EUR/MWh, kar pomeni, da sta se obe ceni znižali za 19 % glede na leto 2012. Najnižja cena je bila dosežena v juniju zaradi večje proizvodnje vetrnih elektrarn v Nemčiji v začetku tega meseca, najvišja pa v oktobru. Največji mesečni obseg trgovanja je bil marca, ko je povprečni dnevni volumen presegel 18 GWh. V avgustu pa je bil zabeležen najmanjši obseg trgovanja, predvsem zaradi znižanih vrednosti ČPZ na slovensko-italijanski meji. Povprečna dnevna trgovalna količina v avgustu je znašala 12,4 GWh.

Cene električne energije na slovenski borzi so tudi v letu 2013 v precejšnji meri sledile gibanjem cen na sosednjih borzah. Največje je bilo ujemanje z gibanjem cen na avstrijskem in nemškem trgu, najmanjše pa z gibanjem cen na italijanskem trgu. Pearsonov koeficient korelacije med cenami na slovenskem in nemško-avstrijskem trgu je znašal 0,75, med gibanjem cen na slovenskem in italijanskem trgu pa 0,67. Navedene vrednosti potrjujejo določen medsebojni vpliv med trgi, ki pa ga omejujejo predvsem razpoložljive ČPZ. V tabeli 23 je prikazana primerjava povprečnih cen električne energije za pasovni in vršni produkt za slovensko in sosednje borze v letu 2013.

Tabela 23: Povprečne cene pasovne in vršne energije na slovenski in sosednjih borzah v letu 2013

Borza	Cena za pasovno energijo (EUR/MWh)	Cena za vršno energijo (EUR/MWh)
Slovenija (BSP)	43,18	49,79
Avstrija (EXAA)	37,43	42,91
Nemčija (EPEX)	37,78	43,13
Madžarska (HUPX)	42,62	50,91
Italija (GME – Nord)	61,58	65,23

Viri: spletne strani borz z električno energijo

Podatki kažejo, da so cene na slovenski borzi BSP Southpool po višini med cenami na nemško-avstrijskem in italijanskem trgu. Cene na madžarskem trgu so bile v letu 2013 zelo podobne cenam na slovenskem trgu.

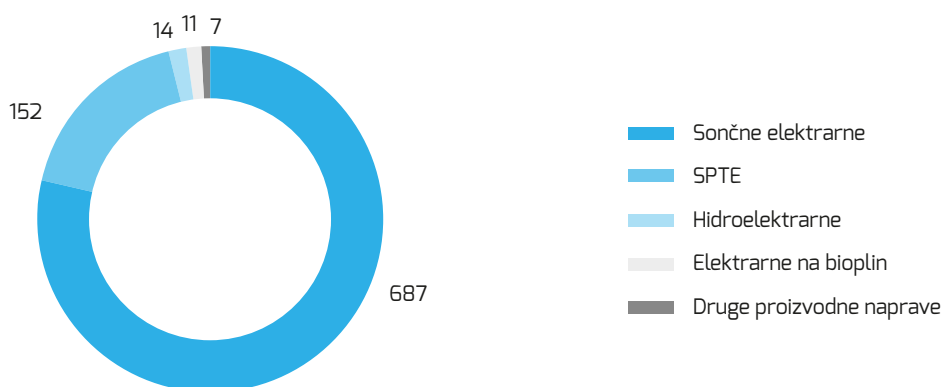
Trgovanje znotraj dneva za razliko od trgovanja za dan vnaprej poteka na način sprotnega trgovanja, kar pomeni, da lahko trgovci kadar koli vnašajo svoje ponudbe, posle pa sklepajo, kakor hitro za to obstajajo pogoji v obliki prekrivanja ponudbe in povpraševanja. Leta 2013 je bilo pri trgovanju znotraj dneva na slovenski borzi sklenjenih 698 poslov v skupni količini 83.985 MWh. Pri tem je delež poslov, sklenjenih z energijo za potrebe izravnave sistema, znašal malo manj kot 80 %. Količina vnesenih ponudb v letu 2013 je znašala 1.383.796 MWh.

3.3.2.5 Obnovljivi viri in soproizvodnja

Deklaracije in odločbe o dodelitvi podpore

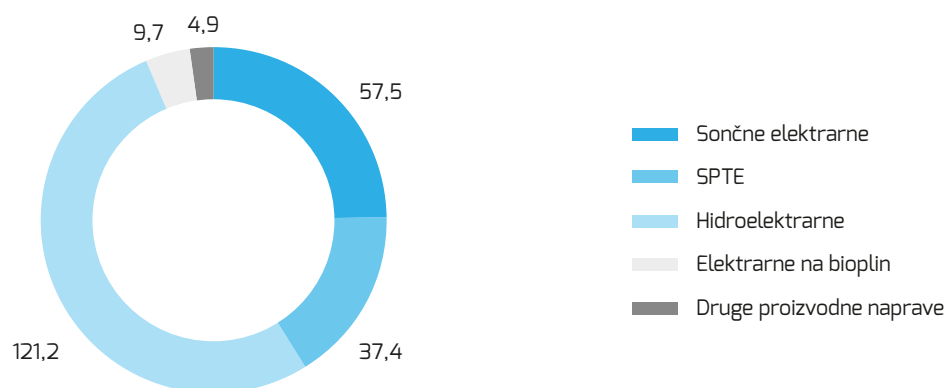
Agencija je v letu 2013 izdala 871 deklaracij za proizvodne naprave, ki proizvajajo električno energijo iz OVE ali v SPTE. Večina deklaracij je bila izdanih za sončne elektrarne. Za nekatere izmed proizvodnih naprav (predvsem SPTE), ki jim je veljavnost obstoječih deklaracij potekla, so bile deklaracije izdane ponovno.

Slika 15: Število izdanih deklaracij za proizvodno napravo v letu 2013

Vir: agencija

Slika 16: Nazivna električna moč v MW proizvodnih naprav z izdano deklaracijo v letu 2013

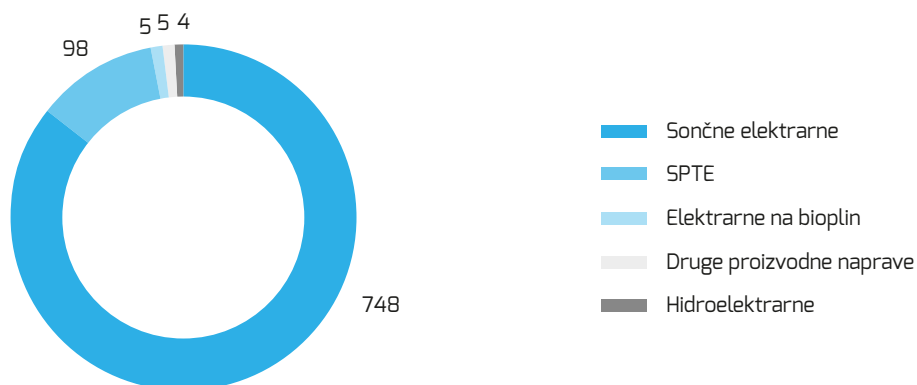

Vir: agencija

Med druge proizvodne naprave sodijo elektrarne na odlagališčni plin, elektrarne na plin iz čistilnih naprav in vetrne elektrarne.

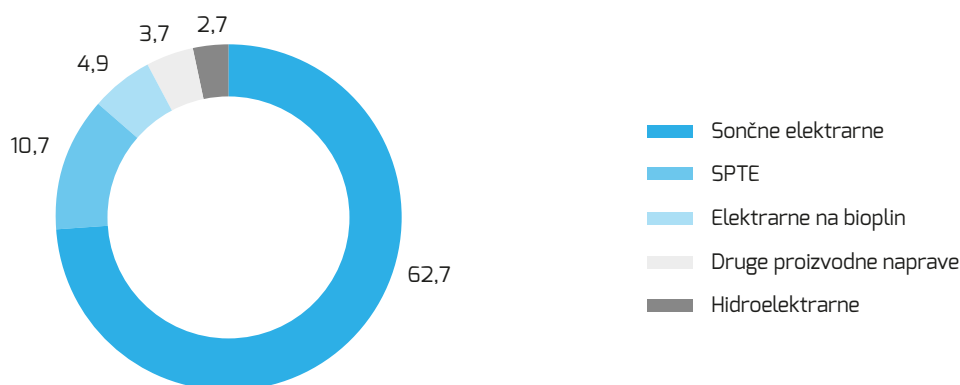
V letu 2013 je bilo izdanih 860 odločb o dodelitvi podpore, ki omogočajo prejetje podpor za proizvedeno električno energijo. Največ odločb je bilo dodeljenih sončnim elektrarnam.

Slika 17: Število izdanih odločb o dodelitvi podpore za proizvodne naprave v letu 2013

Vir: agencija

Slika 18: Nazivne električne moči proizvodnih naprav v MW, za katere so bile izdane odločbe o dodelitvi podpore v letu 2013

Vir: agencija

Proizvodne naprave, vključene v podporno shemo, so v letu 2013 proizvedle 803 GWh električne energije, skupaj pa so bile izplačane podpore za proizvedeno električno energijo v znesku 118,4 milijona evrov.

Tabela 24: Proizvodnja proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo, in izplačane podpore v letu 2013

Vrsta proizvodne naprave	Proizvedena električna energija (GWh)	Izplačane podpore (mio EUR)
Hidroelektrarne	131,4	7,5
Sončne elektrarne	219,5	59,2
Vetrne elektrarne	2,0	0,1
Elektrarne na bioplin	132,2	16,3
Elektrarne na lesno biomaso	87,1	11,0
SPTE na fosilna goriva	229,8	24,1
Ostale	1,0	0,2
Skupaj	803,0	118,4

Vir: agencija

Potrdila o izvoru in certifikati RECS

V letu 2013 je agencija kot izdajatelj potrdil o izvoru in certifikatov RECS izdala za 4.805,7 GWh električne energije potrdil o izvoru in za 33,6 GWh električne energije certifikatov RECS.

3.3.2.6 Emisijski kuponi

V sistem trgovanja z emisijskimi kuponi so vključene naprave z vhodno toplotno močjo 20 MW in dodatno iz dejavnosti energetike še naprave z vhodno toplotno močjo med 15 in 20 MW.

Skladno z Zakonom o varstvu okolja je bil v Sloveniji pripravljen Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012. Ta določa število emisijskih kuponov, ki jih brezplačno razdeli država. En emisijski kupon pomeni eno tono CO₂. Za vsako leto morajo podjetja oziroma upravljavci naprav predati število emisijskih kuponov, ki ustrezajo njihovim izpustom CO₂. Če emisije presegajo količino dodeljenih emisijskih kuponov, morajo preostale emisijske kupone kupiti na trgu, če pa imajo zaradi manjše količine emisij presežek kuponov, jih lahko prodajo.

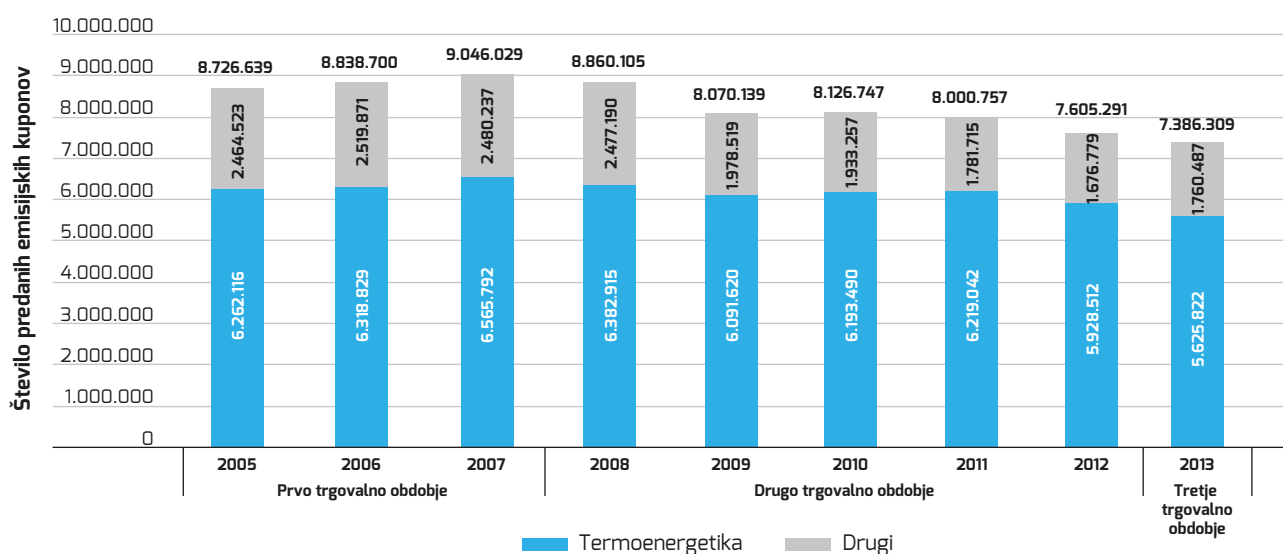
Na podlagi spremembe Zakona o varstvu okolja iz leta 2013 morajo upravljavci naprav za proizvodnjo električne energije, zajem ali prenos ali za shranjevanje ogljikovega dioksida od leta 2013 vse emisijske kupone kupiti. Vlada RS je tako sprejela Odlok o seznamu upravljavcev naprav, ki izpuščajo toplogredne pline, za obdobje 2013–2020. Odlok vsebuje seznam upravljavcev naprav:

- ki so v tem obdobju upravičeni do razdelitve emisijskih kuponov brez obveznosti plačila,
- seznam upravljavcev naprav, ki do brezplačne razdelitve emisijskih kuponov niso več upravičeni (Termoelektrarna Brestanica in Termoelektrarna Trbovlje), in
- seznam upravljavcev naprav, ki so izključeni iz sistema trgovanja, ker bodo izvajali enakovredne ukrepe.

Termoelektrarna Šoštanj in Termoelektrarna Toplarna Ljubljana sta od leta 2013 upravičeni do brezplačne razdelitve emisijskih kuponov le v deležu, ki se nanaša na proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje.

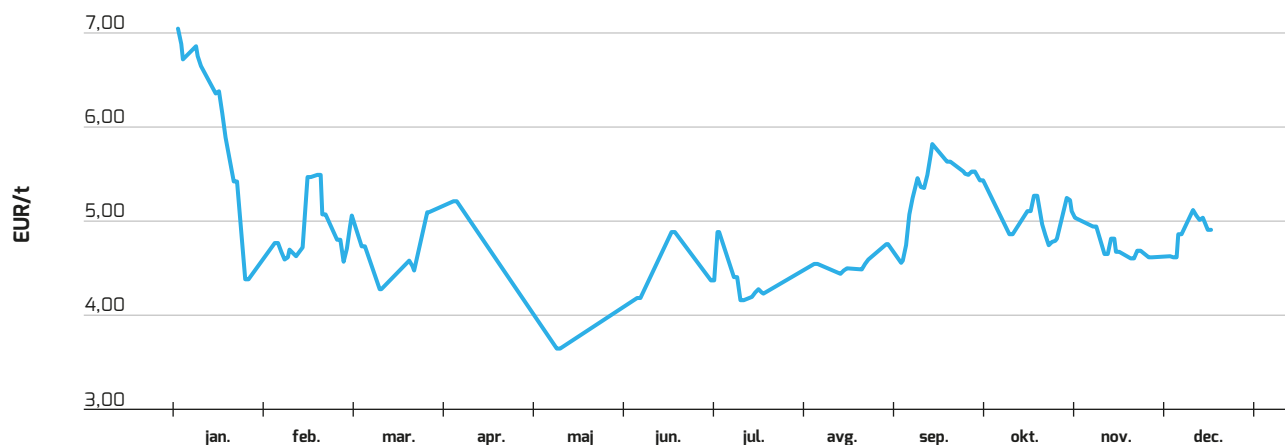
Termoenergetika je v letu 2013, ko se je pričelo tretje trgovalno obdobje, predala 5.625.822 emisijskih kuponov, kar predstavlja 76 % vseh v Sloveniji predanih emisijskih kuponov. Na sliki je prikazano gibanje števila predanih emisijskih kuponov za vsa trgovalna obdobja med letoma 2005 in 2013.

Slika 19: Število predanih emisijskih kuponov v obdobju 2005–2013

Vir: Poročilo o izpolnitvi obveznosti upravljavcev naprav, Agencija RS za okolje

Slika 20: Gibanje cene emisijskih kuponov tretjega trgovalnega obdobja na borzi EEX v letu 2013

Vir: EEX

Slika 20 prikazuje ceno emisijskih kuponov, s katerimi se je trgovalo na borzi EEX (nakup v letu 2013 za leto 2014). Cena emisijskih kuponov se je vse leto pretežno gibala med 4 in 6 evri za tono CO₂.

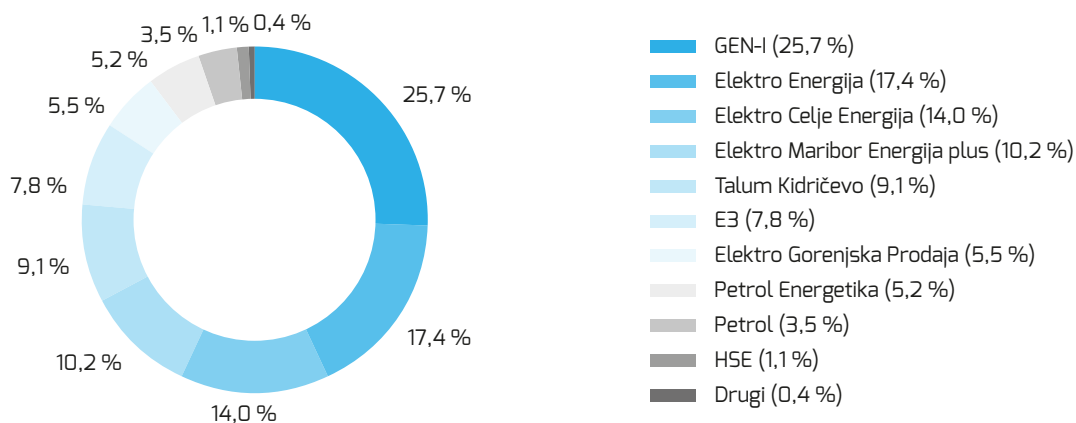
Na podlagi Uredbe o okoljski dajatvi za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida je resor-no ministrstvo izračunalo povprečno ceno emisijskih kuponov v letu 2013, ki je znašala 4,39 evra za tono CO₂.

3.3.3 Dobava in maloprodajni trg

3.3.3.1 Dobava električne energije vsem končnim odjemalcem

V letu 2013 je bilo na maloprodajnem trgu v Sloveniji dejavnih 14 dobaviteljev električne energije, ki so na podlagi dobavnih pogodb dobavljali električno energijo 7 velikim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, in 933.033 poslovnim in gospodinjstvom odjemalcem, priključenim na distribucijsko omrežje.

Slika 21: Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem končnim odjemalcem v Sloveniji ob koncu leta 2013

Viri: podatki podjetij

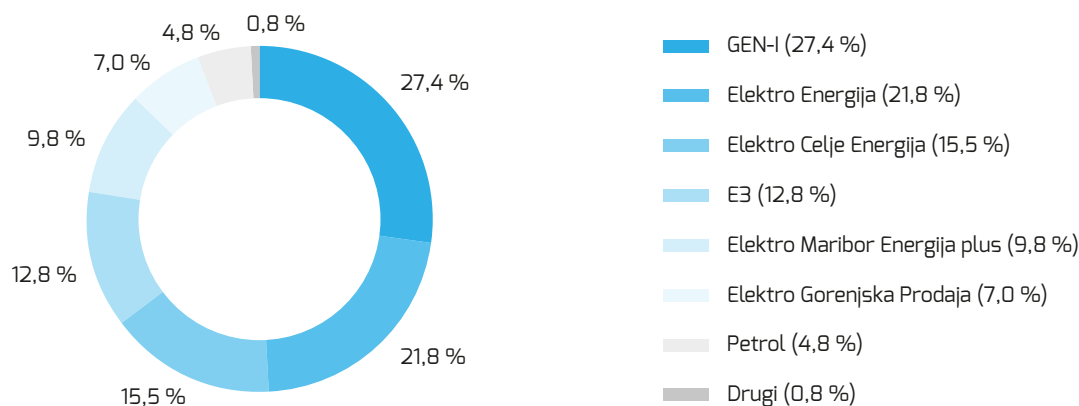
V letu 2013 je električno energijo dobavljal tudi dobavitelj Talum Kidričevo, d.d., ki je na področju maloprodajnega trga z električno energijo pokrival 9,1 % celotne porabe na tem trgu.

Ob koncu leta 2013 je bilo vsem končnim odjemalcem v Sloveniji dobavljenih 13,1 TWh električne energije. Največji tržni delež v prodaji električne energije je imel dobavitelj GEN-I s 25,7-odstotnim tržnim deležem, drugi največji dobavitelj v tem tržnem segmentu je bilo podjetje Elektro Energija s 17,4-odstotnim tržnim deležem.

3.3.3.2 Dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju

Največji tržni delež dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju je v letu 2013 ponovno imel dobavitelj GEN-I s 27,4-odstotnim tržnim deležem, na drugem mestu pa je bil dobavitelj Elektro Energija z 21,8-odstotnim tržnim deležem.

Slika 22: Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2013

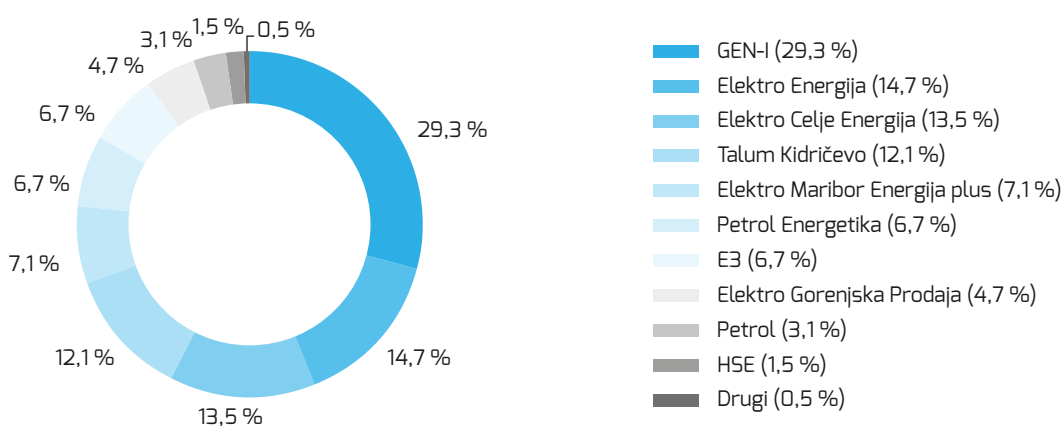

Viri: podatki podjetij

3.3.3.3 Dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem

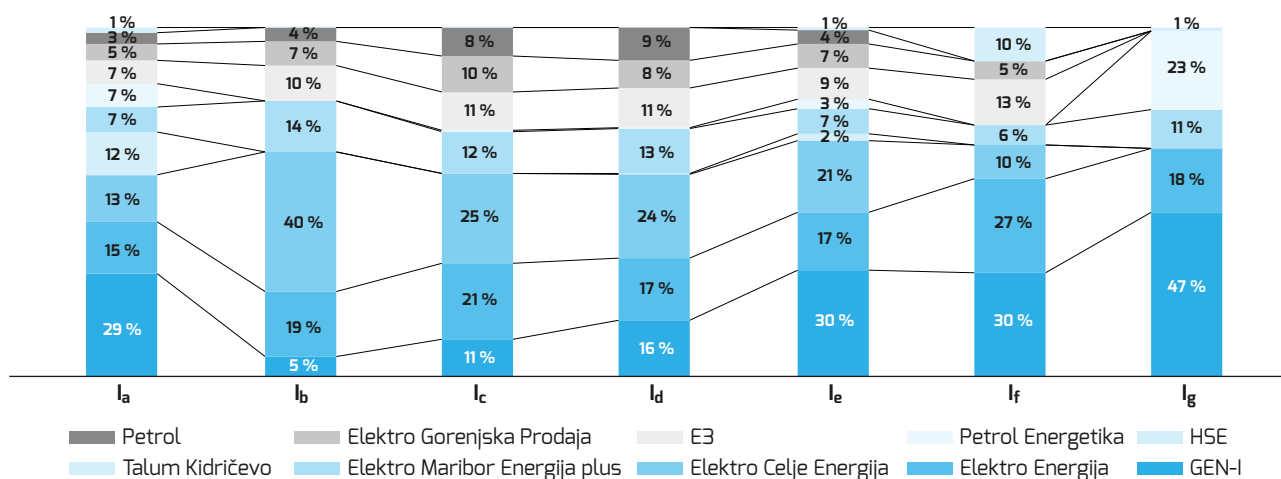
V tržnem segmentu poslovnih odjemalcev je v letu 2013 imel največji tržni delež ponovno dobavitelj GEN-I, ki je električno energijo dobavljal 29,3 % vseh poslovnih odjemalcev. Elektro Energija se je na lestvici uvrstila na drugo mesto s 14,7-odstotnim tržnim deležem. Dobavitelj Talum Kidričevo je v delu dobave poslovnim odjemalcem imel 12,1-odstotni tržni delež.

Slika 23: Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem poslovnim odjemalcem ob koncu leta 2013

Viri: podatki podjetij

Slika 24: Tržni deleži dobaviteljev električne energije poslovnim odjemalcem glede na skupino odjema ob koncu leta 2013

Viri: podatki podjetij

Na sliki 24 so podrobneje prikazani tržni deleži dobaviteljev poslovnim odjemalcem v letu 2013 glede na skupine odjema. Te so določene na podlagi letne porabe električne energije:

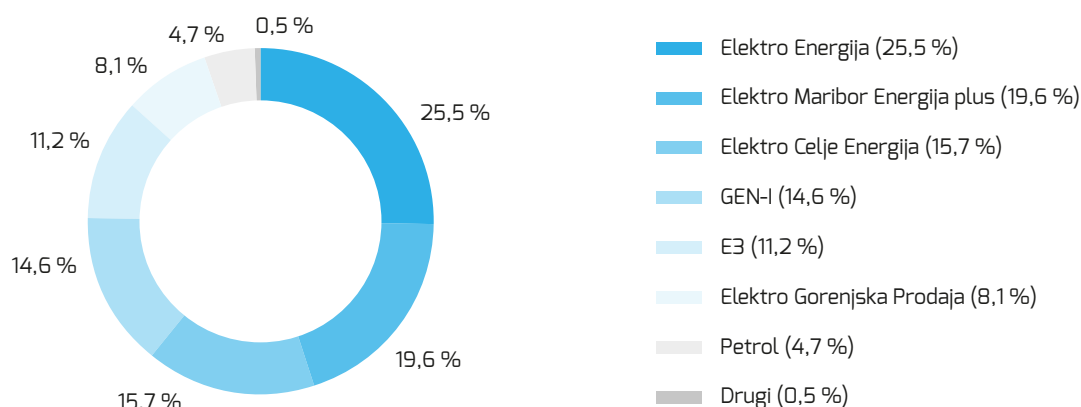
- I_a : letna poraba pod 20 MWh,
- I_b : letna poraba od 20 MWh do 500 MWh,
- I_c : letna poraba od 500 MWh do 2.000 MWh,
- I_d : letna poraba od 2.000 MWh do 20.000 MWh,
- I_e : letna poraba od 20.000 MWh do 70.000 MWh,
- I_f : letna poraba od 70.000 MWh do 150.000 MWh,
- I_g : letna poraba nad 150.000 MWh.

Dobavitelj GEN-I je imel ob koncu leta 2013 prevladujoč tržni delež v skupinah odjema I_a ter I_e , I_f in I_g , od tega je imel največji tržni delež v višini 47 % v skupini I_g . S slike 24 je razvidno, da z naraščanjem letne porabe praviloma pada število dobaviteljev, tako da so v odjemni skupini z največjo letno porabo (skupina I_g) skoraj vso električno energijo dobavljali samo štirje dobavitelji: GEN-I, Elektro Energija, Elektro Maribor Energija plus in Petrol Energetika.

3.3.3.4 Dobava električne energije gospodinjskim odjemalcem

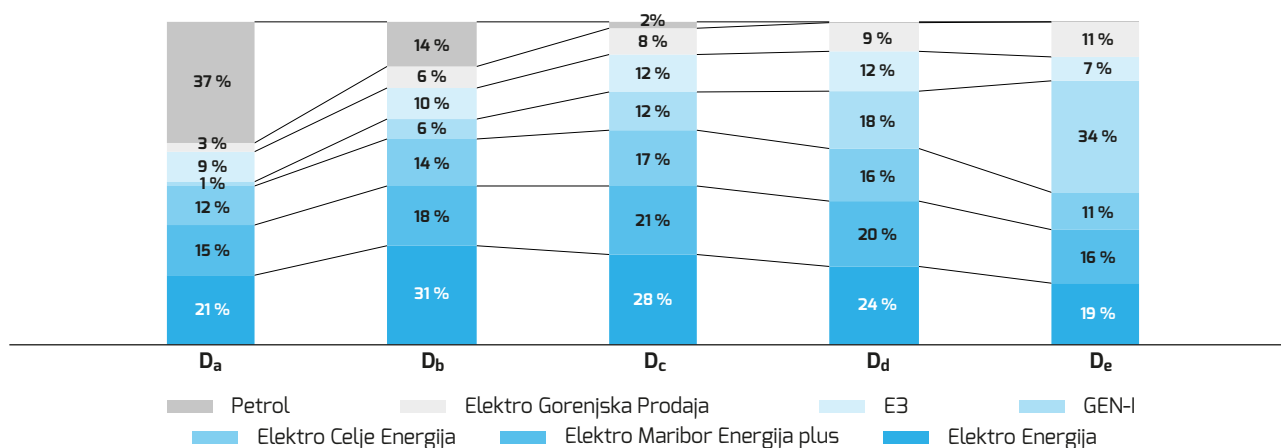
Pri gospodinjskih odjemalcih je največji tržni delež v letu 2013 ponovno pripadal dobavitelju Elektro Energija, ki je z električno energijo oskrboval dobro četrtino vseh gospodinjskih odjemalcev v Sloveniji. Preostali dobavitelji električne energije, ki so pred razmejitvijo tržne dejavnosti od regulirane pripadali elektrodistribucijskim podjetjem, so se s svojimi tržnimi deleži razvrstili, kot je razvidno s slike 25. Dobavitelja GEN-I in Petrol, ki sta na maloprodajni trg gospodinjskih odjemalcev vstopila pozneje, sta v letu 2013 skupaj imela že skoraj 20-odstotni tržni delež.

Slika 25: Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjskim odjemalcem ob koncu leta 2013

Viri: podatki podjetij

Slika 26: Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjstskim odjemalcem glede na skupino odjema ob koncu leta 2013

Viri: podatki podjetij

Slika 26 prikazuje razpršenost tržnih deležev dobaviteljev gospodinjstskim odjemalcem, ki jih glede na letno porabo električne energije delimo v naslednje skupine odjema:

- D_a: letna poraba pod 1.000 kWh,
- D_b: letna poraba od 1.000 kWh do 2.500 kWh,
- D_c: letna poraba od 2.500 kWh do 5.000 kWh,
- D_d: letna poraba od 5.000 kWh do 15.000 kWh,
- D_e: letna poraba nad 15.000 kWh.

Opaziti je največji tržni delež dobavitelja GEN-I na segmentu gospodinjstskih odjemalcev z največjo letno porabo (skupina D_e), na drugi strani pa je v letu 2013 imel dobavitelj Petrol največji tržni del v segmentu odjemalcev z najmanjšo letno porabo električne energije (skupina D_a).

3.3.3.5 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem končnim odjemalcem

V tabeli 25 je predstavljen celoten maloprodajni trg, v katerega se vključuje še trg velikih končnih odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje.

Tabela 25: Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem v Sloveniji v letu 2013

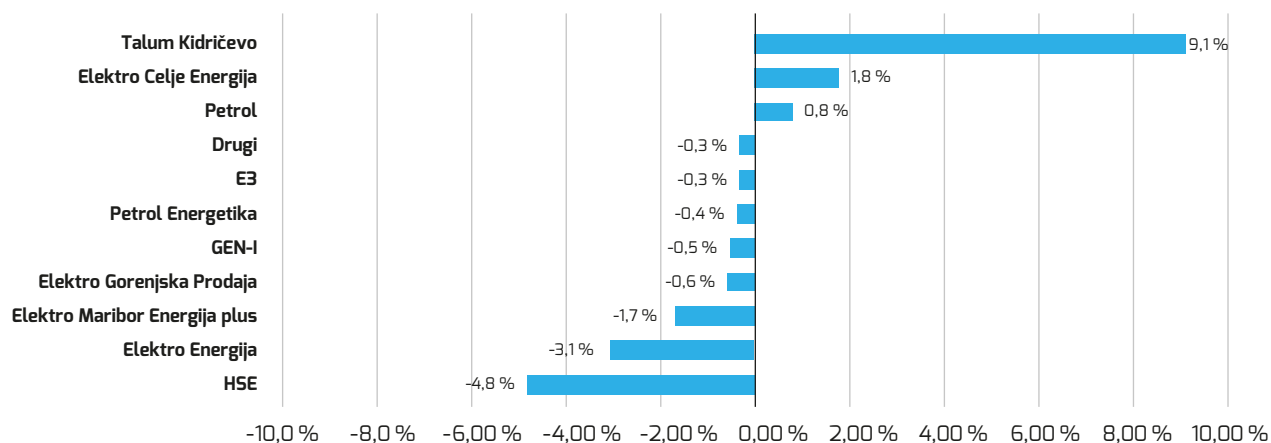
Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
GEN-I	3.367,4	25,7 %
Elektro Energija	2.275,4	17,4 %
Elektro Celje Energija	1.838,4	14,0 %
Elektro Maribor Energija plus	1.337,3	10,2 %
Talum Kidričevo	1.198,5	9,1 %
E3	1.025,3	7,8 %
Elektro Gorenjska Prodaja	725,5	5,5 %
Petrol Energetika	679,7	5,2 %
Petrol	459,4	3,5 %
HSE	146,7	1,1 %
Drugi	51,0	0,4 %
Skupaj	13.104,6	100,0 %
HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem		1.479

Viri: podatki podjetij

Pogled na celoten trg, ki vključuje tudi odjemalce na prenosnem omrežju, izkazuje tržno koncentracijo srednje stopnje, saj je HHI pod zgornjo mejo 1800.

S slike 27 je razvidno, da se je dobava električne energije dobavitelja Talum Kidričevo prvič odražala pri njegovem tržnem deležu, ki je v letu 2013 znašal 9,1 odstotne točke. Z izjemo Elektra Celje Energija in podjetja Petrol so se tržni deleži vseh preostalih dobaviteljev glede na leto 2012 zmanjšali (največ HSE-ju, saj se je del njegove dobave odrazil pri dobavitelju Talum Kidričevo).

Slika 27: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem v letu 2013 glede na leto 2012

Vir: agencija

3.3.3.6 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju

Tržne deleže dobaviteljev na maloprodajnem trgu odjemalcev, ki so priključeni na distribucijsko omrežje, prikazuje tabela 26.

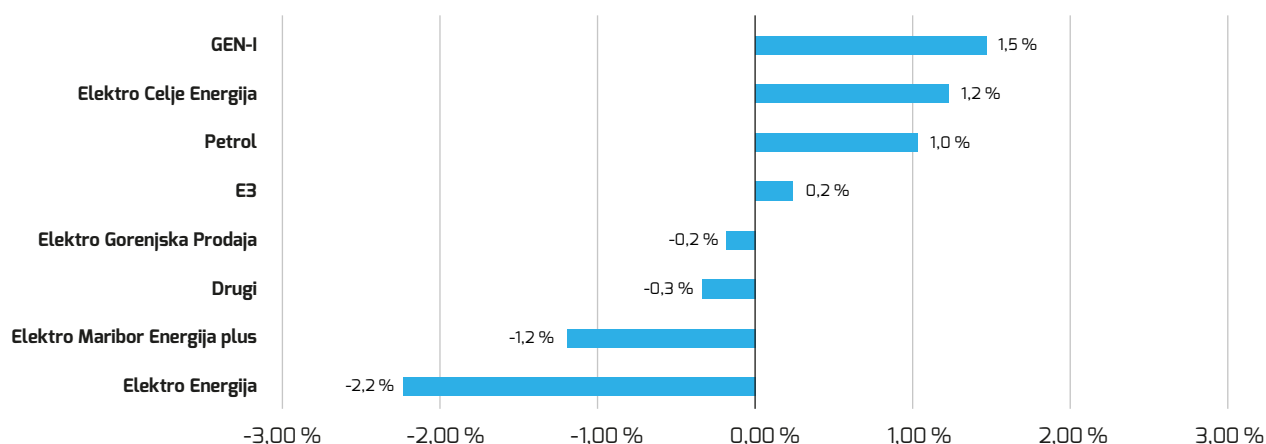
Tabela 26: Tržni deleži in HHI dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2013

Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
GEN-I	2.853,6	27,4 %
Elektro Energija	2.275,7	21,8 %
Elektro Celje Energija	1.616,3	15,5 %
Elektro Maribor Energija plus	1.337,3	12,8 %
E3	1.025,4	9,8 %
Elektro Gorenjska Prodaja	732,8	7,0 %
Petrol	496,9	4,8 %
Drugi	80,3	0,8 %
Skupaj	10.418,4	100,0 %
HHI dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju		1.802

Viri: podatki podjetij

Tudi v letu 2013 nobeno od podjetij za dobavo električne energije ni imelo prevladujočega položaja, saj posamezni tržni deleži niso presegali 40 % odstotkov. Kljub razpršenosti oskrbe je bila koncentracija še vedno visoka, saj je HHI presegal vrednost 1800.

Slika 28: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2013 glede na leto 2012

Vir: agencija

V letu 2013 je svoj tržni delež odjemalcem na distribucijskem omrežju znova povečal dobavitelj GEN-I, za 1,5 odstotne točke, prav tako pa je ostal dobavitelj z največjim tržnim deležem na tem delu trga. Svoje tržne deleže so povečali še Elektro Celje Energija, Petrol in E3. Preostali dobavitelji so svoje tržne deleže izgubili, kot prikazuje slika 28.

3.3.3.7 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem

Tržne deleže dobaviteljev električne energije poslovnim odjemalcem v letu 2013 prikazuje tabela 27.

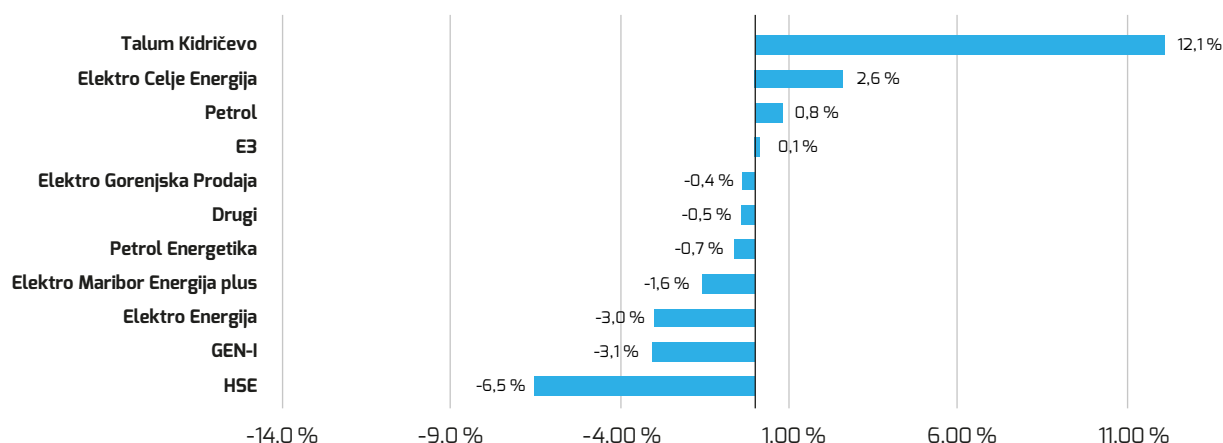
Tabela 27: Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2013

Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
GEN-I	2.898,1	29,3 %
Elektro Energija	1.455,3	14,7 %
Elektro Celje Energija	1.333,5	13,5 %
Talum Kidričevo	1.198,5	12,1 %
Elektro Maribor Energija plus	706,1	7,1 %
Petrol Energetika	665,8	6,7 %
E3	665,1	6,7 %
Elektro Gorenjska Prodaja	466,6	4,7 %
Petrol	307,5	3,1 %
HSE	146,7	1,5 %
Drugi	48,9	0,5 %
Skupaj	9.892,0	100,0 %
HHI dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem		1.579

Viri: podatki podjetij

Na delu poslovnih odjemalcev se je v letu 2013 nadaljevala srednja stopnja tržne koncentracije, saj je bil HHI pod mejo 1800. Sprememba tržnega deleža v letu 2013 glede na predhodno leto se je v tem delu najbolj odrazila pri dobavitelju Talum Kidričevo, ki je del dobave energije prevzel od HSE. Sicer pa je največji tržni delež imel dobavitelj GEN-I, 32,4 %, kljub temu da je v letu 2013 izgubil dobre 3 odstotne točke.

Slika 29: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2013 glede na leto 2012

Vir: agencija

3.3.3.8 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije gospodinjstvom

Tržne deleže dobaviteljev električne energije gospodinjstvom v letu 2013 prikazuje tabela 28.

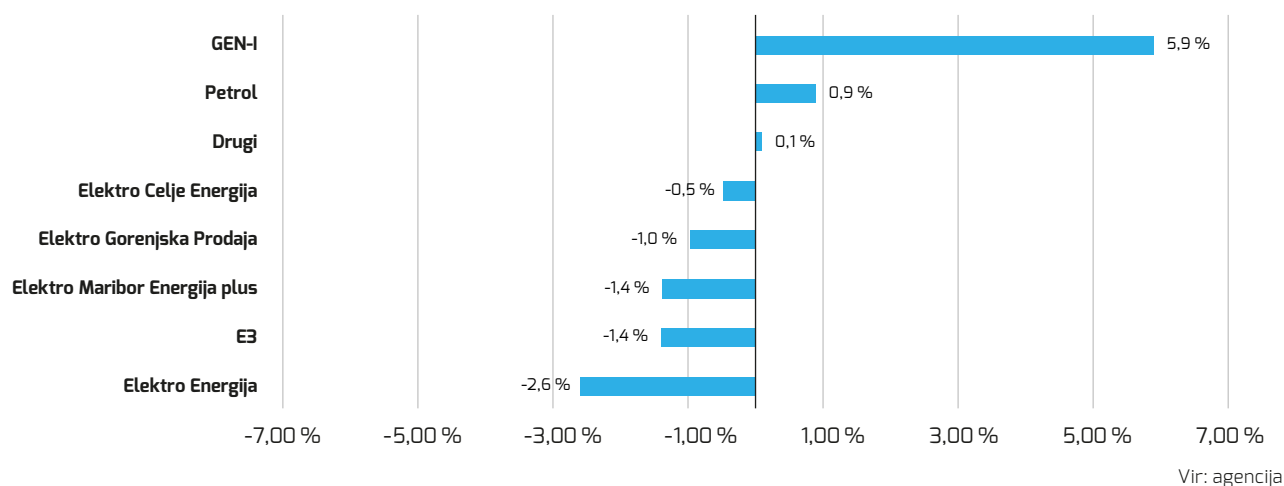
Tabela 28: Tržni deleži in HHI dobaviteljev gospodinjstvom v letu 2013

	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
Elektro Energija	820,1	25,5 %
Elektro Maribor Energija plus	631,2	19,6 %
Elektro Celje Energija	504,9	15,7 %
GEN-I	469,4	14,6 %
E3	360,2	11,2 %
Elektro Gorenjska Prodaja	258,9	8,1 %
Petrol	151,9	4,7 %
Drugi	16,0	0,5 %
Skupaj	3.212,6	100,0 %
HHI dobaviteljev gospodinjstvom		1.711

Viri: podatki podjetij

Na segmentu gospodinjstvega odjema je bila vzpostavljena srednja stopnja tržne koncentracije z vrednostjo HHI 1711. Med vsemi dobavitelji je imelo največji tržni delež podjetje Elektro Energija, saj so oskrbovali 25,5 % vseh gospodinjstev, na drugem mestu pa je bil Elektro Maribor Energija plus s skoraj 20-odstotnim tržnim deležem. Oba dobavitelja skupaj sta oskrbovala skoraj polovico vseh gospodinjstev.

Slika 30: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem v letu 2013 glede na leto 2012

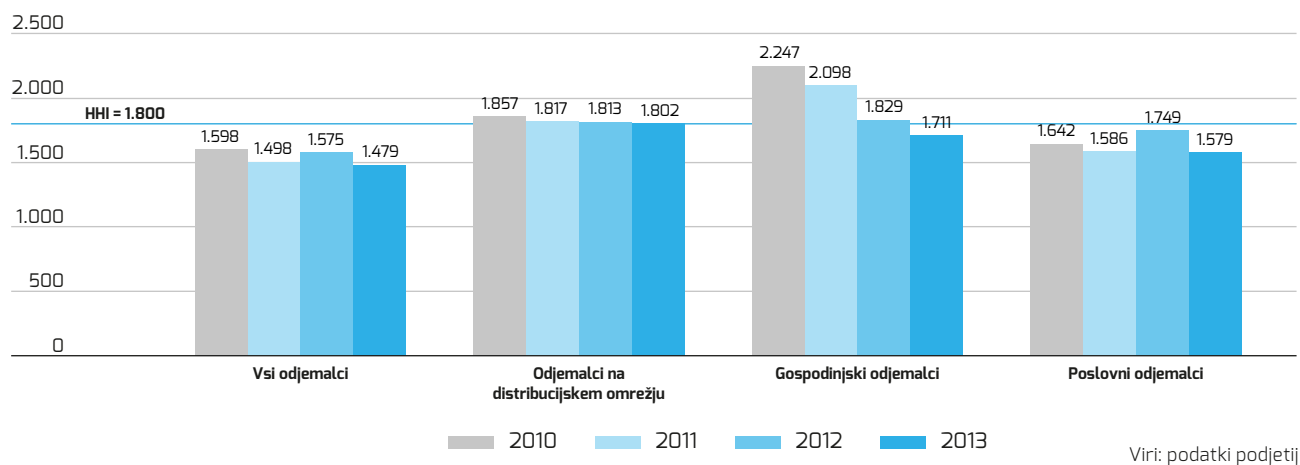

Dobavitelj GEN-I je v letu 2013 ponovno povečal svoj tržni delež glede na leto pred tem, in sicer za 5,9 odstotne točke. Na trgu gospodinjskih odjemalcev je za slab odstotek svoj tržni delež povečal še dobavitelj Petrol. Drugim dobaviteljem se je tržni delež zmanjšal, najbolj Elektro Energiji, in sicer za 2,6 odstotne točke.

3.3.3.9 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – gibanje HHI v obdobju 2010–2013

Trend gibanja HHI je v zadnjih štirih letih na vseh prikazanih maloprodajnih trgih negativen, kar kaže na krepitev konkurence med posameznimi dobavitelji. V letu 2013 se je HHI na segmentu poslovnih odjemalcev po dvigu iz leta 2012 ponovno zmanjšal, kar je posledica pričetka dobave električne energije dobavitelja Talum Kidričevo. Na splošno pa so maloprodajni trgi z električno energijo v Sloveniji v letu 2013 izkazovali srednjo stopnjo tržne koncentracije, saj so se vrednosti HHI gibale okrog vrednosti 1800 in tudi manj.

Slika 31: Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v obdobju 2010–2013

3.3.3.10 Primerjave cen za značilne industrijske odjemalce na maloprodajnem trgu

Cena dobavljene električne energije zajema:

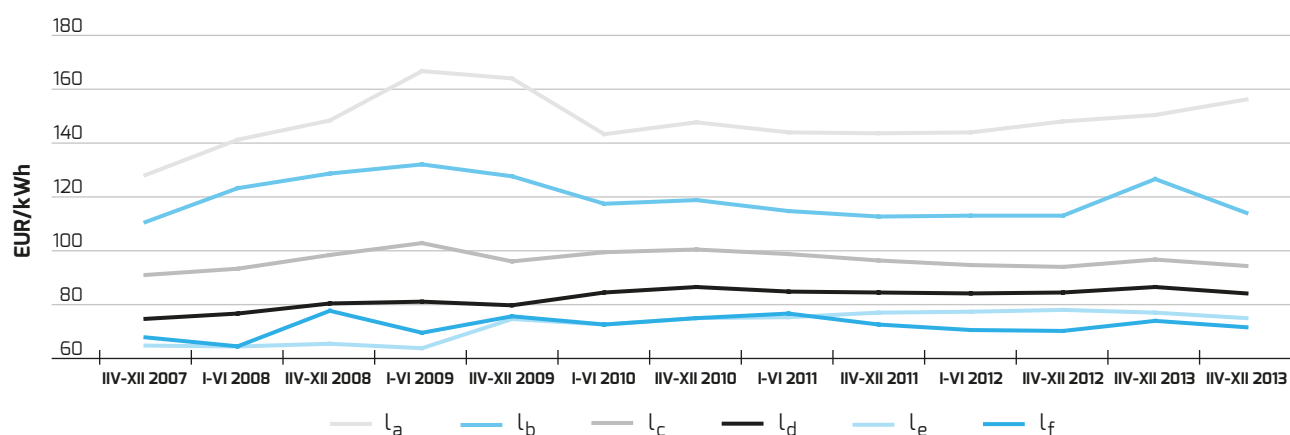
- ceno za energijo,
- omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje ter sistemske storitve,
- dodatka k omrežnini za pokrivanje stroškov za evidentiranje pogodb na organiziranem trgu in za delovanje Agencije za energijo,
- prispevek za zagotavljanje podpor proizvodnji iz domačih virov energije, OVE in SPTE,
- prispevek za izvajanje programov za povečanje učinkovitosti rabe električne energije,
- trošarino od električne energije,
- davek na dodano vrednost.

Povprečna cena električne energije za industrijo brez upoštevanja davka na dodano vrednost je v Sloveniji v drugem polletju 2013 znašala 93,8 EUR/MWh.

Slika 32 prikazuje polletno gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2007–2013. Uporabljene so standardne porabniške skupine po novi metodologiji Eurostata:

- l_a : letna poraba < 20 MWh,
- l_b : letna poraba 20 do < 500 MWh,
- l_c : letna poraba 500 do < 2 000 MWh,
- l_d : letna poraba 2 000 do < 20 000 MWh,
- l_e : letna poraba 20 000 do < 70 000 MWh,
- l_f : letna poraba 70 000 do <= 150 000 MWh.

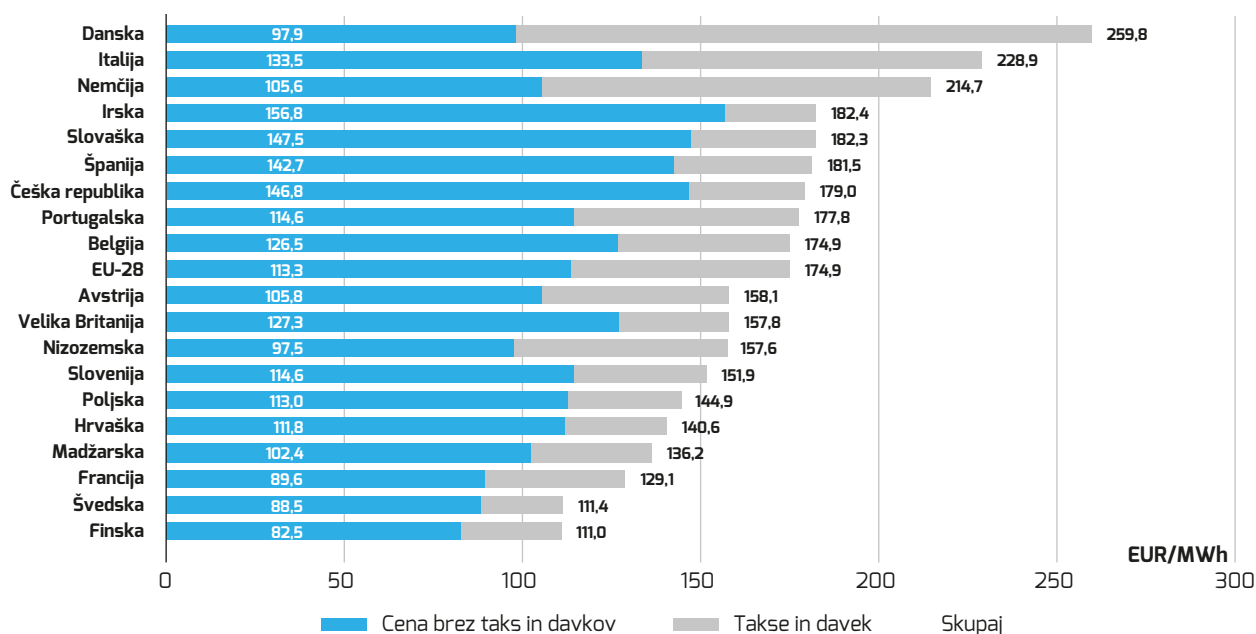
Slika 32: Polletno gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2007–2013

Vir: SURS

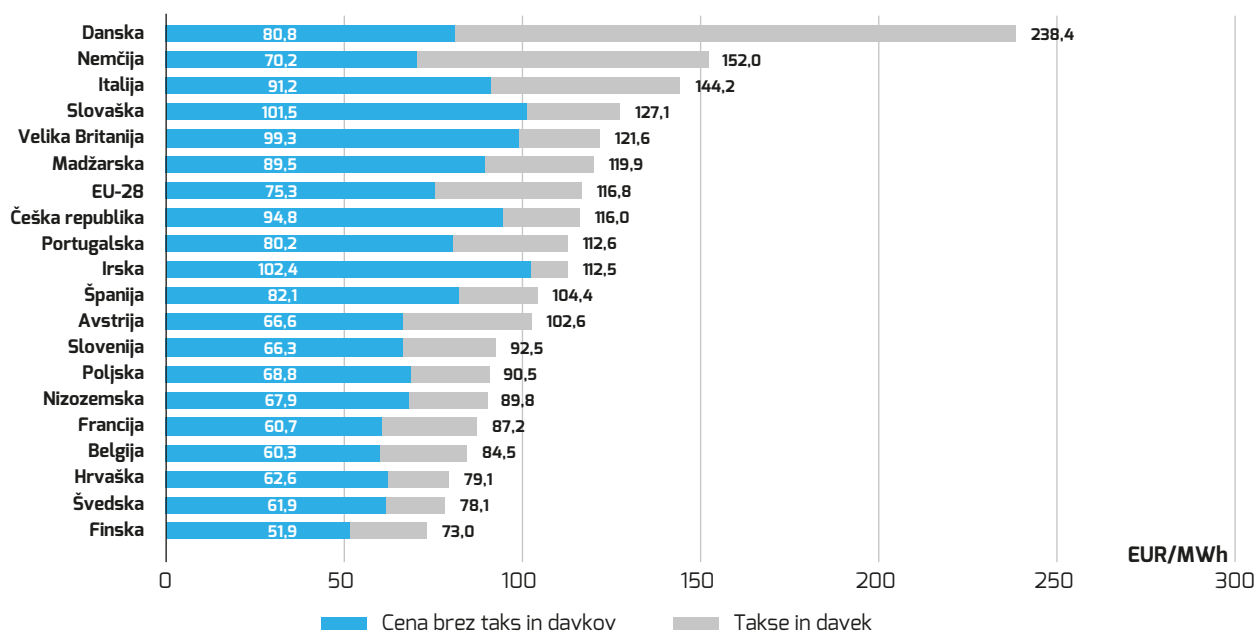
V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije v nekaterih državah evropske skupnosti za prvo polovico leta 2013 za dva značilna odjemalca v industriji, izbrana po novi metodologiji Eurostata. Prikazane so končne cene električne energije, v katere so za Slovenijo vključeni cena za energijo, cena za uporabo elektroenergetskih omrežij, trošarina, prispevki in davek na dodano vrednost.

Slika 33: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in Sloveniji za prvo polovico leta 2013

Vir: Eurostat

Slika 34: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in Sloveniji za prvo polovico leta 2013

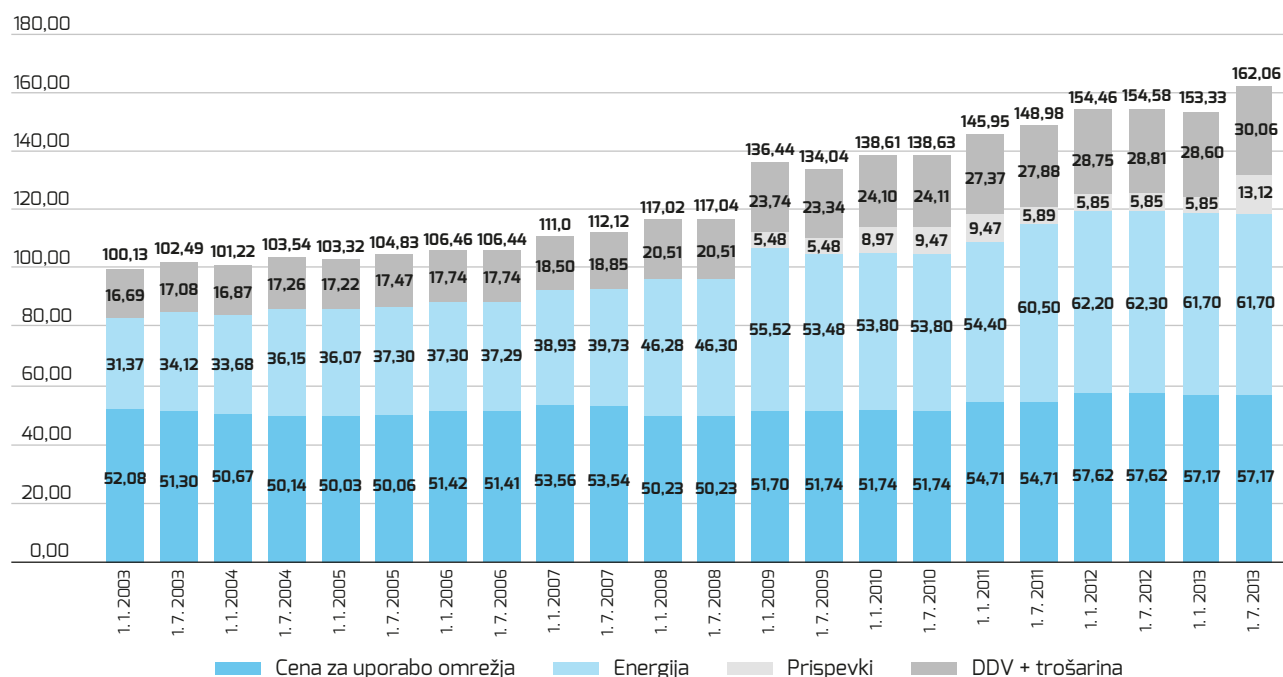

Vir: Eurostat

3.3.3.10.1 Primerjave cen za značilne gospodinske odjemalce na maloprodajnem trgu

Gospodinski odjemalci v Sloveniji prosto izbirajo svojega dobavitelja električne energije od 1. julija 2007. Električno energijo dobavitelji ponujajo tudi v obliki različnih tako imenovanih paketov, ki upoštevajo količino porabe, obliko porabe in ali gre za energijo, pridobljeno iz obnovljivih virov.

Slika 35: Gibanje končne cene električne energije v Sloveniji za značilnega gospodinskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto) v EUR/MWh

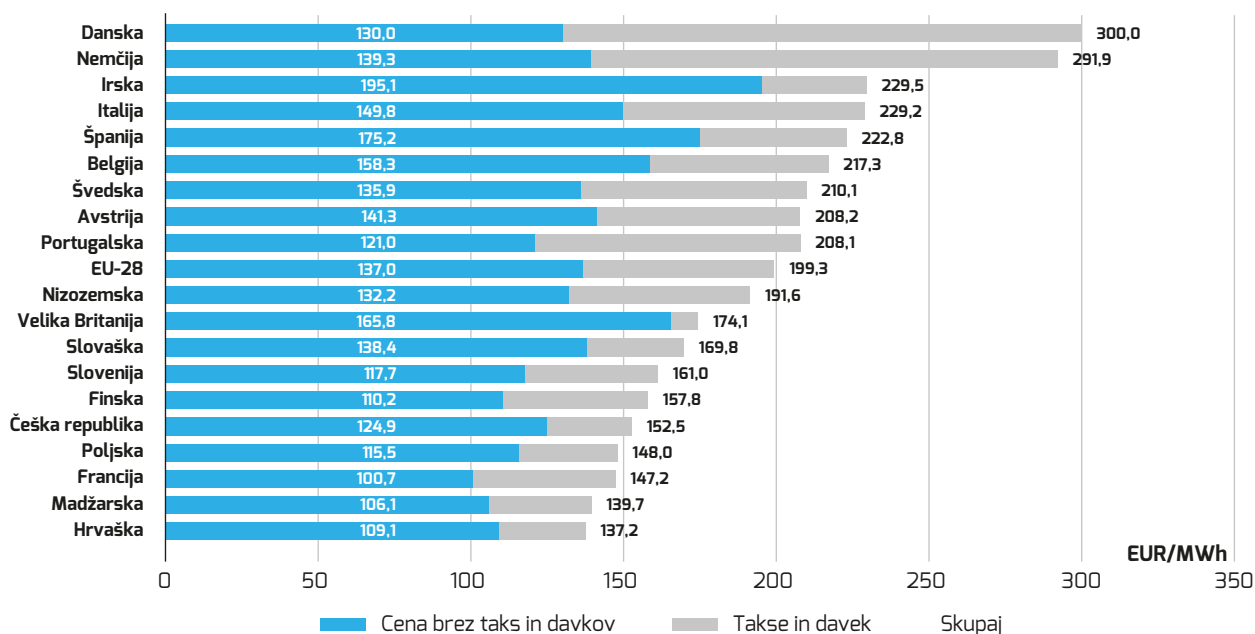

Vir: agencija

Do 1. julija 2007, do odprtja trga z električno energijo za vse odjemalce, je ceno električne energije gospodinskim odjemalcem določala vlada. V tem času prodajna cena električne energije, v katero je bila vključena tudi cena za uporabo omrežij, dobaviteljem ni v celoti pokrila nabavne cene energije na veleprodajnem trgu. Zato se je cena energije gospodinskim odjemalcem po odprtju trga za vse odjemalce v primerjavi s ceno v letu 2007 zvišala za približno 19 %. Nekoliko večji skok končne cene električne energije za gospodinske odjemalce je bil v letu 2009, ko se je končna cena električne energije zanje povečevala predvsem na račun prispevkov. Ti so namenjeni zagotavljanju podpor proizvodnji iz OVE in SPTE ter izvajanju programov za povečanje učinkovitosti rabe električne energije. Tudi v letu 2013 se je cena električne energije za gospodinske odjemalce zvišala, in to predvsem na račun dviga prispevka OVE in SPTE, deleža cene za uporabo omrežja ter za električno energijo pa sta bila v primerjavi z letom 2012 nižja.

Slika 36 prikazuje primerjavo cen električne energije v nekaterih državah evropske skupnosti za prvo polovico leta 2013 za značilnega gospodinskega odjemalca, izbranega po novi metodologiji Eurostata. Prikazane so končne cene električne energije, v katere so vključeni cena za uporabo elektroenergetskih omrežij, trošarina, prispevki in davek na dodano vrednost.

Slika 36: Primerjava cen električne energije za značilnega gospodinjstva z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in Sloveniji za prvo polovico leta 2013

Vir: Eurostat

Povprečna maloprodajna cena električne energije za gospodinjstva je v Sloveniji v prvem polletju 2013 znašala 161,0 EUR/MWh.

Mednarodna primerjava cen je bila zaradi dostopnosti podatkov drugih držav članic EU v času izdelave tega poročila mogoča le za prvo polletje 2013. V tem obdobju je končna cena električne energije za gospodinjstva z letno porabo od 2500 do 5000 kWh in za industrijo (skupina I_C, brez DDV) znašala 81 % povprečja EU-28 (SURs: cene energentov, 4. četrletje 2013).

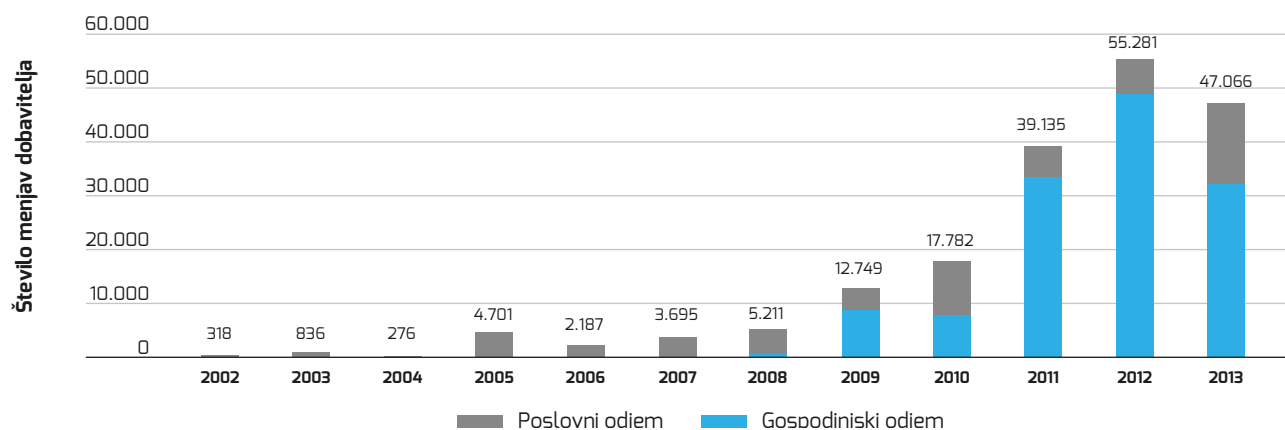
3.3.3.11 Menjave dobavitelja

Dobavitelja električne energije je v letu 2013 zamenjalo 47.066 odjemalcev, od tega večina (32.068) gospodinjstev. Kot je razvidno s slike 37, smo v letu 2013 prvič zabeležili upad števila menjav dobavitelja glede na naraščajoč trend v obdobju 2006–2012.

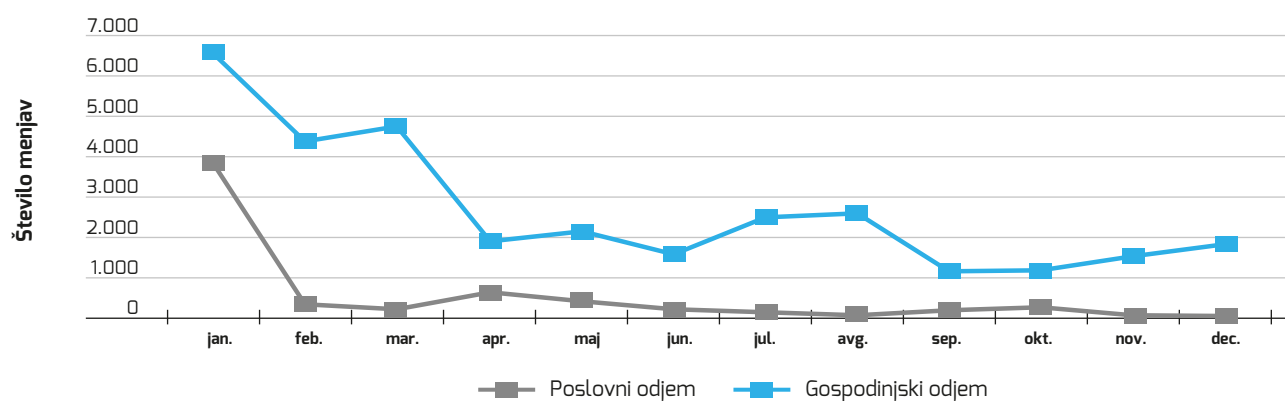
Večina poslovnih odjemalcev se je tudi v letu 2013 za zamenjavo dobavitelja odločila na začetku leta, ker ob koncu leta običajno tudi potečejo sklenjene pogodbe o dobavi. Gospodinjstvi so se za menjavo dobavitelja v veliki večini prav tako odločali predvsem v začetku leta 2013 ter deloma tudi v spomladanskem in poletnem času (marec, julij in avgust 2013).

Na sliki 38 je prikazana dinamika menjav dobavitelja v letu 2013 glede na količino zamenjane energije. Iz podatkov je razvidno veliko ujemanje (korelacija) med številom menjav in količino zamenjane energije, še posebej pri gospodinjstvih odjemalcih. Pri gospodinjstvih in poslovnih odjemalcih so bile količine zamenjane energije največje na začetku leta in so se nato zmanjševale.

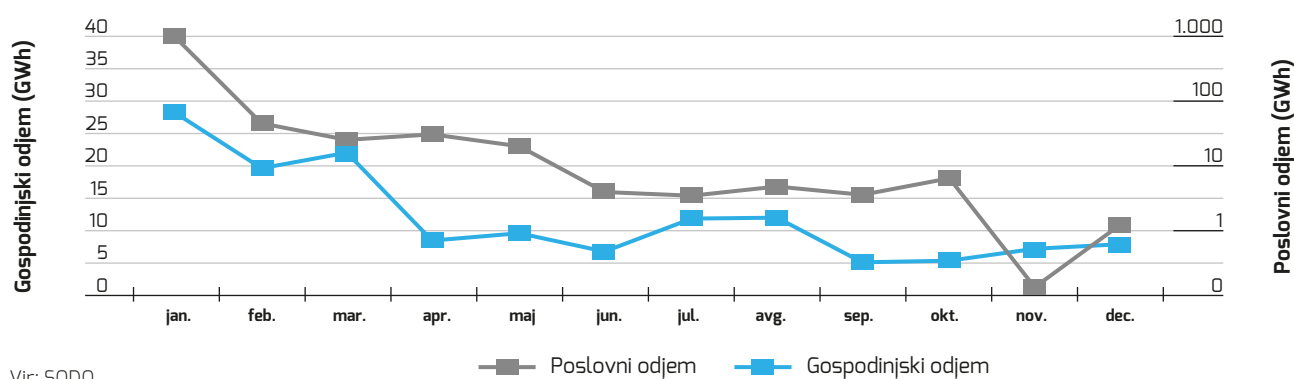
Slika 37: Število menjav dobavitelja v obdobju 2002–2013

Slika 38: Dinamika števila menjav dobavitelja v letu 2013 glede na tip odjema

Slika 39: Količine zamenjane energije v letu 2013 glede na tip odjema

3.3.3.12 Primerjalnik ponudb

Za doseganje zadostne preglednosti na maloprodajnem trgu z električno energijo (predvsem za gospodinski, pa tudi poslovni odjem) je na spletnih straneh agencije na voljo spletna aplikacija Primerjalnik ponudb, ki omogoča izračun in primerjavo zneskov za porabljeno električno energijo za vse ponudbe (pakete), ki jih v aplikacijo vnašajo dobavitelji. Aplikacija omogoča mesečni in letni izračun ter prikaz vseh posameznih elementov računa, ki skupaj sestavljajo končni znesek za plačilo:

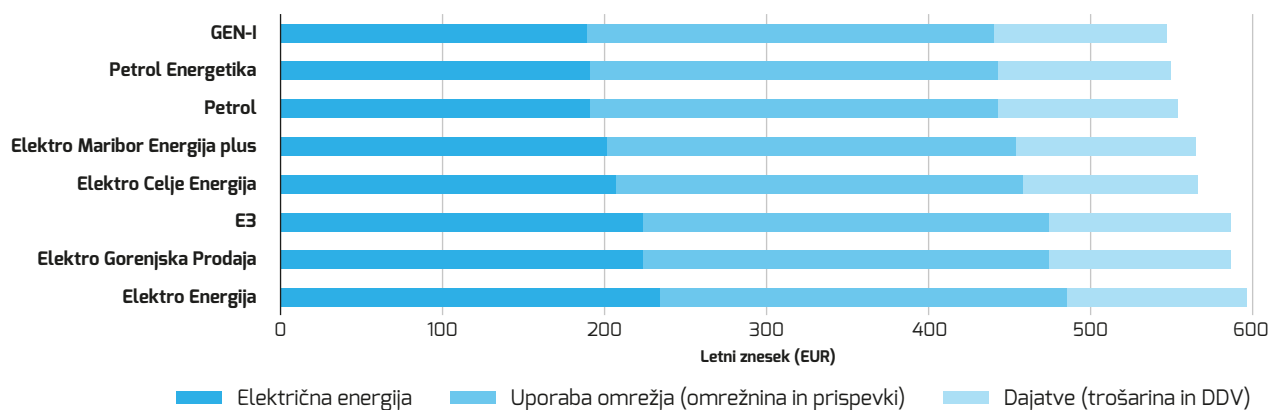
- električna energija,
- omrežnina z dodatki k omrežnini,
- prispevki po EZ,
- trošarina in
- davek na dodano vrednost (DDV).

Standardne porabniške skupine so definirane z naslednjo letno porabo električne energije:

- skupina D_c: priključna moč 7 kW, poraba VT 2200 kWh in MT 1300 kWh,
- skupina D_d: priključna moč 7 kW, poraba VT 5000 kWh in MT 2500 kWh,
- skupina D_e: priključna moč 7 kW, poraba VT 5000 kWh in MT 15000 kWh.

Na sliki 40 je prikazana primerjava med ponodbami (paketi) dobaviteljev električne energije. Zneski predstavljajo letni strošek gospodinjstva za standardno porabniško skupino D_c, izračun pa upošteva najugodnejšo ponudbo posameznega dobavitelja (razen pogojnih ponudb).

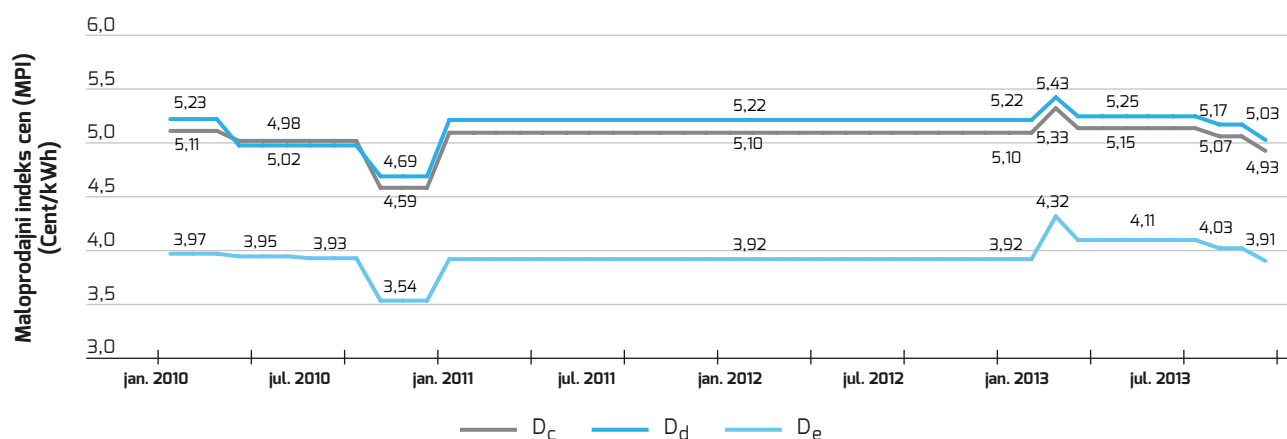
Slika 40: Primerjava najugodnejših ponudb (paketov) letnega zneska za dobavljeno električno energijo za standardno porabniško skupino D_c

Vir: agencija (Primerjalnik ponudb), december 2013

Na podlagi podatkov iz navedene spletne aplikacije agencija na svoji spletni strani objavlja mesečna poročila o cenah električne energije in maloprodajni indeks cen (MPI), ki predstavlja najnižjo ceno električne energije vseh veljavnih ponudb dobaviteljev v določenem obdobju (razen pogojnih ponudb).

Slika 41 prikazuje trend gibanja maloprodajnega indeksa cen (MPI) za standardne porabniške skupine D_c, D_d in D_e v obdobju 2010–2013. Indeksi so se po negativnem trendu v letu 2010 v začetku leta 2011 ponovno okrepili, v letu 2013 pa so po kratkotrajnem skoku do konca leta postopoma padali.

Slika 41: Maloprodajni indeksi cen (MPI) za standardne porabniške skupine D_c, D_d in D_e v obdobju 2010–2013

Vir: agencija

3.3.4 Priporočila glede skladnosti cen za dobavo

Agencija s spletno aplikacijo Primerjalnik ponudb spremlja cene električne energije za gospodinj-ski odjem (delno tudi za odjem malih poslovnih odjemalcev) ter omogoča primerjavo ponudb za dobavo električne energije. Iz zbranih podatkov o ponudbah, ki jih omogoča spletni primerjalnik, agencija sproti javno objavlja analize končnega zneska porabljene električne energije, ceno za električno energijo ter maloprodajni indeks cen (MPI). Primerjalnik ponudb je tudi orodje, s katerim agencija v okviru nadzora nad maloprodajnim trgom z električno energijo za gospodinj-ski odjem redno spremlja gibanja in spremembe cen.

Agencija skrbi tudi, da je cena dobave za zasilno oskrbo skladna z Uredbo o načinu izvajanja gospo-darske javne službe dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in gospodarske javne službe dobave električne energije tarifnim odjemalcem. Omenjena uredba določa, da cena dobave za zasilno oskrbo ne sme za več kot 25 % presegati tržne cene za dobavo primerljivemu odjemalcu. Cene električne energije za nujno in zasilno oskrbo so javno objavljene.

3.3.5 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

Na veleprodajnem trgu veljajo za električno energijo enaka pravila kot za druge vrste blaga, predvsem z vidika preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja. Pre-glednost na trgu je zagotovljena z objavljanjem informacij, ki so večinoma dostopne na spletnih straneh posameznih udeležencev na trgu. Podjetja, ki izvajajo dejavnost GJS, imajo s splošnimi akti predpisan tudi način objave potrebnih informacij. Največji delež informacij za veleprodajni trg vzdr-žujejo in prikazujejo ELES, Borzen in BSP Southpool.

Na maloprodajnem trgu je agencija tudi v letu 2013 pomembno pripomogla k preglednosti cen in ponudb za gospodinj-ske odjemalce, s čimer je prispevala h konkurenčnosti na trgu. V ta namen je zagotavljala visoko razpoložljivost spletnih aplikacij za primerjavo ponudb in preverjanje obraču-nov električne energije. Poleg tega je omogočala e-storitve nadzora posameznih ponudb z avto-matskim obveščanjem ob spremembah lastnosti. Objavljala je tudi mesečna poročila o ponudbah storitev dobave električne energije ter indeksa MPI za trg z gospodinj-skimi odjemalci. Skladno z

nalogami iz tretjega svežnja direktiv je agencija aktivno pripomogla k poenotenju procesov izmenjave podatkov za najpomembnejše tržne procese na trgu z električno energijo. Dejavna je bila v sekciji IPET pri Energetski zbornici Slovenije, kjer je sodelovala pri reševanju problematike projektov prenove izmenjave podatkov na trgu z električno energijo.

Javna agencija RS za varstvo konkurence v letu 2013 na področju trga z električno energijo ni sprejela nobene odločbe.

3.4 Zanesljivost dobave električne energije

Zanesljivost dobave električne energije odjemalcem je odvisna od zmogljivosti elektroenergetskega sistema ter razpoložljivosti zadostne količine električne energije in energentov. Govorimo lahko o dveh funkcionalnih vidikih zanesljivosti dobave, to sta zadostnost in sigurnost omrežja. Zadostnost opisuje zmožnost elektroenergetskega sistema, da v vsakem trenutku pokrije porabo električne energije vseh odjemalcev, pri čemer je treba upoštevati tudi načrtovane izklope in nenačrtovane izpade elementov sistema. V širšem smislu pomeni zadostnost tudi dovolj veliko količino cenovno dostopnih surovin in virov za proizvodnjo električne energije.

Sigurnost omrežja pomeni sposobnost omrežja, da prenese motnje, kot so izpadi elementov, ali okvare, kot so na primer kratki stiki. Da bi zagotovili sigurnost omrežja, se pri načrtovanju prenosnega omrežja in distribucijskega omrežja na višjem napetostnem nivoju uporablja kriterij n-1. Če je kriterij n-1 izpolnjen, je zagotovljeno, da pri izpadu katerega koli elementa elektroenergetskega sistema v omrežju ne pride do preobremenitev, prekoračitev mejnih vrednosti ali prekinitev dobave.

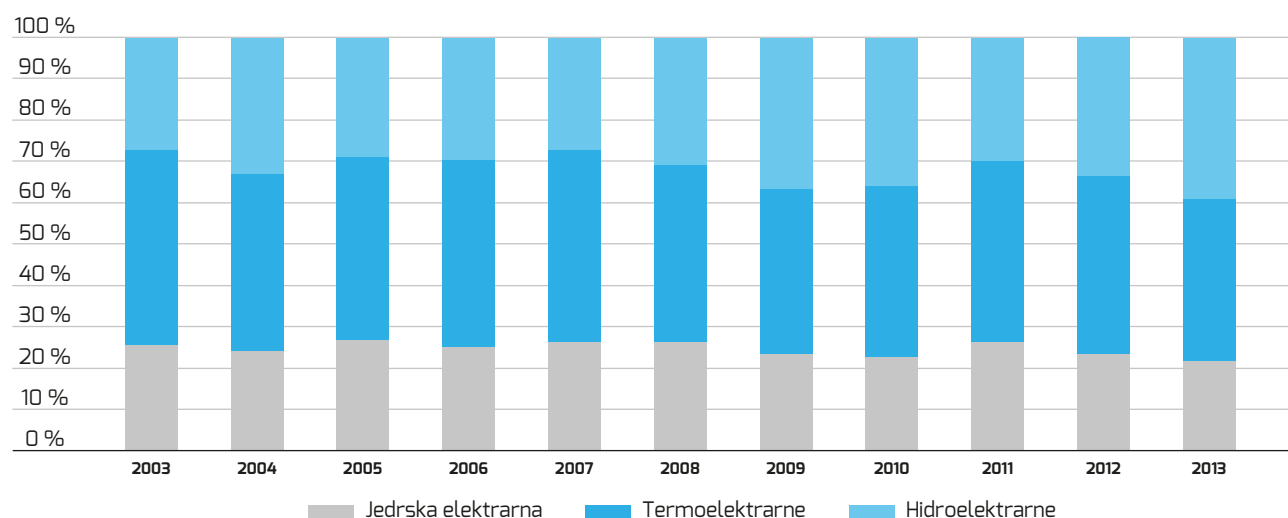
3.4.1 Spremljanje usklajenosti med proizvodnjo in porabo

Skupna oddaja električne energije v prenosno omrežje se je v letu 2013 v primerjavi z letom prej povečala za 3,7 %, upoštevajoč polovično proizvodnjo jedrske elektrarne Krško. Hidroelektrarne so v letu 2013 zaradi ugodnih hidroloških razmer v prenosno omrežje oddale 20 % več energije kot v letu 2012. Termoelektrarne in jedrska elektrarna pa so v prenosno omrežje oddale manj energije kot leto prej, pri čemer je jedrska elektrarna proizvedla manj energije predvsem zaradi nekoliko daljšega letnega remonta v oktobru in prvi polovici novembra 2013.

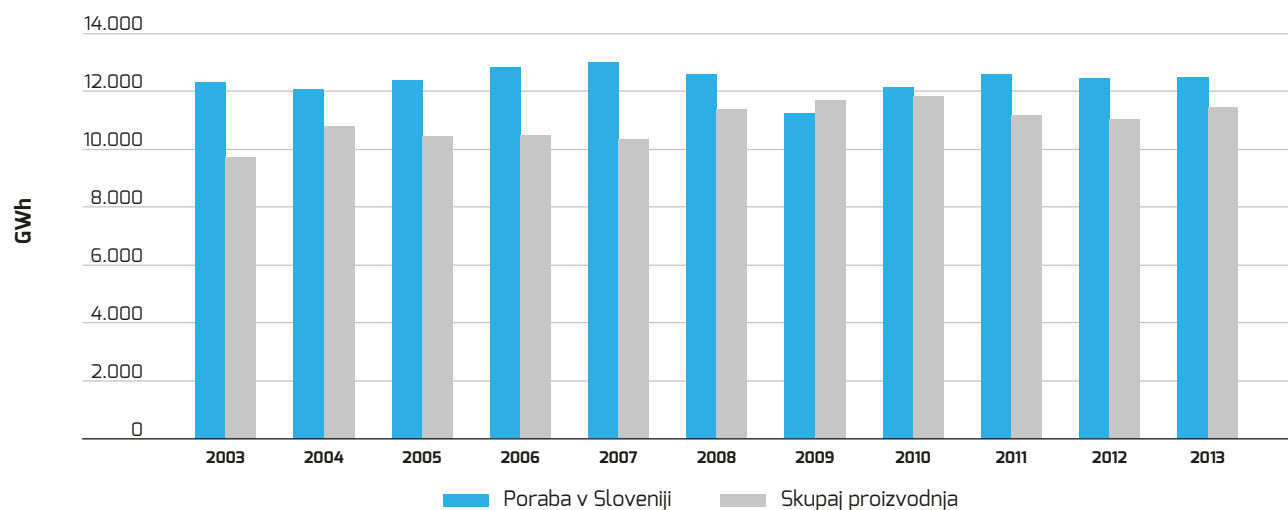
Struktura oddaje energije v prenosno omrežje se skozi leta počasi spreminja v korist proizvodnje v hidroelektrarnah, kar gre predvsem na račun ugodne hidrologije in izgradnje dodatnih elektrarn na spodnji Savi. V prenosno omrežje so hidroelektrarne in termoelektrarne oddale 39 % električne energije, jedrska elektrarna pa 22 %, pri čemer je upoštevana njena polovična proizvodnja.

V letu 2013 se je odjem iz prenosnega omrežja povečal za skoraj 0,4 %, kar je bilo predvsem posledica 56 % večjega odjema črpalne elektrarne Avče v primerjavi s predhodnim letom. Pri neposrednih odjemalcih se je odjem povečal za 0,7 %, distribucije pa so prevzele celo 1,1 % manj energije iz prenosnega omrežja kot leto prej.

Slika 42: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013

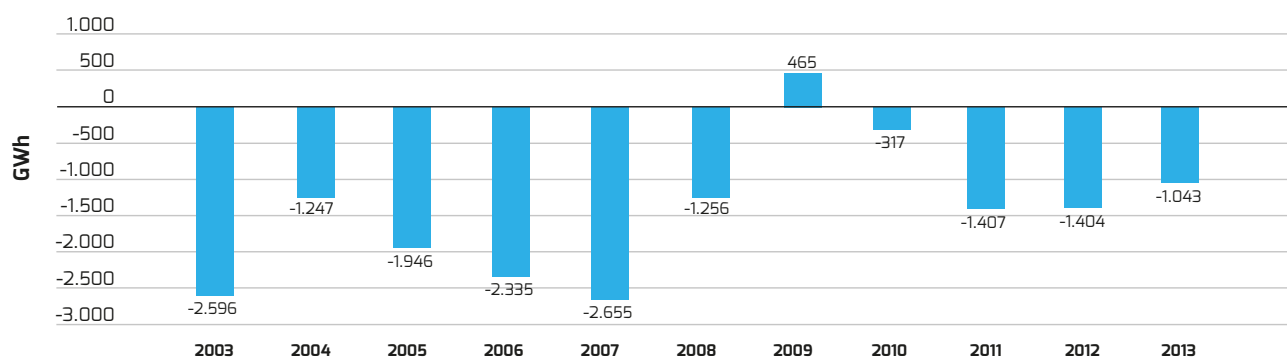

Slika 43: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013

Usklajenost med proizvodnjo in porabo električne energije v letih od 2003 do 2013 prikazujeta sliki 43 in 44. Presežek proizvodnje nad porabo je bil zabeležen le v letu 2009, ko je zaradi gospodarske krize poraba električne energije v Sloveniji močno padla. Že v letu 2010 je prišlo do primanjkljaja proizvodnje električne energije, ki se je v nadaljnjih letih še povečeval in nekako ustalil. Stagnacija pri porabi in nekoliko večja proizvodnja električne energije imata za posledico boljšo usklajenost med proizvodnjo in porabo v primerjavi z leti pred pričetkom gospodarske krize.

Slika 44: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013

Vir: ELES

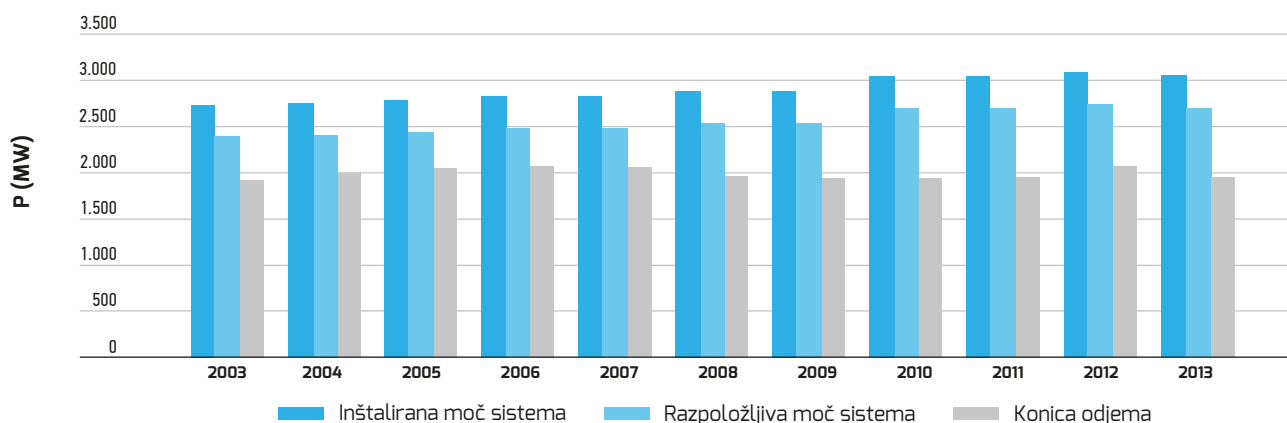
Konična obremenitev, to je največja povprečna urna obremenitev v letu, se je po nekajletni zaporedni rasti v letu 2013 zmanjšala na 1944 MW, kar je 6-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2012. Maksimalna urna vrednost prevzema v letu 2013 je bila zabeležena 13. februarja v 19. uri dneva. Konične obremenitve so se v zadnjih desetih letih pojavljale izključno v večernih urah zimskih mesecev.

Na sliki 45 so prikazane vrednosti konične obremenitve, inštalirane moči proizvodnih objektov in razpoložljive moči za slovenski trg za obdobje 2003–2013.

Razlika med inštalirano močjo proizvodnih virov in dejansko razpoložljivo močjo za slovenski trg predstavlja polovična moč jedrske elektrarne Krško, ki (skladno s 6. členom Pogodbe med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v jedrsko elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo, Uradni list RS, št. 23/03) pripada hrvaški strani.

V letu 2013 v slovensko prenosno omrežje ni bila vključena nobena proizvodna enota, zmanjšana pa je bila moč bloka 3 v TEŠ s 50 na 25 MW. Inštalirana moč na prenosnem sistemu se je glede na leto 2012 tako zmanjšala za 25 MW. S slike 45 je razvidno, da je slovenski proizvodni sistem v celoti zagotavljal pokrivanje potreb po moči.

Slika 45: Inštalirane moči na pragu proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013

Vir: ELES

3.4.2 Spremljanje naložb v proizvodnje zmogljivosti za zagotavljanje zanesljive oskrbe

Sistemiški operater elektroenergetskega prenosnega omrežja je za desetletno obdobje 2013–2022 pripravil načrt razvoja elektroenergetskega prenosnega omrežja. V njem so predstavljene napovedi porabe končne energije, energije, prevzete iz prenosnega omrežja, in spremembe konične moči za naslednje desetletno obdobje. Poraba končne energije je ocenjena na osnovi različnih predpostavljenih stopenj gospodarske rasti, vplivov demografskega razvoja in usmeritve energetske politike. Na podlagi ocenjene porabe končne električne energije je bila izdelana ocena prevzema električne energije iz prenosnega omrežja. Ocena konične moči prenosnega omrežja je bila določena kot funkcija prevzema končne energije in prevzema električne energije iz prenosnega omrežja. Načrt vsebuje tudi scenarije pokrivanja porabe s proizvodnimi objekti ter pričakovane spremembe pri proizvodnih enotah, priključenih na prenosno omrežje.

Tabela 29: Spremembe proizvodnih zmogljivosti na prenosnem omrežju

	Inštalirana moč (MW)	Predvideno leto spremembe
Hidroelektrarne		
Brežice	56	2016
Mokrice	32	2017
Moste 2, 3	48	2017
Učja	34	2018
Suhadol	41	2018
ČHE Kozjak	403	2018
Hrastje Mota	20	2019
Trbovlje	35	2020
Zadlaščica II	5	2021
Renke	36	2022
Vetrne elektrarne		
Avče	10	2015
Termoelektrarne		
TEŠ blok 3	-50	2014
TEŠ blok 4	-248	2014
TEŠ blok 6	545	2015
TET PB 1+2	-58	2013
TET PPE	282	2015
TEB PB1	-21	2016
TEB PB2	-21	2016
TEB PB3	-21	2016
TEB PE VI-IX	80	2015
TE-TOL Blok 1	-39	2020
TE-TOL Blok 2	-29	2016
TE-TOL Blok 4 PPE1	117	2016
Jedrske elektrarne		
JEK 2	1.100	2022

Vir: ELES

Tabela 29 prikazuje spremembe pri slovenskih proizvajalcih električne energije, predvidene v načrtu razvoja prenosnega omrežja. Pozitivna vrednost moči v drugem stolpcu pomeni, da gre za nov proizvodni objekt ali obnovo obstoječega, pri katerem je predvideno povečanje moči, negativna vrednost pa pomeni zaustavitev enote. Omeniti velja odstopanja od predvidenega načrta zaustavitev proizvodnih enot, in sicer bloka 3 v Termoelektrarni Šoštanj, katerega moč je bila že v letu 2013 zmanjšana za 25 MW, in plinskih blokov PB 1+2 v Termoelektrarni Trbovlje, ki kljub načrtovani zaustavitvi še zmeraj obratujeta.

3.4.3 Ukrepi za pokrivanje konične energije in primanjkljajev električne energije

Skupna količina nedobavljene energije na prenosnem omrežju je v letu 2013 znašala 384,9 MWh in je bila občutno manjša kot leto prej, ko je znašala 971,8 MWh.

Največji delež nedobavljene energije, in sicer 259,1 MWh, gre na račun močnega vetra na območju Primorske v novembru. Dodatna obremenitev vodnikov zaradi snega je povzročila 49,3 MWh nedobavljene energije, zaradi preboja katodnega odvodnika v juniju na Primorskem pa je bilo nedobavljene 32,2 MWh energije. Preostali večji vzroki za nedobavljeno energijo v letu 2013 so bili še nezgoda pri delu, udar strele, padec drevesa, nevihta in neznani vzroki.

Domači viri za proizvodnjo električne energije sicer niso v celoti zadostovali za pokrivanje slovenskih potreb po električni energiji v letu 2013, oskrba pa zaradi pomanjkanja virov električne energije ni bila nikoli prekinjena.

3.5 Zaščita potrošnikov in reševanje sporov

3.5.1 Varstvo potrošnikov

Gospodinjiski odjemalci električne energije kot fizične osebe kupujejo in uporabljajo energijo za svojo domačo rabo. Zato so njihove pravice varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, prav tako pa so deležni pravic potrošnikov v skladu z Zakonom o varstvu potrošnikov in Zakonom o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami.

Podjetja in druge organizacije, ki gospodinjskim odjemalcem kot potrošnikom v Sloveniji zagotavljajo javne storitve in dobrine, so zavezani zagotoviti redno in kakovostno opravljanje storitev ter skrbeti za ustrezen razvoj in izboljševanje kakovosti storitev.

Gospodinjiski odjemalci imajo kot aktivni udeleženci energetskega trga naslednje pravice:

- do proste izbire dobavitelja,
- do sklenitve pogodbe o dobavi,
- do zanesljive in kakovostne oskrbe,
- do obveščenosti,
- do pregledne cene in računa,
- do pravne varnosti.

Vsak gospodinjski odjemalec, ki na novo priključuje objekt na distribucijsko omrežje, ima pravico, da si prosto izbere dobavitelja električne energije. Če gospodinjski odjemalec dobavitelja že ima, ga lahko iz kakršnih koli razlogov zamenja brez stroškov. Menjavo izvede SODO prvega dne v koledarskem mesecu, če je bila popolna zahteva za menjavo dobavitelja pri njem prijavljena do desetega dne predhodnega meseca.

Na podlagi splošnih pogojev za dobavo in odjem mora dobavitelj gospodinjskega odjemalca kot potrošnika pred podpisom pogodbe o dobavi seznaniti s pogodbenimi pogoji. Gospodinjski odjemalec mora biti prav tako pravočasno obveščen o kakršni koli nameravani spremembi pogodbenih pogojev, predvsem o zvišanju cene, in o odpovedi pogodbe o dobavi. Kadar je pogodba o dobavi sklenjena za določen čas, mora biti gospodinjski odjemalec 30 dni pred iztekom pogodbe pisno obveščen o posledicah prenehanja pogodbe.

Pravico do povrnitve škode, ki je nastala zaradi neutemeljenega ali nezakonitega ravnanja sistemskega operaterja ali organizatorja trga, lahko gospodinjski odjemalec uveljavlja po sodni poti, in sicer v naslednjih primerih:

- če je distribucijski operater neutemeljeno prekinil ali ustavil odjem električne energije,
- če je prekinitve odjema trajala neupravičeno dolgo,
- če kakovost električne energije ne ustreza veljavnim standardom ali pogodbeno dogovorjenim vrednostim,
- zaradi motenj, ki jih povzroča drug uporabnik,
- če odjemalec po krivdi distribucijskega operaterja ni mogel izvesti menjave dobavitelja.

3.5.2 Varstvo ranljivih odjemalcev

Varstvo ranljivih odjemalcev, ki je urejeno v EZ, predstavlja eno najpomembnejših oblik varstva odjemalcev. Sistemski operater ne sme ustaviti dobave električne energije pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da niso ogroženi življenja in zdravje oseb, ki prebivajo v odjemalčevem gospodinjstvu. Oskrba ranljivih odjemalcev se imenuje nujna oskrba, zanjo pa je zadolžen SODO. Slednji izvaja tudi zasilno oskrbo, to je oskrbo tistih odjemalcev, ki jim je zaradi plačilne nesposobnosti ali nelikvidnosti dobavitelja prenehala veljati pogodba o dobavi električne energije. SODO mora odjemalce obvestiti o pogojih za zagotovitev obeh oblik oskrbe. Zasilna oskrba je časovno omejena in je namenjena preprečevanju možnosti, da bi odjemalec zaradi poslovnih težav dobavitelja ostal brez oskrbe z električno energijo. Zasilna oskrba lahko traja največ 60 dni, vendar se lahko na prošnjo odjemalca podaljša. Cena dobave za zasilno oskrbo mora biti javno objavljena. Biti mora višja od tržne cene za dobavo primerljivemu odjemalcu, vendar je ne sme presegati za več kot 25 %. To ceno določi SODO, če je pa ne, jo določi agencija. SODO je v letu 2013 objavljala pogoje in cene električne energije za zasilno oskrbo. V letu 2013 pod pogoji zasilne oskrbe ni bil oskrbovan noben odjemalec.

Upravičenost do nujne oskrbe z električno energijo presoja SODO na podlagi dokazil, ki jih predloži gospodinjski odjemalec. To sta odločba pristojne socialne službe o premoženjskem stanju gospodinjstva in mnenje zdravnika, da v gospodinjstvu živi oseba, ki uporablja medicinske naprave, ki za svoje delovanje nujno potrebujejo električno energijo in bi bilo ob odklopu ogroženo življenje te osebe. Leta 2013 ni bil noben gospodinjski odjemalec oskrbovan pod pogoji nujne oskrbe. Vsi stroški, ki pri dobavitelju električne energije nastanejo zaradi neustavitve dobave, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

SODO je dolžan zagotavljati kakovostno oskrbo z električno energijo. Če kakovost napetosti ni takšna, kot je bila dogovorjena ob priključitvi, ima gospodinjski odjemalec pravico od SODO zahtevati sklenitev pogodbe o nestandardni kakovosti. Pogoje in sestavne dele te pogodbe določajo Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje električne energije in Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije.

Gospodinjski odjemalci imajo pravico, da so na razumljiv način obveščeni o cenah električne energije in da lahko te cene med seboj tudi primerjajo. V ta namen lahko uporabijo Primerjalnik ponudb na spletni strani agencije.

Dobavitelj je dolžan za dobavljeno električno energijo izdati račun, ki mora biti pregleden in razumljiv. Na računu morajo biti navedeni tudi deleži uporabljenih proizvodnih virov ter vplivi na

okolje v obliki izpustov CO₂ in količin proizvedenih radioaktivnih odpadkov, ki so posledica uporabe navedene strukture proizvodnih virov. Prav tako morajo dobavitelji objavljati naslove spletnih strani, na katerih je mogoče dobiti informacije o vplivu obstoječe strukture proizvodnih virov na okolje. Vsaj enkrat na leto morajo dobavitelji električne energije svoje odjemalce seznanimi tudi z njihovo letno porabo električne energije.

Dobavitelji električne energije so leta 2013 cene električne energije za gospodinske odjemalce objavljali na svojih spletnih straneh. Objave so bile za različne produkte oziroma tako imenovane pakete dobave električne energije za gospodinske odjemalce.

Kadar želi SODO začasno prekiniti distribucijo električne energije, mora o tem pravočasno obvestiti gospodinske odjemalce v pisni ali drugi primerni obliki. Če se začasna prekinitve nanaša na širši krog odjemalcev, zadošča, da jih SODO vsaj 48 ur pred prekinitvijo seznani prek sredstev javnega obveščanja.

Če gospodinski odjemalci ne izpolnjujejo svojih obveznosti, jim SODO lahko ustavi distribucijo električne energije, vendar jih mora o tem predhodno pisno obvestiti in določiti rok za izpolnitev njihovih obveznosti. Ta rok ne sme biti krajši od 8 dni.

Leta 2013 je bila na območju celotne Slovenije zaradi neplačila ustavljena distribucija električne energije 6877 gospodinskim odjemalcem električne energije. Navedeno število predstavlja za 0,03 odstotne točke večji delež odklopov na število vseh gospodinskih odjemalcev kot leto pred tem, ko je bila distribucija električne energije ustavljena 6577 gospodinskim odjemalcem. Število odklopov zaradi neplačila v letu 2013 glede na leto 2011 je bilo nižje za 0,15 odstotne točke, dobava pa je bila takrat na območju celotne Slovenije ustavljena 8037 gospodinskim odjemalcem.

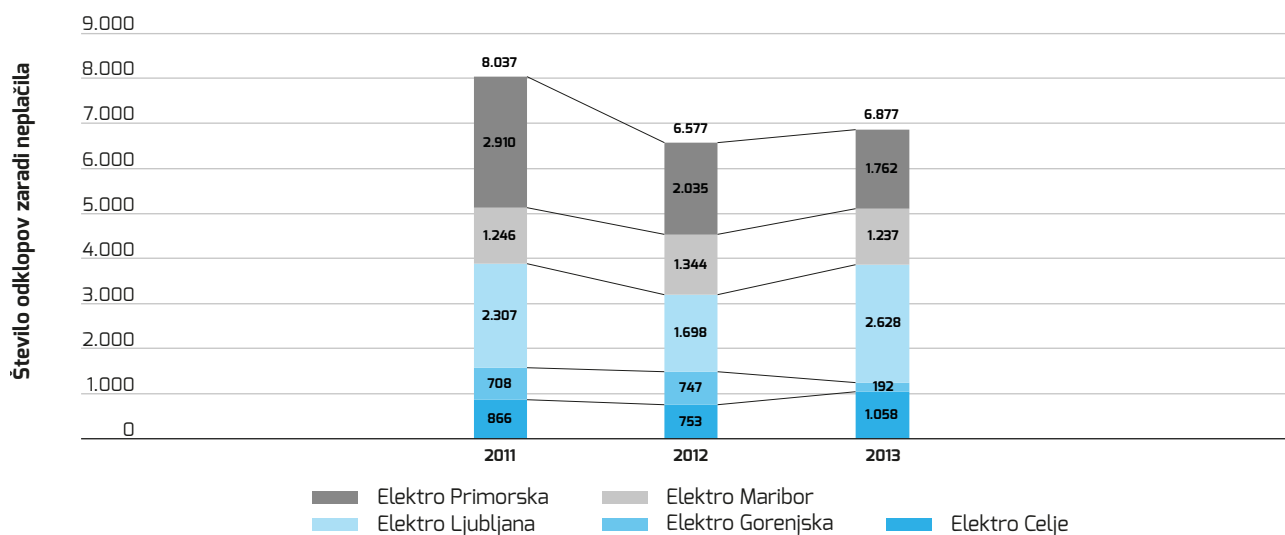
Tabela 30 in slika 46 prikazujeta število odklopov zaradi neplačila električne energije gospodinskim odjemalcem v obdobju 2011–2013. Število odklopov zaradi neplačila je razdeljeno po posameznih območjih oskrbe, ki jih pokrivajo distribucijska podjetja. V letu 2013 je bilo najmanj odklopov zaradi neplačila električne energije na območju distribucijskega podjetja Elektro Gorenjska, d.d., in sicer 192, največ pa na območju distribucijskega podjetja Elektro Ljubljana, d.d., in sicer 2628. V primerjavi z letoma 2012 in 2011 se je na območju distribucijskega podjetja Elektro Gorenjska, d.d., število odklopov drastično znižalo, in sicer s 707 v letu 2011 in 747 v letu 2012 na 192 v letu 2013. Na preostalih distribucijskih območjih takšnega nihanja števila odklopov ni bilo.

Tabela 30: Pregled števila odklopov električne energije gospodinskim odjemalcem zaradi neplačila v obdobju 2011–2013

	2011	2012	2013
Elektro Celje	866	753	1.058
Elektro Gorenjska	708	747	192
Elektro Ljubljana	2.307	1.698	2.628
Elektro Maribor	1.246	1.344	1.237
Elektro Primorska	2.910	2.035	1.762
Skupaj	8.037	6.577	6.877
Število vseh gospodinskih odjemalcev	821.328	825.198	827.902
Delež odklopov zaradi neplačila	0,98 %	0,80 %	0,83 %

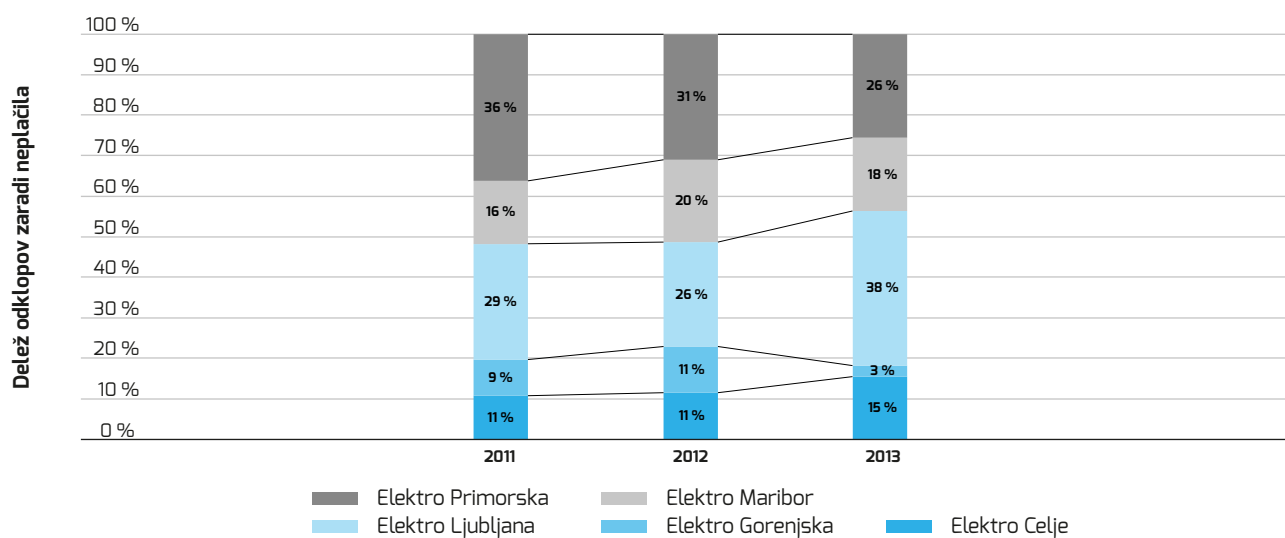
Viri: dobavitelji električne energije, SODO

Slika 46: Število odklopov električne energije gospodinjskim odjemalcem zaradi neplačila v obdobju 2011–2013

Viri: dobavitelji električne energije

Slika 47: Delež odklopov energije gospodinjskim odjemalcem zaradi neplačila v obdobju 2011–2013

Viri: dobavitelji električne energije

3.5.2.1 Pritožbe odjemalcev pri dobavitelju električne energije in reševanje sporov

EZ ureja varstvo gospodinjstvih odjemalcev v primeru njihovega nestrinjanja z ravnanji svojega dobavitelja. Na ta način so zagotovljeni pregledni, enostavni in brezplačni postopki za obravnavo pritožb gospodinjstvih odjemalcev in reševanje sporov. Kadar se gospodinjstvi odjemalec z odločitvijo dobavitelja ne strinja, lahko svoj zahtevek uveljavlja po sodni poti.

Pogodba o dobavi električne energije, sklenjena med potrošnikom in njegovim dobaviteljem, mora skladno z določili Splošnih dobavnih pogojev za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije vsebovati tudi dogovor glede načina reševanja sporov. Kadar se gospodinjstvi odjemalec z ravnanjem svojega dobavitelja ne strinja, ga ima pravico o tem obvestiti, dobavitelj pa je dolžan to pripombo proučiti in nanjo odgovoriti.

Od vseh gospodinjstvih odjemalcev električne energije, teh je bilo 827.902, so dobavitelji električne energije v letu 2013 prejeli 7877 pritožb, reklamacij, nestrinjanj ali ugovorov, kar je slab odstotek pritožb (0,95 %) vseh gospodinjstvih odjemalcev. Od vseh prejetih pritožb so jih dobavitelji 552 zavrgli, ker niso izpolnjevale pogojev za obravnavo; 7325 pritožb je bilo vloženo upravičeno in so jim dobavitelji ugodili, 2559 pritožbam pa ni bilo ugodeno.

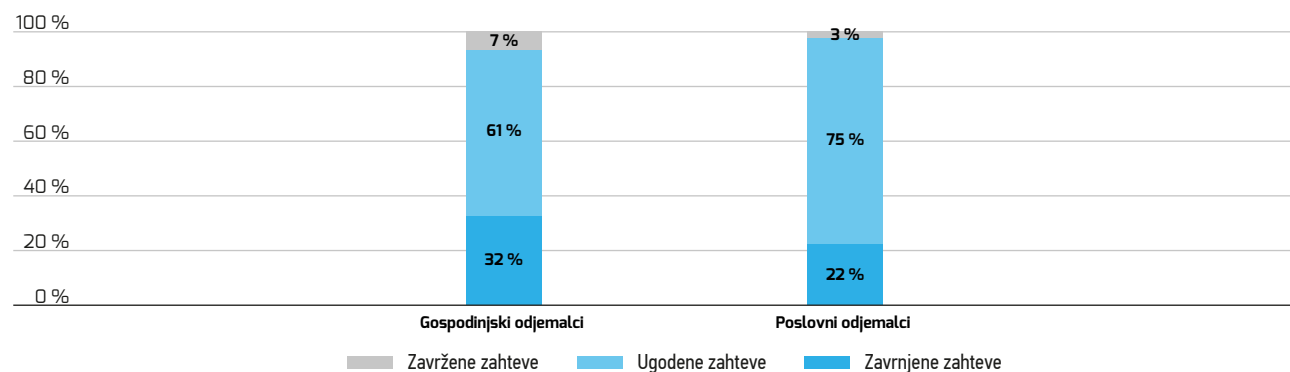
V tabeli 31 so prikazani podatki o pritožbah odjemalcev pri dobavitelju električne energije za leto 2013, na sliki 48 pa deleži zavrnjenih, zavrzjenih in ugodenih zahtev pri obravnavi pritožb v tem letu.

Tabela 31: Podatki o pritožbah odjemalcev pri dobavitelju električne energije v letu 2013

	Gospodinjstvi odjem	Poslovni odjem
Skupno število prejetih zahtev	7.877	1.437
Skupno število zavrzjenih zahtev	552	36
Skupno število obravnavanih zahtev	7.325	1.401
– od tega ugodene zahteve	4.765	1.079
– od tega zavrnjene zahteve	2.559	322

Viri: dobavitelji električne energije

Slika 48: Delež zavrnjenih, zavrzjenih in ugodenih zahtev pri obravnavi pritožb odjemalcev pri dobavitelju električne energije v letu 2013

Viri: dobavitelji električne energije

Za spore med gospodinjskim odjemalcem in njegovim dobaviteljem so dobavitelji sami ali kot združenje več dobaviteljev dolžni zagotoviti tudi pregledne, enostavne in brezplačne postopke za obravnavo pritožb gospodinjskih odjemalcev. V ta namen se imenujejo neodvisne in nepristranske osebe, odgovorne za odločanje o pritožbah v zvezi z domnevnimi kršitvami dobavitelja pri izvajanju pogodbe o dobavi električne energije. Dobavitelji na svoji spletni strani objavijo pravila v zvezi z imenovanjem oseb za obravnavo pritožb. V letu 2013 je imenovana oseba prejela skupno eno pritožbo, ki je bila zavrtnjena, stranka pa ni uveljavljala zahteve po sodni poti.

Morebitne kršitve splošnih pravil varstva potrošnikov v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi tržni inšpektorat.

3.6 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

Agencija ima zakonsko pooblastilo za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja in operaterji oziroma organizatorjem trga v posamičnih zadevah, ki nastajajo zaradi:

- dostopa do omrežij,
- obračunane cene za uporabo omrežij,
- trditve o kršitvi splošnih dobavnih pogojev in sistemskih obratovalnih navodil,
- ugotovljenih odstopanj in zneskov za pokrivanje stroškov izravnave odstopanj ter kršitev splošnih aktov, ki urejajo odstopanja in njihovo izravnavo, in
- statusa posebnega odjemalca.

Agencija v upravnem postopku na drugi stopnji odloča tudi o pritožbi zoper odločbo sistema operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na energetska omrežja.

Preden uporabnik omrežja pri agenciji vloži zahtevo za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji, mora s sistemskim operaterjem oziroma organizatorjem trga izvesti predhodni postopek. Šele če uporabnik omrežja s sistemskim operaterjem ne reši nastale situacije, lahko na agencijo naslovi zahtevo za odločanje, ki ji priloži dokazila o pravilno izvedenem predhodnem postopku in vso drugo dokumentacijo v zvezi z zadevo. Zahtevo mora na agencijo vložiti v roku 15 dni od pisnega odgovora sistema operaterja oziroma organizatorja trga. Če sistemski operater oziroma organizator trga v roku 2 mesecev ne odgovori, mora uporabnik omrežja vložiti na agencijo zahtevo za odločanje v roku 15 dni po poteku teh dveh mesecev. Agencija o zahtevku odloči najpozneje v 4 mesecih z odločbo v upravnem postopku. Zoper odločitev agencije obstaja pravno varstvo vložitve pritožbe na ministrstvo, pristojno za energijo, in tožbe na Upravno sodišče.

Za upravne vloge, ki so vložene pri agenciji, in za končne odločitve agencije (sklep, odločba) agencija ne zaračunava upravne takse.

Število vloženih zahtev za odločanje v upravnem postopku se je v letu 2013 v primerjavi z letom 2012, ko je bilo na agencijo vloženih 27 zahtev za odločanje, zmanjšalo za 6 zahtev. Leta 2013 je agencija namreč prejela 21 zahtev za odločanje, in sicer 7 vlog v sporih na prvi stopnji in 14 vlog o pritožbah na drugi stopnji. Iz prejšnjega obdobja je agencija odločala v 3 sporih. Večina vlog je bila s področja električne energije, le 2 zahtevi za odločanje sta bili s področja zemeljskega plina. V tem obdobju je bila vložena ena pritožba na Ministrstvo za infrastrukturo in prostor.

Tako kot v zadnjih petih letih je tudi v letu 2013 prevladovalo odločanje o pritožbah proti izdaniemu soglasju za priključitev na elektroenergetsko omrežje. Odjemalci so se na izdano soglasja za priključitev pritoževali zlasti zaradi nestrinjanja z zahtevanim plačilom omrežnine za priključno moč in s tehničnimi pogoji priključitve, nekaj pritožb pa je bilo tudi zaradi nestrinjanja solastnika nepremičnine oziroma objekta s priključitvijo na distribucijsko elektroenergetsko omrežje.

Energija ustvarja energijo.
Ko se razdajaš, postajaš
bogat.

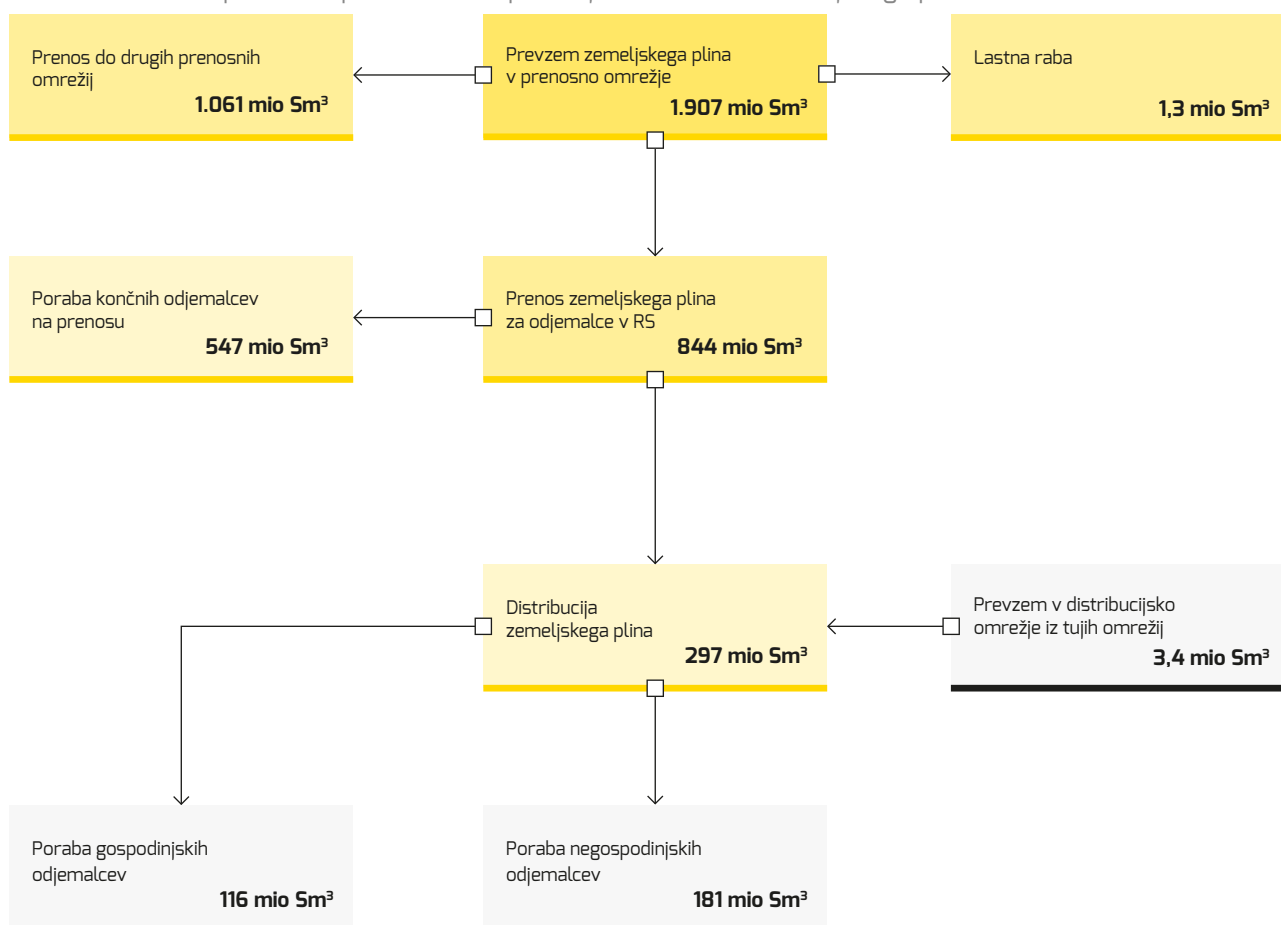
Sarah Bernhardt
(igralka, 1844–1923)

Zemeljski plin

4.1 Splošno

Leta 2013 se je poraba na slovenskem trgu z zemeljskim plinom zmanjšala za 2 % in je znašala 844 milijonov Sm³. Padec porabe zemeljskega plina je bil v letu 2013 za polovico manjši kot v letu 2012. Poraba velikih industrijskih odjemalcev, priključenih neposredno na prenosno omrežje, se je ponovno zmanjšala, in sicer za 4,5 %, kar je skoraj enak odstotek kot leto pred tem. Pozitivni trend porabe je tako posledica večje porabe plina uporabnikov, priključenih na distribucijsko omrežje, kjer se je poraba povečala za 2,7 %. Poraba se je najbolj povečala pri gospodinskih odjemalcih.

Slika 49: Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina

Vir: agencija

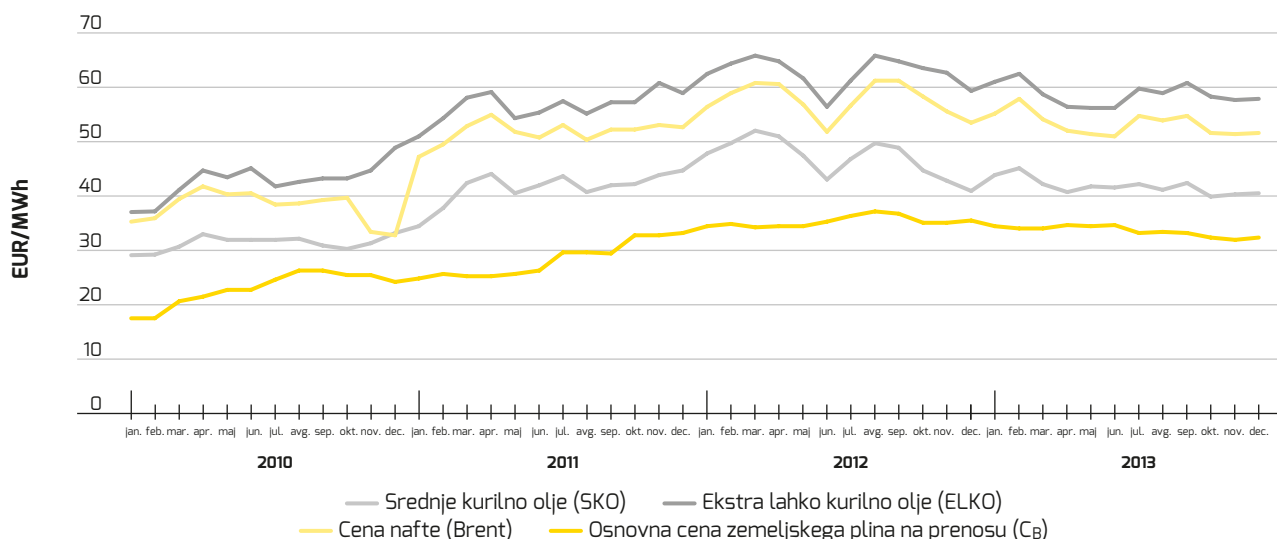
V nasprotju s predhodnim letom se je zmanjšala tudi količina zemeljskega plina, prenesenega do drugih prenosnih omrežij, in sicer za 4 %.

Pozitivne trende porabe zemeljskega plina je mogoče pripisati povečanju konkurence, predvsem na maloprodajnem trgu, kjer so se cene zemeljskega plina najbolj znižale. Pri porabi zemeljskega plina industrijskih odjemalcev so se še vedno čutili vplivi gospodarske krize.

Pri uvozu zemeljskega plina v Slovenijo se je povečalo število uvoznikov, še pomembnejše pa so bile spremembe v razmerju deležev posameznih dobaviteljev na veleprodajnem in maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom, ki kažejo na povečanje konkurence med dobavitelji.

Slika 50 prikazuje gibanje cen nafte Brent, srednjega kurilnega olja (SKO), ekstra lahkega kurilnega olja (ELKO) in osnovne cene zemeljskega plina na prenosu (C_B) v obdobju 2010–2013.

Slika 50: Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina

Vir: agencija

Pri opazovanju gibanja cen vseh energentov v letu 2013 je bilo mogoče opaziti obrat, saj so vse cene v decembru 2013 dosegle nekoliko nižjo vrednost, kot je bila v decembru 2012. Razmerja med cenami posameznih energentov so ostala enaka kot v prejšnjih letih.

4.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

V Sloveniji so v letu 2013 na trgu z zemeljskim plinom opravljali regulirano dejavnost naslednji izvajalci:

- operater prenosnega sistema zemeljskega plina in
- operaterji distribucijskih sistemov zemeljskega plina.

Kot izbirne republiške GJS bi lahko bile organizirane tudi dejavnosti operaterjev, povezanih s skladiščenjem zemeljskega plina, terminalom za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranjem trga z zemeljskim plinom, vendar v letu 2013 za njihovo izvajanje ni bilo potreb.

GJS operaterja prenosnega sistema je izvajala družba Plinovodi, d.o.o., izbirno lokalno GJS operaterja distribucijskega sistema pa je izvajalo 16 družb.

Dejavnosti agencije, povezane z reguliranjem reguliranih dejavnosti, obsegajo omrežnine za zemeljski plin, dostop do omrežja, upravljanje s prezasedenostjo, izravnavo odstopanj, certificiranje in drugo.

V letu 2013 so bila sprejeta pravila operaterja prenosnega sistema, ki se nanašajo na mehanizme za odpravljanje prezasedenosti, izdano je bilo soglasje k desetletnemu razvojnemu načrtu operaterja prenosnega sistema in k omrežnini za prenosni sistem za naslednja tri leta.

4.2.1 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

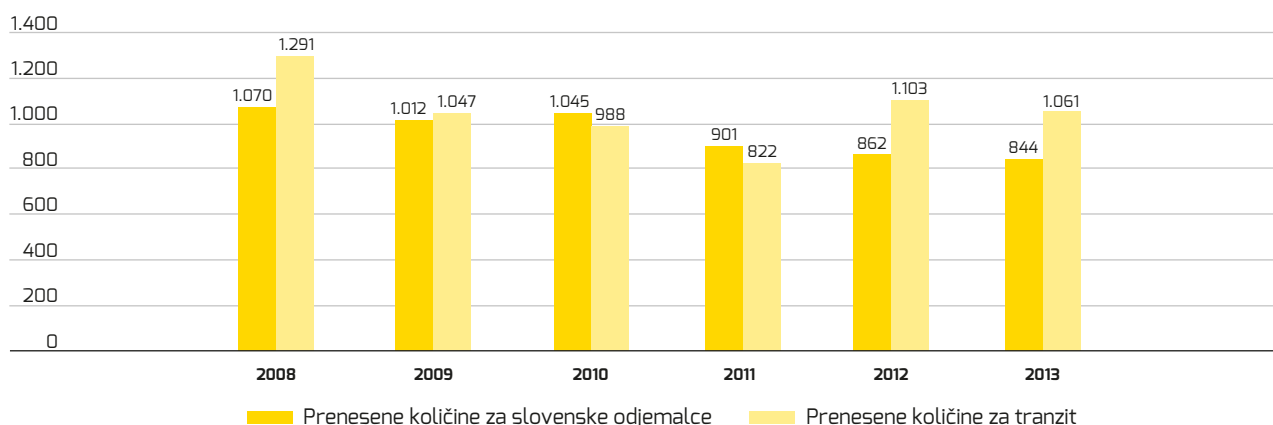
Dejavnost operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina v obliki obvezne republiške GJS izvaja družba Plinovodi, d.o.o. Družba je bila v letu 2012 certificirana kot neodvisni operater prenosnega sistema. V letu 2013 je bilo ugotovljeno, da je obstajala ustrezna ločitev dobave od transporta zemeljskega plina, saj ni bilo ugotovljenih neskladnosti.

Izbirno lokalno GJS operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina je izvajalo 16 družb, ki so skladno z zakonodajo imele ločene računovodske izkaze.

4.2.1.1 Prenos zemeljskega plina

V letu 2013 je bilo za potrebe odjemalcev v Sloveniji prenesenih 2,1 % manj zemeljskega plina kot leto prej. Trend zmanjševanja odjema slovenskih odjemalcev iz prenosnega sistema se je nadaljeval, saj se je odjem zmanjšal že tretje leto zapored. V primerjavi z letom 2008 je bil odjem manjši za dobro petino. Za 3,8 % manj kot leto prej je bilo tudi prenesenih količin zemeljskega plina do prenosnih omrežij sosednjih držav. Kljub zmanjšanju so te količine druge največje prenesene količine zemeljskega plina po letu 2008. Slika 51 prikazuje prenesene količine zemeljskega plina.

Slika 51: Prenesene količine zemeljskega plina v obdobju 2008–2013 v milijonih Sm³

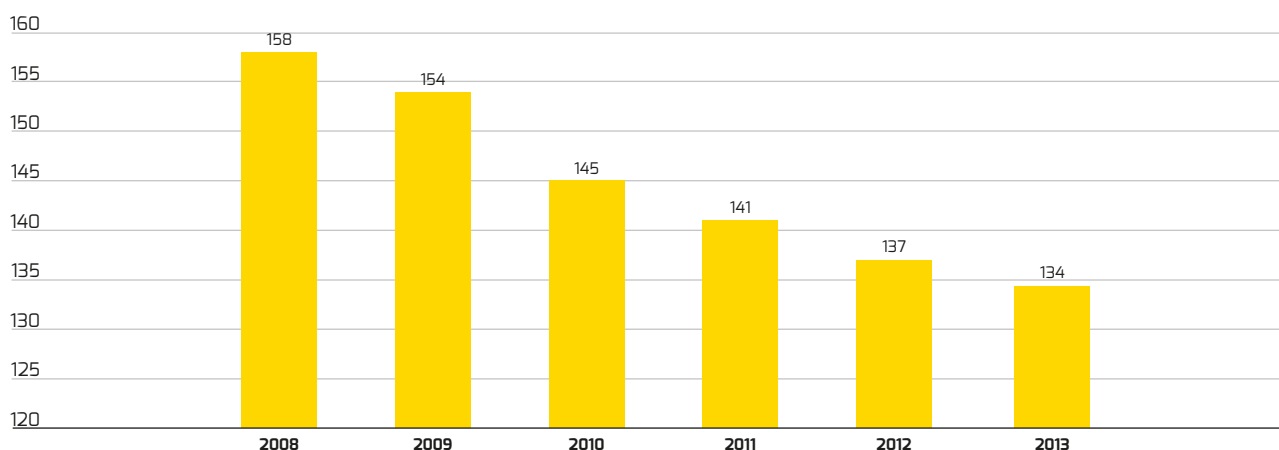

Vir: agencija

Negativni trend porabe zemeljskega plina v Sloveniji se kaže tudi v upadajočem številu končnih odjemalcev, priključenih neposredno na prenosno omrežje. Njihovo število je že peto leto zapored upadalo, kar je bilo v največji meri posledica gospodarske krize v državi.

Sistemi operater je izvajal prenos zemeljskega plina po visokotlačnem in srednjetačnem omrežju ter upravljal, načrtoval, gradil in vzdrževal prenosno omrežje za prenos zemeljskega plina do 15 sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina in 134 končnih odjemalcev, priključenih neposredno na prenosno omrežje.

Slika 52: Število končnih odjemalcev na prenosnem omrežju v obdobju 2008–2013

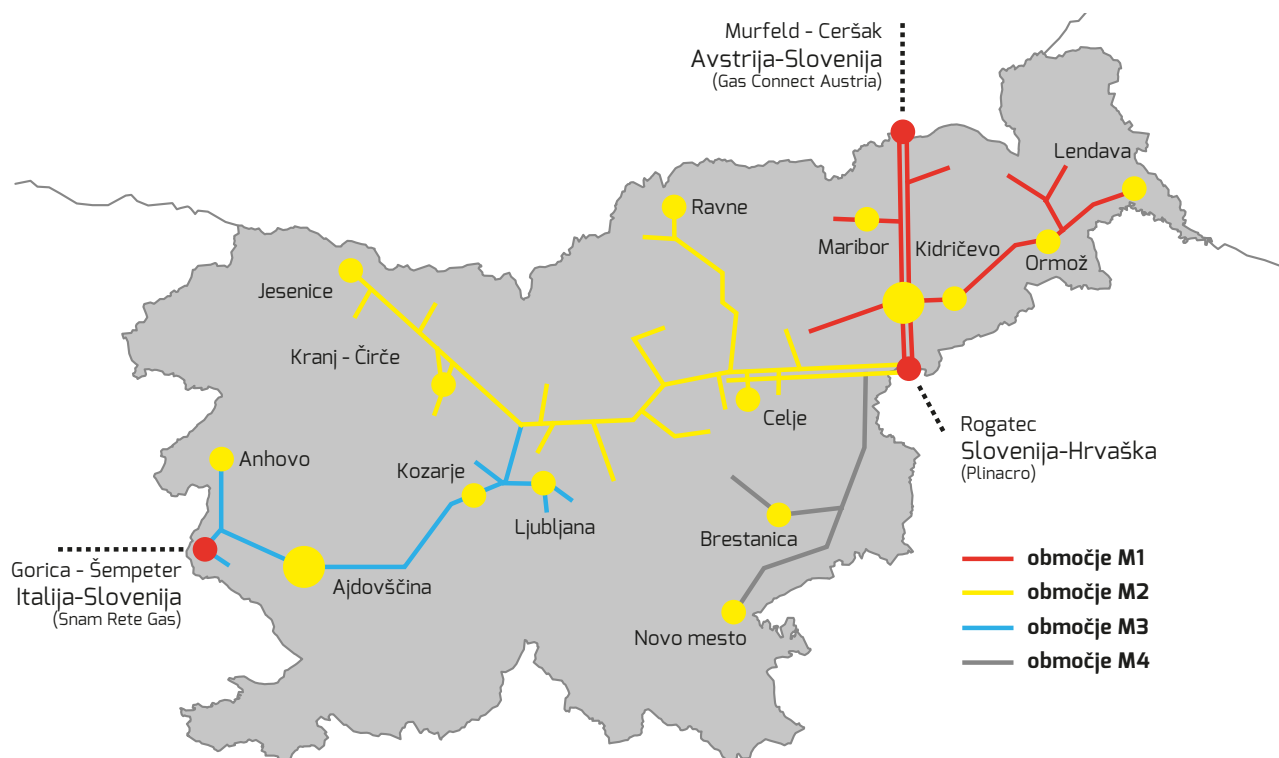
Vir: agencija

4.2.1.1.1 Prenosno omrežje zemeljskega plina

Operater prenosnega sistema je v letu 2013 zgradil 27 kilometrov novih plinovodov z nazivnim tlakom, višjim od 16 barov. Skupna dolžina visokotlačnih plinovodov tako znaša 912 kilometrov. Dolžina plinovodov z nazivnim tlakom, nižjim od 16 barov, je ostala nespremenjena in znaša 209 kilometrov. Prenosno omrežje sestavlja še 197 merilno-regulacijskih postaj, 43 merilnih postaj, 5 reduciranih postaj in kompresorski postaji v Kidričevem in v Ajdovščini. Na sliki 53 je shematski prikaz slovenskega prenosnega plinovodnega omrežja.

Slovensko prenosno omrežje je povezano s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec). Prenosno omrežje je v lasti in upravljanju operaterja prenosnega sistema, družbe Plinovodi, d.o.o. Prenos zemeljskega plina je potekal v skladu z načrti in brez obratovalnih motenj.

Slika 53: Shema plinovodnega omrežja z relevantnimi točkami in kompresorskima postajama

Vir: Plinovodi

Operater prenosnega sistema je na prenosnem sistemu opravil 12 načrtovanih del, ki niso povzročila prekinitev dobav. Prav tako ni bilo nenačrtovanih prekinitev dobav. Operater prenosnega sistema je tako v največji možni meri zagotavljal stabilno obratovanje prenosnega sistema in zanesljivost dobave skladno s pogodbenimi obveznostmi.

4.2.1.1.2 Poslovanje operaterja prenosnega sistema

Operater prenosnega sistema je poslovno leto 2013 končal s čistim poslovnim izidom v višini 7 milijonov evrov, kar je za 16 % manj kot leto pred tem. V družbi je bilo konec leta 2013 zaposlenih 156 delavcev ali 3 manj kot leta 2012.

4.2.1.1.3 Lastništvo operaterja prenosnega sistema

Operater prenosnega sistema je v 100-odstotni lasti družbe Geoplin, d.o.o., ki opravlja dejavnost dobave zemeljskega plina. Operater prenosnega sistema je 50-odstotni lastnik podjetja Južni tok Slovenija, d.o.o.

4.2.1.1.4 Naložbe v prenosno omrežje

V letu 2013 je operater prenosnega sistema nadaljeval izvajanje naložb v skladu s sprejetim desetletnim razvojnim načrtom družbe. Za gradnjo in obnovo prenosnega sistema je namenil 52 milijonov evrov oziroma 36 % več kot leto prej. Sredstva iz amortizacije so predstavljala 24 % potrebnih finančnih sredstev, slabih 9 % oziroma 4,5 milijona evrov finančnih sredstev so predstavljali ostali lastni viri, 35 milijonov evrov pa je operater prenosnega sistema pridobil kot nepovratna sredstva v okviru razpisa programa Vseevropska energetska omrežja TEN-E 2010 in 2011, z drugim obrokom posojila EIB in s kratkoročnimi premostitvenimi posojili.

Najpomembnejši dosežek pri izgradnji prenosnega omrežja v letu 2013 je bila vzpostavitev obratovanja vzporednega plinovoda M2/1 Rogaška Slatina–Trojane na odseku Rogaška Slatina–Podlog. Zelo pomembna je bila tudi pridobitev uporabnega dovoljenja za vzporedni plinovod M2/1 Rogaška Slatina–Trojane na odseku Podlog–Trojane. Nadaljevala se je gradnja prenosnega plinovoda M2/1 Trojane–Vodice, s katerim bo zaključena vzporedna povezava osrednje Slovenije z avstrijsko mejo (Ceršak). V Kidričevem se je nadaljevala nadgradnja kompresorske postaje s tretjo kompresorsko enoto. Za 15 postopkov državnih prostorskih načrtov za različne trase plinovodov, predvidene z razvojnim načrtom, se je pripravljala projektna in prostorska dokumentacija. Sprejeta in objavljena je bila uredba o državnem prostorskem načrtu. Končane so bile vse študije o predhodnih delih na projektih, za katere je bilo odobreno sofinanciranje z nepovratnimi sredstvi iz programa Vseevropska energetska omrežja (TEN-E 2011).

V letu 2013 je operater prenosnega sistema od agencije prvič prejel soglasje k razvojnemu načrtu (Desetletni razvojni načrt prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2014–2023). Načrt operaterja prenosnega sistema je vsebinsko usklajen z desetletnim načrtom ENTSG.

Tabela 32 prikazuje investicijske aktivnosti v letu 2013.

Tabela 32: Investicijske aktivnosti v letu 2013

Objekt	Dejavnosti v letu 2013
M2/1b Rogaška Slatina–Trojane	Nadaljevanje gradnje in z dokončanjem odseka Podlog–Trojane zaključek projekta
M2/1c Trojane–Vodice	Objekt v gradnji, predviden zaključek gradnje v letu 2014
R25A/1 Trojane–Hrastnik	Sprejeta uredba o državnem prostorskem načrtu
Kompresorska postaja Kidričevo, 1. faza razširitve	Gradnja tretje kompresorske enote, predviden zaključek gradnje v letu 2014
M6 Ajdovščina–Lucija, odsek Osp–Koper, povezava z italijanskim prenosnim sistemom	Pridobljeno okoljevarstveno soglasje, predviden začetek gradnje v 2016
MRP Marjeta	Zaključek gradnje, omogočena oskrba dveh občin v Podravske regiji

Vira: Plinovodi, agencija

4.2.1.2 Distribucija zemeljskega plina

Distribucija zemeljskega plina, ki se izvaja kot izbirna lokalna GJS dejavnost operaterja distribucijskega sistema, je lahko organizirana v obliki:

- javnega podjetja, ki ga ustanovi lokalna skupnost,
- je urejena s koncesijskim aktom med koncesionarjem in lokalno skupnostjo kot koncedentom ali
- kot vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava.

Naloge operaterjev distribucijskih sistemov so navedene v določilih Energetskega zakona in obsegajo predvsem:

- distribucijo zemeljskega plina,
- obratovanje, vzdrževanje in razvoj distribucijskega omrežja,
- zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja.

Leta 2013 je imelo 61 lokalnih skupnosti to dejavnost organizirano s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo. V 15 lokalnih skupnostih za opravljanje teh dejavnosti delujejo javna podjetja, v eni lokalni skupnosti pa se GJS izvaja v obliki vlaganja javnega kapitala

v dejavnost oseb zasebnega prava. V skupno 77 lokalnih skupnostih je to dejavnost opravljalo 16 operaterjev distribucijskih sistemov. V lokalni skupnosti Šenčur sta dejavnost GJS na 3 območjih za izvajanje te službe izvajala 2 operaterja distribucijskih sistemov, ki jih je določila lokalna skupnost. V 9 lokalnih skupnostih je bila koncesija za izvajanje dejavnosti operaterja distribucijskega sistema že podeljena, vendar se distribucija zemeljskega plina še ni izvajala, ker distribucijsko omrežje še ni bilo usposobljeno za uporabo.

Vsa podjetja, ki v Sloveniji izvajajo dejavnost distribucije zemeljskega plina, hkrati delujejo kot dobavitelji zemeljskega plina. Operaterjem distribucijskih sistemov, ki imajo na svoje omrežje priključenih manj kot 100.000 odjemalcev, v skladu z zakonodajo ni treba pravno ločiti dejavnosti dobave in distribucije. V Sloveniji vsi operaterji distribucijskih sistemov izpolnjujejo navedeni pogoji, zato zadostuje računovodska ločitev posameznih energetske dejavnosti. To pomeni, da morajo podjetja, ki izvajajo dejavnost distribucije, imeti ločene računovodske izkaze za vsako posamezno energetsko dejavnost.

V Sloveniji je bilo leta 2013 skupaj 4449 kilometrov distribucijskih vodov zemeljskega plina z različnimi tlačnimi nivoji, kar pomeni 2,8 % več kot leto prej. Največ, kar 49 % distribucijskih vodov, obratuje v območju delovnega tlaka od 100 milibarov do 4 bare, in le dober odstotek s tlakom nad 4 bare, kar prikazuje naslednja tabela. Distribucijski vodi s pripadajočo infrastrukturo so pretežno v lasti operaterjev distribucijskih sistemov.

Tabela 33: Distribucijski vodi in merilne (regulacijske) postaje

Dolžina omrežja za tlačni nivo od 4 do 16 barov	48 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo od 100 milibarov do 4 barov	2.192 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo do 100 milibarov	2.209 km
Število merilnih postaj	32
Število regulacijskih in merilno-regulacijskih postaj	176

Vir: agencija

Zanesljivo in varno delovanje distribucijskega omrežja zemeljskega plina je mogoče zagotavljati le z rednimi in izrednimi vzdrževalnimi deli. Redna vzdrževalna dela so bila povprečno opravljena v dobrih 11 urah. Nenačrtovana sta bila 502 posega s povprečnim trajanjem slabih 5 ur. Nenačrtovanih prekinitev dobave zaradi višje sile ali delovanja tretjih oseb je bilo 93 v skupnem trajanju 460 ur.

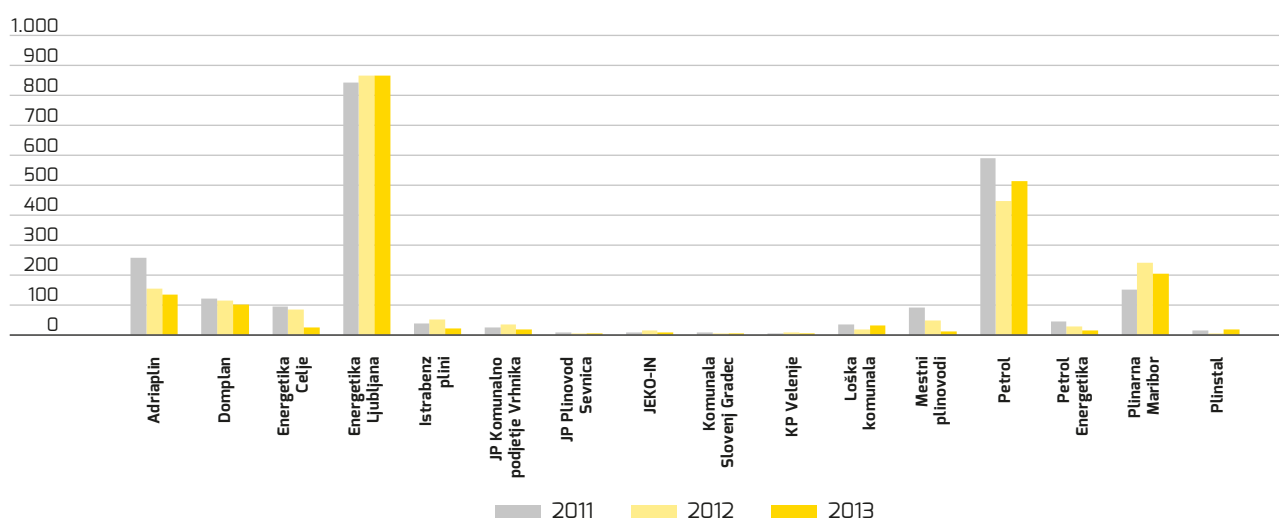
4.2.1.2.1 Odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje

Na vsa distribucijska omrežja v 76 lokalnih skupnostih je bilo leta 2013 priključenih 132.805 odjemalcev zemeljskega plina, kar je odstotek več kot leta 2012. Gospodinskih odjemalcev je bilo 119.468 oziroma 1,1 % več, negospodinskih pa 13.471 oziroma 0,2 % manj kot leta 2012. Tem odjemalcem so operaterji distribucijskih sistemov distribuirali 297 milijonov Sm³ zemeljskega plina, kar predstavlja letni porast za 2,8 %. Porast distribuiranih količin je večji pri gospodinskih odjemalcih, kjer je znašal 4,6 %, medtem ko je pri negospodinskih odjemalcih znašal 2,1 %.

Leta 2013 so operaterji distribucijskih sistemov na novo priključili 1976 odjemalcev ali dobrih 6 % manj kot leta 2012. Število novih odjemalcev v posameznem letu obdobja 2011–2013 je prikazano na sliki 54.

Povprečni čas trajanja celotnega postopka priključitve novih odjemalcev je znašal 25 dni po oddaji vloge za priključitev. Pri distribucijskem podjetju, ki je potrebovalo največ časa, je postopek v povprečju trajal 60 dni. Fizična priključitev na omrežje je povprečno trajala 7 dni.

Slika 54: Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v obdobju 2011–2013

Vir: agencija

Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina, so imeli v letu 2013 regulirane cene za uporabo omrežja. Gospodinjstvi odjemalci uporabljajo zemeljski plin predvsem za kuho, pripravo tople sanitarne vode in ogrevanje. Kar 96 % vseh odjemalcev je v letu 2013 porabilo manj kot 4500 Sm³ in 90 % manj kot 2500 Sm³ zemeljskega plina. Manj kot 4 % odjemalcev z letnim odjemom nad 4500 Sm³ zemeljskega plina so porabili 64 % celotne porabe odjemalcev zemeljskega plina, priključenih na distribucijsko omrežje.

4.2.1.2.2 Poslovanje operaterjev distribucijskih sistemov

V letu 2013 je na dejavnosti operaterjev distribucijskih sistemov zemeljskega plina 10 podjetij za distribucijo zemeljskega plina izkazalo pozitiven čisti poslovni izid v skupnem znesku 3,7 milijona evrov, preostalih 6 podjetij pa negativni čisti poslovni izid v skupnem znesku 0,6 milijona evrov.

4.2.1.2.3 Lastniška struktura operaterjev distribucijskih sistemov in lastništvo omrežij

Na dan 31. decembra 2013 je bilo 6 operaterjev distribucijskih sistemov v večinski lasti ene ali več občin in 6 operaterjev distribucijskih sistemov v večinski lasti domačih oziroma tujih pravnih oseb. Pri 4 operaterjih distribucijskih sistemov je lastništvo razpršeno, saj nimajo večinskega lastnika. Lastniška struktura distribucijskih sistemov je prikazana v tabeli 34.

Tabela 34: Lastniška struktura operaterjev distribucijskih sistemov zemeljskega plina

Lastništvo distribucijskih podjetij	Število podjetij
Večinska last ene ali več občin	6
Večinska last domače pravne osebe	5
Večinska last tuje pravne osebe	1
Ni večinskih lastnikov	4
Skupaj	16

Vir: agencija

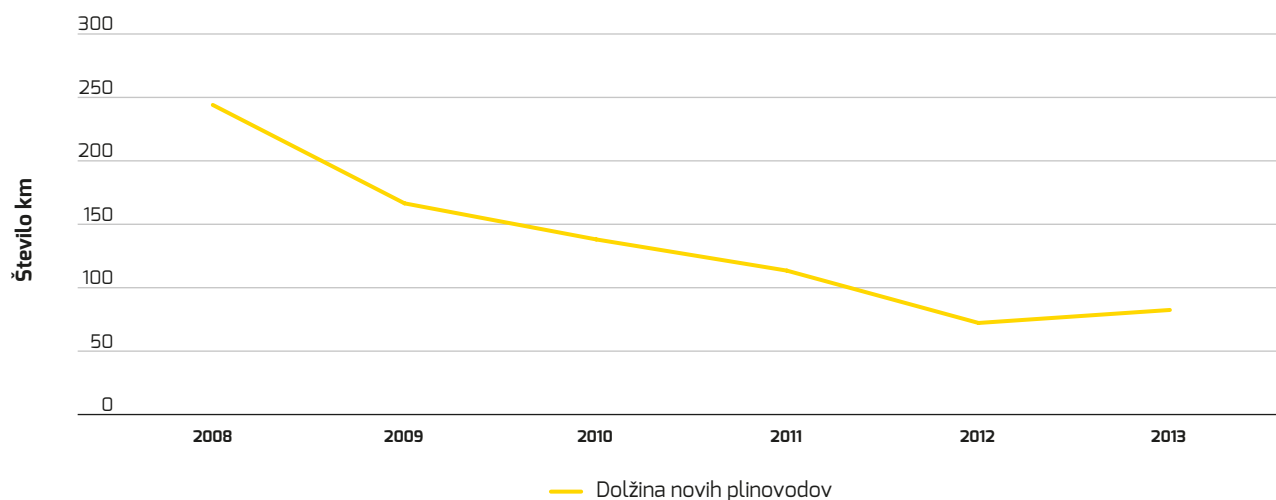
Distribucijsko omrežje je imelo izključno v svoji lasti 9 operaterjev, preostalih 7 operaterjev pa je imelo le-to delno tudi v najemu. Če sistemski operater ni lastnik omrežja ali njegovega dela, mora z lastnikom skleniti pogodbo, s katero uredi vsa vprašanja uporabe omrežja za opravljanje svojih nalog. V pogodbi je treba urediti zlasti obseg in namen uporabe omrežja, višino najemnine oziroma drugega plačila sistema operaterja, pogoje in način tekočega in investicijskega vzdrževanja omrežja in druga vprašanja, ki sistemskemu operaterju omogočajo učinkovito opravljanje nalog. Agencija nadzira vsebino pogodbe in njeno izvrševanje z vidika skladnosti z metodologijami s področja omrežnin v okviru pooblastil in skladno z zadolžitvami iz 31.b člena v letu 2013 veljavnega Energetskega zakona.

4.2.1.2.4 Naložbe v distribucijska omrežja

V letu 2013 so bili zgrajeni 104 kilometri plinovoda distribucijskih omrežij, kar je 44 % več kot leto prej. Tako se je ustavil padajoči trend izgradnje distribucijskih omrežij, ki je trajal od leta 2008.

Slika 56 prikazuje intenzivnost izgradnje novih plinovodov posameznih operaterjev distribucijskih

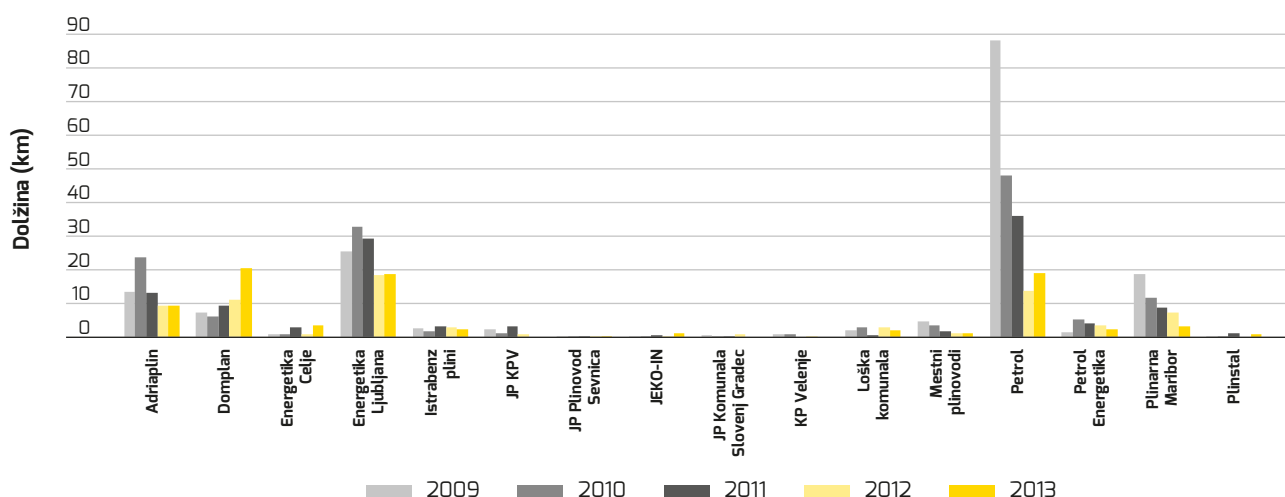
Slika 55: Trend izgradnje novih plinovodov distribucijskih omrežij

Vir: agencija

sistemov. Samo 4 operaterji distribucijskih sistemov se aktivneje ukvarjajo z razširitvijo svojih distribucijskih omrežij.

Slika 56: Dolžina novih distribucijskih omrežij v obdobju 2009–2013

Vir: agencija

4.2.1.3 Omrežnine za omrežja zemeljskega plina

Cena za uporabo omrežja je cena, ki jo odjemalec zemeljskega plina plača za dostop do omrežij in je sestavljena iz omrežnine in dodatkov. Agencija regulira omrežnino tako, da z metodologijami opredeli načina določanja in obračunavanja omrežnine. Dodatke k omrežnini, ki so sestavni del cene za uporabo omrežij, določi Vlada Republike Slovenije.

Omrežnina je namenjena pokrivanju stroškov izvajanja GJS dejavnosti sistemskih operaterjev ter pokrivanju stroškov sistemskih storitev. Omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje določijo operaterji s soglasjem agencije.

4.2.1.4 Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina

Podlagi za določitev omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina sta Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina. Za določitev omrežnine se uporablja metoda zamejenega prihodka ob upoštevanju metode zamejene cene. Oba akta je določila in sprejela agencija.

Metodologija za določitev omrežnine določa način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov operaterja prenosnega sistema, med katere sodijo tudi vzpodbude za učinkovitejše poslovanje sistema operaterja. Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina je odvisna od zakupljene pogodbene prenosne zmogljivosti, prenesene količine zemeljskega plina, uporabljene merilne naprave ter upoštevanja ostalih parametrov iz metodologije za obračunavanje omrežnine.

Omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina za triletno regulativno obdobje določi operater prenosnega sistema po javnem pooblastilu, danem v aktu o določitvi omrežnine za prenosni sistem

zemeljskega plina. Operater prenosnega sistema omrežnino v obliki akta objavi v Uradnem listu Republike Slovenije po predhodnem soglasju agencije.

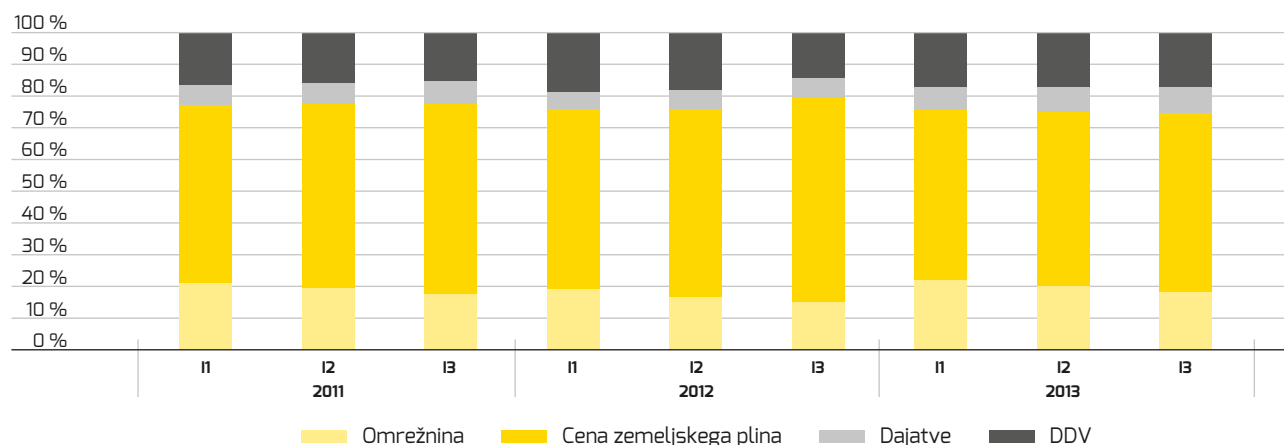
Za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina se od 1. januarja 2013 uporablja metoda vstopno-izstopnih točk, kar pomeni sistem enotnih tarifnih postavk, in je za posamezne odjemne skupine enotna na celotnem območju Slovenije. Sistemski operater prenosnega omrežja od 1. januarja 2013 uporabnikom zaračunava omrežnino tako, da jim zaračunava:

- omrežnino za vstopne točke,
- omrežnino za izstopne točke,
- omrežnino za lastno rabo,
- omrežnino za izvajanje meritev.

Tarifne postavke odražajo upravičene stroške sistemskega operaterja prenosnega omrežja. Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje zemeljskega plina, imajo na računu omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina izkazano ločeno od drugih postavk.

Končna cena zemeljskega plina za industrijske odjemalce je sestavljena iz cene za uporabo omrežja, cene plina ter dajatev. Dajatve sestavljajo CO₂ taksa, trošarina in dodatek za povečanje učinkovitosti rabe. Dajatve brez DDV predstavljajo od 7 do 8 % končne cene zemeljskega plina. Cena plina kot blaga predstavlja pri industrijskih odjemalcih od 54 do 57 %, omrežnina pa od 18 do 22 %. Na sliki 57 je prikazana struktura cene za industrijske odjemalce.

Slika 57: Struktura končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v obdobju 2011–2013

Vir: agencija

4.2.1.4.1 Omrežnina za distribucijsko omrežje zemeljskega plina

Omrežnina se določi v skladu z Aktom o metodologiji za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina ter Aktom o metodologiji za obračunavanje omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Oba akta je določila in sprejela agencija.

Metodologija za določitev omrežnine določa način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov operaterja distribucijskega sistema, med katere sodijo tudi vzpodbude za njegovo učinkovito poslovanje.

Omrežnina za distribucijsko omrežje vključuje tudi stroške, povezane z uporabo prenosnega omrežja na izstopni točki znotraj Republike Slovenije.

Za določitev omrežnine se uporablja metoda regulirane omrežnine, ki določa vzročno-posledično povezavo upravičenih stroškov in prihodkov operaterja distribucijskega sistema. Omrežnina kot del cene za uporabo distribucijskega omrežja je letni regulirani prihodek operaterja, ki je namenjen pokrivanju upravičenih stroškov operaterja.

Tarifne postavke za distribucijo zemeljskega plina so enotne za posamezne odjemne skupine na posameznih geografskih območjih. Na različnih geografskih območjih tarifne postavke za značilne odjemalce niso enake, saj odražajo različne stroške operaterja distribucijskega sistema na posameznem območju. Odjemne skupine so določene skladno z metodologijo za obračunavanje omrežnine.

Operater distribucijskega sistema je določil tarifne postavke za distribucijo zemeljskega plina v aktu o določitvi tarifnih postavk omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina za posamezno geografsko območje, ki ga je objavil v Uradnem listu Republike Slovenije po predhodnem soglasju agencije. V letu 2013 se je na 77 geografskih območjih pri obračunu omrežnine uporabljalo 24 aktov o določitvi tarifnih postavk omrežnine za distribucijsko omrežje.

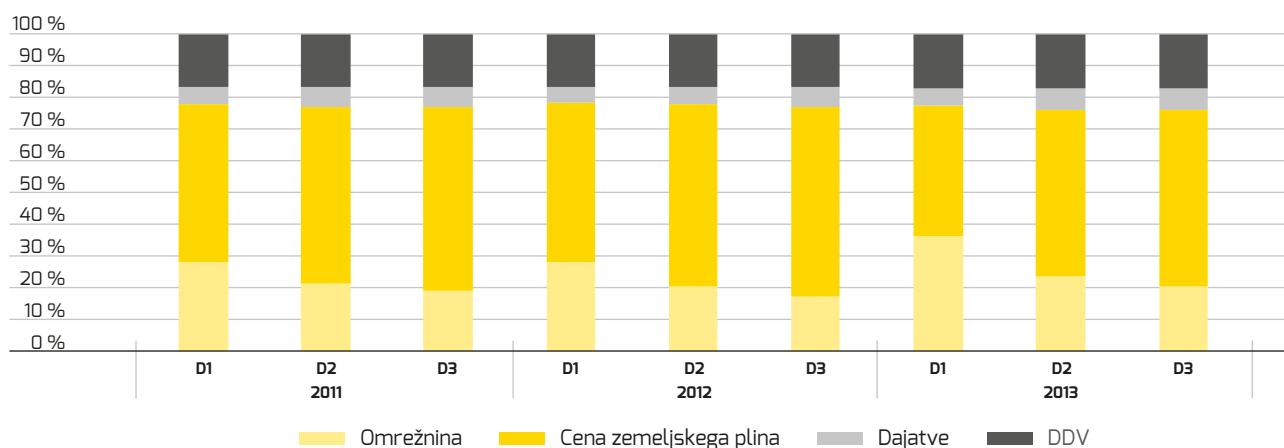
Operater distribucijskega sistema uporabnikom omrežja zaračunava omrežnino tako, da jim zaračunava:

- znesek za distribucijo zemeljskega plina,
- znesek za izvajanje meritev.

V letu 2013 so vsi operaterji distribucijskih sistemov na računih, izdanim odjemalcem, zagotavljali ločeno izkazovanje omrežnine.

Končna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce je sestavljena iz cene za uporabo omrežja, cene plina ter dajatev. Dajatve sestavljajo taksa CO₂, trošarina in dodatek za povečanje učinkovitosti rabe. Dajatve predstavljajo med 5 in 7 % končne cene zemeljskega plina. Cena plina kot blaga znaša pri gospodinskih odjemalcih od 40 do 56 % cene, omrežnina pa od 20 do 37 %. Na sliki 58 je prikazana struktura končne cene za gospodinske odjemalce.

Slika 58: Struktura končne cene zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v obdobju 2011–2013

Vir: agencija

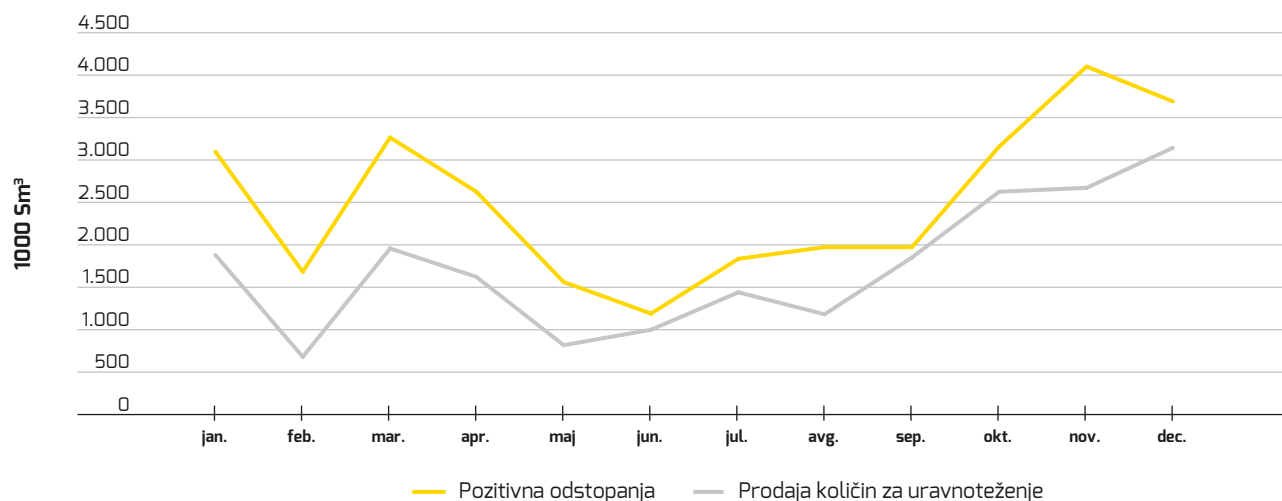
V letu 2013 je večina dobaviteljev zemeljskega plina z operaterji distribucijskih sistemov sklenila sporazum o ureditvi medsebojnih razmerij, ki gospodinskim odjemalcem omogoča plačilo porabljenega zemeljskega plina in omrežnine z enim računom oziroma enim univerzalnim plačilnim nalogom tudi v primerih, ko dobavitelj in operater distribucijskega sistema nista ista pravna oseba (enotni račun).

Sporazum med dobavitelji in operaterji distribucijskih sistemov je od julija 2013 gospodinjstvom odjemalcem zemeljskega plina dal možnost, da tudi po zamenjavi dobavitelja plačujejo oskrbo z zemeljskim plinom le z enim računom.

4.2.1.5 Izravnava odstopanj

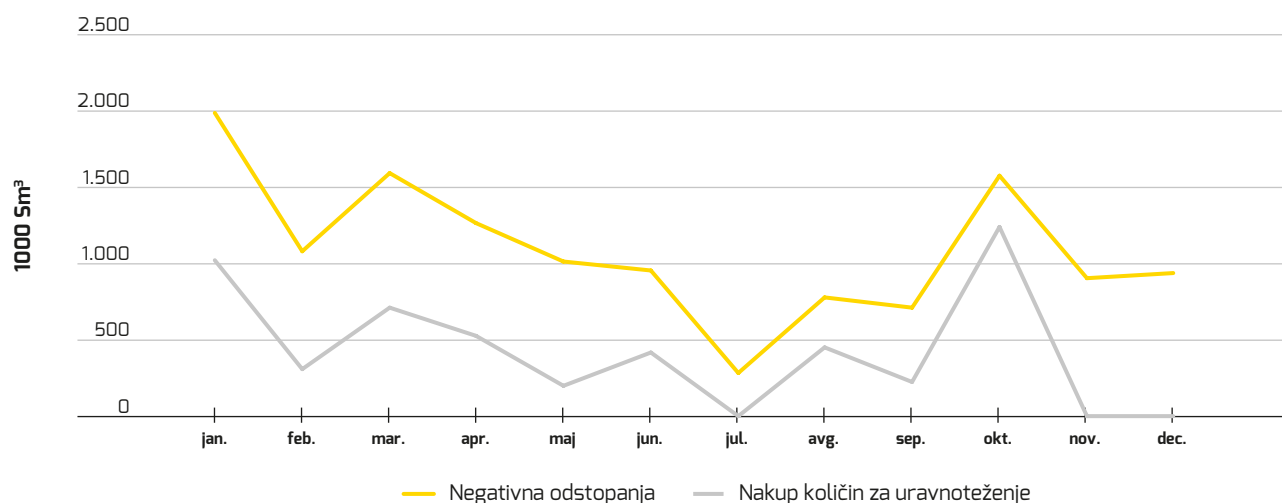
V letu 2013 se je število nosilcev bilančnih skupin s 3 v letu 2012 povečalo na 12 in se ob koncu leta ustalilo pri 10. Operater prenosnega sistema je izvajal obračun odstopanj ter z nakupom in prodajo zemeljskega plina skrbel za uravnoteženje sistema.

Slika 59: Količine zemeljskega plina za izravnavo pozitivnih odstopanj in prodaja količin za uravnoteženje

Vir: agencija

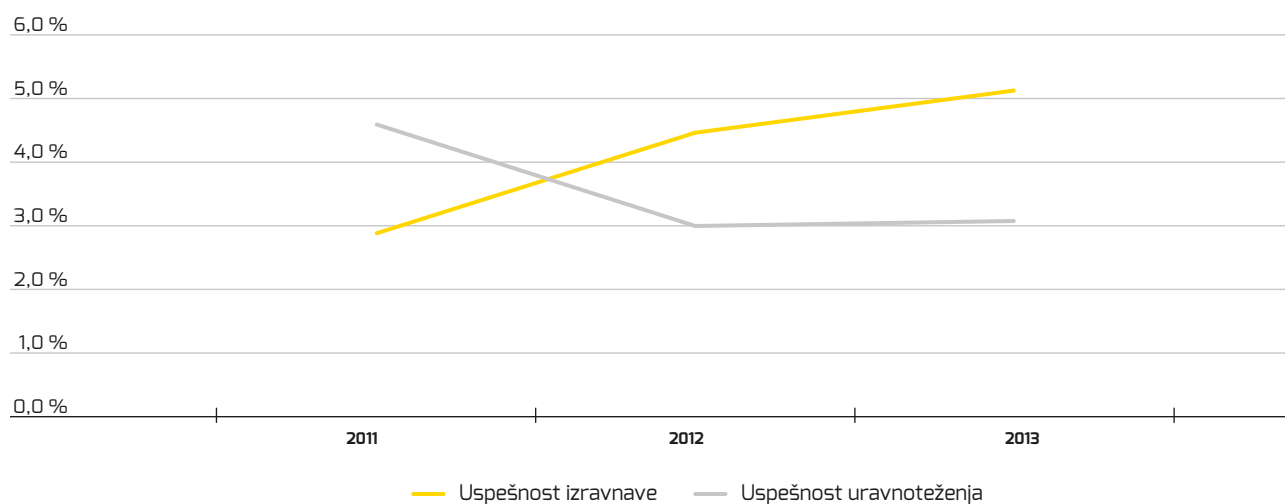
Slika 60: Količine zemeljskega plina za izravnavo negativnih odstopanj in nakup količin za uravnoteženje

Vir: agencija

Količine za izravnavo dnevnih odstopanj so v letu 2013 znašale 5,1 % prenesenih količin zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji. Količine, potrebne za uravnoteženje prenosnega omrežja zemeljskega plina, so predstavljale 3,1 % vseh, za potrebe slovenskih odjemalcev prenesenih količin. Slika 61 prikazuje uspešnost izvajanja izravnave odstopanj in uravnoteženja prenosnega sistema v zadnjih treh letih. Uspešnost izravnave odstopanj se je s pojavom številnih novih nosilcev bilančnih skupin, ki še niso imeli veliko izkušenj z izravnavanjem odstopanj članov svojih bilančnih skupin, v zadnjih dveh letih bistveno poslabšala. Operater prenosnega sistema pa je v zadnjih dveh letih uspel izboljšati uravnoteženje sistema in dosegel za tretjino nižje relativne vrednosti količin zemeljskega plina, potrebnih za uravnoteženje.

Slika 61: Uspešnost izvajanja izravnave in uravnoteženja sistema v obdobju 2011–2013

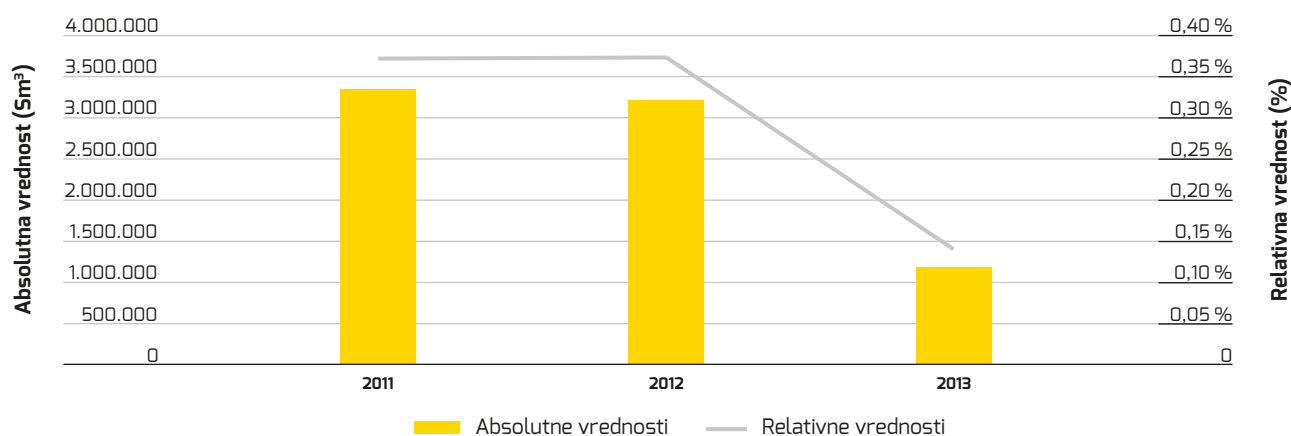

Vir: agencija

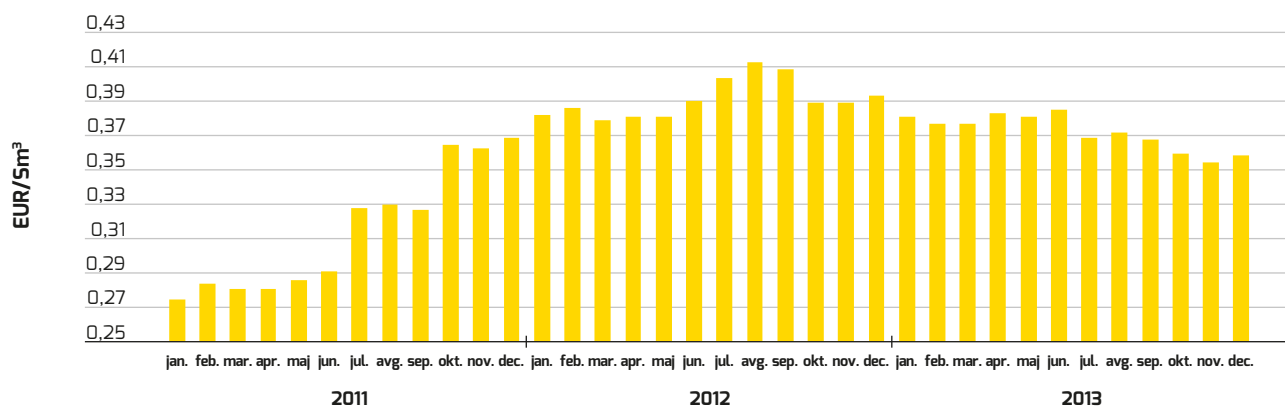
Bilančne razlike so v letu 2013 znašale 1,2 milijona Sm^3 zemeljskega plina, kar je 0,14 % prenesenih količin zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji. V juniju in novembru so bile bilančne razlike pozitivne, v preostalih mesecih leta 2013 pa negativne. V primerjavi z letom prej so se bilančne razlike znižale za skoraj dve tretjini, tako v absolutnih kot v relativnih vrednostih, glede na letne prenesene količine zemeljskega plina za slovenske odjemalce.

Osnova za obračun odstopanj, bilančnih razlik in lastne rabe je osnovna cena zemeljskega plina C_B , ki je bila v letu 2013 v povprečju 0,3726 EUR/ Sm^3 , kar je 5 % manj kot leto prej, vendar še vedno 18 % več kot leta 2011.

Slika 62: Bilančne razlike v obdobju 2011–2013

Vir: agencija

Slika 63: Gibanje osnovne cene (C_B) v obdobju 2011–2013

Vir: agencija

4.2.1.6 Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi

Trend pospešenega razvoja sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi se je nadaljeval tudi v letu 2013. Precejšnje povečanje števila ponujenih in povpraševanih zmogljivosti ter sklenjenih pogodb o podzakupu je bilo deloma posledica ločenega zakupa zmogljivosti na vstopnih in izstopnih točkah, deloma pa tudi odraz vse večjega zavedanja uporabnikov o možnostih sekundarnega trga ter tudi pospešenega razvoja slovenskega trga zemeljskega plina v zadnjih letih.

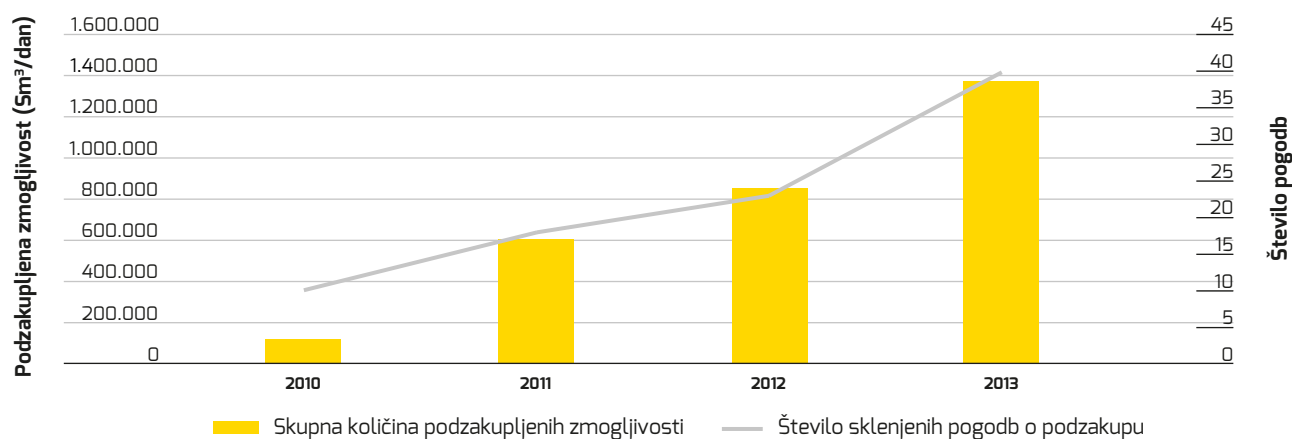
Tabela 35: Trgovanje s prenosnimi zmogljivostmi na sekundarnem trgu v letu 2013

	Mejne vstopne točke	Mejne izstopne točke	Notranje izstopne točke
Število ponudnikov prenosnih zmogljivosti	22	1	8
Število ponudb	30	5	11
Skupna količina ponujenih zmogljivosti v Sm ³ /dan	857.690	479.500	80.621
Število povpraševalcev po zmogljivostih	12	1	6
Število povpraševanj	27	5	9
Skupna količina povpraševanih zmogljivosti v Sm ³ /dan	869.194	479.500	64.621
Število ponudnikov, ki so prodali prenosno zmogljivost	18	1	6
Število povpraševalcev, ki so zakupili prenosno zmogljivost	11	1	6
Število sklenjenih pogodb o podzakupu	26	5	9
Skupna količina podzakupljenih zmogljivosti v Sm ³ /dan	831.194	479.500	64.621
Število zavrženih podzakupov	0	0	1

Vira: agencija, Plinovodi

Pospešen trend razvoja sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi kaže tudi slika 64. Iz leta v leto se povečujejo vsi kazalniki, indeksi rasti pa vsako leto znašajo več 10 odstotkov. V letu 2013 so se najbolj povečali število ponudnikov, ki so prodali prenosno zmogljivost (indeks rasti 2,5), število ponudnikov prenosne zmogljivosti (indeks rasti 2,21) in povprečno obdobje podzakupa prenosnih zmogljivosti, ki je znašalo 249 dni in je bilo 2,2-krat daljše kot leta 2012.

Slika 64: Trend razvoja sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi v obdobju 2010–2013

Vira: agencija, Plinovodi

4.2.2 Ločitev dejavnosti

V Sloveniji opravlja obvezno republiško GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja en izvajalec zemeljskega plina in 16 izvajalcev izbirno lokalno GJS operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina.

Sistemskega operaterja prenosnega omrežja opravlja to dejavnost v samostojni pravni osebi in je v 100-odstotni lasti domače pravne osebe, ki dobavlja zemeljski plin. Operater prenosnega omrežja zemeljskega plina je lastnik sredstev, s katerimi izvaja svojo dejavnost.

Pri 16 operaterjih distribucijskih sistemov zemeljskega plina pravna ločitev skladno z Energetskim zakonom ni zahtevana, saj na posamezno distribucijsko omrežje ni priključenih več kot 100.000 odjemalcev. Lastniško strukturo operaterjev distribucijskih omrežij prikazuje tabela 34. V letu 2013 so vsi operaterji distribucijskih sistemov opravljali tudi druge energetske in tržne dejavnosti, zato so skladno s 38. členom Energetskega zakona pripravili ločene računovodske izkaze. Izvajalci energetskih dejavnosti na področjih oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom ali toploto so skladno s 37. členom Energetskega zakona zavezani k reviziji in javni objavi računovodskih izkazov. V revidiranih letnih poročilih morajo operaterji distribucijskih sistemov objaviti pravila, ki so jih uporabili pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov po posameznih energetskih dejavnostih in za katera so pred njihovo uporabo pridobili soglasje agencije. Uporabo navedenih pravil pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov mora preveriti revizor.

4.2.3 Zmogljivosti na mejnih točkah

4.2.3.1 Zmogljivosti na vstopnih in izstopnih točkah prenosnega sistema

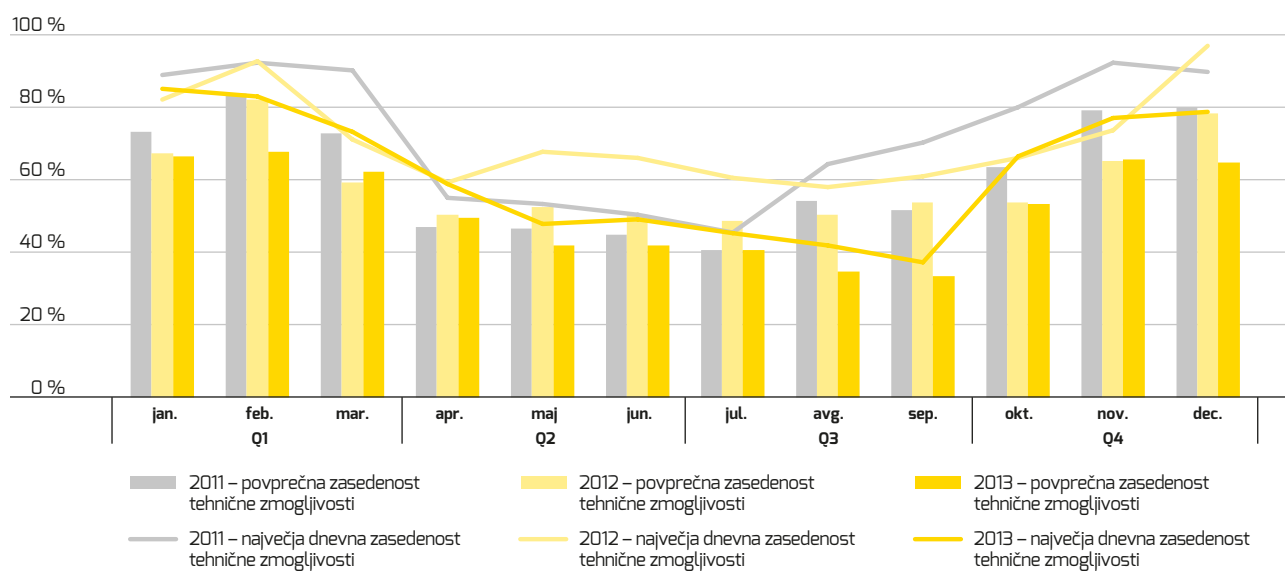
Zmogljivosti na vstopnih in izstopnih točkah prenosnega sistema se uporabljajo za potrebe prenosa zemeljskega plina do sosednjih prenosnih omrežij in za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji. Večji del leta 2013 je bila v primerjavi z letom prej povprečna mesečna zasedenost dveh od treh mejnih točk prenosnega sistema nižja.

Na mejni vstopni točki Ceršak je bilo v primerjavi s predhodnim letom zaznati nadaljnji upad izkoriščenosti pogodbenih zmogljivosti, in sicer za dobrih 7,5 %. To je bilo posledica manjše količine prenesenega zemeljskega plina, zaznane predvsem v tretjem trimesečju, povečanja tehnične zmogljivosti po začetku rednega obratovanja novega odseka vzporednega prenosnega plinovoda M2/1 Rogaška Slatina–Podlog in sorazmerno toplih zimskih mesecev. Na mejni merilno-regulacijski postaji Šempeter je upad izkoriščenosti pogodbenih zmogljivosti dosegel dobra 2 %. Povprečne mesečne in največje dnevne izkoriščenosti pogodbenih zmogljivosti najpomembnejše vstopne točke prenosnega sistema v Ceršaku so v času izven kurilne sezone dosegale 40,6-odstotno stopnjo izkoriščenosti, v času kurilne sezone pa 63,5-odstotno.

Leta 2013 je znašala povprečna letna zasedenost tehnične zmogljivosti najpomembnejše vstopne točke prenosnega sistema v Ceršaku 52,0 %, zasedenost mejne točke v Rogatcu pa je ostala na ravni z leta 2012 in je znašala 57,5 %. Povprečna letna zasedenost tehnične zmogljivosti vstopne točke v Šempetru je še nadalje ostala izrazito nizka s 6,3-odstotno zasedenostjo.

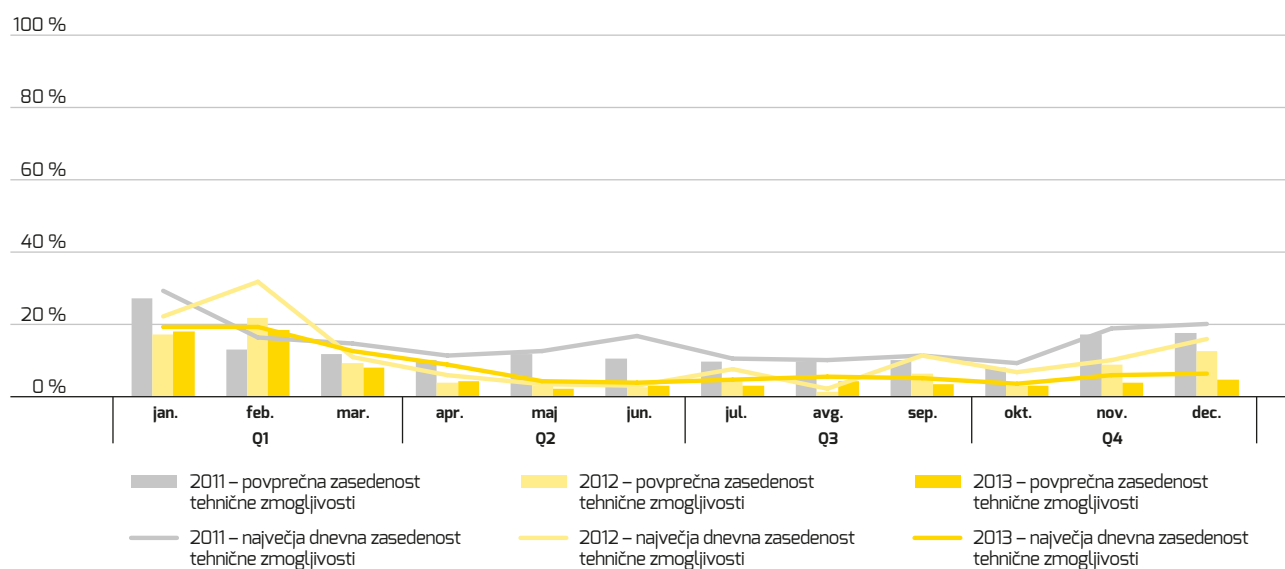
Gibanje povprečnih mesečnih in največjih dnevnih zasedenosti zmogljivosti v posameznih mesecih na mejnih točkah (vstopnih oziroma izstopnih točkah) je prikazano na slikah od 65 do 67, dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična in pogodbeno zagotovljena ter prekinljiva zmogljivost pa na slikah od 68 do 70.

Slika 65: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti vstopnih zmogljivosti na mejni točki Ceršak

Vira: Plinovodi, agencija

Slika 66: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti vstopnih zmogljivosti na mejni točki Šempeter

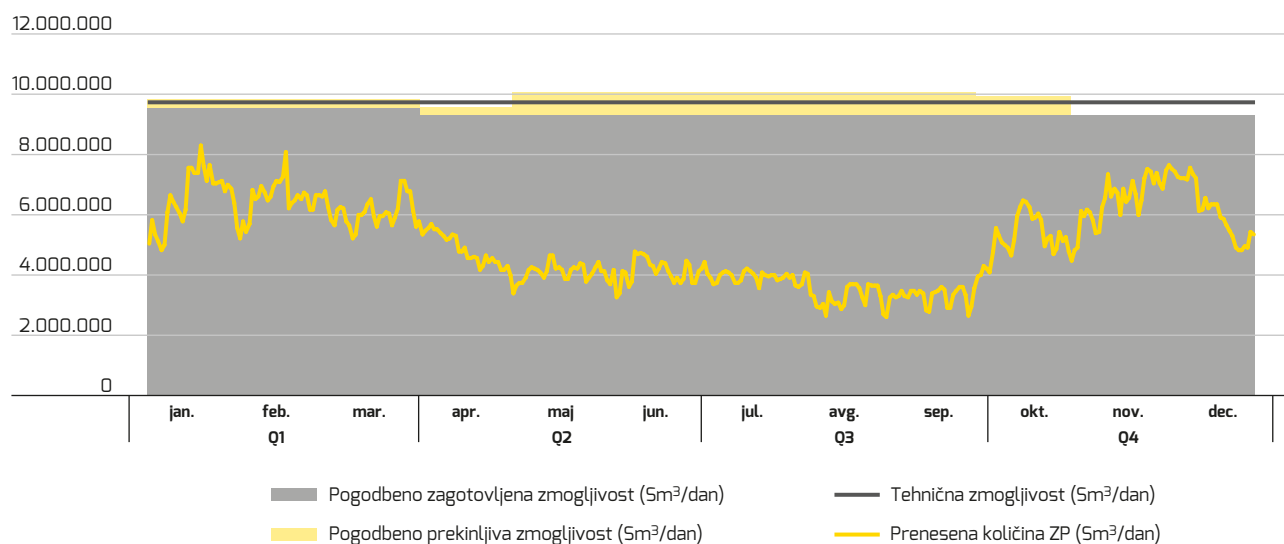
Vira: Plinovodi, agencija

Slika 67: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti izstopnih zmogljivosti na mejni točki Rogatec

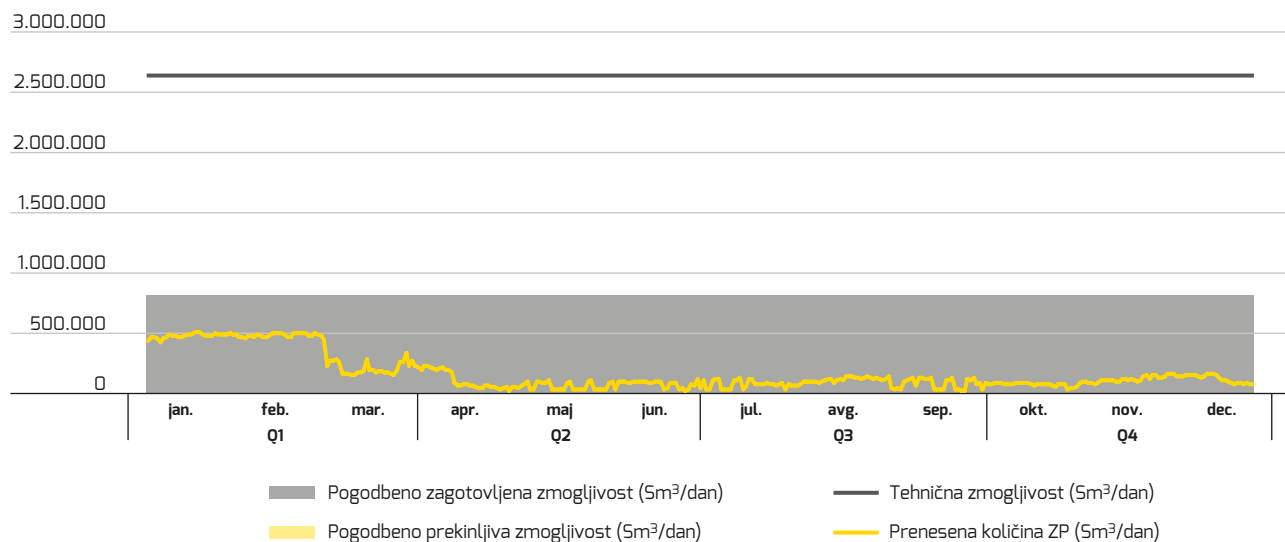
Vira: Plinovodi, agencija

Slika 68: Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična ter pogodbeno zagotovljena in prekinljiva vstopna zmogljivost na mejni točki Ceršak

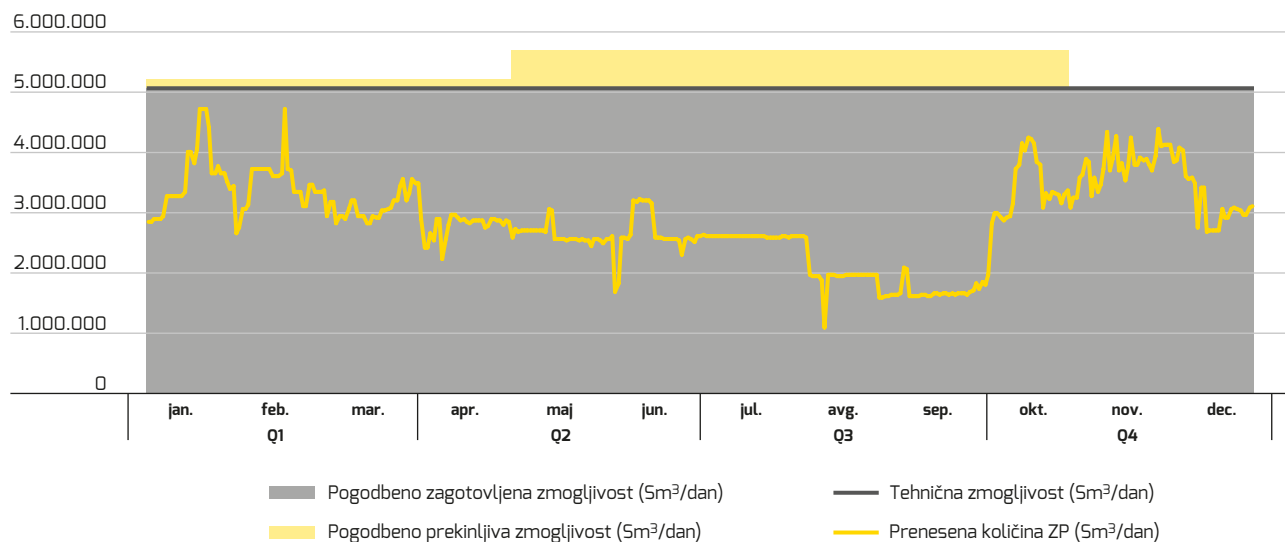
Vira: Plinovodi, agencija

Slika 69: Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična ter pogodbeno zagotovljena in prekinljiva vstopna zmogljivost na mejni točki Šempeter

Vira: Plinovodi, agencija

Slika 70: Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična ter pogodbeno zagotovljena in prekinljiva izstopna zmogljivost na mejni točki Rogatec

Vira: Plinovodi, agencija

4.2.3.2 Določanje največje tehnične zmogljivosti

Tehnična zmogljivost je največja zmogljivost, ki jo operater prenosnega sistema lahko ponudi uporabnikom omrežja na posamezni točki prenosnega sistema. Pri določanju maksimalne tehnične zmogljivosti za obravnavano točko je treba upoštevati tehnične zmogljivosti vseh v prenos vključenih komponent plinovodnega sistema, konfiguracijo in obratovalne karakteristike plinovodnega sistema kot celote ter njegove obratovalne robne pogoje.

Največjo tehnično zmogljivost posamezne točke operater prenosnega sistema določa na osnovi modela preračuna zmogljivosti omrežja zemeljskega plina ob upoštevanju mogočih kombinacij dobave in porabe zemeljskega plina ter statističnega modela napovedovanja porabe zemeljskega plina domačih porabnikov. Uporabljena modela simulacije porabe zemeljskega plina sta:

- model OLS (On-Line Modelling System), ki lahko na podlagi trenutnih razmer v omrežju zemeljskega plina napove njegovo prihodnje obnašanje v odvisnosti od napovedane porazdelitve porabe in nominiranih prenosov zemeljskega plina ter alarmira obratovalno osebje v primeru zaznave nenormalnih obratovalnih stanj, in
- model off-line, ki je uporaben za oceno stanj in prehodnih pojavov v odvisnosti od načrtovanih podatkov in predvidenih širitvev oziroma sprememb v omrežju zemeljskega plina.

Napovedovanje dnevne porabe zemeljskega plina temelji na modelu napovedi s samoučenjem, ki arhivira zgodovinske podatke o porabi zemeljskega plina pri različnih obratovalnih razmerah. Iz njih se glede na predvidene obratovalne razmere in dnevne napovedi posameznih odjemalcev zemeljskega plina izračuna predvidena dnevna poraba. Omogočeno je tudi izvajanje analiz kakovosti plina (sestava plina) v plinovodnem sistemu, tako geografsko kot časovno. Tehnična zmogljivost posamezne točke je torej odvisna od več dejavnikov, predvsem od tehničnih karakteristik prenosnega sistema, temperaturnih vremenskih parametrov, razporeditve in trenutnega odjema zemeljskega plina na posameznih odjemnih mestih in mejnih izstopnih točkah.

4.2.3.3 Upravljanje s prenosnimi zmogljivostmi omrežja

S 1. januarjem 2013 je sistemski operater vpeljal novo metodologijo za obračunavanje omrežnine za uporabo prenosnega omrežja zemeljskega plina. Metodologija temelji na metodi vstopno-izstopnih točk, kar uporabnikom prenosnega omrežja omogoča ločen zakup vstopnih in izstopnih zmogljivosti posamezne vstopne in izstopne točke na prenosnem omrežju.

Dodeljevanje vstopnih in izstopnih zmogljivosti poteka po pravilih, ki so zajeta v Splošnih pogojih za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja, v Uredbi (ES) št. 715/2009 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina in Pravilih o postopku za izvajanje Uredbe (ES) št. 715/2009.

Skupni povprečni zakup prenosnih zmogljivosti na mejnih vstopnih točkah je v letu 2013 znašal približno 10,6 milijona Sm^3/dan , kar je okrog 3 % več, kot je bilo načrtovano, in skoraj 6 % več kot povprečno v letu 2012. Na vseh vstopnih točkah je bil realizirani povprečni obseg zakupa prenosnih zmogljivosti višji od načrtovanega. Povprečni zakup prenosnih zmogljivosti na izstopnih točkah je za skoraj 7 % presegel načrtovanega, in sicer na račun zakupa na mejnih izstopnih točkah. Več kot 14 % višji od načrtovanega je bil zakup prenosnih zmogljivosti na izstopni točki Rogatec, ki je porasel na 5,4 milijona Sm^3/dan , zakupljene so bile tudi zmogljivosti na izstopni točki Šempeter. Na izstopnih točkah v Sloveniji je v istem obdobju povprečni zakup znašal okrog 5,8 milijona Sm^3/dan . Delež zakupljenih mejnih izstopnih zmogljivosti, ki se lahko šteje kot zakup za čezmejni prenos, je bil nekoliko višji kot v enakem obdobju leto prej in je znašal okrog 49 % vseh zakupljenih izstopnih zmogljivosti.

Zaradi načrtovanih vzdrževalnih del operaterjev prenosnih sistemov v sosednjih državah je bila v juniju 2013 kratkotrajno zmanjšana razpoložljiva tehnična zmogljivost na mejni točki Ceršak (razpoložljivo 50 %) in na mejni točki Rogatec (razpoložljivo 30 %).

Uporabniki prenosnega omrežja zemeljskega plina so uporabljali zakupljene vstopne in izstopne zmogljivosti za prenos zemeljskega plina do odjemnih mest v Republiki Sloveniji in za prenos zemeljskega plina med sosednjimi prenosnimi omrežji. Vstopne in izstopne zmogljivosti so bile

razdeljene skladno s sklenjenimi pogodbami o dolgoročnem in kratkoročnem dostopu do prenosnega omrežja.

V letu 2013 je bilo na mejnih vstopnih točkah sklenjenih 223 in na izstopnih točkah v Sloveniji 310 pogodb o prenosu različnih ročnosti in različnih vrst storitev. Nekaj pogodb o prenosu so sklenile tudi tuje družbe, predvsem za potrebe čezmejnega prenosa zemeljskega plina. Povečane zmogljivosti prenosnega sistema po začetku obratovanja novega vzporednega odseka plinovoda M2/1 Rogaška Slatina–Podlog so bile v letu 2013 v večjem deležu že zakupljene z dodatnimi pogodbami o prenosu zemeljskega plina.

4.2.4 Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

O pogodbeni prezasedenosti mejne točke govorimo, če povpraševanje po zagotovljeni zmogljivosti na posamezni mejni vstopni ali izstopni točki preseže njeno razpoložljivo tehnično zmogljivost. Po leg pogodbene prezasedenosti lahko na posamezni točki prenosnega sistema nastopi tudi fizična prezasedenost, ki pomeni stanje, v katerem povpraševanje po dejanskih dobavah v omenjeni točki v nekem trenutku presega njeno tehnično zmogljivost.

V primeru nastopa pogodbene prezasedenosti operater prenosnega sistema na posamezni mejni točki sproži postopke za upravljanje prezasedenosti. Predvideni so naslednji postopki za odpravo pogodbene prezasedenosti:

- predaja pogodbenih zmogljivosti,
- mehanizem dolgoročne uporabe ali izgube zmogljivosti,
- povečanje zmogljivosti s programom prevelikega zakupa in ponovnega odkupa.

Operater prenosnega sistema dodeli dodatne zmogljivosti na pogodbeno prezasedeni mejni točki, pridobljeni na podlagi postopkov upravljanja prezasedenosti, po vrstnem redu naštetih postopkov.

Operater prenosnega sistema je v preteklih letih povpraševanju po prenosnih zmogljivostih sledil z nadgradnjo prenosnega sistema. V začetku leta 2013 so bile dodatne tehnične zmogljivosti prenosnega sistema zagotovljene z začetkom obratovanja novega odseka vzporednega plinovoda M2/1 od Rogaške Slatine do Podloga. Dodatne tehnične zmogljivosti na mejni vstopni točki Ceršak so bile že v letu 2013 v večji meri zakupljene z dodatnimi pogodbami o prenosu zemeljskega plina.

Petnajstega novembra 2013 je v postopku rednega dodeljevanja zmogljivosti na mejni vstopni točki Ceršak in mejni izstopni točki Rogatec zaradi izredno velikega povpraševanja nastopila pogodbeni prezasedenost, in sicer na mejni vstopni točki Ceršak v času od 1. januarja 2014 do 31. decembra 2015 ter na mejni izstopni točki Rogatec v času od 1. januarja 2014 do 31. decembra 2014. Operater prenosnega sistema je v skladu s pravili za odpravljanje pogodbene prezasedenosti sprožil predpisane postopke za upravljanje prezasedenosti. Pogodbeni prezasedenost za omenjeni mejni točki je bila odpravljena decembra z dodelitvijo zagotovljenih in prekinljivih zmogljivosti v okviru njihovih tehničnih zmogljivosti.

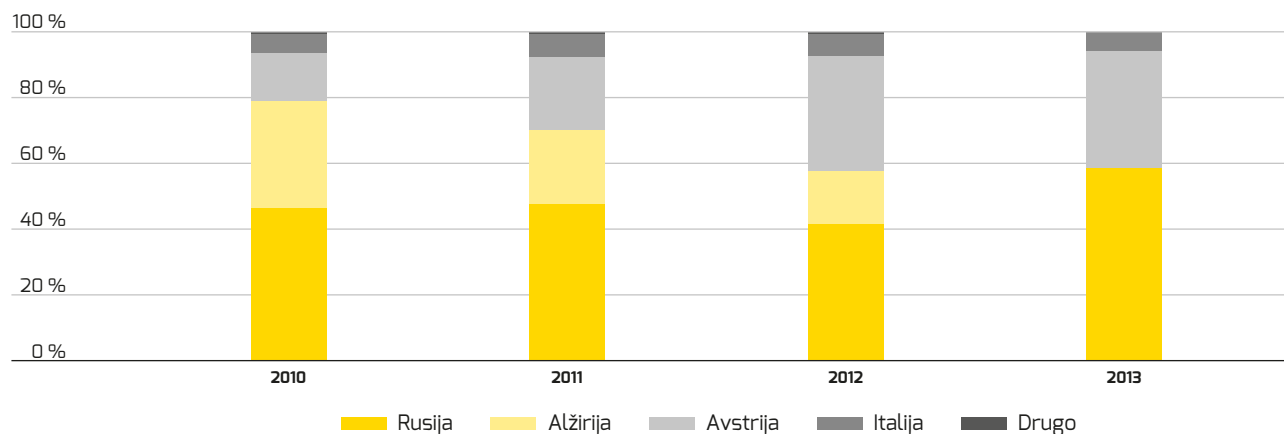
4.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

V letu 2013 so se nadaljevale pozitivne spremembe na trgu z zemeljskim plinom v Sloveniji. Povečalo se je število uvoznikov zemeljskega plina, spremenila pa so se tudi razmerja moči med njimi. Konkurenčnost se je izboljševala, saj sta se znižala HHI na veleprodajnem in maloprodajnem trgu. Izboljšanje konkurenčnosti potrjuje tudi precejšen odstotek menjav dobavitelja. Primerjava cen oskrbe z zemeljskim plinom med evropskimi državami kaže, da se cene zemeljskega plina v Sloveniji znižujejo in približujejo evropskemu povprečju tako pri značilnih industrijskih odjemalcih, še bolj pa pri značilnih gospodinskih odjemalcih.

4.3.1 Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg

Kot porabnica zemeljskega plina Slovenija ostaja popolnoma odvisna od uvoza. Tradicionalno se največ zemeljskega plina uvozi iz Rusije. V letu 2013 so se količine zemeljskega plina, uvožene iz Rusije, močno povečale, kar je bilo posledica prenehanja uvoza iz Alžirije. Odstotek zemeljskega plina, uvoženega iz Rusije, se je povečal za slabih 17 % in je z 58 % predstavljal že več kot polovico v Sloveniji porabljenega zemeljskega plina. Plin se je uvažal tudi iz Italije in Avstrije. Pomemben je bil predvsem uvoz iz Avstrije, ki je predstavljal dobrih 35 % vseh uvoženih količin. Poudariti je treba, da je to predvsem zemeljski plin, kupljen na avstrijski borzi, zaradi česar njegovega točnega izvora ni možno določiti. Zaradi fizičnih povezav prenosnih poti zemeljskega plina pa gre tudi tukaj predvsem za plin iz Rusije. Iz Italije smo uvozili slabih 6 % količin zemeljskega plina. Viri zemeljskega plina so v opisanih odstotkih prikazani na naslednji sliki.

Slika 71: Viri zemeljskega plina v obdobju 2010–2013

Viri: podatki podjetij

V tabeli 36 so prikazane količine uvoženega zemeljskega plina za obdobje 2011–2013, ki kažejo pomembne spremembe pri uvozu količin zemeljskega plina v Slovenijo. V letu 2013 so se uvožene količine zemeljskega plina zmanjšale za dobre 3 %. Še vedno je bilo med uvozniki na prvem mestu podjetje Geoplin, vendar so se njegove uvožene količine zmanjšale za 8,5 %. Podjetje GEN-I pa je v primerjavi z letom 2012 svoj uvoz povečalo za več kot petkrat in s slabimi 10 % vseh uvoženih količin postalo drugi največji uvoznik zemeljskega plina v Sloveniji. Tudi podjetje Adriaplin je za malenkost povečalo svoje uvožene količine in je bilo tretji največji uvoznik zemeljskega plina.

Poleg omenjenih so v letu 2013 zemeljski plin uvažali še Petrol, Elektro Energija in Elektro Celje Energija, vendar so bile količine teh podjetij pod 1 %.

Tabela 36: Uvoz zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji v obdobju 2011–2013 (v Sm³)

Ponudniki	2011	2012	2013
Geoplin	829.828.077	785.313.598	685.876.146
GEN-I	–	14.947.419	80.483.314
Adriaplin	71.605.418	65.742.373	68.635.308
Petrol	3.702.201	3.557.733	3.406.576
Elektro Energija	–	–	2.735.898
Elektro Celje Energija	–	–	69.331
Skupaj	905.135.696	869.561.123	841.206.573

Viri: agencija in podatki podjetij

Udeleženci veleprodajnega trga so podjetja, ki zemeljski plin dobavljajo dobaviteljem na malo-prodajnem trgu. Na slovenskem veleprodajnem trgu se je s prodajo zemeljskega plina ukvarjalo 5 podjetij. Njihove tržne deleže prikazuje tabela 37.

Tabela 37: Tržni deleži in HHI na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom

Veleprodajni trg	Delež
Geoplin	66,70 %
Petrol Energetika	30,85 %
ENOS	0,61 %
Istrabenz Plini	0,16 %
Adriaplin	1,68 %
Skupaj	100 %
HHI veleprodajnega trga	5.404

Viri: agencija in podatki podjetij

Na veleprodajnem trgu je bilo prodanih 257 milijonov Sm³ zemeljskega plina, kar je za 45 milijonov manj kot leta 2012. Med prodajalci na veleprodajnem trgu se je podjetju Geoplin delež prodanega plina zmanjšal za 5 %, podjetju Petrol Energetika pa povečal za 3 %. Leta 2013 je nekaj plina na veleprodajnem trgu prodalo tudi podjetje Adriaplin, ki v letu 2012 plina ni prodajalo na veleprodajnem trgu. HHI se je ponovno znižal in je znašal 5404, kar kaže na izboljšanje konkurenčnosti slovenskega veleprodajnega trga z zemeljskim plinom v letu 2013.

4.3.2 Dobava in maloprodajni trg

Razmerja na maloprodajnem trgu so se v letu 2013 spremenila. Največji tržni delež je sicer s skoraj 58 % obdržalo podjetje Geoplin, vendar je v primerjavi z letom 2012 izgubilo 5,5 % tržnega deleža. Energetika Ljubljana je z drugega mesta zdrsnila na četrto, saj sta jo prehitela tako GEN-I, ki je imel 8-odstotni tržni delež, in tudi Adriaplin s 7-odstotnim tržnim deležem. Druga podjetja so na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom obdržala razmerja iz leta 2012.

Vedno večji delež plina, prodanega končnim odjemalcem na maloprodajnem trgu, je nabavljen po kratkoročnih pogodbah. V letu 2012 je bilo 15 % količin zemeljskega plina kupljenega s kratkoročnimi pogodbami, v letu 2013 pa se je ta odstotek povečal na 19 %.

Dobavitelji zemeljskega plina so obvladovali vso predvideno povpraševanje po zemeljskem plinu in so v letu 2013 uspeli dobaviti celotno količino zemeljskega plina, po kateri so povpraševali odjemalci.

Iz tabele 38, ki prikazuje tržne deleže na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom, lahko vidimo, da se je precej spremenil tudi HHI maloprodajnega trga, kar kaže na izboljšanje konkurenčnosti tega trga zaradi večje porazdeljenosti tržnih deležev.

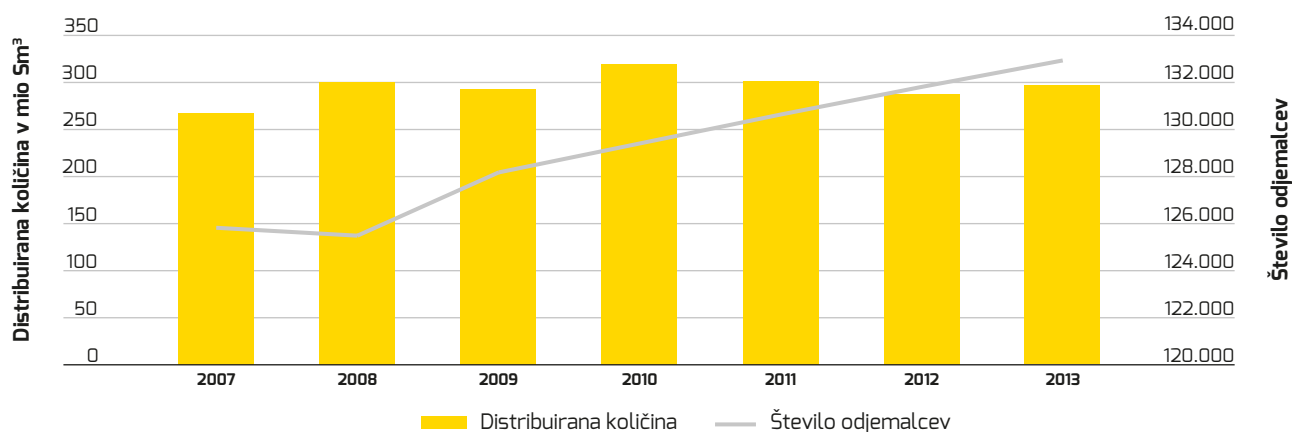
Tabela 38: Tržni deleži na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom

Podjetje	Delež
Geoplin	57,74 %
GEN-I	8,17 %
Adriaplin	7,07 %
Energetika Ljubljana	6,73 %
Plinarna Maribor	5,29 %
Petrol Energetika	3,29 %
Petrol	3,13 %
Energetika Celje	1,76 %
Mestni Plinovodi	1,38 %
Domplan	1,09 %
Ostali	4,34 %
Skupaj	100,00 %
HHI maloprodajnega trga	3.551

Viri: agencija in podatki podjetij

Količine zemeljskega plina, prodane na maloprodajnem trgu, so se v letu 2013 še nekoliko zmanjšale. Približno 65 % količin na maloprodajnem trgu so prodali 134 odjemalcem, priključenim neposredno na prenosno omrežje. Preostala količina se je po distribucijskem omrežju prenesla do 132.805 odjemalcev, kar je 1290 odjemalcev več kot v letu 2012. Od teh je bilo 119.468 gospodinjstskih odjemalcev, ki so porabili 116 milijonov Sm³ zemeljskega plina, in 13.337 negospodinjstskih odjemalcev s porabo 181 milijonov Sm³ zemeljskega plina. Poraba na distribucijskem omrežju se je povečala za 2,7 %, poraba odjemalcev, priključenih neposredno na prenosno omrežje, pa se je zmanjšala za 4,5 %. Distribuirane količine zemeljskega plina v primerjavi s številom odjemalcev prikazuje slika 72.

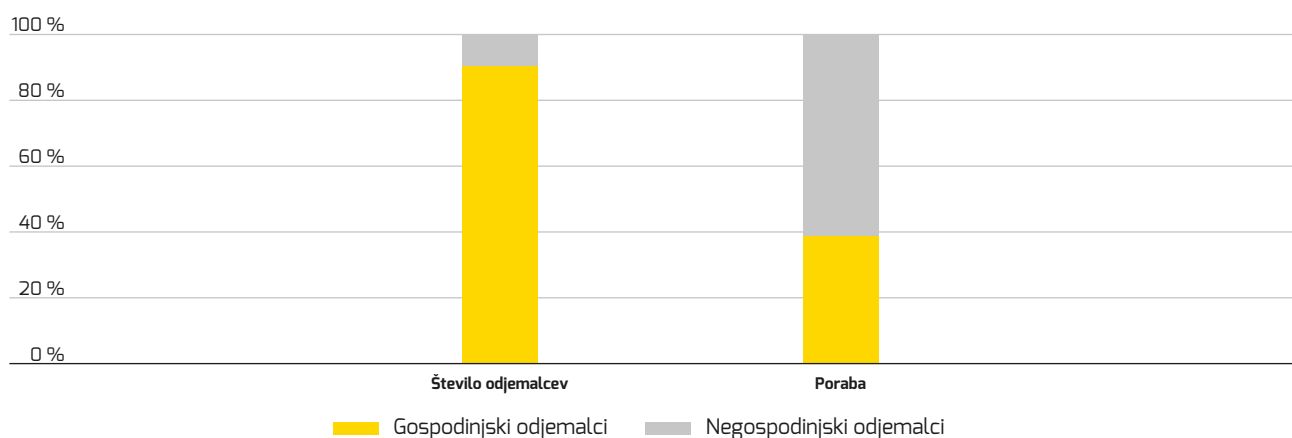
Slika 72: Distribuirana količina in število odjemalcev na omrežju v obdobju 2007–2013

Viri: podatki podjetij

Razmerje med številom gospodinskih in negospodinskih odjemalcev se ni spremenilo in ostaja v razmerju 90 % gospodinskih odjemalcev in 10 % negospodinskih odjemalcev. Število obojih pa se je povečalo za slab odstotek. Poraba se je nekoliko zmanjšala, vendar razmerje porabe med gospodinskimi in negospodinskimi odjemalci ostaja ustaljeno. Razmerje med odjemalci in njihovo porabo prikazuje slika 73.

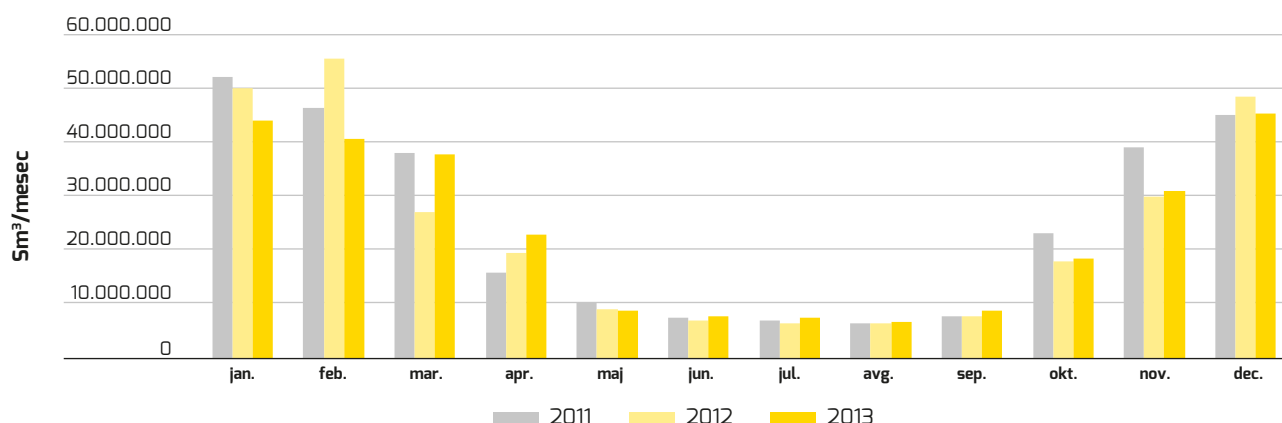
Slika 73: Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo

Viri: agencija in podatki podjetij

Mesečno gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih prikazuje slika 74.

Slika 74: Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih v obdobju 2011–2013

Viri: agencija in podatki podjetij

Menjave dobavitelja, ki so tudi pokazatelj delovanja konkurence, so se glede na leto 2012 zmanjšale. Leta 2012 je bilo rekordnih 8,6 % menjav dobavitelja, v letu 2013 pa je dobavitelja zamenjalo 5,5 % odjemalcev na maloprodajnem trgu. To je za tako majhen trg, kot je slovenski, kljub vsemu zelo dober rezultat. Nekoliko več menjav je bilo pri gospodinjstvih odjemalcih, kjer je dobavitelja zamenjalo 9,2 % odjemalcev. Pri gospodinjstvih odjemalcih se je za menjavo dobavitelja odločilo 5,1 % odjemalcev.

4.3.2.1 Cene zemeljskega plina v Sloveniji

V letu 2013 je bilo mogoče pri vseh standardnih porabniških skupinah industrijskih odjemalcev opaziti nadaljevanje padanja cene zemeljskega plina, ki se je pričelo v letu 2012. Padec cene je bil večji pri standardnih porabniških skupinah z nižjo porabo. V skupini z največjo porabo, to je I4, se je zniževanje cen skoraj čisto ustavilo. Opisano gibanje cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce prikazuje slika 75.

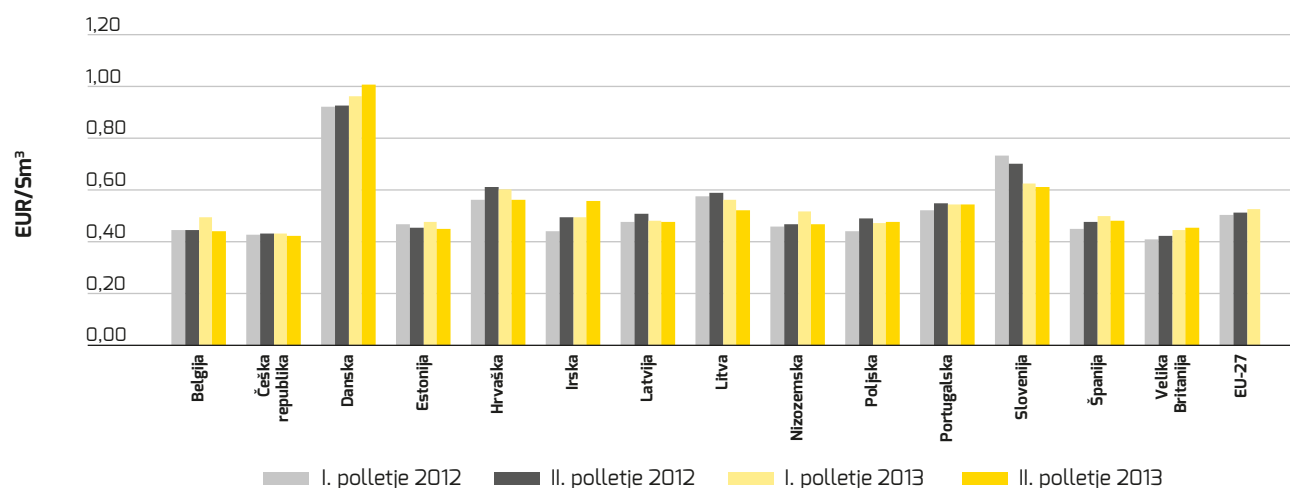
Slika 75: Končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami

Vira: SURS, agencija

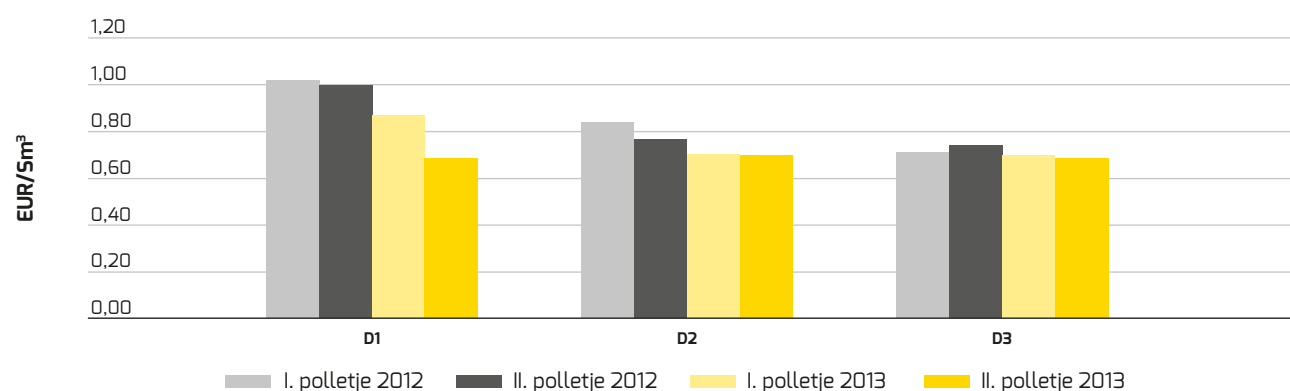
S slike 76 je razvidno polletno gibanje cen zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami v letih 2012 in 2013 v Sloveniji in državah EU za velike industrijske odjemalce zemeljskega plina I3 z letno porabo od 264.349 do 2.643.489 Sm³. Pri Eurostatu v času priprave poročila ni bil dosegljiv podatek za EU-27 za drugo polletje 2013. V večini držav EU se je nadaljeval trend zviševanja cene, kar je vplivalo tudi na to, da povprečje EU-27 izkazuje trend rasti. Slovenija je bila ena izmed držav, v katerih je bilo zaznati trend padanja cene zemeljskega plina za to skupino odjemalcev. Kljub padanju cene v Sloveniji pa je ta še vedno višja kot v večini evropskih držav.

Slika 76: Končna cena zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I3 za Slovenijo in posamezne države EU od leta 2012 do drugega polletja 2013

Vira: Eurostat, agencija

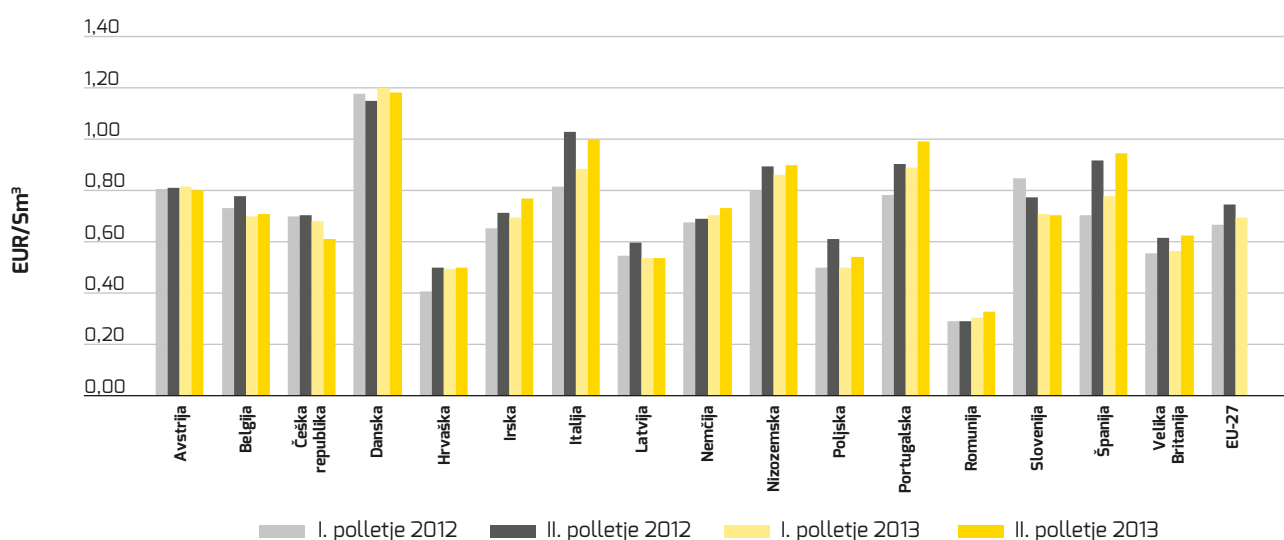
Slika 77: Končna cena zemeljskega plina za gospodinjstve odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami od leta 2012 do drugega polletja 2013

Vira: SURS, agencija

Slika 77 prikazuje gibanje cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za gospodinjske odjemalce od prvega polletja 2012 do drugega polletja 2013. Spremembe na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom v letu 2012 so vplivale na padanje cen tudi v letu 2013. Največji padec cen je bil prav v skupini D1, ki je imela do tedaj najvišje cene. V drugi polovici leta 2013 pa so se zaradi največjega padca cen v skupini D1 le-te praktično izenačile s cenami v skupinah D2 in D3, kjer je bilo zaznati minimalen padec cen.

Slika 78: Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinjske odjemalce D2 z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU od leta 2012 do drugega polletja 2013

Vira: Eurostat, agencija

Cene zemeljskega plina za značilne gospodinjske odjemalce zemeljskega plina D2 z letno porabo od 529 do 5287 Sm³ v Sloveniji in večini držav EU so prikazane na sliki 78. Trendi gibanja cen so precej različni. V nekaterih državah se je cena zemeljskega plina v obravnavanem obdobju zvišala, v drugih pa malenkost padla. Slovenija je med tistimi državami, kjer je cena enakomerno padala in se je že približala evropskemu povprečju.

4.3.3 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

Z vidika preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja veljajo na trgu z zemeljskim plinom enaka pravila kot za druge vrste blaga. Preglednost na veleprodajnem trgu je zagotovljena z objavljanjem informacij, ki so večinoma dostopne na spletnih straneh posameznih udeležencev na trgu.

Na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom je agencija s pomočjo uporabe in razvoja spletne aplikacije za primerjavo ponudb posameznih dobaviteljev dodatno pripomogla k preglednosti cen in ponudb. Lažja primerjava cen in ponudb je imela na delovanje konkurence pozitiven učinek.

Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence je v letu 2013 uvedla postopek ugotavljanja kršitve 6. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOMK-1) in 101.

člena Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) proti dobaviteljem zemeljskega plina (podjetjem Adriaplin, d.o.o., Domplan, d.d., Energetika Celje, javno podjetje, Energetika Ljubljana, d.o.o., Istrabenz plini, d.o.o., Javno podjetje Komunala Slovenj Gradec, d.o.o., Javno podjetje Plinovod Sevnica, Jeko-In, javno komunalno podjetje, d.o.o., JP Komunalno podjetje Vrhnika, d.o.o., Komunalno podjetje Velenje, d.o.o., Loška komunala, d.d., Škofja Loka, Mestni plinovodi, d.o.o., Petrol, Slovenska energetska družba, d.d., Petrol Energetika, d.o.o., Plinarna Maribor, d.o.o., Plinstal, d.d.) in proti Gospodarskemu interesnemu združenju za distribucijo zemeljskega plina. Izkazana je bila namreč verjetnost, da so si dobavitelji zemeljskega plina in Gospodarsko interesno združenje za zemeljski plin izmenjevali občutljive poslovne informacije ter se sporazumeli oziroma usklajeno ravnali pri določanju cen zemeljskega plina gospodinjiskim odjemalcem, kar predstavlja sporazum oziroma usklajeno ravnanje, katerega cilj ali učinek je preprečevati, ovirati ali izkrivljati konkurenco v Republiki Sloveniji in na notranjem trgu.

Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence je v letu 2013 uvedla tudi postopek ugotavljanja kršitve 9. člena ZPOMK-1 in 102. člena PDEU zoper podjetje Geoplin, d.o.o., Ljubljana. To podjetje naj bi zlorabljalo prevladujoč položaj na trgu dobave zemeljskega plina pri dobavi odjemalcem, priključenim neposredno na prenosno omrežje v Republiki Sloveniji, in posledično na znatnem delu notranjega trga Evropske unije, zlasti s sklepanjem dolgoročnih pogodb o dobavi zemeljskega plina, v katerih so vnaprej določeni pogodbene količine prevzetega plina za celotno obdobje veljavnosti pogodbe, obveznosti prevzemanja minimalnih količin zemeljskega plina (določene ob podpisu pogodbe) za celotno obdobje veljavnosti pogodbe, penali ter stroški za neprevzete količine zemeljskega plina pod minimalno določeno količino v pogodbi, s čimer naj bi konkurentom preprečevalo oziroma oteževalo dostop do trga.

V letu 2013 Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence v navedenih postopkih ni sprejela odločitve niti ni ukrepala zoper katerega izmed udeležencev trga z zemeljskim plinom.

4.3.4 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

Na področju zemeljskega plina je agencija v letu 2013 prejela dve zahtevi za odločanje. Agencija je zahtevek stranke, ki je izviral iz dostopa do omrežja, zavrnila, v drugem primeru pa z odločbo ugotovila kršitev splošnih pogojev za dobavo in odjem sistemkega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

4.3.5 Zagotavljanje skladnosti z zakonodajo

Skladno z 31.e členom Energetskega zakona je agencija v postopku nadzora nad neodvisnim operaterjem prenosnega sistema izdala soglasja h komercialnim in finančnim pogodbam z vertikalno integriranim podjetjem. Agencija je prejela tudi dve obvestili neodvisnega operaterja prenosnega sistema o pogojih in identiteti oseb, odgovornih za upravljanje. Po proučitvi zadev je agencija ugotovila, da razlogov za izdajo negativne odločbe ni bilo.

Agencija je v letu 2013 izdala soglasje k dopolnitvi Programa za zagotavljanje skladnosti neodvisnega operaterja prenosnega sistema, s katerim se pripomore k zagotavljanju dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema.

Nadzornik za skladnost je agenciji posredoval Poročilo o izvajanju programa za zagotavljanje skladnosti v letu 2013, iz katerega izhaja, da v tem letu ni ugotovil kršitev določb programa.

Agencija je v letu 2013 nadaljevala s spremljanjem izvajanja pravil operaterja prenosnega sistema po Uredbi (ES) št. 715 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina in razveljavitvi Uredbe (ES) 1775/2005 ter ugotovila, da so bile vse zahteve izpolnjene.

4.4 Zanesljivost dobave zemeljskega plina

V letu 2013 v Sloveniji oskrba z zemeljskim plinom ni bila ogrožena. Tako odjemalci na prenosnem omrežju kot tisti, priključeni na distribucijsko omrežje, so imeli v celotnem obdobju leta 2013 zagotovljeno zanesljivo oskrbo z zemeljskim plinom.

Še vedno je v skladu z zakonodajo za zanesljivo oskrbo z zemeljskim plinom skrbelo ministrstvo, pristojno za energijo.

V letu 2013 je agencija kot predviden pristojni organ v skladu z Uredbo 994 že pripravila osnutke besedila Preventivnega načrta ukrepov in Načrta za izredne razmere, ki bosta takoj po spremembi energetske zakonodaje in uskladitvi njihove vsebine postala novi orodji za zagotavljanje zanesljive oskrbe.

4.5 Varstvo potrošnikov zemeljskega plina

Gospodinjki odjemalec zemeljskega plina je odjemalec, ki kupuje energijo za lastno rabo, kar izključuje gospodarske dejavnosti. Njegove pravice so varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, hkrati pa ima tudi pravice potrošnika po Zakonu o varstvu potrošnikov in Zakonu o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami.

Podjetja in druge organizacije, ki gospodinjskim odjemalcem kot potrošnikom v Sloveniji zagotavljajo javne storitve in dobrine, so zavezani zagotoviti redno in kakovostno opravljanje storitev ter skrbeti za ustrezen razvoj in izboljševanje kakovosti storitev.

Na podlagi Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom in Akta o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja ter posameznih splošnih pogojev za dobavo in odjem mora dobavitelj gospodinjskega odjemalca kot potrošnika pred podpisom pogodbe o dostopu ali pogodbe o dobavi seznaniti s pogodbenimi pogoji. Ob tem mora biti potrošnik pravočasno obveščen o kakršni koli nameravani spremembi pogodbenih pogojev, predvsem o zvišanju cene in pravici do odpovedi pogodbe.

V navedenih dokumentih so določeni tudi ukrepi za varstvo gospodinjskih odjemalcev kot potrošnikov. Ti se nanašajo na vsebino pogodbe med dobaviteljem in potrošnikom, zagotavljanje ustreznega vnaprejšnjega opozorila o spremembi pogodbe in podatkov o cenah, na pravico potrošnika do zamenjave dobavitelja brez plačila stroškov, različne možnosti plačila in odločanje o pritožbah potrošnikov.

Gospodinjski odjemalci zemeljskega plina imajo pravico izbrati in zamenjati dobavitelja zemeljskega plina. Agencija je na svoji spletni strani vsem odjemalcem omogočila uporabo aplikacije za primerjavo ponudb, v kateri so informacije o ponudnikih zemeljskega plina po posameznih območjih. Aplikacija omogoča tudi izračun cene zemeljskega plina ter druge informacije, s pomočjo katerih si gospodinjski odjemalec lažje izbere dobavitelja. Postopek menjave dobavitelja se izvede brez stroškov za odjemalca. Zamenjava se izvede prvega dne v mesecu, če je nova pogodba o dobavi prijavljena pri operaterju sistema, na katerega omrežje je gospodinjski odjemalec priključen, do vključno desetega dne predhodnega meseca.

V letu 2013 je bila distribucija zemeljskega plina ustavljena 1251 gospodinjskim odjemalcem, od tega 1207 zaradi neplačevanja cene za uporabo omrežij. Zaradi neobstoja dobavitelja zemeljskega plina je bila ustavljena distribucija 24 gospodinjskim odjemalcem in zaradi drugih razlogov 20 gospodinjskim odjemalcem. V letu 2013 je bila trajno ustavljena distribucija zemeljskega plina 734 odjemalcem, od tega 679 gospodinjskim odjemalcem, kar je za 33 % manj kot v letu 2012. Kljub neplačevanju računov sistemski operaterji distribucijskih omrežij v letu 2013 niso odklopili 219 gospodinjskih odjemalcev, 3 odjemalci pa so se sklicevali na pravico do neodklopa zaradi ogrožanja življenja in zdravja.

4.5.1 Varstvo ranljivih odjemalcev

Varstvo ranljivih odjemalcev je ena najpomembnejših oblik varstva odjemalcev in je urejena v Energetskem zakonu. Ta določa, da sistemski operater ne sme ustaviti dobave zemeljskega plina pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da nista ogrožena življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki prebivajo z njim.

Na podlagi določb Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom lahko gospodinski odjemalec, ki nima sredstev za preživljanje in je zato ogroženo njegovo zdravje ali življenje ali zdravje in življenje oseb, ki prebivajo z njim, uveljavi pravico, da se mu dobava zemeljskega plina ne ustavi, če je prejemnik denarne socialne pomoči. To pravico lahko gospodinski odjemalec uveljavlja med 1. oktobrom in 30. aprilom, vendar le za čas, za katerega izkaže slabo premoženjsko stanje. Vsi stroški, ki nastanejo dobavitelju zemeljskega plina pri izpolnjevanju teh določb, se na podlagi določb Energetskega zakona pokrijejo iz cene za uporabo omrežij. Dobavitelj za nastale stroške zaradi nadaljnje dobave izda račun sistemskemu operaterju, na katerega je priključen odjemalec, ki uveljavlja opisano pravico. V letu 2013 so to pravico uveljavljali trije gospodinski odjemalci.

4.5.2 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov

V Sloveniji imajo gospodinski odjemalci možnost uveljavljanja pravice do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanja sporov. Na podlagi Energetskega zakona ima uporabnik omrežja zemeljskega plina pravico do pritožbe zoper odločitev operaterja prenosnega sistema o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev, o kateri odloča agencija. Uporabnik omrežja ima tudi pravico, da o njegovi zahtevi, ki jo je sistemski operater zavrnil oziroma o njej ni odločil in izvira iz dostopa do omrežja, iz obračunane cene za uporabo omrežij, zatrevane kršitve splošnih dobavnih pogojev in sistemskih obratovalnih navodil, ugotovljenih odstopanj ali statusa posebnega odjemalca, odloča agencija. Zoper odločitev agencije se je bilo mogoče pritožiti na Ministrstvo za infrastrukturo in prostor oziroma v primeru odločanja agencije v zvezi s soglasjem za priključitev na omrežje vložiti tožbo na upravnem sodišču.

Leta 2013 je bilo na področju zemeljskega plina na vse operaterje distribucijskih sistemov naslovljenih skupaj 3486 pritožb. Gospodinski odjemalci so vložili 2759 pritožb, kar je 21 % manj kot v letu 2012. Največ pritožb gospodinskih odjemalcev se je nanašalo na zamenjavo dobavitelja, izdane račune in meritve. Neupravičenih pritožb gospodinskih odjemalcev je bilo 899, kar je 33 % vseh prejetih pritožb gospodinskih odjemalcev. Podrobnejši prikaz pritožb po vsebinskih področjih je podan v tabeli 39.

Skladno z določili Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom je eden bistvenih elementov pogodbe o dobavi, sklenjene z gospodinskim odjemalcem, dogovor o načinu reševanja sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja. Gospodinski odjemalci imajo možnost, da podajo pripombo oziroma nestrinjanje zaradi ravnanja oziroma delovanja dobavitelja zemeljskega plina. Ta je zavezan pripombo gospodinskega odjemalca proučiti in nanjo odgovoriti.

Dobavitelji zemeljskega plina so v letu 2013 obravnavali 5943 pritožb, reklamacij, ugovorov ali nestrinjanj odjemalcev, od tega 4536 pritožb gospodinskih odjemalcev. Največ pritožb gospodinskih odjemalcev se je nanašalo na račune (55 %) in zamenjavo dobavitelja (26 %). Od vseh pritožb je bilo kot neupravičenih zavrženo 1099 pritožb, kar znaša 24 % vseh pritožb. Podrobnejši prikaz pritožb po vsebinskih področjih je podan v tabeli 40.

Tabela 39: Pritožbe gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina na operaterja distribucijskih sistemov v letu 2013

Skupno število pritožb gospodinjskih odjemalcev, ki so jih prejeli operaterji distribucijskih sistemov zaradi:	2.759
– postopka priključitve	6
– načrtovane prekinitve dobave	0
– nenačrtovane prekinitve dobave	10
– omrežnine	59
– meritev	752
– splošnih pogojev	13
– računa	798
– zamenjave dobavitelja	1.060
Drugo	61
Neupravičene pritožbe	899

Vir: agencija

Tabela 40: Pritožbe gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina na dobavitelje v letu 2013

Skupno število pritožb gospodinjskih odjemalcev, ki so jih prejeli dobavitelji:	4.536
– pogoji prodaje	163
– pogodbeni pogoji	438
– cena plina	170
– račun	2.482
– odklop zaradi neplačevanja	31
– zamenjava dobavitelja	1.202
– tehnični razlogi, ki omejujejo dobavo	46
Drugi vzroki	4
Neupravičene pritožbe	1.099

Vir: agencija

Za spore med gospodinjskim odjemalcem in njegovim dobaviteljem so dobavitelji sami ali kot združenje več dobaviteljev dolžni zagotoviti tudi pregledne, enostavne in brezplačne postopke za obravnavo pritožb gospodinjskih odjemalcev. V ta namen se imenujejo neodvisne in nepristranske osebe, odgovorne za določanje o pritožbah v zvezi z domnevnimi kršitvami dobavitelja o izvajanju pogodbe o dobavi zemeljskega plina. Dobavitelji na svoji spletni strani objavijo pravila v zvezi z imenovanjem oseb za obravnavo pritožb. Če se odjemalec z odločitvijo ne strinja, lahko svoj zahtevek uveljavlja v postopku pred sodiščem. Morebitne kršitve splošnih pravil varstva gospodinjskih odjemalcev v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi tržni inšpektorat.

V letu 2013 so imenovane osebe prejele skupaj 7 novih pritožb gospodinjskih odjemalcev, 3 pritožbe pa so imenovane osebe prejele v obravnavo še v letu 2012, vendar postopki v letu 2012 niso bili končani. Vse prejete in obravnavane pritožbe so bile v letu 2013 zaključene, od tega je bilo 5

pritožb kot neutemeljenih zavrženih, 2 sta bili zavrnjeni, 2 postopka sta bila ustavljena in v enem postopku je bil dosežen sporazum o mirni rešitvi spora. V letu 2013 gospodinjiski odjemalci niso uvedli nobenega postopka za uveljavljanje zahtevka na sodišču.

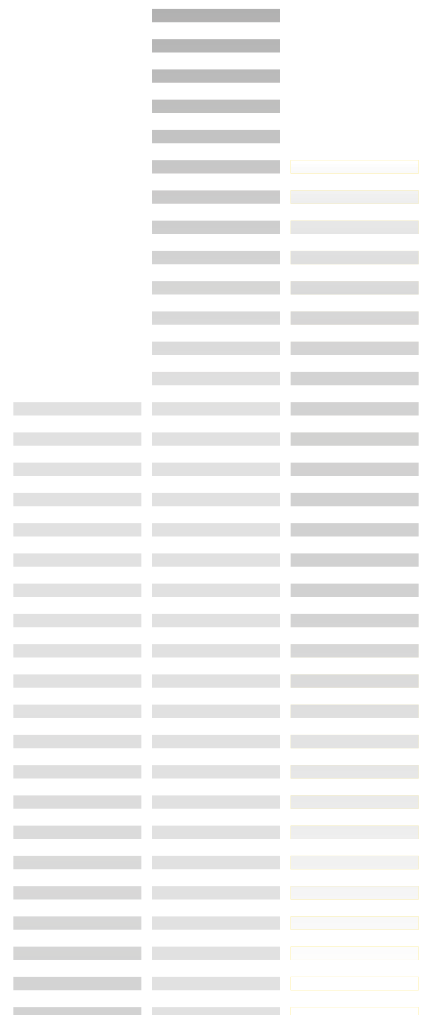
4.5.3 Pravica do odškodnine

V skladu z Energetskim zakonom lahko dobavitelj sam ali skupaj z drugimi dobavitelji v okviru združenja določi sistem povračil in odškodnin, ki jih zagotavlja odjemalcem za posamezne kršitve svojih obveznosti v zvezi z dobavo, če je to upravičeno glede na višino škode, težo kršitve in stopnjo odgovornosti.

Uredba o delovanju trga z zemeljskim plinom kot obvezno sestavino pogodbe med dobaviteljem in gospodinjiskim odjemalcem predvideva tudi ureditev nadomestila in načine izplačil, ki se uporabljajo, če ni dosežena v pogodbi predvidena raven kakovosti.

4.5.4 Objavljanje cen

Vsi dobavitelji zemeljskega plina objavljajo cene zemeljskega plina za gospodinjiske odjemalce na svojih spletnih straneh brez uporabe posebnega gesla. V letu 2013 so bile vse cene dostopne tudi s pomočjo spletne aplikacije za primerjavo ponudb, ki jo zagotavlja agencija in je dostopna na njenih spletnih straneh. Ceno zemeljskega plina za gospodinjiske odjemalce prosto oblikujejo dobavitelji sami, ceno za uporabo omrežij pa obračunajo operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina na podlagi cenikov, objavljenih v Uradnem listu RS, ki se izdajo na podlagi Energetskega zakona ter metodologije za določitev in obračunavanje omrežnine.

5

Vse kroži, vse je v gibanju,
vse je energija.

Nikola Tesla
(znanstvenik in izumitelj, 1856–1943)

Oskrba s toploto

V Republiki Sloveniji se daljinsko ogrevanje izvaja kot izbirna lokalna gospodarska javna služba, pod zakonsko določenimi pogoji pa se lahko izvaja tudi kot tržna dejavnost oskrbe končnih odjemalcev. Daljinsko ogrevanje je distribucija in dobava toplote ali hladu iz omrežij za distribucijo, ki se uporablja za ogrevanja ali hlajenje prostorov ter za pripravo sanitarne vode.

V nadaljevanju so podani podatki, ki prikazujejo stanje na področju daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2013 v obsegu energetskih dejavnosti registriranih imetnikov licence za opravljanje energetske dejavnosti distribucije toplote za daljinsko ogrevanje ter imetnikov licence za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW.

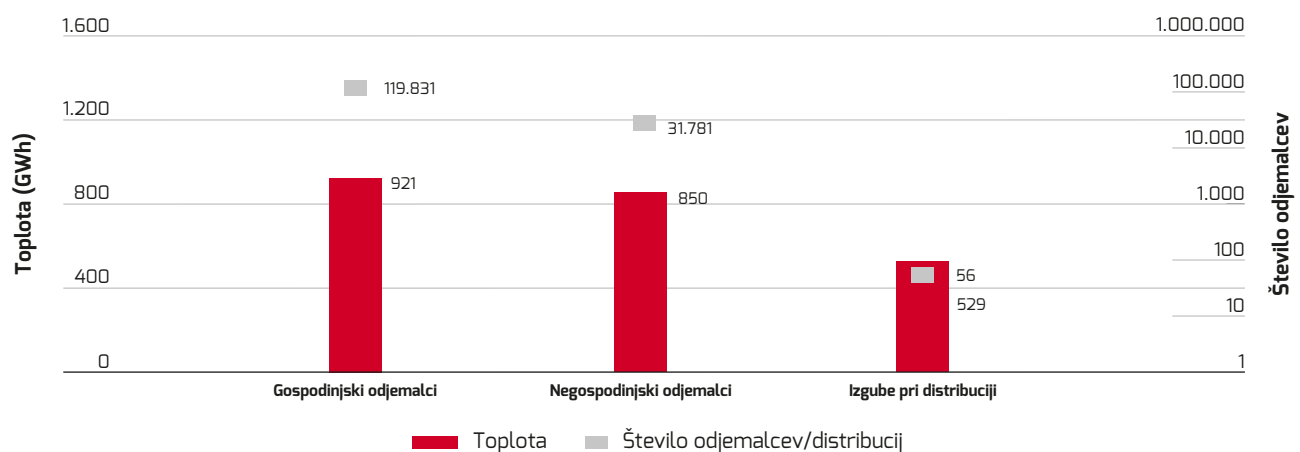
5.1 Oskrba s toploto za daljinsko ogrevanje

Na območju Slovenije je v letu 2013 na področju oskrbe s toploto za daljinsko ogrevanje aktivno delovalo 69 od 108 imetnikov licenc v 54 občinah. Pri tem je 57 podjetij sočasno opravljalo tako dejavnost distribucije toplote za daljinsko ogrevanje kot tudi dejavnost proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje z instalirano močjo proizvodnih naprav nad 1 MW, 6 podjetij je izvajalo le dejavnost distribucije toplote, 6 pa le dejavnost proizvodnje toplote. Večji sistem daljinskega hlajenja s hladilno močjo instaliranega absorpcijskega hladilnega agregata 965 kW, ki za proizvodnjo hladu izkorišča toplotno energijo distribucijskega sistema daljinskega ogrevanja, je bil vzpostavljen le v Mestni občini Velenje.

Imetniki licenc proizvodnih enot za proizvodnjo toplote z instalirano močjo nad 1 MW so za potrebe daljinskega ogrevanja in oskrbe industrijskih procesov v letu 2013 proizvedli 2553,5 GWh toplotne energije in 815,6 GWh električne energije oziroma 637,1 GWh električne energije na pragu kogeneracijskih proizvodnih procesov. Največji delež celotne proizvedene toplotne energije, 40 % ali 920,7 GWh, je bil namenjen oskrbi 119.831 gospodinjskih odjemalcev, 850,3 GWh oziroma 37 % pa za oskrbo industrijskih in drugih negospodinjskih odjemalcev. Izgube pri distribuciji toplote so bile ocenjene na 23 % vse predane toplote v distribucijska omrežja. Razliko med proizvedeno in predano toplotno energijo v distribucijska omrežja ter toplotnimi izgubami distribucije predstavlja delež toplotne energije, ki je bila uporabljena v industrijskih procesih samih proizvajalcev oziroma distributerjev toplote.

Porabo toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število prikazuje slika 79.

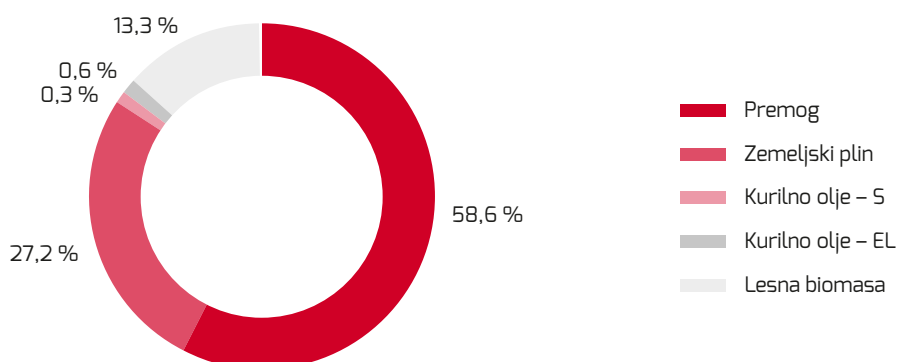
Slika 79: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število

Vir: agencija

Kot primarni vir energije v strukturi porabljenih primarnih energentov za proizvodnjo toplote je bil na prvem mestu premog z 58,6-odstotnim deležem, sledila sta mu zemeljski plin s 27,2- in kurilno olje z 0,6-odstotnim deležem. Primarni obnovljivi viri, kot so lesna biomasa in drugi primarni obnovljivi viri, so bili v strukturi primarnih energentov za proizvodnjo toplote zastopani s 13,3-odstotnim deležem.

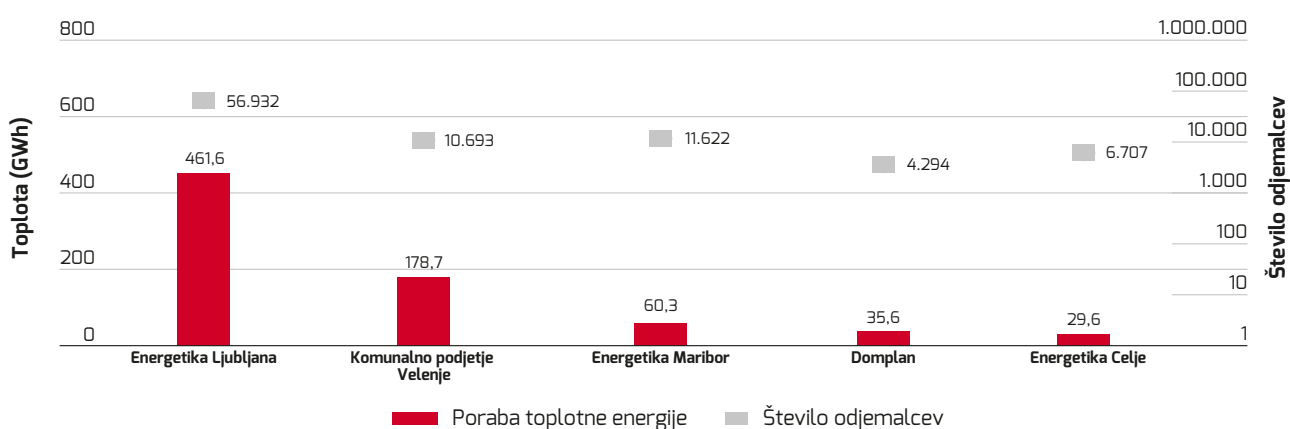
Slika 80: Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje

Vir: agencija

Prvih 5 največjih distribucijskih podjetij za proizvodnjo toplote je v letu 2013 oskrbovalo 59,5 % vseh gospodinskih odjemalcev in jim dobavilo 83,2 % vse proizvedene toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev daljinskega ogrevanja. Slika 81 prikazuje količine distribuirane toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev in število teh odjemalcev, ki jih je oskrbovalo prvih 5 največjih distribucijskih podjetij.

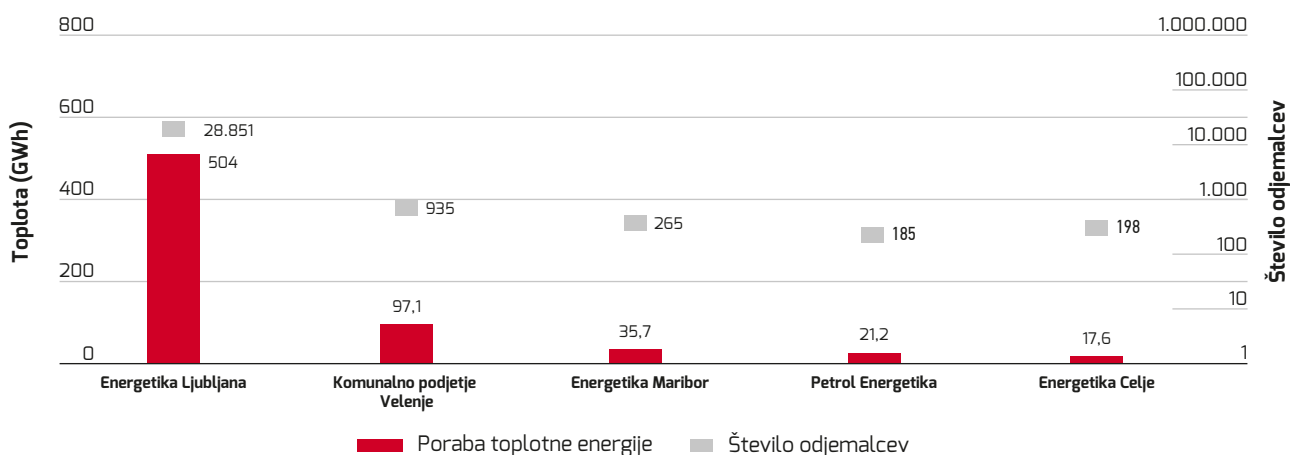
Slika 81: Največji distributerji toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev v letu 2013

Vir: agencija

Pri oskrbi negospodinskih odjemalcev je prvih 5 največjih distribucijskih podjetij daljinske toplote s količino distribuirane toplote za potrebe negospodinskih odjemalcev oskrbovalo kar 95,8 % vseh negospodinskih odjemalcev in jim pri tem dobavilo 79,5 % vse potrebne toplotne energije (slika 82).

Slika 82: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinskih odjemalcev v letu 2013

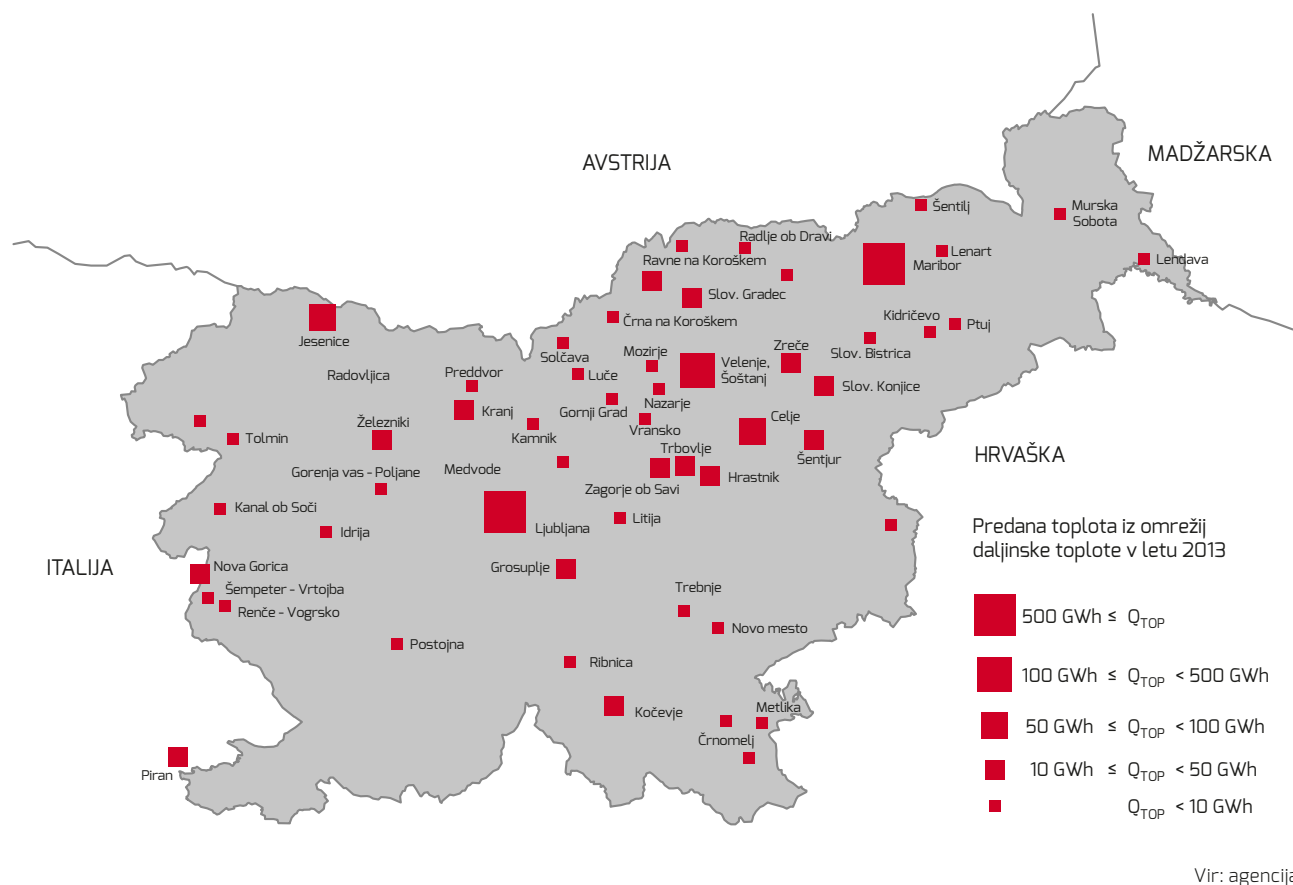

Vir: agencija

5.2 Distribucijsko omrežje

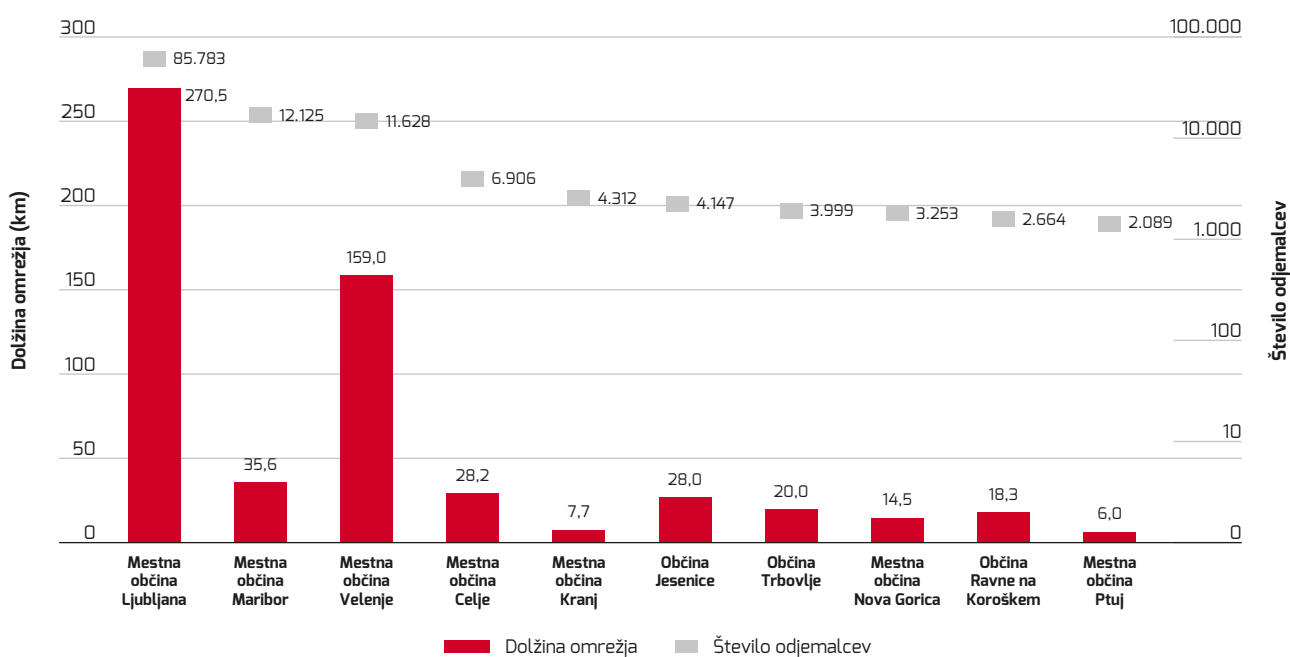
Oskrbo z daljinsko toploto v Republiki Sloveniji je v letu 2013 izvajalo 79 imetnikov licence za distribucijo toplote za daljinsko ogrevanje, sama distribucijska omrežja pa so se razprostirala v 54 od 211 slovenskih občin, v skupni dolžini 752,9 kilometra. Večji sistem daljinskega hlajenja je bil vzpostavljen le v Mestni občini Velenje, dolžina omrežja pa je 600 metrov. Razpršenost distribucijskih omrežij in obseg distribuirane toplotne energije po posameznih občinah prikazuje slika 83.

Slika 83: Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2013

Distribucijska omrežja glede na temperaturni režim obratovanja delimo na toplovodna in vročevodna omrežja ter omrežja za distribucijo pare. V celotnem distribucijskem omrežju so toplovodna in vročevodna omrežja zastopana s 97,9 %, omrežja za distribucijo pare pa z 2,1-odstotnim deležem. Najdaljši distribucijski omrežji se razprostirata v Mestni občini Ljubljana (270,5 kilometrov vročevodnega in toplovodnega omrežja) in v Mestni občini Velenje z Občino Šoštanj (159 kilometrov toplovodnega omrežja). Dolžina prvih 10 največjih distribucijskih omrežij po številu priključenih odjemalcev toplote v posameznih občinah je prikazana na sliki 84.

Slika 84: Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo s toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2013

Vir: agencija

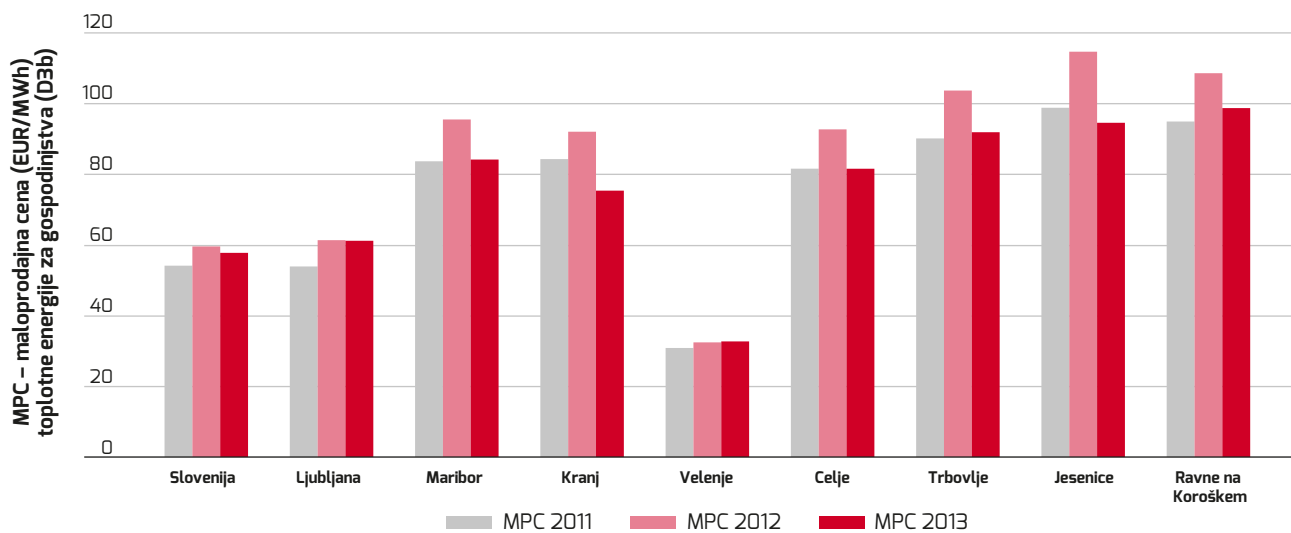
5.3 Cena toplotne energije

Podatki o povprečnih maloprodajnih cenah toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja za standardno porabniško skupino za gospodinjstva D3b so bili povzeti iz veljavnih cenikov izbranih poslovnih subjektov za proizvodnjo in oskrbo z daljinsko toploto v izbranih slovenskih občinah. V teh občinah predana toplotna energija gospodinjstvom odjemalcem v letu 2013 je predstavljala 40 % celotne distribuirane toplotne energije, namenjene za oskrbo odjemalcev toplote iz distribucijskih omrežij.

Standardna porabniška skupina D3b je opredeljena kot porabniška skupina s priključno močjo 10 kW in letno porabo 34,9 MWh, kjer se toplotna energija porablja za pripravo sanitarne tople vode in potrebe centralnega ogrevanja.

Povprečne maloprodajne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja v omenjenih izbranih slovenskih občinah so prikazane na sliki 85. Cene so izračunane kot tehtano povprečje maloprodajnih cen v primerjavi s številom odjemalcev toplote, prikazana pa je tudi utežna povprečna maloprodajna cena toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja za celotno območje Republike Slovenije. S slike je razvidno, da se je cena toplotne energije za gospodinjstve odjemalcev glede na leto 2012 v povprečju znižala za 9,1 %, do dviga maloprodajnih cen je prišlo le na območjih Mestne občine Velenje in Občine Šoštanj, in sicer v višini 0,8 %.

Slika 85: Gibanja povprečne maloprodajne cene toplote za gospodinjstve odjemalce v posameznih slovenskih mestih v obdobju 2011-2013

5.4 Naloge in dejavnosti agencije s področja oskrbe s toploto

5.4.1 Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto

V letu 2013 je agencija izdala 4 soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto za naslednja geografska območja: Občine Nazarje, Občine Miren - Kostanjevica (kraj Miren), Občine Mirna Peč (na objektih Osnovne šole Toneta Pavčka in Vrtcu Cepetavček ter v objektu nekdanje osnovne šole in vrtca) ter za Mestno občino Ptuj.

Izvajalci gospodarske javne službe daljinskega ogrevanja v občinah Kidričevo, Kamnik in Slovenske Konjice (Loče) agenciji tudi v letu 2013 niso predložili dokazil o pravno urejenem statusu, zato soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom za navedena geografska območja ni bilo mogoče izdati.

5.4.2 Evidenca pritožb

Agencija je občine, kjer se po podatkih agencije izvaja gospodarska javna služba daljinskega ogrevanja oziroma oskrba z energetskega plina iz omrežja, razen z zemeljskim plinom, pozvala, da ji posredujejo podatke o številu pritožb zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskega plinom, o katerih je v letu 2013 odločal župan občine.

Na podlagi prejetih obvestil agencija ugotavlja, da je v letu 2013 občina Jesenice prejela eno pritožbo v primeru priključitve na omrežje za oskrbo s toploto, preostalih 49 občin pa ni obravnavalo nobene pritožbe zoper odločbo o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskega plinom.

5.4.3 Druge dejavnosti na področju oskrbe s toploto

Agencija je prejela tudi precej vprašanj, ki so se med drugim nanašala na obliko izvajanja daljinskega ogrevanja, oblikovanje cen daljinskega ogrevanja oziroma način obračunavanja toplote ter na problematiko dobave toplote v večstanovanjski stavbi. V zadnjem navedenem primeru je agencija s svojim mnenjem seznanila tudi pristojno ministrstvo.

Priloge

Seznam slik, Seznam tabel, Seznam kratic in okrajšav

Seznam slik

Slika 1:	Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2013 v GWh	16
Slika 2:	Prikaz proizvodnje električne energije in prejema iz tujine po mesecih	16
Slika 3:	Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2013	18
Slika 4:	Gibanje porabe električne energije V Sloveniji v letu 2013	18
Slika 5:	Delež porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema	19
Slika 6:	Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj in ter indeksa SIPX v letu 2013	23
Slika 7:	Skupna odstopanja v slovenskem elektroenergetskem sistemu v letu 2013	24
Slika 8:	Kazalnik SAIDI za nenačrtovane dolgotrajne prekinitve (lastni vzroki) v obdobju 2011-2013	26
Slika 9:	Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2011-2013 po posameznih EDP	29
Slika 10:	Načrtovane naložbe prenosnega in distribucijskega operaterja v letih 2013 – 2022	31
Slika 11:	Poslovni izid za dejavnost najem in storitve distribucijskih operaterjev v mio EUR	35
Slika 12:	Kumulativni deleži enega (CR1), dveh (CR2) in treh (CR3) največjih proizvajalcev električne energije glede na inštalirano moč (50 % NEK)	45
Slika 13:	Kumulativni deleži enega (CR1), dveh (CR2) in treh (CR3) največjih proizvajalcev električne energije glede na količino proizvedene električne energije (50 % NEK)	45
Slika 14:	HHI proizvodnih podjetij električne energije	47
Slika 15:	Število izdanih deklaracij za proizvodno napravo v letu 2013	51
Slika 16:	Nazivna električna moč v MW proizvodnih naprav z izdano deklaracijo v letu 2013	52
Slika 17:	Število izdanih odločb o dodelitvi podpore za proizvodne naprave v letu 2013	52
Slika 18:	Nazivne električne moči proizvodnih naprav v MW, za katere so bile izdane odločbe o dodelitvi podpore v letu 2013	53
Slika 19:	Število predanih emisijskih kuponov v obdobju 2005-2013	54
Slika 20:	Gibanje cene emisijskih kuponov tretjega trgovalnega obdobja na borzi EEX v letu 2013	55
Slika 21:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem končnim odjemalcem v Sloveniji ob koncu leta 2013	56
Slika 22:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2013	56
Slika 23:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem poslovnim odjemalcem ob koncu leta 2013	57
Slika 24:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije poslovnim odjemalcem glede na skupino odjema ob koncu leta 2013	57
Slika 25:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjstvom ob koncu leta 2013	58
Slika 26:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjstvom glede na skupino odjema ob koncu leta 2013	59
Slika 27:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem v letu 2013 glede na leto 2012	60
Slika 28:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2013 glede na leto 2012	61
Slika 29:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2013 glede na leto 2012	63
Slika 30:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev gospodinjstvom v letu 2013 glede na leto 2012	64
Slika 31:	Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v obdobju 2010-2013	64

Slika 32:	Polletno gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2007–2013	65
Slika 33:	Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in Sloveniji za prvo polovico leta 2013	66
Slika 34:	Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in Sloveniji za prvo polovico leta 2013	66
Slika 35:	Gibanje končne cene električne energije v Sloveniji za značilnega gospodinjkega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto) v EUR/MWh	67
Slika 36:	Primerjava cen električne energije za značilnega gospodinjkega odjemalca z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in Sloveniji za prvo polovico leta 2013	68
Slika 37:	Število menjav dobavitelja v obdobju 2002–2013	69
Slika 38:	Dinamika števila menjav dobavitelja v letu 2013 glede na tip odjema	69
Slika 39:	Količine zamenjane energije v letu 2013 glede na tip odjema	69
Slika 40:	Primerjava najugodnejših ponudb (paketov) letnega zneska za dobavljeno električno energijo za standardno porabniško skupino D_c	70
Slika 41:	Maloprodajni indeksi cen (MPI) za standardne porabniške skupine D_c , D_d in D_e v obdobju 2010–2013	71
Slika 42:	Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013	73
Slika 43:	Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013	73
Slika 44:	Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013	74
Slika 45:	Inštalirane moči na pragu proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v obdobju 2003–2013	74
Slika 46:	Število odklopov električne energije gospodinjiskim odjemalcem zaradi neplačila v obdobju 2011–2013	79
Slika 47:	Delež odklopov energije gospodinjiskim odjemalcem zaradi neplačila v obdobju 2011–2013	79
Slika 48:	Delež zavrženih, zavrženih in ugodenih zahtev pri obravnavi pritožb odjemalcev pri dobavitelju električne energije v letu 2013	80
Slika 49:	Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina	83
Slika 50:	Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina	84
Slika 51:	Prenesene količine zemeljskega plina v obdobju 2008–2013 v milijonih Sm^3	85
Slika 52:	Število končnih odjemalcev na prenosnem omrežju v obdobju 2008–2013	86
Slika 53:	Shema plinovodnega omrežja z relevantnimi točkami in kompresorskima postajama	87
Slika 54:	Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v obdobju 2011–2013	90
Slika 55:	Trend izgradnje novih plinovodov distribucijskih omrežij	91
Slika 56:	Dolžina novih distribucijskih omrežij v obdobju 2009–2013	92
Slika 57:	Struktura končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v obdobju 2011–2013	93
Slika 58:	Struktura končne cene zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v obdobju 2011–2013	94
Slika 59:	Količine zemeljskega plina za izravnavo pozitivnih odstopanj in prodaja količin za uravnoteženje	95
Slika 60:	Količine zemeljskega plina za izravnavo negativnih odstopanj in nakup količin za uravnoteženje	95
Slika 61:	Uspešnost izvajanja izravnave in uravnoteženja sistema v obdobju 2011–2013	96
Slika 62:	Bilančne razlike v obdobju 2011–2013	97
Slika 63:	Gibanje osnovne cene (C_g) v obdobju 2011–2013	97
Slika 64:	Trend razvoja sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi v obdobju 2011–2013	98

Slika 65:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti vstopnih zmogljivosti na mejni točki Ceršak	100
Slika 66:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti vstopnih zmogljivosti na mejni točki Šempeter	100
Slika 67:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti izstopnih zmogljivosti na mejni točki Rogatec	101
Slika 68:	Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična ter pogodbeno zagotovljena in prekinljiva vstopna zmogljivost na mejni točki Ceršak	101
Slika 69:	Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična ter pogodbeno zagotovljena in prekinljiva vstopna zmogljivost na mejni točki Šempeter	102
Slika 70:	Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična ter pogodbeno zagotovljena in prekinljiva izstopna zmogljivost na mejni točki Rogatec	102
Slika 71:	Viri zemeljskega plina v obdobju 2010–2013	105
Slika 72:	Distribuirana količina in število odjemalcev na omrežju v obdobju 2007–2013	108
Slika 73:	Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo	108
Slika 74:	Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih v obdobju 2011–2013	109
Slika 75:	Končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami	109
Slika 76:	Končna cena zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I3 za Slovenijo in posamezne države EU od leta 2012 do drugega polletja 2013	110
Slika 77:	Končna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami od leta 2012 do drugega polletja 2013	110
Slika 78:	Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce D2 z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU od leta 2012 do drugega polletja 2013	111
Slika 79:	Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število	120
Slika 80:	Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje	120
Slika 81:	Največji distributerji toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev v letu 2013	121
Slika 82:	Največji distributerji toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinskih odjemalcev v letu 2013	121
Slika 83:	Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2013	122
Slika 84:	Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo s toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2013	123
Slika 85:	Gibanja povprečne maloprodajne cene toplote za gospodinske odjemalce v posameznih slovenskih mestih v obdobju 2011–2013	124

Seznam tabel

Tabela 1:	Proizvodnja električne energije in prejem električne energije iz tujine v GWh	17
Tabela 2:	Primerjava porabe električne energije v letih 2012 in 2013 v GWh	17
Tabela 3:	Delež porabe in število odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema	18
Tabela 4:	Zahtevana kakovost produktov terciarne rezerve v letih 2012 in 2013	21
Tabela 5:	Rezultati dražbe za zakup rezerve za terciarno regulacijo za leto 2013	21
Tabela 6:	Kazalnik SAIDI po EDP v obdobju 2011-2013 za nenačrtovane prekinitve (lastni vzroki)	25
Tabela 7:	Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2011-2013 (nenačrtovane prekinitve)	26
Tabela 8:	Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2011-2013 (načrtovane prekinitve in vse prekinitve)	26
Tabela 9:	Povprečne vrednosti nekaterih kazalnikov komercialne kakovosti (za leto 2013)	27
Tabela 10:	Število in deleži upravičenih pritožb s področja komercialne kakovosti za leto 2013	28
Tabela 11:	Število in deleži upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2011-2013	29
Tabela 12:	Omrežnina sistemskega operaterja prenosnega omrežja	33
Tabela 13:	Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah	37
Tabela 14:	Stopnja uporabe ČPZ v letu 2013	38
Tabela 15:	Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem elektroenergetskem trgu	43
Tabela 16:	Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji	44
Tabela 17:	Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti v Sloveniji v letu 2013	44
Tabela 18:	HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu	46
Tabela 19:	HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu	47
Tabela 20:	Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije	48
Tabela 21:	Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije	49
Tabela 22:	Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije	49
Tabela 23:	Povprečne cene pasovne in vršne energije na slovenski in sosednjih borzah v letu 2013	50
Tabela 24:	Proizvodnja proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo, in izplačane podpore v letu 2013	53
Tabela 25:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem v Sloveniji v letu 2013	60
Tabela 26:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2013	61
Tabela 27:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2013	62
Tabela 28:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem v letu 2013	63
Tabela 29:	Spremembe proizvodnih zmogljivosti na prenosnem omrežju	75
Tabela 30:	Pregled števila odklopov električne energije gospodinjskim odjemalcem zaradi neplačila v obdobju 2011-2013	78
Tabela 31:	Podatki o pritožbah odjemalcev pri dobavitelju električne energije v letu 2013	80
Tabela 32:	Investicijske aktivnosti v letu 2013	88
Tabela 33:	Distribucijski vodi in merilne (regulacijske) postaje	89
Tabela 34:	Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina	91
Tabela 35:	Trgovanje s prenosnimi zmogljivostmi na sekundarnem trgu v letu 2013	98
Tabela 36:	Uvoz zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji v obdobju 2011-2013 (v Sm ³)	106
Tabela 37:	Tržni deleži in HHI na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom	106
Tabela 38:	Tržni deleži na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom	107
Tabela 39:	Pritožbe gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina na operaterja distribucijskih sistemov v letu 2013	115
Tabela 40:	Pritožbe gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina na dobavitelje v letu 2013	115

Seznam kratic in okrajšav

ACER	Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev (Agency for the Cooperation of Energy Regulators)
Agencija	Agencija za energijo
BDP	Bruto domači proizvod
Borzen	Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o.
C+ in C-	Osnovna cena odstopanj
CEER	Svet evropskih energetske regulatorjev (Council of European Energy Regulators)
CSLOeX	Urni indeks
CUO	Cena za uporabo omrežij
ČPZ	Čezmejne prenosne zmogljivosti
ČHE	Črpalna hidroelektrarna
DTO	Dobava tarifnim odjemalcem
DV	Daljnovid
EEX	Nemška borza električne energije (European Energy Exchange AG, Leipzig)
EDP	Elektrodistribucijsko podjetje
EZ	Energetski zakon (Uradni list RS, 27/07 (EZ-UPB2), 70/08 (EZ-C), 22/10 (EZ-D))
EZ-1	Energetski zakon, Uradni list RS, 17/14 (EZ-1)
GJS	Gospodarska javna služba
HE	Hidroelektrarna
HHI	Herfindahl-Hirschmanov indeks koncentracije trga
MRP	Merilno-regulacijska postaja
MT	Manjša tarifa
NEK	Nuklearna elektrarna Krško, d.o.o.
NN	Nizka napetost
OVE	Obnovljivi viri energije
P	Električna moč
RECS	Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov
Pol	Potrdilo o izvoru
RS	Republika Slovenija
RTP	Razdelilno-transformatorska postaja
rTPA	Reguliran dostop do omrežja
SAIDI	Indeks povprečnega trajanja prekinitev napajanja v sistemu
SAIFI	Indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu
SLOeX	Indeks organiziranega trga z električno energijo
SN	Srednja napetost
SODO	Sistemiški operater distribucijskega omrežja
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TE	Termoelektrarna
TP	Transformatorska postaja
UVK	Urad za varstvo konkurence
VN	Visoka napetost
VT	Višja tarifa
W+, W-	Energija odstopanj v MWh glede na napovedane vozne rede

Agencija za energijo

AGENCIJA ZA ENERGIJO	
Strossmayerjeva 30, 2000 Maribor	p. p. 1579
Telefon: [02] 234 03 00	Telefaks: [02] 234 03 20
www.agen-rs.si	info@agen-rs.si

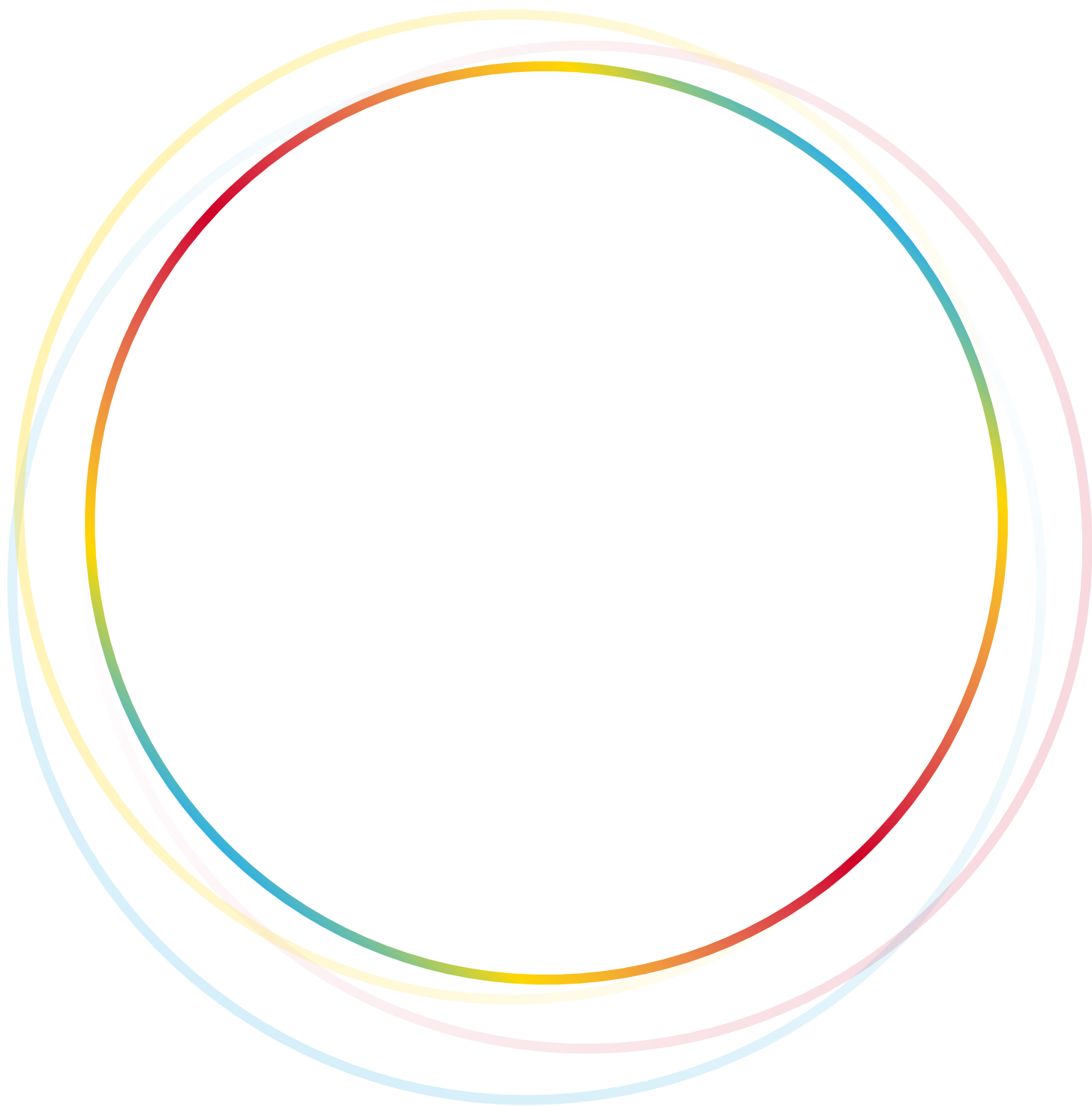
Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2013

Junij 2014

Oblikovanje in prelom: Studio 8

Svet Agencije za energijo je

Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2013 sprejel na 2. redni seji 24. junija 2014.

Vse je energija!

